

PÍSEČNÁ KOSA

Vladimír Körner

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Písečná kosa

Vladimír Körner

Znění tohoto textu vychází z díla [Písečná kosa](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Československý spisovatel v Praze v roce 1970. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Vladimír Körner: Písečná kosa), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 15. 7. 2020.

OBSAH

Předehra ANNO DOMINI MCCXV – MCCXXIX.....	7
Část první CESTA K NEBESKÉ PANNĚ	20
I Bílé jeruzalémské zdi	21
II Rozchod s matkou	36
III Bratři nebeské Panny.....	48
IV Hranice řádu	61
V V dunách	74
VI Exurgat Deus!.....	89
Část druhá NANEBEVSTOUPENÍ PANNY.....	102
I Ctnost.....	103
II V očekávání soumraku	118
III Propast	128
IV Noc Jana Křtitele	146
V Léto v Tolberku	165
VI Rozloučení s Amalbergou.....	175
VII Lona	184
VIII Mezi pohany.....	198
IX Konec léta.....	206
X Tandaradai!.....	216
Část třetí HRAD NEBESKÉ PANNY.....	229
I Výspa.....	230
II Půst	243
III Samota	256
IV Pozdní léto.....	269
V Zemský mistr	283
VI Stále větší samota	296
VII Rozchod s bratry	311
VIII Alwinův návrat	321
Dohra ANNO DOMINI MCCXLI.....	331

*Toto není historický příběh!
Některé zmíněné události,
jako byly křížové výpravy do Svaté země,
tatarský vpád do Evropy
nebo boje proti pohanským Prusům,
byly použity bez svého dějinného smyslu –
asi jako písečné bouře
nebo částečná zatmění slunce,
prostě se staly.
A vše ostatní je
jen čirou zálibou ve vyprávění...*

Předehra

ANNO DOMINI MCCXV – MCCXXIX

Po zemské cestě táhly se zpěvem houfy bosých poutníků vedené hnědými mnichy, kteří nesli kříže na ramenou. Syrové dřevo křížů vonělo, mniši pod nimi padali. Cestou se přidávali stále noví lidé a zdobili svá ramena plátěnými kříži. Bůh a Panna Maria volali, a poklekávali před svatými korouhvemi. Pole se vyprazdňovala, pastýři utíkali od stád, uhlíři zhasěli milíře a ženy odkládaly děti. Mnozí lidé šli, kam je vedly oči, znali sotva směr své cesty a ve výšce nad jejich stezkami, hvozdy a průsmyky spěchala oblaka ozářená sluncem, zatímco dole na zástupech ležela dosud těžká tma. Utečenci táhli na jih a země, kterou opouštěli, zůstávala prázdná.

*Benigne fac, Domine,
in bona voluntate tua, Sion:
ut aedificentur muri Jerusalem!*

Pane, dej také mně najít svaté jeruzalémské zdi! Amen, odpovídali utečencům mniši. Kdo na sebe vezme znamení kříže, slibovala papežská bulla, tomu jsou odpuštěny veškeré hříchy do soudného dne, i ty hříchy, kterých se teprve dopustí při tažení do Svaté země, kdo opustí svého pána, muže nebo vlastní ženu nebo matku, stane se svobodným poutníkem putujícím k blaženosti věčné, pojd' k nebeské spáse a k vykoupení z pozemských strázní, pozvedni meč proti nevěřícím a dojdeš bohatství a štěstí, neboť statky každého zabitého pohana připadnou tobě, proto vezmi i ty kříž a následuj mne! Já jsem světlo tvoje!

Císař Fridrich z rodu Staufů, který chtěl získat pro sebe a pro svoji říši další korunu ve Svaté zemi, vzal si na sebe za jáсотu národů v Cáchách kříž. Ze všech zemí k němu spěchali urození pánové se svými rytíři a knechty. Bůh tomu chce, volali a zvedali meče.

Trvalo však víc než dvanáct let, než se Fridrich II. vydal na křížovou cestu přes slané moře. Utečenci, žebráci a mniši už nečekali na císaře, chtěli táhnout k jihu sami. Srocovali se na prašných cestách, bloudili kolem bran měst, která se před nimi zavírala. Jako sní žízníci o vodě, tak také oni snili o Svaté zemi. Málokdo vzpomněl na zástupy rytířů i dětí, které odešly před léty až tam, kde je prý veliká rovina horkého písku, daleká a nekonečná, z které se nikdo živý nevrátil.

Mniši vypustili na každém rozcestí holubici, pak pozvedli kříže ve směru, kterým pták odlétl, a tak se prodírali z tmavých hvozďů k řekám, k přívozům i městům, která se již bála zavřít své brány bloudícím zástupům.

– Jdete na pohanské psy? – ptali se lidé v městech.

– Ano, – odpovídali rozedranci a ukazovali na poletující holubici, – ta nás vede. Svatí mniši přivezli koše holubů, abychom nezabloudili. –

– Jen jděte, – pobízeli je ti bohatší z měst, – nemůžete zabloudit, když potáhnete podle slunce. Nejste první ani poslední. –

– A co je tam dole? – začínali se vyptávat poutníci. – Na jihu, v židovské zemi? Krásné ženy, bohatství, štěstí? –

– Štěstí? – usmívali se měšťané, kteří se neodvažovali vylézt ze svých domů a kroutili hlavami, – jaképak štěstí? Nikdo z lidí ještě štěstí nepotkal, ani vy je nenajdete. –

Málokdo už mluvil o osvobození Božího hrobu z rukou muslimů. Také zpěv o víře, která vede pozemským údolím a zbavuje smrti, ochaboval, čím více se zástupy běženců blížily k jihu.

Říční hladiny se leskly sluncem, vodní proudy táhly k mořím.

– Co vlastně chcete? – říkali pocestným sedláci, kteří stáli u plotů a nepouštěli se svých motyk, – kam se to ženete, ubožáci? –

– A kdo říká labutím, aby táhly na jih? –

Na břehu jedné docela nepatrné řeky osiřel malý chlapec a naposledy viděl svého otce. Po proudu odplouvala pramice s poutníky do zaslíbené země a pláště s červenými kříži sahaly přes boky člunu a čeřily vodu. Nad hladinou se nesl zpěv o andělich chválících Hospodina a dřevěné lopaty veslařů zanechávaly za sebou pruh svítivé vody. Stejnoměrně, poklidně dopadala vesla a zmáčené cípy poutnických hávů pluly po hladině jako po nebi. Muž sňal třpytivou přilbici s hlavy a zamával na pozdrav.

*Laudate eum sol et luna,
laudate eum stellae et lumen.*

Chvalte jej, všechny jeho mocnosti, chvalte jej, slunce a měsíc, chvalte jej, hvězdy i světlo! Chvalte jej, slunce a měsíc, slábl nad vodou onen zpěv, a pak blýskl na rozloučenou nahý meč a muž plující na pramici se ztrácel v oslňujícím jasu, jako by stoupal rovnou k obloze, jako by říční proud vztékal do kopce a měl se spojit s obzorem. Lomoz háků na dně řeky slábl, nepatrné vlny se vracely k břehům, kde zůstal chlapec, a otíraly se mu o nohy. V té chvíli toužil jít s otcem a lidmi na pramici, také si vzít dýku a meč a jako oni opustit nekonečné lesy rodného kraje, kde bývá tma i v nejparnější létě, kde se sluneční světlo neprodere korunami dubů k zemi. Nechal by se unášet proudem, dokud by nenašel své bílé zdi Jeruzaléma, ale zůstával na starém břehu, ještě viděl odplouvající čluny a cítil jen slunce slábnoucí na hladině řeky.

Neosiřel docela. Matka stála vedle chlapce a v očích neměla žádné slzy, neřekla jediné slovo, nepožehnala se křížem. Vyčkávala, až se poslední zásvit ztratí v ohybu řeky, pak vzala chlapce k sobě do sedla a odvezla si ho domů.

Zahákovala vrata, vytáhla lávku přes příkop. V tvrzi téměř vyliďněné bylo ticho, takové ticho, že po celý čas bylo slyšet šelest studny na dvoře. Za noci pak přilétali k hradní věži netopýři a černé sovy.

– Proč je taková tma? – ptával se chlapec.

– Nesvíí hvězdy, – odpovídala matka a vyhlížela úzkým okénkem do noci, – proto je taková tma. –

Ráno stála nad chlévy jediná hvězda. Jitřenka zvaná Lucifer.

Matka přikryla dítě kožešinou a ulehla k němu. Cítila dech i slaboucké tělo, které se při ní chtělo schovat před světem a trochu ji hrálo. Kam jsi odešel, vzpomínala na svého muže, kde už jsi? A tiskla spícího chlapce k sobě.

Sotva se rozednilo, vraceli se k řece, ale hladina již zůstávala prázdná. Žádné další lodě neodjížděly. Nad protějším lesem poletovala zapomenutá holubice a motala se v mraku.

* * *

Proudy poutníků se potácely prachem a rovinami Uher. Jezdci padali s koní a ti nejslabší umírali. Z měst se k nim přidali potulní hudebníci, další žebráci a ženy. Táhli k Brindisi, Otrantu, Splitu, Cařihradu. Hledali přístav. Až tam začíná cesta pro poutníky Kristovy. V nocích se ozývaly z ležení výkřiky, píšťaly a ruční bubínky. Ve stanech sténaly ženy. A sotva si někde vystavěli tábor, začínaly se držet poutnických kár a ohrádek krysy. Ještě nelezly přímo do lidských obydlí, srocovaly se za ležením, očenichávaly stany a rvaly se o zbytky zaprášených mršin s toulavými psy. Ten společný cíl cesty a společný bídný úděl zbavoval poutníky bázně z noci a neznámých krajin. Ukazovali si na noční nebe, kde přece jen blikala jakási hvězda.

– To je ona, – šeptali a ujišťovali se, že jejich putování bude u konce, – jitřenka. Vidíte, vysvitla a povede nás tmou života k svatému Betlému. –

V rovinách je vítalo slunce a z dálky se ozývaly zvony. Bosí a žízvní poutníci se zastavovali, naslouchali. Zvoní, usmívali se, to kvůli nám. Jako kdysi...

Mniši zvedali znovu kříže, jejichž dřevo mezitím vyschlo. Ženy si strhávaly roušky a vyklepávaly prach z vlasů. Konečně se ukázaly kostelní věže a zvuk zvonů vedl jako ta hvězda na ranním nebi.

Čekal je první přístav.

Ve chvílích, kdy zvony umlkaly, se neslo vzduchem šelestění, táhlé a konejšivé jako vítr, který se probudí v bukovém lese: žádné větší stromy v okolí nebyly.

– Slyšíte? – Křížáci zvedali hlavy a v jejich vyčerpaných, cestami zrytých tvářích se objevoval výraz naprosté laskavosti a klidu. – Šumí! –

– Co je to? – ptaly se děti, – moře? –

Kývali hlavami a odpovídali:

– Moře. –

Země se zachvěla nedočkavým dupotem koní i lidí spěchajících k vodě. Po krabatém srázu se hnali slepci, chromci a starci, za rytíři kodrcaly káry se ženštinami a s dětmi.

V úzkých uličkách se zvuk zvonů vytrácel, okované soukolí hrčelo po dláždění, na bělomodrém nebi nezbyl skoro žádný oblak, poutníci ozdobení kříži se sebe shazovali těžké štíty a přilbice, uléhali do stínu přístavních hradeb, smývali prach z vousů a máčeli se v azurové vodě.

Bylo bezvětrí.

V přístavu čekaly lodě přivázané dlouhými lany ke břehům. Bachraté lodní útroby byly prázdné, bez obilí, bez zásob pitné vody a císařských a papežských peněz. Plachty visely bez záchvěvů. Houfy otrhanců, které přišly před nimi, čekaly na vůdce svých výprav už druhý rok, v chomáčích nalepených na sobě opouštěly poutníky krysy a plavaly napřed ke korábům a zalézaly po lánech do útrob lodí.

Mraky se nepohnuly ani za soumraku.

Čekající lidé přes den spali, polehávali na přístavních kamenech a hrázích. Očekávali západní vítr, císařské zásoby a papežské peníze,

vytoužený vítr, kdy se všechno pozvedne k nebi, zvěř, lidé i lístečky oliv, vítr vanoucí k Svaté zemi.

Sotva se ochladilo, zavřely se kostelní brány, umlkly zvony a z nároží se ozvaly první píšťaly. Zvaly k tanci. Z loubí vylézaly dívky odpočaté celodenním spánkem. Vpletly si do vlasů temné květy, obnažily paže a místo křížků cinkaly náramky z kovu a kostí. Nadcházející večer je probudil a táhl za vojskem k přístavu. Bylo tu mnoho žen se světlými vlasy, které přišly ze severu, bylo tu hodně těch, které utekly z jižních zemí před pohany. Blízká noc je skryla s božími poutníky do průjezdů, kde hořela světla při zemi a ve výklencích, aby obličejové lidi zůstaly v polotmě. Náhodné ruce se spojovaly v plápolu pochodňového tance a nechávaly se vést potulnými kejklíři do temnot ohrad a pobřežních pahorků. Přes den vlezlo teplo do kamenů, čekání na západní vítr měnilo přístav v jediný nevěstinec.

– Oremus, – křičeli marně mniši a spínali ruce. – Sancte Deus, svatý Bože. Sancte et misericors Salvator. Svatý, milosrdný Spasiteli. – Adveniat regnum tuum, – rouhali se jim vrazi a zloději ozdobení kříži, – přijď království tvé. Per omnia saecula saeculorum. Pro všechny věky věkův. –

Mniši hledali aspoň záchranu na nočním nebi:

– Ty, který se na to díváš, to dopustíš? –

Svolávali trest na hlučící město, které tu kupčilo s Kristem, a potáceli se v pobřežní vodě. Chtěli mít výhled na moře. Až se zvedne vítr, první vlna vlétne na zdi přístavu, tak horké, že se okamžitě na kamení vypaří, špláchne na břeh a vytratí se v písku, musí se zatmít slunce, musí přijít příval vody, aby nastala náraz tma a náraz noc.

Prosili o trest o samotě a odpovídal jim vzdálený hukot města a přístavu. V průjezdech se smály ženy, v zahradách a keřích rozevíraly svá hedvábná stehna, cítily závrať společného, zmnohonásobeného hříchu přístavní noci. Vyjdou za svítání s čelenkami na

hlavách ke svým kostelům. Počkají v prachu, až se otevře brána, a budou se modlit beze stop lítosti nad uniklou nocí, čím víc hřešily, tím se budou tvářit pyšněji a tím vroucněji budou toužit po spáse.

V bezvětrné noci bylo konečně ticho. Žebravý mnich hrál lukem na struny citoly a první sluneční světlo zářilo na jeho oholené hlavě. V moři se koupal houf opilých poutníků a na dlažbě posypané květinami a uvadajícími pruty ležely nahé ženy. Některé byly polity vínem a ubodány k smrti. Nastával úsvit. Všude kolem rostly jen olivy, jako by nebylo místo pro jiné rostliny a stromy, a jejich stříbřité větvičky se leskly prachem. Se zvony se probouzeli ptáci a nad chrámové střechy tentokrát nevysvitlo ranní slunce. Větévky zaprášených oliv se hnuly. Křížáci zvedali meče a zacláněli si rukama oči. V nebeském jasu letěl oblak.

– Sláva tobě! Ježíši, spáso naše! –

Místo císaře svaté říše přišel aspoň král Ondřej, místo slíbených koní a lodí pobraly ubohé vojsko benátské galéry. Také koráby křesťanských pirátů se ozdobily pro tuto cestu kříži v obavě před církevními tresty. Než se zvedl vítr, byl již Fridrich II. v klatbě, a téhož dne při západu slunce hnal vítr výpravu k Svaté zemi. Celé nebe začínalo od západu zářit. Poutníci za sebou nechali přístav se stíny stromů, se svými nemocnými, ženami a dětmi. Pluli odevšad na širé moře, na ubohých vorech a kocábkách. Řetězy se přivazovali ke stožárům a hrazením lodí, aby nespadli do vln. Volali Boha a všechny svaté, když vlnobití zesílilo, lezli do opevněných košů a pískem a octem hasili řecký oheň, kterým je uvítali Saraceni. Zdálo se jim, že hoří voda, do vln pršely kusy síry a hořící střely. Pak se potopily obě větší lodě. A přesto, po dlouhé plavbě, se zjevil zbylým poutníkům pásek země zahalený oparem. Bylo to pobřeží s ukrytými městy, jejichž jména zněla jako údery zvonu: Antiochie, Akkon, Jaffa, Askalon... Blížily se vytožené bílé zdi, o kterých slýchávali v dětství.

Gloria tibi, Domine, – zpívali křižáci z Bavor, Uher, Moravy a Meranu, – Qui natus es de Virgine, – a znovu, očištění, pozvedali hlavy k obloze. S tváří si odmotali namočené šátky a octem nasáklé kůže. Němci, Rakušané, Češi ukazovali před sebe na pahorky s prajednoduchými stromy a pod korouhví Panny ti nejstarší z nich plakali.

Kyrie eleison, Christe eleison – Pane, smiluj se, Kriste, smiluj se. Benedicite coeli Domino – Dobrořečte nebesa Pánu.

Kopí svatého Jiří a korouhve Panny vlály v nové slávě. Křižáky očekávali syrští křesťané, templáři, johanité a mariánští bratři žijící v Palestině. Byla jich teď veliká síla a v dubnu a květnu 1218 za nimi připluli ještě křižáci porýnští, frišští a nizozemští, skupiny bojovníků z různých končin Evropy, takže to vojsko bylo silnější než kdysi armáda ležící před Akkonem s králem Richardem Lví srdce. Tentokrát věřili v zdar své cesty. Už se nebáli čekající pouště, ani strážní, ani musulmanů. Voda se jasnila tak, že místy viděli na mořské dno, viděli kameny a vraky lodí utopených v dávných bitvách a ztroskotaných na prahu vytoužené země. Lávky a děravé můstky padaly překotně do příboje a poutníci, kteří již nečekali, až loď narazí o břeh, naskákali do vln a mnozí zbytečně utonuli. Ostatní však sbíhali po lávkách bosi, s odkrytými hlavami, zprvu je zalévala hřejivá voda po pás, pak dosáhla sotva pod kolena, porážela je zesláblé a vracela moři. Ne však natrvalo. Křižáci se brodili k pevnější zemi, pokryti mořskou pěnou, poklekávali a líbali písek.

Za pruhu bílých pahorkatin s několika vzrostlými cedry jim letěly vstříc větrné mraky. Podél neviditelných cest se bělaly lebky padlých koní a hrbolky zavátých hrobů.

Stáli ve Svaté zemi...

V té době měla žena na tvrzi Sovinci prapodivný sen. Zdálo se jí, že za ní do komory přišli železní jezdci a rozestoupili se kolem lůžka, kde spala. Ve tmě mlčeli, nehýbali se. Stáli s rukama složenýma přes jílce svých mečů, jako by se opírali a zároveň spali, jen ze štěrbin

spuštěných přilbic na ni hleděly svítivé, velmi zlé oči. Neodvažovala se volat o pomoc, tiskla k sobě spící dítě, aby je chránila svým tělem. Nebyl tu nikdo, kdo by volání o pomoc vyslyšel.

Železní rytíři skláněli hlavy k podlaze, poznala, že jí nepřišli ublížit ani odnést chlapce. Opírali se o meče jen proto, aby se nezhroutili k zemi, a ženě připadalo, že jednoho z nich poznává i pod železnou maskou, že ten jediný se na ni usmívá a tichounce přikazuje:

– Vstávej, ženo, půjdeš za námi k moři... –

Tolik ho očekávala. Míval oči, jako mívá nebeský anděl, průzračné a dobré, sotva ji spatřil, usmíval se na ni. Potřeboval by svléci drátěnou košili, smýt rány a prach s těla i zbroje a lehnout si na kožešinu s nimi. Bylo tu prázdné místo.

Když chtěla vstát, aby mu odkryla obličej a odepjala přilbu, uviděla, že má brnění zprohýbané a děravé ranami. Z každé škvírečky tichounce vytékala krev, jako by ji vyháněl vítr z prázdné zbroje, ze stejné košile, v jaké odešel muž na jih, a s ním všichni mladí rytíři z kraje.

Ach bože, polekala se. V železných škvírách se třpytily uvězněné, navždy ztracené oči, byly v nich snad slzy?

Byli unaveni k smrti. Stáli tu kolem v komoře, jako by se už mnoho provinili a prosili teď za odpuštění. Sami se již nemohli ani osvobodit, ani potěšit, proto se vrátili k ní.

Když odepjala prvnímu z nich kovovou helmu, objevila se jí místo očekávaného úsměvu tvář příšery bez nosu a rtů, lebka potažená zeleným masem, zbytky bolestného šklebu, zmije jí proplétají hrdlo a korunují hlavu a místo slz se blyští jen dešťová voda v očních důlcích.

Další rytíř neměl také tvář. Nenašla svého muže, svého bratra ani mladého pána z Olžic, kterého potkala kdysi cestou do nového kostela v den Nanebevstoupení Panny.

Vrátili se mrtví a zohavení.

Žena si zakryla oběma rukama hlavu a z všemocné noci ji probouzel teprve pláč dítěte, které se probudilo pod kožešinou. Nad střechami chléva slábla jitřní hvězda. Železní jezdci zmizeli a skulinami problesklo první světlo začínajícího, opět tak bezútěšného dne.

– Neplač, synáčku, – zaprosila žena a tiskla k sobě naříkajícího chlapce, – vždyť vychází slunce! – Jenom on byl ještě naživu, bez ran a strážní, jeho světlounké vlasy hladilo v šeru sluneční světlo, vzlykal na matčině paži a jeho ruka hledala po jejím boku bezpečí. Musela vstát a jít otevřít okenici, slunce mezitím ozářilo zelenavou hradní střechu a letělo po věži ke komoře, jako radostná zvěst prosvítlo ženě oči a dětský pláč se utišil úsměvem jitra.

– Neboj se, – šeptala matka – jsem tu přece s tebou, ničeho se neboj. Tobě se nemůže nic stát, pokud budeš u mě. Nikdy se nestaneš tak prokletým, jako byli oni. Vstávej. Budeš tím nejhodnějším, nejctnostnějším z lidí... –

Ze dvora slyšela šelestění studny.

* * *

Poutníci na jihu bojovali v oněch dnech na pobřeží Svaté země, bez císaře se k Božímu hrobu neodvažovali. 29. května 1218 přistáli v Egyptě poblíž Damietty, města, které bylo nevěřících a klíčem k Nilu a muslimanské říši. Za nimi přitáhl i král Jan a patriarcha jeruzalémský, vyhnaný ze svatého města, vévoda rakouský Leopold, hrabata z Wiedu a z Hollandu a velmistři všech tří řádů rytířských.

Na den sv. Bartoloměje začal boj o věž na říčním ostrůvku delty Nilu. Obléhání trvalo skoro dva roky. Křižáci postavili proti opevněnému městu válečné stroje, kočky, berany, praky a obléhací věže, chránili se mokřými kůžemi před kameny a řeckým ohněm. Daleko víc trpěli v zimě rozvodněním Nilu a morem, který mezi nimi řádil strašlivě. Nemocným zprvu otékaly dásně a padaly zuby,

po prudkých bolestech černaly a začínaly uhnívat nohy, ruce, sama smrt morem však byla nakonec lehká.

Horší byla smrt žízní nebo hladem nebo muka zajatých a trýzněných. Musulmani je nechávali přivázané na hradbách, na křížích, které znesvěcovali výkaly z obleženého města. Za noci západního větru a deště se připlížil se svými přáteli k pevnosti legát Pelagius, původem Španěl. Podařilo se jim spálit bránu a první z lombardských bojovníků, který se dostal do města, vjel i se svým koněm do mešity, kde se schovaly ženy a děti nevěřících, a tolik jich tam pozabíjel, že se nad nimi nakonec rozplakal.

Za úsvitu dne 5. listopadu 1219 pevnost Damietta padla. Vraždění zesláblých obyvatel pokračovalo celý příští den a přes celou noc. Hradby svatého Jeruzaléma zbořili nakonec samotní Saraceni v obavě, aby se město nestalo stejně dobytou pevností...

* * *

Mezitím opadávala voda v starém kraji, zůstala ležet příliš hluboko, nevystoupila už do starého řečiště. Nikdo neprosekával houštiny kolem řek, nikdo nevybíral kal a spodní voda měnila neobdělávaná pole v mokřiny. Slepá ramena a nánosy bahen zalévaly kraj a řeka téměř vyschla.

* * *

Teprve po deseti letech, po smrti papeže a po nové klatbě, 17. března 1229, dosáhli křížáci se svým císařem bez bojů chrámu Božího hrobu. Nastal dočasný mír s pohany. Vyvolení z poutníků se valili do města Hebronskou branou. Stejnou cestou přišli kdysi před staletím první Gottfriedovi křížáci a dýkami oškrabávali perly a diamanty ze sloupoví a z mozaiky chrámu a mešit. Svým dnešním následovníkům zanechali holý kámen.

Jasně zazněly pozouny a zbylé zvony, kněží zvedali svaté ostatky a třísky ze Spasitelova kříže, děti přinášely věnce a palmové ra-tolesti.

18. března si nasadil na hlavu Fridrich Staufský sám, bez požeh-nání, korunu svatého Jeruzaléma. Byl ještě pobledlý po dlouhé nemoci, řetěz s císařským orlem mu zářil na oteklém krku. Usmíval se. A spolu s ním se usmívala knížata Tripolisu, hrabata a baroni hradů Libanonu a severní Sýrie. Nové království jeruzalémské vítalo všechny, kteří došli až sem. Boží hrob obklopili johanité v černých pláštích se svými mistry a špitálními komtury, pánové řádu templu i bratři Panny Marie s černými kříži. U cíle své cesty byli zatím všichni svorní. Nakadeřené vlasy urozených pánů voněly a dosud osamělí jezdci se shlukovali pod korouhvemi jednotlivých řádů. Bodce na jejich kopích nebyly dřevěné, nesloužily k rytířským soubojům, ale k přímému boji.

Meče měli složené na dlažbě posypané palmovými pruty a lístky růží, poklekali v prachu před chrámem Božího hrobu. Pranepatrný zástup z těch, kteří vypluli před léty ke Svaté zemi, a pod ohlazený-mi kameny tu bylo s nimi mnoho, mnoho mrtvých...

* * *

Žena na Sovinci již dávno přestala vzpomínat na noc a železné jezdce. Stačilo, aby ucítila dětskou ruku v dlani, a kraj kolem tvrze byl opět plný přívětivého světla. V zahradě voněla tráva, v olších poletovaly včely a poklidný bzukot naplňoval dvoranu a ochozy vylidněného hradu.

Ta žena se usmívala. Chlapec jí nepůsobil bolest, plakal jen v noci a stále víc se podobal jí samotné. Už se neobávala tváře vynořující se s úsvitem. Nepřipomínal jí žádného ze ztracených jezdců. Přes den sedával při okraji padacího mostu, ale nikdy nepřešel na druhou stranu, hleděl do vodního příkopu, kde proudily a vířily hladinu

duhové ryby, ale nechtěl chytit žádnou z nich. Vracel se k ní a bral ji za ruku a vedl k vodnímu stavidlu.

– Uvidíš se tam, maminko! –

V tom místě se voda nepohnula, odrážela oblohu i stříšky hradu. Žena se nakláněla a našla jejich společný odraz v průzračné, stojaté hladině, skoro si přála, aby dvojice ve vodě zůstala uchována navěky, aby ji žádný vítr nezčeřil ani nezakalil. V té chvíli byla šťastná.

A sotvaže to dítě povyrostlo, vzalo si dýku a meč a odešlo k moři.

Část první

CESTA K NEBESKÉ PANNĚ

„owê war sint verswunden alliu mîniu jâr!“

(ach běda, kam se podělo tolik mých let!)

— Walther von der Vogelweide
MCCXXVIII

I

Bílé jeruzalémské zdi

Rytíř Kuna z Olžic se vracel z křížové výpravy domů.

Kromě řeky nic známého z kraje nepoznával. Stál na břehu a díval se dolů na vodu. Přes hladinu se hnala mlha a neznatelný proud odnášel leklé ryby. Při březích bublalo bahno. Na dno dnes Kuna nedohlédl, a přitom tu bývala voda kdysi průzračná, že se zdál na dosah každý ponořený kámen, a zároveň tak hluboká, že by se v ní propadl kůň i s jezdcem. Tenkrát před léty, kdy odcházel, stačil jediný chybnější krok.

Sestoupil s koně a nabral do dlaní vodu. Břeh naproti, ke kterému vzhlížel, ležel dosud schovaný v šedi. Čekal, kdy se rozestoupí mlha a slunce projasní vodu, že se bude perlit a bude tak čistá, aby se mohl napít. Sňal přilbici a otřel si rty, sotva tekoucí špíny se napít nechtěl. Stromy a kříže na druhé straně nebylo vidět. Kuna se dotkl stébla, které se uchytilo při břehu, a stéblo mu proklouzlo mezi prsty. Pak zaslechl skřípnutí a z mlhy vyplouval člun, stával se stále určitějším, narážel na hladinu a rozháněl šedavé cáry. Za chvíli se snad ukáže slunce.

Kuna z Olžic se pousmál, a úsměv ho vzápětí opustil. Ucítil, jak k němu přináší vánek z protější strany kouř, nebyla to mlha. Člun, kterým se chtěl vrátit na rodný břeh, stál na místě, a tam, kde znával hlubinu, bylo dnes sotva po pás, i přívozník skrývá tvář v červené kápi, jakou nosí spíš kat. Rytíř přitiskl ruku k drátěné košili. Nejraději by se otočil a utekl, kdyby jenom věděl, kam má jít. Pojednou ho napadlo, že zabloudil a dostal se k nesprávné řece.

Hák zaskřípal na dně řeky, kouř se zvedal. V červenavé kápi se leskly oči a upínaly se ke kříži na rytířově rameni.

– Co je to za řeku? –

– Chceš jít snad za ni, pane? –

– Jistě, na druhý břeh. Jedu domů! –

Přívozník sklonil hlavu a železný kruh, ke kterému přivazoval pramici, mu vypadl z rukou. Kuna chtěl muže zachytit, ale ten před ním uskočil.

– Nesahej na mne, pro slitování boží. –

– Co je s tebou, chlape? – podivil se Kuna.

Z červenavé kápě crčela voda.

– Ne, nic mi není, odpusť. –

Kuna mohl vjet i s koněm na pramici, přívozník zůstal skrčený na opačném cípu. Šramotil hákem a odvazoval řetězy.

– Je pravda, že svatá válka skončila, pane? –

Rytíř mu neodpovídal. Nakláněl se nad vodu, aby zahlédl ryby nebo aspoň obrys vlastní tváře. Voda stála pod ním špinavá a bez lesku. Té se dnes nenapije.

Oči v kápi se obracely znovu k němu.

– Proč je tedy ještě kouř na našem břehu? Jde k nám nebo se vzdaluje? –

Rytíř pozvedl hlavu.

– A odkud jde vítr? – odpověděl. Samotného jej udivilo, jak prázdně zazněl hlas v prostoru. – Jde za námi, nebo stojí na místě a my sami táhneme za ním? –

Lod'ka vjela do volnějšího pásu hladiny, pak se naklonila a stáli na místě.

– Kam mě to vezeš? – ptal se Kuna. Několik kapek stříklo na očka železné košile, přívozník neodpovídal, choulil se na zádi člunu, a také kuň pod rytířem se rozechvěl. – Jsi přívozník nebo kat? –

Muž si držel hlavu v dlaních.

– Nikdo jiný nechce převážet, – odpověděl.

– Proto se tě nesmím dotknout? –

– Ne proto, pane. –

– Tak čeho se bojíš? –

Až pak ukázal na kříž na Kunově rameni.

– Toho! Moru, který k nám nosíte vy s červenými kříži. –

Kuna z Olžic se usmál.

– Ale já nic nevezu. Podívej, nemám zmodralé nehty ani černé rty. –

Přívozník však nezvedl hlavu, aby se o tom přesvědčil.

– Jsem zdravý jak ty, jako vy všichni, – opakoval Kuna, jako by chtěl přesvědčit spíš sebe. Vzal sám hák a odrazil loď.

Dál se prodírali v tichu. Z kouře vylézaly stromy na druhém břehu. Pod nimi stojí kříž a začíná cesta vedoucí k velikému domu a velikému dvoru s kvetoucími stromy. Tam čeká mír.

– A kde jsi všude byl, pane? U moře také? –

– U moře také, – opakoval rytíř vzdáleně, druhý břeh se už přibližoval, na dohled bylo rákosí, ohrádky s rybami a kádě. – Člověk nemusí mít moc, aby došel k moři. Stačí dýka a meč. Šel bys tam taky? –

– Jistě, pane, hned. –

– Proč? Kvůli kříži? –

– Ne, – odpověděl přívozník a plivl do vody, – kvůli živobytí. –

Lod'ka se zakymácela a narazila na dno. Kuna z Olžic vstoupil na rodný břeh, u chatrče svítily kostry vysušených ryb, sítě byly zaneřáděny trávou a blátem a rybář, který se s nimi táhl, pustil provazy a začal utíkat, když uviděl ozbrojence.

– Počkej na mne, – volal za ním dost zbytečně Kuna, – člověče! –

Rybář se vzdaloval bez zastavení, klopytal s tváří pološílenou strachem, také pramice se vrátila do mlhy a Kuna na celém břehu osiřel. Jaké je tu šero, pomyslel si a pokřižoval se. Chtěl se někoho pozeptat na cestu, avšak jediný člověk nebyl v lukách, ani lístek v keřích se nepohnul. Obloha se slila do trvalého zákalu a někde za ním muselo být schované slunce.

Kuna se rozhlédl. Tady přece stával kříž. Tady stávala ve stínu chatrč, která by ho přivítala jako poutníka ze Svaté země. A dnes

tu vidí jenom kopřivy a strašidla. Kde to jsem? Rozhalil si plátno na hrudi, bylo poseto starými skvrnami. Modleme se, řekl si do ticha, neboť našel kraj, který je prokletý bohem. Na své pozemské cestě se vrátil do zahrady smrti.

Pak pohlédl k obloze. Kouř už nebyl tmavý, klesal níž ke kraji, kde byl les vykácený a všechny cesty pusté. Byla to přece jen mlha.

Vjel na nejužší z cest. Dál na obzoru se ukázaly vrby. Víc nepoznával. Bujely tu keře a stromy, ještě na nich zbylo listí. Ovocné zahrady, jámy a ohrádky s rybami, pásy mýtin uprostřed lesa, všechno zmizelo a na kdysi líbezné rovině leželo ticho, mračna komárů a porosty kopřiv.

Lidé zmizeli.

Kůň mu olízl ruku. Z mokřin se táhlo vytí. Vlci ucítili člověka, i když stál od nich po větru. Kuna ujížděl do roviny. Slyšel stejnoměrné cvakání pobídnutého koně i řinčení svého meče, a přesto k němu dolehl navzdory cvalu i vzdálenému vytí zvuk, který byl slabší než dech. Pronásledoval ho na křižovatkách všech jeho cest, zpomaloval kroky jeho koně ve Svaté zemi, v písčinách a pahorkatinách Libanonu, v soutěskách za Cařihradem. Krátký zvuk. Jakési slabé a přece nesmírně živoucí zachvění v jakékoliv pustině. Zanaříkání, které působilo, že musel pozvednout hlavu a bedlivě naslouchat do tmy, do deště a písečné vánice, do hukotu moře a úpění umírajících přátel. Neslyšný šelest, jako šelest přesýpacích hodin, prchající zmi-je, zrněčka unikajícího písku. Šelest, který ho vábil k sobě a stále víc zanášel do neznámých končin.

Ohlédl se, zdálo se mu, že uslyšel zvony. Ale cesty, které se míjely a rozcházely kolem něho, zůstávaly prázdné. Pobídl koně. Opět se přeslechl. V tomto kraji už nezůstalo nic živého.

Zazvonění se přesto opakovalo, mnohem blíž. Snad mrtví museli být tady v mlze, někde strašlivě blízko, a vyzváněním ho táhnou k sobě. Světlovlasá panna se svázanými, květy korunovanými vlasy a hladkým čelem, nevěsta v závoji stojí u vrat a vítá ho před hradní

zdí, zvedá ruce. Pojd' už, vítej u nás. Stávala pod lipami a takový jas naplňoval stěny rodné tvrze, takový mír.

Mimoděk sáhl po dýce a víc se nedíval nalevo ani za sebe. Jeho tvrz stojí na bezpečném, skoro již viditelném místě. Jenom pes poběží s ním a povede ho v mlze. Jel dál, i když cítil, že ve slabém vyzvánění, provázeném kročejemi, se blíží něco nesmírně světlého a dosud živoucího.

Kuna z Olžic sklonil o něco víc hlavu. Všechno, co udělá, má požehnání od ďábla. Tma byla na začátku a tma bude i na konci cesty. Tak modré nebe jako dole na jihu nikdy předtím neviděl, u Akkona stálo moře přímo před hradbami, hřálo, i vítr byl jižní. Krásně mohl poznat mělčiny podle světlejší modře, v noci mu zářily snad všechny hvězdy na slibné obloze, a málokdo cítil, jak pod tím vším teplem všechno hnije, v té kráse klíčil mor.

– Ted' jsme oba v milém lese a díváme se, jak žijí stromy, tak nás těší krása, kterou nám dal Bůh, – ozval se znenadání dětský hlásek, a Kuna z Olžic ke svému největšímu úžasu uviděl, že podél cesty jde děvče v bledé košili a táhne na provaze vzpouzející se kozu a kolem krku nese proutěnou klec s havranem.

– A rychlý potůček, ke kterému jdeme, nás vede do království, kde čeká tichý mír a lesní pramen. Ty tam jdeš také? – naléhal ten hlas.

Kuna chtěl zrychlit, možná ujet, ale vyzvánění naléhavě sílilo. Dítě běželo souběžně s ním a dlouho nemohlo cvalu koně stačit. Oddechovalo, klopýtal, zvonec se kymácel, a nakonec upadlo.

Zastavil se.

– Co chceš, proč chodíš za mnou? Táhni! –

Dítě mu hned neodpovědělo. Zvedlo se se země a usmálo se. Nohy mělo očerněné vypálenou trávou. Hledělo k němu svýma průhlednýma, nevidoucíma očima, jako by v nich zazářila obloha, která zůstala jasná už jenom v těch očích.

– Jdeme přece spolu, – řeklo to dítě tiše.

Víc už Kuna pohled nevydržel. Děvčátko bylo slepé.

– Ano? A kam? –

– Do lesa. Ty jej nehledáš? – řekla kvapně, avšak smutněji dívka a začala opět odříkávat, jako by ji k tomu nutili nepřítomní rodiče nebo kněz: – Je tam světlo a žádný stín, a všechny stromy nás tam pokryjí, nás ubohé, a obejmou jako své bratry. Tam budu stát jak královna nad prázdnou knihou. –

Kuna z Olžic dál nenaslouchal opuštěnému hlasu. Začal přitahovat uzdu. Slova ho dávno nezajímala. Znovu zaslechl v pustině nářek. Onen hlas, který ho vábil k sobě. Něco živého tu naříkalo v poli. Sklonil se, aby vzal dítě k sobě do sedla.

– A víš, kde je takový les? –

– Víím, – křikla radostně dívka, – jdu tam za maminkou. Hodní lidé mě k ní posílají a na cestu mi dali bílou holubičku a beránka taky tak bílého. Vidíš? –

Rytíř se snažil odehnat černého kozla a rozbít o strom stejně šeredného havrana v proutěné kleci. Obě zvířata však zanaříkala.

– Slyšíš, – vydechla dívka, – jak volají. Ti mne zavedou do toho lesa za maminkou. A tebe taky poznávám. Jsi hodný, protože máš železnou košili. – Dětská ruka tápala po rytířově obrněné hrudi, až si konečně našla jeho prsty a spojila je se svými. – Hodní lidé měli stejné košile na sobě jako ty. – Stiskla mu ruku pevněji. Kouř už v kraji nebyl, klidná mlha naplňovala vzduch, havran vesele zakrákoral.

Vyjeli po zašlé cestě do šera, kde nebyli ani mrtví lidé, ani stopy zvířat, kdysi tu bylo malé, zapomenuté pole, kde žili lidé i zvířata pospolu. Když se k nim přihnala sněhová bouře, byli připraveni obětovat všechno, aby si zachránili holý život. Teď se jeden druhému vyhýbají, aby se navzájem nedotkli morem poznamenanýma rukama. V poli zůstalo korýtko naplněné dešťovou vodou. I voda zezelenala a vyhnula, i dřevo korýtko zpráchnivělo.

– Teď už to není daleko, – řekl nahlas Kuna.

Přijeli pak na pláň, kde se stezka rozdělila. Kůň se splašeně otáčel a cesty se víc nespojovaly. Z lesa zůstaly nějaké pařezy, ale z hlíny

nevycházel sebemenší šelest hmyzu nebo trávy. Byla to mrtvá země. Až teď si uvědomil, že nespatril jediného zajíce, srnku, koroptev. Sjel k jedné z těch opuštěných cest, které už nesloužily nikomu.

– Kudy mám jít? – otázal se Kuna.

Z šera se vzneslo zatlučení křídel, s pahýlu stromu se zvedl krahujec nebo káně a pomalu odlétal ke kraji vřesoviště. Tam se uhnízdil a z šera vylétlo dravcovo kráknutí.

– Můj bože, děvče, – řekl opět Kuna, – kde to jsme? –

– Pojď, – vyzvalo ho dítě, – ukážu ti cestu. –

A teprve tak si Kuna uvědomil, že zabloudil. Slezl s koně a trochu se zapotácel. Dotek země mu udělal dobře.

– Svítá, – řeklo to děvče.

Svítá, opakoval si Kuna z Olžic, měl rád taková slova, prostá slova, jako je pít, jíst, spát, zima, svítá, i když neměla právě účinek. Taková slova stačila k celému životu a všechna ostatní byla navíc, už zcela zbytečná a ztrácela smysl.

K jílci zabodnutého meče přivázał koně. Stmívalo se, kůň lízal večerní rosu z trávy. Všechno zmrzlo, co ho kdysi hřálo. V lese truchlí divoké straky a naříkají. Nesvítily žádné hvězdy.

Za chvíli je ostatně tma, a ve tmě cestu nenajde. Zaryl ostruhou do chladnoucí země. Nebylo tak těžké vstát od teplého ženského boku a trmáčet se do země, kde ho čekali nanejvýš pohaní a mor. V noci si říkal, že by bylo lepší šeptat ženám nesmyslná slova, ale ve dne to bylo zase jiné.

Sklonil hlavu a obracel se k zemi, na kterou sestoupil. Nevěděl, co hledat na nočním nebi. Vždyť vlastně ani nemusí dojít až domů. Spatřil svoje bílé zdi Jeruzaléma, kůži na čele mu sloupalo slunce, rty mu vyprahly na planinách a v rozsedlinách u Mrtvého moře, v údolí věčného písku. Už brzy bude tma.

Až tady se cítil očištěn, tady v chladu začínající noci. Přestanou ho pálit řasy ožehlé pohanskými střelami, zavře oči tolikrát oslněné jižním sluncem, může spát a zapomínat na domov, nic jiného dávno

nehledá. A když se nenapije doma ze studny, třeba mu vymyje náhodný liják zrnka soli z obličeje, pro svého koně najde úžlabinu se zachycenou vodou. Z té se pak napijí oba. Rodiče si stejně už dávno řekli: Našel tu svoji cizí zemi, proto se k nám nevrátil...

Začínala podivná, přízračná noc v liduprázdné krajině. Havran přestal šramotit v dřevěné kleci, kozel ulehl na trávu. Kuna položil hlavu usínajícího děvčete na sedlo a pak je přikryl svým starým pláštěm. Kříž přišitý na rameni byl potrhaný a zastříkaný krví, která zestárla a zčernala. Kuna z Olžic se otřásl. Zbytečně hledal štěstí v židovské zemi, raději měl zčernat morem jako ostatní rytíři a nikdy se nevracet. Možná by mu bylo teď lépe.

Pozvedl pěst proti obloze, jako by chtěl pohrozit někomu neviditelnému, skrytému v nočních mračnech, a každé slovo, které v sobě pocítil, bylo děsivým rouháním. To on ho poslal do Svaté země, to on všechno způsobil, a přesto ho nesměl nenávidět.

Otevřel pěst a pokorně doufal, že mu přilétne aspoň zbloudilá kapka do holé dlaně. Znovu zaslechl v pustině nářek, onen hlas, který ho zval k sobě. Něco živého tu zbylo a naříkalo v poli.

Dítě spalo.

Hodní lidé mu měli přivázat spíš kámen místo klece kolem krku a utopit jej, možná že by mu bylo také lépe. Vytáhl dýku z rohové pochvy a sevřel ji v pěsti.

Děvče znenadání pozvedlo světlou hlavu, jako by procitlo při záblesku ostří. Otvíralo své slepé oči opět k němu, a v šeru nebylo nic zářivějšího. Byly to průzračné oči, mohl by v nich nalézt sebe. Cítil, že také dítě čeká a tají dech, ale nechvěje se chladem a úzkostí jako on. Stiskl rukojeť dýky silněji a znovu, ztraceně cítil to nesmírné světlo, jak se k němu vrací a oslabuje každou vůli.

Ne, Bože, zaúpěl, odpusť mi, a sklonil dýku k zemi.

– Tak, – řeklo dítě a pohladilo ho po předloktí, – neboj se! –

– Co chceš? – řekl chraptivě. – Půjdeme spolu odsud? –

– Domů, to ano, – řeklo poslušně, – to chci. –

Aspoň neviděl její oči, protože uhnul hlavou.

– Tak pojd', – řeklo dítě, – hned chci. Co čekáš? –

Kolem blikaly kapky rosy ve večerní trávě. Odněkud z mokřin se ozývalo stonásobné kuňkání žab a bzučení hmyzu, zesilující crkot lučních koníků, které dřív nevnímal, země se probouzela. Tolik života ještě zůstalo na této zemi, a Kuna o něm nevěděl. Navlhčil si ruku a nejslabší šelest utišoval poslední vzdor, ještě rozeznal poslední zásvit dětských očí, a pak i ten mizel.

Vybalil ze šátku kousky sušeného masa, napichoval je hrotem dýky a dělil se s dítětem.

– Vychází slunce, slyšíš, – povzdychlo si děvčátko a nasloučalo, – tak pozdě. –

Kuna mlčel.

– Je jenom jedno slunce? – ptala se dívenka.

– Ano. Žádné jiné nevidím. –

Divila se tomu.

– Za ním je přece hned druhé, ty je nevidíš? –

– Jiné slunce? – zíral do tmy Kuna, – ale ano. To druhé, tak jasné. Už ho vidím. Je ale mnohem větší než to skutečné. –

Děvčátko se pousmálo.

– To jistě, – řeklo. – Každá jiskra je slunce, každý plamének naděje. Ke mně jich přišlo tolik v noci. Když mě hodní lidé probudili, řekli, že mě zavedou za maminkou, že s ní budu v tom krásném lese. Oheň hořel tak jasně, – dodalo okouzleně.

Kuna si lehl, sepal ruce, ale nemodlil se. Přestal se modlit v Jeruzalémě. Dětská ruka se sunula po jeho tváři, až si našla oči.

– Nic nevidíš! – křiklo dítě, – proč lžeš! Zase máš otevřené oči a nemůžeš nic vidět, tak! – Pohladilo ho, když víčko přivřel. – Ukážu ti cestu, to nevíš? – V dětském hlasu teď zvonil smích. – Chtěla bych, abys byl taky slepý. Šli bychom pořád spolu, až přijdeme k propasti a spadneme dolů. –

Od země se kouřilo.

Rytíř z Olžic čekal na východ slunce. Z kozího vaku vybalil odřený domovský znak, sroloval poutnický kříž a cípem pláště otřel drátěnou nohavici, kovový límec si naložil na koně a meč připevnil k sedlu. To bylo skoro vše, co ho tížilo. Bez staré bojové košile se cítil volnějším. Pak si dal pěst za opasek a v přibývajícím světle spatřil přímou cestu.

Divil se teď, že mohl vůbec tak bloudit.

Byla to ubohá země, a přece ji poznával. Několik mráčků stínilo louky a v dálce se objevovali první lidé. Vybírali v brázdách zamrzlý celer nebo řepu, možná okrádali mrtvé, to nedokázal rozpoznat. Lidé mu splývali s hrbofatým krajem.

Utíkali od něho, nebo se přibližovali?

– A každý se ptá syna, – odříkávalo děvčátko a pohrávalo si s nalezeným proutkem, – copak jsi viděl? Nic zlého, odpovídá syn, ach, jenom stromy a louky, slunce a pláň a kus modrého moře... Jaký je havran? – přestalo na okamžik s říkankou, – když to není holoubek? Jakou má barvu? –

– Bílou, – lhal Kuna z Olžic. – Celý rok létá nad stromy a nad kameny, někdy zalítne až k moři. A pak ho vítr žene zase zpátky k lidem. Vezmou klacky a ubijí ho, pokud neulítne někam jinam. A teprve když všechno obletí, vrací se domů. –

– A zpívá si potom takový havran? – zajímala se slepá.

– Když se vrací, tak ano, – řekl s úsměvem.

– A bojí se ohně? –

– Kdepak ohně, nebojí se ničeho, ani ohně, ani smrti. Protože je sám, víš? Hledá si jenom větev, na které si trochu odpočine. –

Jeli středem zmáčené louky.

Obloha se jasní, řekl si Kuna, za chvíli už bude svítit slunce. Vytřel si pěstí víčko, pro jistotu, ale slzu nenašel žádnou. Panebože, přál si, dej, ať mne hned poznají! Ať nade mnou nepláčou! Pak řekl:

– Za těmi stromy už stojí náš dům. –

Zastavil se před skupinou prastarých stromů a rozvázal si řemínky sandálů. K domu vyšel bosý. Po dlouhém putování byl u cíle.

Listí pod stromy bylo hebké, nestudilo pod nohama. Dole za svahem bylo neobvyklé ticho. Spatřil, že potok vyschl a řečiště je zanesené větvemi. Dnes tu rostly kopřivy po pás. Kde je ta větev, na které si odpočinu já, napadlo ho náhle a jako by z veliké dálky uslyšel hvízdání drozda, věrný šplíchtot potoka protékajícího domem a vzápětí hrčení otcova vozu. Pak slábl smích děvčat, štěkot psů i svištění kosal, a byl to matčin hlas, který ho vracel ze sna:

– Pojd', synáčku, tady máš klid! –

A když znovu otevřel oči, všechn hluk se mu naráz ztratil, a stál zase na cestě před starými stromy a nemohl uvěřit, že je doma.

– Co stojíš? – ptala se slepá, – když jsi našel svůj dům? –

Rytíř Kuna z Olžic pustil uzdu svého koně, už nedržel ani dítě za ruku. Potácel se po zarostlém svahu, ale nešel daleko. Vzdálenost mezi stromy se zmenšovala. Překračoval kusy nádob a řemínky koňských postrojů.

Dítě spěchalo za ním.

– Kde stojíš tvůj tatínek, venku před vraty? –

Pod svahem, který končil za posledním dubem, však nestál dům, nezůstala z něj ani kulatá nabílená věž, jenom tři ohořelé kříže. Vynořily se a slabounce se o sebe otřely a zasténaly v ranním vánku. Kříže z krovů.

– Je váš dům nově nabílený? Co ještě hledáš, zavolej na ně! –

Kuna z Olžic se protáhl mezi stěnami vypáleného dvora. Jeho obličej potemněl ve stínu staré zdi. Hned před ním, v rohu osiřelého prostranství, ležel věneček ze starých loňských květin. Jehličí zrezavělo, zplesnivělo a vyschlo. Takový nosívala nevěsta.

Ranní světlo, které sem padalo, mu zjasnilo obličej, a když zavál vítr, snášelo se mnoho žlutavých lístků na jeho hlavu, ale on je ve vlasech necítil.

– Je poledne, – odpověděl, – všichni jsou na poli. –

Zrychlil, skoro běžel. Mezi keři a kopřivami nacházel zbytky zdí a trámy obalené mechem, všechno už dávno zašlé. Ožehlá psí lebka

byla tak malá, že se mu vešla do dlaně. Psi ani vlci nemohli tak zničit osadu, to udělali lidé, pozlacení rytíři jako byl on, mladí, krutí bůžkové války. Ničí zemi, aby se jim stalo nebe bližší.

– Cože je váš dům zavřený? Ani pes neštěká, zná tě? –

Zachytil se trámu a každá vzpomínka byla výčitkou neznámému bohu. Nechal ho naživu, aby se mohl vrátit domů. Nemohl být větší trest.

Stál před kříži z trámů bývalé tvrze a teprve dotek dítěte, které dotápalo poslepu k němu, mu připomněl, že je tu ještě někdo živý a mluví k němu.

– Vidíš, – promluvil po předlouhé chvíli, – pes zůstal klidně ležet. Poznal mě. Dům je otevřený a matka nese právě mísu s mlékem. Jde s ní ke studni, tam máme největší stín.

– Ach, – vydechlo radostí děvčátko, – tak pojďme za ní. –

– Nesmíme tu volat, – napomenul ji. Překročil dětské boty z prohořelé kůže a pocítil vítr, jak se prohání nad planinou. Kromě tří ohořelých trámů sbitých k sobě mu nestojí nic v cestě. V kameni leží pila a lopata na zrní, krovy se naklánějí k ztichlým ochozům bývalého chléva. Zbylo tu rádlo, železný srp, vše polorozpadlé. Země, moje matko, šeptal si pro sebe, oslepuješ mi oči! Byl jsem přece kdysi také jenom člověk.

– Chci to mléko, – rušilo Kunu dítě.

– Nekřič. Neřvi. – prosil ji tiše. – Můj malý bratr spí. V kolébce. Nechci ho budit. Ještě jsem ho neviděl. Nebyl jsem zrovna doma, když se narodil. Řekli mi to až na jihu. Má šest let. Vlastně už o něco víc. –

– Pak neleží v kolébce, proč mně lžeš? – pravilo dítě.

Kuna z Olžic už nezavíral oči. Pojednou pocítil klid, naprostý klid, z kterého ho nevyruší už nic. Jediné odměny se mu dostalo, že našel to slepé děvče, jinak už všechno dole na jihu rozdal a ztratil.

– Není v kolébce, – odpověděl, – vidíš správně. Vrací se s otcem z pole. Těch šest let jsem ztratil. Promiň, že mám tak špatnou paměť. –

– Mají hnědého koně? –

– Dva koně mají a oba jsou hnědí, i to je správně. –

– Všechno uhodnu, když chci, – kývlo sebejistě dítě a vyběhlo po planině opuštěné usedlosti. – Moje sestra Klárka je tu taky. Sedí na mlatě a hraje si s klasy, jako já. – Zatleskalo rukama. – A kdo je tu ještě s námi? –

– Ta panna ve dveřích je moje žena. –

– Jaké má oči? A vedle ní stojíš jistě ty? –

– Ano. Nevidím jí do tváře. Dali jí bílý závoj. –

– Tak to je nevěsta! A jak víš, že je tvoje? –

– Protože na mne čeká. –

Dotkl se začerněné zdi. Jednou shořel smrk za potokem. Museli pokrýt stodolu mokřými kravskými kůžemi, aby nechytlly střechy. Seděl na svatbě s mladou ženou v čele stolu u letního ohně, pil víno z kořenů a jedl opékaného skopce. Stejní mladíci, jako byl on, mávali pod stromy nedočkavě meči, přeskakovali plameny a výkřikem provázeli každý nový rej jisker. Dychtili po boji, místo aby naslouchali vzdálenému zvonu z nového kostela, kde svolávali k modlitbě... Ani on nešel za tím skomírajícím zvukem. Zášlehy létaly přitímím na čelo jeho ženy až k svatebnímu loži, bývala rudá, odlesky proměněná, a tehdy si myslel, že nenajde jinou ženu ve světě, aby byla tak krásná.

V tichu nastalém v bývalé tvrzi, která už nepatřila nikomu, se ozývalo vrzání křížů. A pak tu byli s ním, svatebčané i nevěsta. Bledá po svatební noci, s dosud dětskými rysy v obličeji, zdála se smrtelně znavena. Co jste mi to udělali? zvedala vyčítavě oči po celém dvoře, proč tu jsem? A sotva ho uviděla opět před sebou, plakala tak naléhavě, že třetí den od svatební noci udělal před sebe znamení kříže, a nebylo to jen víno z kořenů, které mu omámilo hlavu. Všechny ženy na tvrzi v té chvíli zaplakaly, jen nevěsta přestala naříkat a zakryla si obličej bílou rouškou, jenom ta neplakala, když odcházel. Se všemi se tenkrát políbil a se všemi rozloučil, i jí se naposledy dotkl a něco těžkého, nenávratného mu sevřelo srdce, když viděl za sebou tu milou tvrz na pasece.

Děvčátko usedlo na okraj zarostlých hrobů a podpíralo si dlaní skráň, pohrávalo si s proutkem a bledé čelo sklánělo k zemi.

– To není žádná hra, – promluvilo pojednou. – Nikdo se tady neozývá. Mám taky žízeň, a třeba je tvůj dům někde jinde a zase jsme si spletli cestu. –

– Zabloudili jsme, – odpověděl Kuna, – ale já už dál nejdu. –

– A kdepak je ta studna s čistou vodou, kde? Přece ji musíme najít. – Dívenka pohnula proutkem. Byl ještě zelený a téměř se chvěl v její malé umouněné ruce, kroutil se a točil k hustým keřům, k hromadě kopřiv a kamení. – Je tam, – řeklo děvče, – hodně blízko, cítím vodu v ruce. – Házela do kopřiv kaménky, a skutečně vystříklo několik kapek nad roští, ozvalo se žbluňknutí, plesknutí kamene o vodu. Kuna se vyděsil toho zvuku. Dívenka se však již skláněla v prohlubni mezi křovím, které si prošlapala, a dotýkala se kamenné obruby a písmen vyrytých nad studánkou.

– Co je tu napsáno? – Prsty stály na hladkých, mechem obrostlých a zelených rýhách. Byla tam písmena a letopočet. – Čti mi to! –

Díval se přes děvče i nalezenou studnu, i když neuměl číst, věděl, co je vytesáno v obrubníku. Řekl:

– Tuto studnu dali postavit na poděkování Bohu za narození syna! –

– Kdopak to sem napsal? – zajímala se slepá.

– Nevím, – pravil, – nikdy jsem tu nebyl. –

– A kde máš tedy svůj domov? – posmívala se mu.

– Copak to vím? Neptej se mne pořád. –

– Tak mi pomoz, chci se napít, – poručila a naklonila se přes okraj studánky. Kuna z Olžic k ní pokročil, aby ji nadzvedl a spustil k prameni, ale oči mu vzápětí strnuly.

Voda studánky, kterou hledal, byla plná chcíplých kryš. Jako listů ležely na hladině, nafouklé morem.

– Je tu voda, chci se napít, – křičela slepá a mlátila nohama Kunu z Olžic a drápala se po obrubníku k hladině. – Nech mě! Proč mě tak taháš? – A pak ho udeřila.

Surově ji odtáhl zpátky ke křížům, kde ožíral trávu z hrobů její kozel.

– Mám žízeň, pusť mě! Chci od tebe, chci se napít! – Dítě se cukalo a šlehalo rytíře proutkem.

Postavil děvče na zem.

– Tak si jdi! – A vyrval jí prut z ruky. – Mám tě dost. Táhni si! – Už se neovládal a začal také křičet: – Nemám tě rád, už tě nechci vidět. Táhni pryč odsud! –

– Tak dobře, – usmálo se děvčátko, – havrana ti nechám, když to není žádný holoubek, ale až mě budeš hledat, tak mě neuvidíš. Nechci být dál s tebou, – smálo se zlostně, – nikdy nic neuvidíš, nejsi slepý. A já tě dál nepovedu. Chod' si sám. – Cukalo vzpouzejícím se kozlem a táhlo jej pryč od keřů. – Mohl jsi jít krásně kousek cesty se mnou, ale já už nechci. –

Vstoupila na cestu. Zvoneček na krku černého kozla cinkal. Slepá si k tomu pozpěvovala:

– Starosti a námaha jsou jen trny na růži. Jak krásně kvete růže, jak nás těší stromy, a naše cesta krásná... dvojí slunce jasná. –

Pozpěvování se vytrácelo a pak bylo ticho. Nad mechem krytými základy se neslo kráknutí havrana. Odněkud přilétla včela, mezi trámy dokonce zasvitlo slunce.

Rytíř Kuna z Olžic vybalil z kozího vaku saracénskou konvici. Mezi stvolý jižních rostlin byla v kovu vytepána nahá žena. Kovová ňadra byla ohmatána, boky ohlazené vodou i prsty. Prohýbala se v tanci.

Poklekl a zvedl hlavu. Nad ním trčela orvaná větev stromu, který tu kdysi stínil pramen. Nemohl se napít. V konvici, kterou si přivezl od moře, bylo sice trochu vody, ale byla to slaná voda, pár kapek mořské vody, a ještě si přivezl hrst pouštního písku.

II

Rozchod s matkou

Alwin ze Sovince se loučil s matkou.

Když se probudil, bylo v domě ještě ticho. Klidná mlha naplňovala vzduch a na opuštěném nádvoří bublala studna. Alwin šel za tím zvukem, později ve dne by tak slabý šelest možná už nevnímal.

Bylo těsně před úsvitem. Za noci narazilo o hradní zdi několik sov a netopýrů a hýbali se teď v prachu. Snažili se vzlétnout, ale na počátku dne už nenacházeli sil.

Alwin se vyplížil ze své komory bosý, v náruči si nesl meč. Byl to dobrý meč, ještě po otci. Za dobu, co visel na stěně, se neuchytilo v ostří zrnko rezu, vlhkost prošlých podzimů nepoškodila oka drátěné košile. Záhy ji na sebe natáhne.

Scházel po ochozu tiše, aby nezapraskalo ohlazené dřevo, aby neprobudil matku. U dveří, za kterými spávala, se pozastavil. Okenice měla otevřené, byla tedy vzhůru. Čekal, že uslyší pláč, ale z komory se nic neozývalo.

Neplakala ani včera, když bral otcův meč ze zdi, neřekla slovo, když oznámil, že půjde na výpravu proti pohanům. Nic. Sotva se pohnula a pohládila Alwina po vlasech, snad tím říkala: Tak si jdi, chlapče! A kolem krku mu zavěsila křížek, aby jej nosil stále, aby ho chránil před neštěstím.

Bosý šel přes dvůr. Skupina prastarých stromů kryla a chránila hradní pramen. Usedl jenom na okraj roubení a zaposlouchal se. Voda prýšticí dřevěným korýtkem přepadávala do útrov studny.

Až tady, při východu slunce, napadlo ho, nastane loučení. Sotva se probudí hrad. V takové studni asi spatřil Jidáš svého Mistra, vždy, když zatoužil napít se.

V dětství stávala matka nad Alwinem s kovovou čelenkou ve vlasech a vyčkávala, až usne. V domě se zavíraly dveře, zaklaply okenice, světla pohasínala a teprve v naprosté temnotě odkládala matka čelenku na noc a uléhala pod kožešinu k němu. Společný dech je oba hřál a chránil, pokud trvala noc a mezi okenice nevnikaly paprsky slunce.

To teplo ztracené, dětské noci.

Alwin si omýval dlaněmi oči v proudící vodě a pod sebou zachytil na okamžik odraz svého obličeje. Skoro se polekal přízračné podoby vylézající z hlubin. Kdosi jiný se zdola díval. Smutné, v černi skoro neznatelné oči, litovaly ho a přitom zároveň něco vyčítaly, vprostřed čela našel strmou rýhu, kterou na sobě nikdy dřív neviděl. Dotkl se čela, aby se přesvědčil, že tam dole je to skutečně on. Nebylo pochyb. Tep na čele necítil, rýha však nezmizela, nevryl ji do jeho obličeje ani stín padající z věže, ani odraz pohaslé hladiny.

Takovým měl být ve skutečnosti? Ztracené oči a stín vražený do středu čela, zbývá mu jen tma, aby stín odehnal? Zakryl si obličej a kapky prchaly mezi prsty a kapaly na roubení. Nesnažil se je udržet v dlani. Hladina studny ztmavla, v hloubce zmizel i veškerý smutek a výčitky, také šelest dopadajících krůpějí ustal.

Tak tedy, uvědomil si Alwin, jenom ve tmě najde opět blaženost dětské noci, není jiné naděje ani světla. Mohl se mýlit. Ten pravý svit jde přece přímo z očí, a ty pod sebou nenašel. Dosud se neosvítily, muselo by samo slunce ozářit hladinu, aby docela nepohasly. Vždyť není mrtvý, odchází jenom z domu, a teprve nastává loučení.

Nad protějším kopcem se prosvětlovaly mraky. Alwin vyčkal, až slunce přeleze zubatou věž a sletí do dvora. Voda ve studni pak zazářila.

A jas Alwina přitahoval.

Jako v zrcadle našel vzdalující se rodný hrad i ženskou siluetu na horním ochozu. Bude tam stát, je to jeho matka. Po bradu zakrytá bělostným plátnem, znamením nevinnosti a čistoty, bude se

zmenšovat proti kamenné hradní zdi, až se docela ztratí. Vrať se, bude chtít aspoň zašeptat, zůstaň tu s námi! Chtěla by dokonce zvolat, ale slovo jí neprojde mezi rty. Syn by ji stejně už neuslyšel. Odejde po staré zemské cestě, po které odešlo už tolik poutníků, a ještě se žádný z nich nevrátil. Odejde opačným směrem, než táhl před léty otec, jen v tom bude rozdíl. Bere si sice také dýku a meč, ale nezanechává doma ani statek, ani ženu, nic nemůže získat a nic mu nebude odpuštěno, protože ještě nemá žádných větších hříchů. Opouští pouze vlastní matku a oba budou vědět proč. Snad najde spásu a jiné štěstí v cizí zemi.

Rozhodnutí, které Alwin očekával a které leželo dávno připravené v jeho nitru, ho teď, kdy se blížilo, naplňovalo přesto úzkostí. Bylo mu líto víc matky než sebe. S prosbou se naklonil k zářící vodě studny. Jestliže jsi, doufal naléhavě, jestliže ještě kdekoliv žiješ, pak se mi ukaž a usměj se, abych mohl zůstat doma. Ved' mne, zjev se mi tak, jako se ukázal Jidášovi náš Pán, i když jsem to nebyl já, kdo tě zradil.

Voda se však třpytila před Alwinem bez odpovědi. Stučky čeřící hladinu nezjevovaly žádnou jinou tvář kromě jeho vlastní odrazem přízračné podoby. Rýha na čele zmizela, oči poodhalilo slunce. Byly to bezbranné a ulekané oči.

Odstoupil od studny a otřel si tvář.

Tisíce falešných hvězd, které ho zdravily v rodném domě, teď klesalo do hloubky, nad chlévy se zvedla jediná hvězda, stále sílí a vzplane, zářící ta nejjasnější z hvězd: samotné slunce. Brzy ho pozdraví hromy smrti a brzy se otevře jáma propastná a to nebeské slunce ho povede k jinému domu...

Jako otce?

Jaký dům našel kdesi na jihu v židovské zemi? Křížák bloudící možná po pouštích a hledající stále bílé jeruzalémské zdi, kde zůstal? Nikdy se spolu nesetkají. V odstupu deseti let odešli dva muži z tohoto domu, oba v pohybu, bez pozastavení. Každý si šel

svým směrem. Železný jezdec před léty se podobal na koni obru, ani na chvíli nesvěsil hlavu, neotálel na dvoře před studnou, jenom jedenkrát se ohlédl. Na ten obraz Alwin nezapomněl. Nosil ho v sobě příliš hluboko. Řeka se leskla sluncem a odrazy železných přílbic blýskaly na vodní hladině, jako na poslední pozdrav blýskl vzduchem nahý meč. Snad se neměl otec ohlédnout. Až dnes odlesky ostří jeho meče oslepí ženu, po více než deseti letech ji zablesknutí udeří do obličeje a zalomí se po trámech a po zdi. Odpusť mi, zaprosí ta žena a obličej si bude snažit zakrýt bílým plátnem, strhne si kovovou čelenku s hlavy. Dobrý bože, začne pak šeptat a klesne na kolena: buď milostiv tomu, kdo dnes odchází! Teprve pak zapláče. Příliš pozdě. Alwin se již předem něčemu usmál. On se neohlédne. Půjde ještě dál, než šel otec, a skoro si tak krutý rozchod přál.

V zákrutu zemské cesty už čeká strom, stará opršela vrba. V jejím stínu leží železní rytíři a meče mají zabodnuté do kořenů stromu, vyhlížejí nového jezdce a listí v koruně vrby šelestí nad jejich hlavami, vzduchem se vracejí divoké labutě a čápi, táhnou na sever. A jezdci vstanou z trávy, až k nim přijde Alwin, vytáhnou meče z kořenů a spolu nasednou a potáhnou stejným směrem jako ptáci, a onen starý strom v ohybu cesty oddělí nenávratně Alwina od vzpomínek a domova i ženy, s kterou se dnes loučí, z toho místa už nespatrií svit měděnkových věží. Kopce s oběma pomezními hrady se budou zmenšovat, ztrácet, a stezka se stočí dál k severu a rodný Sovinec, ukrytý na pevném a osiřelém návrší, zanechá za sebou v ztraceném jasu.

Otče, volám tě, modlil se chlapec, z hlubokosti tě volám, kamkoliv chceš, půjdu, ved' mne! Do tvých rukou vracím svůj život. Požehnej mi! Ne k žití, ani k umírání mi nežehnej, ale provázej mě tmou života a doved' k spasení věčnému...

Prsty, které se tak naléhavě přimkly v modlitbě, se mimoděk dotkly vody a při tom šplouchnutí pocítil Alwin zamrazení, jako by si ho něco smutného, dávno vychladlého chtělo stáhnout dolů k sobě. Chlapec se tahu nebránil, chlad studny ho neděsil. Naopak,

jeho ruce se otevřely a bez odporu se ponořily do světélkující vody. Tam tedy půjde, až dolů, do tmy!

To tedy chceš? Civěl na uklidňující se hladinu studny. Mám se ti tolik podobat, tatínku, copak je tak pozdě? Ne, řekl si a ustoupil od studny i korýtku, to po něm nesmí chtít. Ještě ne. Ještě otce nezradil. Stal se jenom hřích, který nemůže být odpuštěn.

Lesk hladiny přestal Alwina přitahovat. Hrad se probouzel, zanaříkaly krávy, klapla závora pod ochozem a vzápětí zapleskaly po zápraží bosé nohy. Kdosi vylil špínu na zeď a Alwin slyšel matku, jak napomíná služky, a její hlas se mu zdál klidným a laskavým jako kterýkoliv den dříve.

Zůstal stát u studny a čekal, kdy se přiblíží přes dvůr lehké kroky a ona řekne: Pojd' víc na slunce, Alwine, pomůžu ti! Možná mu sama přinese poutnický plášť s přišitým křížem a usměje se. Tak jdi, chlapče, požehná mu a políbí ho na cestu, ale vrať se brzy... Poklekl by jí k nohám a natáhl proti nebi ruce, a kdyby snad matka poprosila, jen trochu, a řekla: Zůstaň tu se mnou, bylo by mi smutno, pak by si nechal stáhnout drátěnou košili i zděděnou výzbroj a otcův meč by vrátil zase do zbrojní komory a zavěsil na stěnu. Zůstal by tady a vzal by si prostou lněnou košili a společně s matkou by šli zase k vodnímu příkopu jako v dětství a znovu by hledali svůj společný odraz v stojaté vodě.

Čekal zbytečně. Nikdo za ním nepřicházel. Po dvoře se ploužila jenom stará služka se džberem kravského mléka. Bylo jistě ještě vlhého. Jako dítě chodil s miskou do chléva, když služky dojily, a pil první ze všech. Služka se pokřižovala, jako by mýjela prašivého psa, šlápla přitom do bláta a zmizela v chlévě.

Obvyklý hluk probouzející se tvrze posilovali ptáci. Slétávali se ke korýtku a čiperně namáčeli zobáčky i křídla a cvrlikali. Byli to samí malí ptáci, červenky, strnadi a sýkorky, nebáli se ozbrojence, jen ho obletovali a jedna pěnkava poskočila po okovu a usadila se na rukojeti otcova meče. Zatukala do kovu. Alwin ji neodháněl.

Bylo větší ticho, nářek v chlévech se změnil v spokojené pomlaskávání krmených krav, pak i ptáci odlétli. Žádné kroky na dvoře Alwin nezaslechl. K domu se raději neobracel. Čekal otcův opřený meč, aby ho pozvedl k boji.

Začal se oblékat. Háčky železné košile zavěsil přes okov a pak poklekl a bez cizí pomoci si spustil zbroj přes hlavu. Vše bylo přichystáno na začátek cesty. Víc nemohl otálet. Pro cizí hřích si odnese kříž přišitý na plášti. Pro jedinou noc, kdy se probudil a šel hledat matku.

Pletivo sjelo ke kolenům a dotklo se země. Utáhl si řemínky kolem zápěstí, připjal drátěný límec k hrdlu a jen proužek se znakem vodního kvítka na lemu rukávu byl ozdobou, kterou si odnášel z domu. Ten mu vyšívala ona.

Nenašel ji tenkrát v noci na chodbách, na ochozech, nebyla v domě. V zahradách se ozývaly výkřiky cizích hostů, v křovinách byly cizí ženy. Bylo to druhý rok po otcově odchodu na jih a Alwin bloudil chodbami a opuštěnými dvorci, dokud neviděl světlo. Zavedlo ho k podkroví, k věži, kam se přes léto ukládaly kožešiny a v zimě ovoce. Dveře byly pootevřené a pod svící zaraženou do spáry ve zdi se bělala dvě nahá, potem svítivá těla. Matka ležela tváří k zemi, oči zavřeny, rty zaťaty a prsty zabořeny do kožešin, tvář cizího muže byla ukryta, jen ruce i záda se svíjely v přísvitu světla.

Tu noc se již matka k Alwinovi do komory nevrátila. Za úsvitu seděla na lavici před vraty, hlavu opřenou o stěnu, oči zavřeny, jako by v ní už nebyl život. Světlé vlasy jí visely na prsa.

– Paní, – volali na ni čeledíni.

– Co chceš? – řekla a při každém slovu nebo úderu na vrata jí přelétla bolestná vráska přes čelo a byla přitom bledá, s nemocným leskem v očích.

– Vrátili se hosté z noci. Máme je pustit dovnitř? –

– Nikomu neotvírejte, – řekla paní na Sovinci, a večer seděli v prostorné jizbě na tvrzi v kruhu všech svých lidí. Kromě matky

tu nebyla žádná mladší žena, vedle ní seděl chlapec a jinak už jen čeled'. Vesměs starci a prací pokřivené služky se shrbenými zády a se slzícíma, věčně mrkajícíma očima.

Všichni jedli za hlubokého ticha, jako by v domě někdo minulé noci zemřel. Ještě několik nocí se ozývalo bušení na vrata a volání nočních jezdců, kteří se vraceli k hradu. Ti uvnitř však nic nevnímali, i když se tlučení naléhavě opakovalo. Jedli ze společné mísy a tvrz zůstávala zahalena temnotou, tichem, pak už se nikdo nezastavoval u vrat.

Matka upravila Alwinovi bývalou otcovu komoru, kde nikdo po celý čas nebyl. Postavila mu pohár i svícen na dřevěnou truhlu a konečně vybrala cosi bílého, plátěného a dala mu košili, kterou si dnes odnášel. Byla lemovaná a tak čistá, že mu ji měla nechat spíš do hrobu.

– Napij se a spi, – řekla matka a nechala okno otevřené. Chvíli naslouchali oba, jak se třese starý strom před oknem v nočním dešti.

– Co tě trápí, maminko? – ptal se jí Alwin.

Matka mlčela, lomoz deště se měnil v konejšivý, vše uspávající šum. Konečně se otrásla a dívala se ke stropu.

– Trápí nás klášter, chtějí náš statek. Život se tu stal tak špatný, co naši odešli. –

– Všechno ti vynahradím, až vyrostu, – slíbil jí Alwin.

Usmála se a řekla:

– Spi. Budu držet tvoji ruku tak dlouho, dokud neusneš, – a sotva zavřel oči, vyšla z komory, ve dveřích se ještě obrátila a zdálo se mu, že se usmívá. Teprve pak zavřela dveře, a v ten večer se vlastně spolu rozloučili a Alwin se stal dospělým.

Nahý, dlouhý meč měl opřený šikmo o břicho, mezitímco si nasazoval přilbici. Shýbl se pro dýku a v jeho bledém obličejí s pevně sevřenými rty byl již smír s nocí, kdy ztratil matku. Dýka přivázaná na řetízku narazila na kov kolem Alwinova zápěstí, slabounký třesk, který nemohl uslyšet nikdo jiný. Stál tady sám a svíral dýku po otci. Na tohle místo nezapomene, vždy se sem bude vracet.

Do nejstaršího trámu s letopočtem nalezení pramene pak začínal vrývat kříž. Dýka se vzpříčila na starém dřevě, jako by padla na kámen, Alwin ji však uchopil oběma rukama a hrot projel k povolnějším vrstvám dřeva, pak odloupl první třísku, a nakonec kříž nedokončil. Jsou smírčí kříže, které označují místo, kde někdo zemřel. Stojí i v poli a na rozcestích. Ten svůj si odnese v srdci. Zahladil vryp, aby nebyl příliš znatelný, zamazal rýhu ve dřevě vodou a blátem. Nikdo nemusí poznat místo, kde zemřel.

Schoval dýku, štít s domovským znakem si hodil přes záda a napřímil se v plné zbroji. Už byl čas.

Zaslechl dusot koní. Přijížděli pro něho. Za úsvitu, aby ho odvedli z domu, připadalo mu, že se vrací otec.

Jezdec, který vjel do vrat, byl však postavou mnohem menší, zahalený do bílého pláště, a v oslnění ranního slunce se černal veliký kříž na jeho rameni. Putoval celou noc a jmenoval se Hanno z Losangen. Ani trochu se nepodobal Alwinovu otci. V ranním svitu byla jezdcova tvář nezvykle vážná, jeho kůň zastříkaný bahnem a na okách železné košile stály kapky rosy.

Nebyl o mnoho starší než Alwin.

– Jdeš sám? – Všiml si, že také Alwin pokročil. – Nevadí, líbíš se mi. –

A pak se nedalo již nic vrátit ani zastavit. Vyjeli ze vrat a z tvrze za nimi vytáhli padací most. Alwin věděl, že se teď matka dívá. Byl ještě stále velmi bledý a všechno se mu jako nárazem pohnulo a zmenšilo. Průkopy i zídky kolem domova byly náhle tak malé a mělké, že by je dokázal překročit.

Tak se přece ohlédni, Alwine, je to tvoje matka, musíš se rozloučit. Díval se před sebe na cestu. Tráva na stezce tlumí dobrý krok, občas narazí kopyto o kámen. Ohlédni se, pro slitování boží! Ať, odpověděl si Alwin. Opouští matku, aby se k ní vrátil, a kdyby se snad nevrátil, tím lépe, stane se ta ubohá svatou.

Z tvrze za ním se ozývalo vytí, aspoň psi ho oplakávali.

– Jsi bledý, Alwine, – promluvil řádový jezdec po jeho boku, – byl jsi snad nemocen? –

Alwin se konečně otočil, aby zamával k domu, avšak ve vratech nikdo nestál. Nespatřil bílou skvrnku ženských šatů na ochozu, okenice zůstávaly otevřené a za hradní věží poletovali holubi. Nic víc. Vše pevné a pokojné jako vždy, také psi umlkli.

– To dělá vzduch uzavřeného hradu, kde jsi rostl, – dodal řádový rytíř Hanno z Losangen. Alwin mu chtěl odpovědět, ale už to nebylo možné. Přidržel si dlaní bradu, aby zabránil pláči, když naslouchal zvuku dopadajících kopyt, a pojednou věděl, že se už domů nevrátí.

V ohybu staré cesty čekal strom a na jediné zbylé větvi visel oběšenec. Měl žlutý flíček na prsou a nohy, které vyčuhovaly z dlouhého kabátu, mu ožrali od země psi. Byl to tedy žid.

Alwin se pokřižoval, když ho míjeli.

– Co se žehnáš, – okřikl ho řádový rytíř, – odplivni si! –

Alwin se při mrtvém zastavil. V otevřených očích se ještě uschoval zbytek světla, které se vytratilo z oblohy, bílá, slepá obloha plná puklých žilek krve. Zdálo se to tak prosté, člověk a strom spolu, jako by patřili odedávna k sobě. Alwin stál u mrtvého a prohlížel si oči tak upřeně, že záhy na cestě osaměl. Co uviděly ty oči, že v nich nebyl děs ani úzkost, co našly v odraženém nebi? Chtěl uložit mrtvé tělo na zem, ale každý lidský dotek by trvalý jas v očích jenom zkalil.

Ani si nevšiml, že se Hanno z Losangen pro něj vrátil.

– Co se tak díváš, Alwine? – ptal se, a pak se jeho tmavá tvář poněkud projasnila. Sáhł pro dýku a odřízl oběšence. Tělo žuchlo do bláta.

– Vidíš, – řekl Hanno a schoval dýku, – a je to kus mršiny, toho žádní andělé nespasí. Měl špatnou hvězdu na čele, to poznám. Převtěl se v nějakou kysu nebo psa, jak žil, a tak se bude ploužit po zemi do skonání světa. –

Pokračovali v cestě. Hanno se obracel na Alwina, snad vyhledával v jeho očích souhlas.

– Takový je úděl většiny lidí. –

– A v co se mají přetělit spasení? – zeptal se Alwin.

– V nic, – usmál se Hanno a jeho oči zůstaly vážné. – Prostě opustí zemi. Tělo zanikne, a v tom je ta spása. –

– Odkud to víš? –

– Říká to komtur i bratři, co s ním byli na jihu. Věří tomu. Někdy mluví hůř než pohani. –

Na cestě před nimi se ploužili k severu žebráci a opěšalí mniši. Ve výmolech kodrcaly dvoukolové káry se ženami a dětmi.

– Chceš skutečně složit řádový slib? – ptal se Hanno.

Alwin přikývl.

Hanno si ho prohlédl krátkým, netrpělivým pohledem a zdálo se, že chce něco naléhavého Alwinovi sdělit. Nakonec se jen usmál.

– Nechal jsi doma nevěstu, Alwine? –

– Ne, – odpověděl Alwin, – nikoho tam nemám. –

V zástupu, který míjeli, nesli mniši kříž zahalený černým sukrem. Mor v kraji ještě trval.

– Máš přece matku! –

– No ano, matku. –

– Proč jsi jí ani nezamával? Všiml jsem si toho. To ji nemáš rád? –

– My už jsme se rozloučili dřív, – řekl Alwin ze Sovince a pohladil po šíji klopýtajícího koně. Tam na severu ho čekala nová země a řád, který neznal, řeka, která ho ponese k moři a pak, co ještě zbývá? Složí záhy řádový slib a rozloučení s matkou bude konečné, už nebude moci sám nic vrátit ani napravit, i kdyby snad chtěl. Zaslíbí se nebeské Panně a domovský plášť vymění za háv s křížem.

Při předjíždění se octli v hustém kalu.

– Raději žít v pustině než s těmihle lidmi, – řekl Hanno z Losangen a svedl koně z cesty. Vjeli do rovin Dolního Slezska.

– A ty? – zeptal se náhle Alwin ze Sovince, – ty nemáš matku, Hanno? –

– Jsem druhorozený, – odpověděl Hanno, – jdu do řádu bez vlastní vůle. – Ještě za jízdy si svlékl drátěnou košili a dál jel do pasu nahý. V prostoru vymoklých rovin se podobal kostlivci. – Taky jsem všechno opustil. Mám jenom jednu sestru, Alwine. Má stejné vlasy jak ty, proto s tebou mluvím. Podobáš se jí trochu, taky je to ještě spíš dítě. Takové mají rodiče zabíjet, když přijdou na tento svět. Jsou moc čistí. –

Vjížděli do šera. Před nimi se otevírala večerní obloha, kde začínaly blikat snad všechny hvězdy. Tak jasnější a vzdálenější než v údolí doma, i vzduch byl k nepoznání čistý.

– Netrap se, – dodal Hanno a v soumraku se úsměv jeho tmavého obličeje ztratil, – budeme přáteli. Potáhneme spolu. Bez matky, bez otce a bez domova, sami mezi svými bratry... Udělal jsi dobře, žeš všechno opustil. –

Alwin v sílící tmě mlčel. Předstíral, že usnul v sedle. Snažil se vzpomínat na domov, chvíli se při cestě modlil. Z měst, kterým se vyhýbali, se ozývaly zvony. Varovaly měšťany, že krajem táhnou poutníci ozdobení kříži.

Města raději vyzváněla, že je v obydlích mor, než by propustila potulné tlupy ohraničenými branami.

Alwin si vzpomněl na oběšeného žida v poli. Byl tichý jako kus odumřelé větve, kam toho zavedla hvězda na nebi? Země se bořila, podupána kopyty předešlých jezdců.

Hanno z Losangen se ve tmě Alwinovi ztratil. Od chvíle, kdy odřízl toho žida a pak si odplivl, začínalo být Alwinovi líto řádového jezdce. Nebyl o moc starší než on, a přesto má v obličeji vepsáno stejně přesmutné poznamenání, jako ten oběšenec. Je na tom možná hůř než Alwin, musel odejít z domu.

A lítost smíšená s vědomím společného údělu ho neopouštěla, když v noci znovu našel řádového jezdce. Bez něho by zabloudil.

Jeli spolu po téměř neviditelné cestě, a snad proto vyhledával Alwin blízkost řádového bratra stále.

Mraky v rovině se pohnuly.

Octli se ve tmě a kdesi daleko před nimi se ukázala zář slabého světélka, živoucí plamének vzdorující noci. V hloubce vymoklých rovin se ozývalo dunění kopyt. Tím směrem se prodírali jiní jezdci před nimi a nesli jakési světlo.

– Tam už je komtur Rinno, – zvolal Hanno z Losangen a ukázal před sebe.

III

Bratři nebeské Panny

Bratři řádu svaté Panny Marie Jeruzalémské táhli krajem. Tváře měli zakryté šátky, ruce ovinuté kožešinami, na pláštích se jim černaly kříže. Vlasy neměli nakadešené jako svobodní rytíři, prstěny na ruku měli železné, bez zlata a bez jediné ozdoby, z dálky se podobali uschlým stromům. Všichni si podobni vytáhlými těly, vyhublými tvářemi. Vedla je planoucí pochodeň, slabý paprsek proti všemocné noci. Tváře vynořující se z temnot byly v plápolavém světle zmořené a zmírající. Tak dlouho již putovali a zároveň spali, a pod hadry si nesli ještě vředy ze Svaté země.

Byli to podivní jezdci. Shlukovali se stranou všeho hluku měst a obydlí, na prvních pahorcích v rovinách Slezska, pod korouhví nebeské Panny, země duněla a otřásala se pod železnými kopyty. I když ještě nezačalo jaro, táhlo se za nimi něco, co znělo jako první jarní bouře. Rytíři obraceli koně, jako by chtěli kolem sebe rozdupat všechny louky a prolákliny. Vzduchem se neslo řehtání koní, výkřiky a řinčení oceli. Jejich pochodeň zhasla. Hledali v nastalé tmě pevnější cestu.

Vedl je řádový komtur Rinno. Byl malý, ale ramena měl široká a kůži na zápěstí mu ožehlo jižní slunce a zryla mořská voda. Před nepřízní nového kraje se kryl štítem s černou komturskou pečetí na dřevě.

Pršelo a spolu s deštěm se k jezdcům rojily z noci mokré vločky sněhu. Omývaly železo jejich přilbic a ramenních plátů.

– Můj bože, Ulrichu, – řekl komtur mladému rytíři, který jel ve tmě za ním, – kde to jsme? –

Ozbrojenci zpomalovali. Cítili vzduch protahující nesmírným nočním prostorem, i prázdnotu na obloze, kde neviděli žádné

hvězdy. Mniši se marně pokoušeli rozfoukat košík s řezavým uhlím a zažehnout pochodeň.

Komtur Rinno si přitáhl těsněji kožešinu na lemu límce a nárazy deště mu proti vůli vháněly slzy do očí. Voda ho mrazila pod drátěnou košilí a chvílemi si mumlal něco německy, chvílemi latinsky. Po papežském způsobu měl krátce přistřižené vlasy, celé šedivé od zaschlého bahna.

Půda mu ujížděla a ve tmě jí pod sebou nedohlédl. Neobracel se ani k obloze. Nebylo co hledat na nočním nebi. Hvězdy, které ho vedly kdysi na jih, se obrátily na sever. Nebyl v tom patrný rozdíl. Lůza na sebe bere opět kříže a vydává se za boží poutníky, po cestě jen vraždí, ženy utíkají od svých rodin, už neplatí svatý pořádek, který vládl dřív.

Zkáza začíná, pomyslel si komtur Rinno, potřebovali se nás zbavit. Přišli pozdě do Svaté země, poslední jako vždy. Páni johanité si podělili získaná území, císař má mír s pohany, jeho lékaři a rádcí jsou židé. Nechtěli nás tam. Aby mohli obchodovat, spát s pohanskými ženštinami a hanobit památku Ježíše Krista přímo u jeho hrobu. Proto dávají řádovým rytířům sever. Močál a ukrutnou přesilu pohanských Prusů. Takový má být konec přesvaté cesty.

Komtur Rinno už mnohokrát vyjel po sláném moři, a přesto nikdy nespátřil zdi svatého Jeruzaléma. Jediná bouřlivá noc zmařila naděje jeho duše, vor, na kterém putoval, ztroskotal.

Slyšel tiché řinčení svého meče i stejnoměrný cvakot jezdců jedoucích za ním, ten zvuk ho posiloval. Kam nedošel on, dojdou ti za ním. Mnozí padnou při cestě.

Zastavil se a čekal, kdy přílétne zabloudilá vložka z noci a zastudí ho na čele, zatřpytí se na okamžik i ve tmě, jako padlá hvězda.

– Co je ti, komture? – vyrušil ho Ulrich z Hunnenberka, jedoucí za ním. – Proč stojíš? Celý se třeseš. –

Komtur Rinno čekal zbytečně. Ani zbloudilá vložka se ho nedotkla. Byla černá ta jeho hvězda a možná nikdy ani nesvítila. Nechtěl na jihu nový statek, ani císařské zlato, ani ženy nevěřících. Chtěl

jinou odměnu: nosit věčnou korunu v blaženosti, ale i smrt se mu vyhnula.

Jen krátce zasvitla jitřenka na jižním nebi, když velký komtur umřel u Akkona na mor a jmenoval Rinna svým nástupcem. Taška s penězi však byla prázdná, trápilo je slunce, pohani a krvotok, nakonec se stával zmar pravou cestou do nebes a smrt jediným vykoupením. Jen tak, teprve tam, mohla vyrůst strašlivá zloba a pohrdání vším pozemským.

Noc se stávala o poznání jasnější. Podél cest nacházeli nepříkrytá těla. O mrtvé se tu nikdo nestaral. Leželi přejeti a podupáni koňmi předešlých družin a nikdo ani neodházal omoklé hnáty z cesty. Zatím je aspoň trochu zakrývala milosrdná rouška sněhu.

– Přikryj je. –

– Ach, urozený komture, ti už tak leží od zimy. Chudáci. Zmrzli. –

– Nechte mne, ať je pochovám! –

– Jed' dál! Co když jsou to pohani? –

Rinno naslouchal hlasům svých jezdců a začal pobízet koně. Mrtvá těla ho dávno nezajímala, rád se jim vyhnul.

– Zůstaneme tady? – ptal se Ulrich Hunnenberk.

Komtur hleděl k obloze. Třeba, uvědomil si, zůstanou tady. Mraky se odpoutaly od země a nabíraly jednolitou první barvu úsvitu. Dobře, že přestává sněžit, řekl si Rinno, aspoň tu nezmrzneme, jinak nevěděl, co si víc přát.

– Ti koně se splášili, cítí vodu nebo lidi. –

– Pojedeme, – rozhodl Rinno. Řeka nemohla být daleko.

Z mrtvých se vznesli noční ptáci, když jeden řádový rytíř sestoupil na zem. Ten nejlítostivější z mladých jezdců snažil se odlepit těla od země, ale bylo to marné. Vymrzlá půda si držela své mrtvé.

Až tady se cítil Rinno očištěn, v chladu na konci noci. Mrtvá žena měla na hlavě korunu starých loňských květin, bukvice a žaludy v rezavém věnečku, tváře jí mrazem začernaly, ruce se zaryly do země a sních padal na její holé, vlasaté tělo, a hned zase tál.

Jezdec chodící po zemi odhrnul zmáčenou ostřici. Pod ní leželo dítě. Bylo také chladem promodralé, nehýbalo se, ale přesto zůstalo naživu.

– Je ještě teplé, – zvolal mladý jezdec, – co s ním? –

Komtur Rinno se ani nepohnul.

– Žije? –

– Ano. Ještě je naživu. Dýchá, spí.

Komtur Rinno si nechal podat košík, zmáčenou ostřici zahodil a dítě zabalil do pláště. Dýchl děťátku do obličeje a na čelo mu udělal křížek.

– Vezmeme ho do Toruně, dáme ho pokřtít, jestli vydrží cestu. –

Usmíval se, když vyjeli z pole mrtvých. To nevíničko se stane služebníkem řádu, jestli mezitím najdou ženu, která je nakojí. Tiskl je k sobě a pojednou pochopil, že nese pod pláštěm něco víc než bezbranné tělíčko, něco, co nikdo jiný nemá. Naději.

Novou nadějí, která ho hnala od místa k místu po širém světě a nebyla to jen smrt. Tou nadějí byl řád. Věřil, že přinesou novým územím spásu.

Rinno pohlédl svýma šedýma, jistýma očima k severu. Pozvedne nad hlavou meč a nechá slunce, aby zazářilo v ostří. Tam je naděje. Pobijí pohanské psy a dojdou opět k moři, k jinému, než bylo na jihu, a za nimi potáhnou noví hospites, praví křesťané, a znovu se naučí dodržovat řád, který dřív platil. Svatý řád, který sám zavede. Kdo ukradne minci, přijde o ruku, kdo zesmilní a zabije, bude sám zabit. Kdo přepadne svého bratra, bude pověšen, za zvířecí hřích bude sežráno tělo zvířaty, prasaty a psy! A pak to bude platit pro každého, nesmí být výjimky. Lidé musí dostat takový strach, že se už neodvážjí hřešit.

A kdo potom zůstane? uvědomil si. Ti čistí. Stačí jen dva. Muž a žena, a ti začnou znova. Třeba to dítě, které nese v ruce. Sami a ztraceni v hluboké, svaté přírodě na severu. Naučí se orat a sít v nehostinné zemi, rodit děti. Sama příroda je donutí k ctnosti.

A když pak náhodou potkají jednou za čas svého souseda, usednou s ním pod strom, místo aby ho na potkání zabíjeli, budou si vážit poutníka i zatoulaného psa, budou rádi, že nejsou na celém světě zcela sami...

Svítá, opakoval si komtur Rinno a slezl s koně. Do pustiny padl první pás slunce. Trochu se zapotácel a chvíli se díval otupenýma, světlo nevnímajícíma očima do rovin.

Byla to ubohá země. Tak ubohá jako rodný kraj, který před více než třiceti lety opustil v kajícnické košili. Několik mráček stínilo louky a chvílemi svítalo slunce a chvílemi létaly opět vločky mokrého sněhu. Byla to jedna z těch náhlých a neznámých proměn severu.

Řádoví bratři odmotávali látky a kožešiny s přilbic a omrzlých rukou. Odsud měli výhled na nebe. Poklekávali každý o samotě a vítali úsvit docela tiše. Nemodlili se nahlas, meče měli zabodnuté do země a tváře obrácené k znovu ukrytému slunci.

Z hloubky neznámých rovin na severu se ozývaly rolničky. Přijížděli další jezdci a zastavovali před korouhví nebeské Panny. Pod stromy vzplál oheň, mnichům se podařilo zažehnout větve od žhavého uhlíku v koši a vzápětí vylétl plamen nad holé křoví.

Komtur Rinno naslouchal praskání ohně, ale radost přitom nepocítil. Nepřiblížil se, aby si ohřál ruce. Kdysi byl stejný jako ti mladí rytíři pod stromy. Ještě netuší, co je čeká. Mladí, krutí bůžkové války. Nesou se již, jako by byli pány nové země, pyšně blýskají kroužky železných košil, ještě netáhli proti pohanům, nepozvedli v boji meč. Netuší, že donesou spásu celému severu. Nikdy neměl tak skvělou výzbroj, jako mají oni, a přitom se stal komturem.

Kdo z nich bude jeho nástupcem?

Viděl Hanna z Losangen, který přijel po zmáčené louce s nějakým velmi mladým chlapcem a ukazuje k němu. Co chce? Jako stín se plouží stále za komturem, kam dojde? Chce jít snad tak daleko, jako šel on?

– Nedávej koni hned pít, nebo ho zchvátíš, – řekl Hanno z Losangen tomu mladému chlapci.

U ohně polehávali železní rytíři a uvolňovali brnění zaneřádná bahnem. Současně sem přibíhali bůhvíodkud psi. Komtur Rinno se zamračil, když viděl obnaženou hrud' Hanna z Losangen. Ani se neoblékl a jde k němu.

– To je on! – řekl a postrčil před sebe cizího chlapce.

– Proč jako bratr na sobě nemáš řádové odznaky, – řekl Rinno a na toho druhého se ani nepodíval.

– Odpust', – řekl velice uctivě Hanno z Losangen, – ctihodný bratře komture. Hned si obléknu plášť. Spěchali jsme za vámi. –

Pak se usmál.

Čemu se usmál? řekl si komtur Rinno. Vysmívá se. Netáhl do Svaté země ani neprožil povinná léta v postní cele, a přesto už mohl složit tři mnišské sliby a stát se řádovým rytířem.

Hanno je v bojové korouhvi teprve od zimy, a přesto se ho začínal komtur bát. Byl druhorozený, vzali mu všechny radosti a bezpečí domova, pro jeho ctižádost zbývá už jen řád. A ctižádost má ve-psánu v obličejí, v každém pohnutí ruky. S tím by nebylo dobré setkat se o samotě. Sebejistý, pozlacený bůžek. Truhla, kterou poslal jeho otec řádovému domu, byla plná zlatých a stříbrných peněz. Přinesl nejvíce ze všech nových jezdců. Urozený pán z Losangen je císařovým oblíbencem a přítelem samotného velmistra, mladý Hanno se může stát první ze všech komturovým nástupcem.

Rinno si proto raději všímal toho druhého.

– Jak se jmenuješ? –

– Alwin ze Sovince. –

Vždyť je to ještě dítě, uvědomil si Rinno. Ani ne tak věkem, dělají to oči, čeho se tak bojí? Nechal si podat pouzdro s obřadním mečem a vedle sebe odložil kožešinový límec i kuklu. Poručil přinést obraz nebeské Matky na bojové korouhvi a černý kříž lemovaný zlatým jeruzalémským křížem na mistrově štítě. Plachta korouhve byla proděravělá starými pohanskými střelami, rukojeť byla nová, z pevnějšího dřeva.

To bylo vše, co potřebovali.

– Poklekni, Alwine ze Sovince, a dívej se na kříž! –

Jeden z šedých mnichů poklekl vedle chlapce a zašeptal:

– Jmenuji se Nikolaus. Spoj se mnou ruku. Chceš složit řádový slib podle podmínek a regule naší? –

– Ano, – odpověděl Alwin.

– Říkej vždy: ano, pane, k tomu mi dopomáhej Bůh. Opakuj po mně. –

– Ano, pane, k tomu mi dopomáhej Bůh. –

– Dobře. – Mnich sáhl do kutny pro dřevěný křížek. – Čekají tě tři prosté mnišské sliby, jako obvykle ve všech řádech, kdybys šel do kláštera. Jen s povinností věčného boje proti pohanům. V době míru budeš mnichem, v době bojů rytířem. Seznámím tě s podmínkami. –

Alwin ucítil ledovou ruku na zápěstí a chlad vylézající z mokré země a vzduch proudící z rovin.

– Slib ctnosti, poslušnosti, osobní chudoby. Tvoji benefici poslala tvá matka řádovému domu? –

– Ano, – odpověděl Alwin. – Když přijeli vaši mniši zvát na výpravu proti Prusům. –

– V případě porušení slibu pozbývají tvé nároky platnosti a přijetí do řádu musí být opakováno podle podmínek a způsobů jako poprvé. Musel bys ovšem dostat milost od řádového mistra. –

Po porostech stromů a křovin hořely ohně. Z mokrého dřeva slézala námraza.

– Tvůj život i tvá síla bude ode dneška náležet výhradně našemu řádu, – hovořil trpělivě mnich. – Co je ti, že se tak třeseš? –

– To jenom zimou, pane, – odpověděl Alwin.

– Zkrať to, Nikolausi, – řekl komtur Rinno.

Od stromů přišlo několik řádových bratří a shromáždilo se kolem klečícího Alwina ze Sovince. Sami však nepoklekali ani si neodkrývali hlavy. Bez účasti, bez většího zájmu naslouchali drmolení mnicha, jejich tváře se spojovaly v šedi dešťové přeháňky a za tou clonou cíhaly cizí, zlé oči, podivně napjaté očekáváním něčeho, co Alwin neznal.

– Kdo chce být naším bratrem, ten se musí o bratrství u nás ucházet, – zvýšil hlas mnich Nikolaus, jako by chtěl ostatní bratry napomenout. – Mějte na paměti tři slova. Chudoba, družnost ke svým řádovým bratřím, statečnost v boji a mravní čistota. –

Alwin se odvážil poněkud pozvednout hlavu, přes štít s jeruzalémským křížem. Nebyly to pouze lhostejné obličejce, co ho obklopily. U blízkého stromu uviděl vysokou postavu navlékající si řádový plášť a Alwin věděl, že se tam usmívá Hanno.

Mnich ho poklepal po ruce a vložil mu do dlaně mokrý křížek.

– Staneš se rytířem řádu a myslím, že není větší čest. –

Neposlouchal mnicha, našel svého přítele pod blízkým stromem a veškerá slova se mu spojovala, bylo jich tolik, a tolik toho zakazovala, že ztrácela smysl.

– Tak, – skončil mnich Nikolaus. Vstal a Alwinovi strhli pacholci plášť s těla, přes hlavu mu hodili kajčnický pytel, sebrali mu dýku i meč a boky ovázali řetězem a pak mu podali jiný meč s řádovým cejchem na jílci.

– Alwine ze Sovince, chceš na sebe vzít kříž a mne následovat? – ptal se komtur Rinno.

– Ano, pane, k tomu mi dopomáhej Bůh. –

– Slibuješ Bohu, Panně Marii i bratřím svým, že budeš poslušný? –

– K tomu mi dopomáhej Bůh. –

– Zatvrdíš svoje tělo i svoje srdce, abys nebyl po vůli žádnému muži, ani ženě, ani sobě? –

Alwin vše slíbil.

Tak, opakoval si, teď je konec všemu, stane se řádovým bratrem!

– Nebudeš znát svého otce ani svou matku a zaslíbíš se pouze jediné ženě tam na nebesích, Marii, ochránkyni našeho řádu? –

Od ohně se ozývaly nadávky knechtů, kteří odháněli toulavé psy. Mnichův hlas zazněl místo komturova vyptávání věcně a unaveně:

– Žádné ženy se nesmíš dotknout, nesmíš víc políbit ani vlastní matku nebo sestru, ani žádné dítě. Nebudeš vyhledávat soubojů

s věřícími křesťany, nepozvedneš meč k souboji, neshledáš zálibu v lovu a nesmíš nocovat v místě, kde bys mohl nalézt pokušení. –

– Ano, pane, – zašeptal s mokřými rty Alwin. Psi zasažení klacky vyli a kňučeli a jen zpovzdáli teď dolézali k ohni.

– K tomu mi dopomáhej Bůh, – řekl dost zbytečně Alwin. Bylo ticho, mnich už nic neříkal ani se na nic neptal. Ve tvářích, které Alwina sledovaly, bylo náhlé očekávání, jakási dychtivost, kdy se dotkne ostří nahého meče chlapcova ramene, kdy se stane někdo další stejným bratrem jako oni. Marně hledal v dešti úsměv přítele. Místo pod blízkým stromem bylo prázdné.

– Veliká a mocná je síla řádu, – zazpíval mnich Nikolaus k šedavému nebi, – vítězí nad lidskou pýchou i zlobou našich nepřátel. Proto radujme se, nebesa, i my, kdo v nich máme své stany... –

Komtur Rinno udělal volnou rukou nad klečícím chlapcem kříž a přiložil mu hrot na rameno.

– Deus meus, salvum, fac servum tuum. Bože, ochraňuj svého sluhu! –

Bylo po všem. Komtur Rinno Alwina objal.

– Vstaň, bratře, a raduj se, neboť já jsem Ježíš, světlo vaše! –

Chladné ruce stáhly Alwinovi kajicnické roucho a přivázaly mu kolem krku cípy bělostného pláště s černým křížem. Když se zvedl se země, chvíli nikoho nepoznával. Octl se v samotě, jakou ještě nepoznal, a navíc nepocítil žádné uspokojení ani radost. Nestalo se něco nenapravitelného nebo konečného, co by nemohl změnit. Mohl by popadnout svůj starý plášť ležící v blátě a utíkat rovnou domů, kdyby jen věděl, proč by to měl udělat.

Rozhlédl se kolem sebe a ze všech tváří, které ho obklopovaly, poznal tu nejtmaší. Vynořila se hned v blízkosti, uviděl úsměv svého přítele a jako v polosnu pocítil, jak k němu Hanno z Losangen přistoupil a políbil ho na rty.

Sevřel cípy nového pláště těsněji k tělu, aby se trochu zahřál. Pak šel k ohni. Usedl na sedlo a nemohl uvěřit, že už nebude nikdy doma.

Z mokřin vylézali lidé. Byly to samé ženy. Přivábil je oheň a váhavě se rozestupovaly a pozorovaly cizí rytíře. Ale nepřiblížily se s bázní. Neměly se ostatně už čeho bát. Jejich břicha byla vystouplá, otěhotněly, i když ztratily dávno své muže. Potkávaly jiné muže, cítily oheň a jídlo. S kuklami přetaženými přes vlasy se tiskly k sobě.

Řádozí rytíři utichli.

Rozpačité se zabývali ohněm, postroji a zablácenou výzbrojí. Popraskávání ohně bylo jediným výraznějším zvukem.

– Copak vás tak postihlo, nešťastnice? – zeptali se žen mniši, – mor? –

– Kdepak mor, – odpovídaly ženy, jako by se chtěly pochlubit. – Stejní poutníci, jako jste vy, nám pobořili vesnici, utopili v bažině muže a nechali nás naživu, aby nás mohli zhanobit. To ani Pán Bůh tolik netrestá! Raději bychom táhly s vámi, mezi ty pohany a vlky. –

Komtur Rinno hleděl jediný do ohně, jako by s očima otevřenýma usnul, byl to opět ten zvláštní pohled, kterým se díval dovnitř. Ženské naříkání ho nedojímalo. Kdyby tak mohly dělat láskou zázraky a slzami znovu probudit mrtvé, to nedokáže žádná z nich, tak proč brečí? Nasýtily se, ohřály, ucítily opět muže.

– Komture, – vyrušil ho jeden z mnichů.

– Co je? –

– To dítě v koši. –

Komtur Rinno si uvědomil, že má v sedle chomáček připomínající spadlé ptačí hnízdo. V něm je uložen jediný, bezbranný život. Zanesl košík k ženám a vybral z nich tu, která se mu zdála nejsilnější.

– Tu máš, – strčil jí dítě do náruče, – zkus to. Máš toho pod blůzou dost, jak fena. –

Žena se nechala odvést k ohni. Usedla na složené křižácké štíty a shrnula si kožešinovou blůzu k břichu. Řádozí bratři ztichli a ostatní ženy se zasmály. Jako by se jejich smích uvolnil teplem. A tak tu tedy seděla jedna z nich před řádozími bratry a kojila dítě. Dívali se na její veliká obnažená prsa a jejich pohledy pro ten okamžik změkly.

Zbožnými, lítostivými očima sledovali, jak žena hladí děťátko po hlavičce a přehlíží okukující muže s výrazem své věčné životní převahy.

Kdosi přihodil větev do ohně a plameny se prodraly do povětří. Jediný komtur Rinno nevnímal kojící ženu. Bedlivými, zkušenými očima uměl pozorovat, aniž o tom někdo druhý věděl. V té chvíli rozhořivajícího se ohně ho zajímala víc tvář chlapce, kterého přijal do řádu. Poznal, co hledá chlapec na opačné straně ohně. Jak zrudl, když uviděl odkrytou ženu, jak jí chtěl zakrýt holá záda a nakonec zase plášt' upustil.

Tomu Rinno hned porozuměl. Chlapcův obličej zmírnila zoufalá dětská něha, která ho nutila, aby se od ženy odvrátil. A to nemohlo být pouhým žářem ohně. Chlapec pohyboval rty a možná se modlil, ale neobracel se k Bohu. Jenom on ze všech u ohně se ještě styděl. Dovolával se něčeho živého, tak uboze pozemského, co vládlo v každé pustině.

Ubožák! Žena si zase vyhrnula kožešinu a ukryla prsa. Dítě vrátila mnichům. Když zanaříkalo, mniši je schovali do koženého vaku a přivázali k sedlu. Hned usnulo.

– Odežente ty ženské, – přikázal komtur Rinno, – a uhaste oheň! –

To neměl dopustit, aby brali s sebou dítě. Kam je až ponесou? Rinno se nadýchl a necítil blízkost ohně ani žen. Pojednou pocítil takovou soustrast se všemi lidmi, jako by už sám umřel a ještě viděl ostatní, jak se lopotí a trápí na tomto světě. Dítě dají do hradu, kde jsou samí muži, bez ženy zemře. A když nasedal na koně, nevěděl, zda mu má být víc líto toho dítěte v košíku nebo mladého chlapce ze Sovince, nebo sebe.

Pokračovali v cestě.

Jeli beze slova. Vedle komtura se prodíral Alwin ze Sovince. Slunce se už neukázalo a déšť se řinul z okraje železné přilbice a stékal Alwinovi přes obličej. Vypadalo to, že chlapec pláče.

Bylo mu sotva šestnáct, nebo už víc let. Možná má dvacet jar za sebou, ale neznamenají nic, dosud žil doma, na tvrzi své matky. Nepoznal svět.

Už vím, jaký jsi, pozoroval ho úkosem komtur Rinno, už věděl, co hledá. Ach, svatá dobroto, to ho tedy trápí! Ten chlapec ještě hledá ženu. Teprve se zaslíbil nebeské Panně a neví, jak to bude pro život dobré. Ušetří se všech zklamání.

Až dosud měl v očích vzdor, ten se mu smíchal s vodou.

Nic nenajdeš, chlapče, nic, zakřičel by na něho nejraději komtur Rinno, ale slova by se ztratila v čvachtání kopyt. Ve stejném věku, jako je chlapec, odešel sám na svoji první výpravu. Trmácel se po poušti k řece. Chtěl spatřit ptáka na Nilu, pelikána, který si rve kusy masa z těla a vlastní krví sytí mláďata. Nic takového nenašel. Byl to přízračný přelud. Nic takového ani na světě nebylo. Někdo si tu povídačku vymyslel, a snad tím byla silnější, čím méně byla skutečná. Ten obraz ptačí matky, stojící výš než všechny pozemšťanky, nosil Rinno v sobě.

Naklonil se k mladému rytíři a zatřásl jím.

Netrap se, chtěl by mu poradit, takové nejsou ženy. Nic tak silného nenajdeš u lidí, co měl obyčejný pták Nilu. Ale rada nemá větší cenu než kapky crčící z oblak. Proto jen zesílil stisk.

Skoro ho polekal strnulý, na dešti neskutečný obličej, který k němu vzhlédl. Chlapec ze Sovince se nepokoušel vyprostit ani se stisknutí nebránil, naopak, zvedal oči, jako by prosil o pomoc. Alwin ze Sovince skutečně plakal.

Komtur Rinno hned povolil stisk a ruka mu sjela opět podél těla. Obličej i starost mladého jezdce ho přestala zajímat. Spíš se ho za chvilku slabosti, kterou vystihl, začínal štítit.

Obracel se raději zase jen a jen k sobě:

Bylo to stejné u nás všech, co na sobě nosíme černé kříže. Nazí a bezbranní jsme přišli na tento svět, a první, co jsme vnímali, bylo blažené teplo, kterým nás obklopile matky. Ty ubohé! Tolik nás chtěly ochránit před zlým světem, tolik o nás pečovaly, až jsme jim nakonec uvěřili, že je opravdu ve světě jenom dobro a jejich mateřské teplo. Tím víc nám ublížily, tím víc zradily.

Komturovo mumlání poněkud zesílilo v dešti.

Měly nás dát raději svým služkám, vychovávat společně se psy! Pak by nás naučily rozumět světu. Ohlédl se, nikde za sebou neviděl konec lijáku. Namoklá korouhev se kymácela a cesta je unášela k blátivým močálům na severu. Tam to bude ještě horší. Setřel dlaní vodu s kované uzdy svého koně a cítil přesné a mocné společenství ozbrojených jezdců, kteří ho následovali. Přízraky zmaru a pozemských strastí prodírají se nepřízní celého světa. Protože jednoho dne opustili své matky a octli se náhle bez ochrany v jiném světě. Vše se tak liší od domova. Svět se zdá sice stále hezký a vlídný jako předtím, tráva zůstává stále zelená, slunce září, ale uvnitř nového jasu leží jakási temnější barva, výhružná a neznámá. Proti nepoznané krutosti, zradě a smilstvu byli vyzbrojeni jen ubohým vědomím svých ctností, které je naučily jejich matky.

Voda udeřila komtura do tváře, už si ji neotíral. Nic mu nevadilo. Zrazené jezdce nedokáže nikdo zastavit na jejich pouti. Jednou bude všemu trmácení konec, nastane konec deště. Bojová korouhev uschne a povlaje v nové slávě.

Zklamání z proměny domova v skutečný svět je tak veliké, že je nedokáže zmírnit žádná jiná žena. Ono ztracené teplo se v dalším životě víc nenavrací, proto se životu mstíme, utíkáme před ním, uvědomoval si komtur Rinno, a schováváme se životu službou nebeské Panně.

Jenom ta jediná nehradí.

Ani ve smrti.

IV

Hranice řádu

Z vrcholku kopce pak uviděli jezdcí řeku.

Ačkoliv přijeli ještě za světla, nebyl u brodu žádný člověk. Ani přívozníci, ani rybáři s čluny. Kdysi tu mohl být malý, zapomenutý říční přístav. Byla to široká řeka, pro mnohé z mladších jezdců snad největší, jakou kdy spatřili. Byla to Visla.

– Alwine, – promluvil Hanno z Losangen, – cítíš také takový klid na kraji propasti? –

– Nerouhejte se, – okřikl je řádoví mniši, – kde vidíte propast? Tady začíná území řádu. –

Visla unášela poslední světlo, které se vytratilo z oblohy, a ze středu hladiny vylézal pás písku plný spících kačen. Zdálo se, že řeka stojí na místě, bez viditelnějšího proudu. Stezka k vodě zarostla pruhy křovin, které přes zimu polehaly a pomrzly. Ozbrojenci vysekávali porosty a táhli koně k napajedlu, ve výmolech nacházeli zbytky starých pruských milníků.

– Co je tam? – zeptal se Alwin a zachytil se Hanna z Losangen.

– Kde? –

– Na druhé straně? –

Hanno neodpověděl, také to ještě nevěděl. Protější břeh se ztrácel ve tmě. Svlčení knechti vytyčovali oštěpy nový brod a káceli stromy. Na pláštích a vyplavených větvích polehávali řádoví rytíři a spali, brnění měli zaneřádná bahnem.

Říční hladina pohasínala docela tiše.

– Kdo ví? – řekl Hanno z Losangen. – Budou tam stromy, které nás ukryjí. Dostaneme se mezi vlky, možná budeme jíst kořínky, ale bude nám lépe než doma s těmi, co nás vyhnali. Pojd', Alwine, příteli! –

Mimoděk našli příchod k vodě. Věci a drátěné košile si svázali společně do jednoho rance a pak se myli v tmavnoucí řece. Hanno stál tak těsně při břehu, že se nohama téměř dotýkal hladiny. Strhl si přilbici s hlavy a dával svému koni napít. Nad oběma mladými jezdci přelétávaly opozdilé kačeny a s crkotem přistávaly na pruhu písku. Kolem se víc nezačeřilo, nezaznělo šplouchnutí opožděných kačen, ani kámen nezapadl, zdálo se, že také Visla usíná spolu s kačenami a mlaskání pijících koní je posledním pohybem soumraku. Hluk z rostoucího ležení slábl a jen občas se odlomil kus podupaného říčního břehu a tichounce rozplynul v řece.

– Podívej, jak jsou koně klidní. – Hanno vylil zbylou vodu z přilby. – Žádná Visla je nepoděsila. Těm je jedno, kde pijí. –

Loudali se lesíkem podél Visly.

– Musíme si najít kus suché hlíny, za chvíli se setmí a neuvidíme na krok. – Hanno vedl Alwina k nepatrnému pahorku na okraji lesa. Hlídka u brodu je pozdravila a současně se ozvali psi. Před skupinou stanů stál řádivý komtur Rinno, a také on civěl do tmy přes Vislu, zabalený do límce s kožešinou, a vedle něho tmavý obraz Panny na řádivé korouhvi. Očekávala je mírně zvlněná krajina, začátek křížového tažení, jehož konec žádný z rytířů neznal. Ani komtur.

A pak se setmělo i nad vodou, řádiví bratři zalézali do svých stanů. Oba chlapci svázali svým koním nohy, otřeli si špínu z vousů, prostřeli přes větve nové pláště a ulehli k ohni. Ještě nikdy nespali v místě, kde ulehlo tolik lidí. Dech skomírajících spáčů i výpary bdělých koní ležely jako mlha nad táborem.

A ze tmy neustále dopadaly rány palic a seker do dřeva. Knechti stloukali lávku vedoucí na druhý břeh.

Hanno z Losangen se opíral o stěnu válečného stroje a občas pohlédl k nebi. V postupující tmě slyšel každé zasténání spících, každý nový úder seker. Snad takto opřený usínal, ale nechával otevřené oči.

Hranice řádu, začátek tažení k moři. Rány postupovaly k druhému břehu, v prohlubující se tmě byly zvučnější. V tom množství spících

rytířů byl Hanno jenom jedním z mnoha vyvržených. Opustil lidi, ve které věřil, dům, kde vyrostl. Při svém příchodu do řádu si přál mít dokonce jiné jméno, ale pak by se musel stát pouhým mnichem. Proto ještě nesl jméno, které mu dal otec, i to, že pochází z velkého a mocného hradu v kraji Losangen, kde pramení sedm řek.

Opíral se o stěnu heveru a civěl tam, kde tušil ukrytou hladinu. Od řeky zaznívaly rány seker do neprůhledného vzduchu, nocí vysílené ležení odpočívalo. Ještě nedávno kácel s otcem a se svým starším bratrem doma stromy. Svlékli se do pasu, záda jim opékalo slunce a nejvyšší jedle s praskotem prolétla porostem a zřítěla se jim k nohám. Tu už jsme mohli nechat, řekl si Hanno nad padlým stromem, byla tak rovná.

Otec však začal s Lotharem hned osekávat větve.

– Vyrostou nové, – řekl. – Aspoň bude víc místa pro včely. Nejlepší prkno schováme na kolébku. –

– Copak máme malé dítě ve dvoře? – divil se Hanno.

– Jednou se může hodit Ulrice, – odpověděl stařec, a když zachytil synův úsměv, začal sekeru do padlé jedle. – Děláš most mezi sebou a mnou, – řekl pak Hannovi, – myslíš, že to nepoznám! – Těkal očima po osekaných větvích a nechal sekeru v jedli. Ale oba viděli mezi sebou propast. Bylo pozdě na nějaký most, který by je spojil.

– Je horko, – pravil otec. – Chci do stínu. Pojd', Lothare, – řekl prvorozenému synovi a oba odklopýtali k lesní cestě. Hanna nechali na mýtině u poraženého stromu, kde stál...

Nemohl spát. Po celou noc přijížděli do ležení noví jezdcí, odkládali meče a okovaná kopí, uléhali na nasečené proutí a hned usínali.

Jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti otce svého i matky své, manželky i dítek svých, bratří a sester svých, ano i života svého, ten nemůže být mým učedníkem! Tak pravil náš Pán a zřeknutí sebe sama je prvním krokem, kterým ho můžeš následovat.

Ten první krok již Hanno učinil. Byl druhorozeným, do řádu ho poslal otec bez jeho vlastní vůle. Dal mu vlastní výzbroj a tři náhradní koně, s bratrem ho vyprovodili k hranici rodného kraje.

Rozdej, co máš, aby svět viděl, že s námi sloužíš! volali řádoví mniši jedno ze svých pravidel každému, kdo přišel do řádu.

Co rozdat? pomyslel si Hanno, všechno mu už vzali. Otec za něj poslal řádovému domu tolik peněz, že by musel vyloupit pět klášterů nebo vyhubit půl rodného kraje, aby vůbec někdy otcův podíl vykoupil. Jeho údělem se tedy stane navěky řád.

V ležení zaržál kůň a jinak se nic neozvalo. Kolem ohňů spali noví bratři. Jsou lidé jako vlci a Hanno se měl stát jedním z nich, jen proto, že se narodil po Lotharovi. Ach bože, proč tu jsem? Odlomil z válečné stěny třísku a přihodil do ohně. Usínal s rukou na noži.

Na jeho počest dal otec porazit skopce a pár jehňat, vybral je pro jejich měkkí maso, aby syna naposledy uctil. Ovce však nechal v ohradě pro vlnu a pro udržení chovu.

Rány palic a seker postupujících přes Vislu utichly. Most na druhou stranu byl hotov. Překlenul dosud neviditelnou říční propast i proudy, které musely být ukryty pod tichou hladinou.

Naposledy se sešli všichni v prostorné jídelně rodného hradu a otec si usadil Hanna po pravici do čela stolu. Sám mu nabíral jehněčí maso a kladl do zvláštní misky. Jako bych byl prašivý, uvědomoval si Hanno. V ten večer nic nepojedl, nenapil se vína, které naléval otec, chtěl mít pro své poslední chvíle doma jasnou hlavu.

Na rozloučení přijela i matka z kláštera v Regnenu. Svíce jí plápolavě osvětlovala obličej, který lemovalo bílé roucho sestry představené, a prsten darovaný kolínským biskupem. Usínala při hostině, snad zapomněla, že Hanno odchází z domu jako ona před čtyřmi léty.

– Dobře, žes přijela, – vítal ji otec z čela stolu.

– Moje tělo se vrátilo, ale duše je ztracena. – Stařena se při těchto slovech na nikoho nepodívala. Porodila už pět chlapců a jenom dva

zbyli, tomu druhorozenému měla utkat rubáš, hned když ho odkojila. Už jako dítě přicházel domů zakrvavený a nikdy neřekl, s kým se popral, zda ho nepřepadli v lese vlci. Celé dny mlčel a brousil nůž na kamenném schůdku ke kapli. – Nepatřím do tohoto domu. To je horší, nežli bych umřela. Bůh nás nemohl víc potrestat. –

Z osmi dětí porodila tři hned mrtvé, čtyři zůstaly a jedno zemřelo v létě u vodního stavidla.

– Nevolej mrtvé, matko, – odpověděl urozený pán z Losangen. – Těm je blaze. Těš se, že jsme jednou spolu, a nikoho nezatracuj. Nebo se nad tebou Pánbůh taky neslituje. –

Stařena pozvedla prst s biskupským prstenem.

– Copak je to potěšit se, pane? – pravila svému bývalému muži. – Nikdy jsem o tom neslyšela. Pro mě je smutek i radost to stejné. – Znenadání se skoro zasnula a pokračovala přívětivě. – Čím víc tak na Hanna vzpomínám, vidím dětský obličej, který mi byl tak milý. –

– Boží pane! – vykřikl otec. – Jsme na hostině. Probud' se. Hanno je zde, naživu. Tady sedí. –

Stařena se bezúčelně rozhlédla, poznala Hanna a pokynula mu.

– Jednou si dělal takové korýtko, – řekla přes stůl, – na dešťovou vodu. Pro špačky. Místo aby vypomáhal na poli. Naši lidé seli zrovna len. A otec tě našel schovaného ve stáji, Hanno, a tu hračku ti rozšlápl. V životě nezapomenu na ten tvůj zlostí pokřivený obličej. –

Chvilí bylo při hostině ticho, naplněné šramocením psů pod stoly.

– O čem to mluvíš? – zeptal se otec.

– Tvůj syn to byl, – řekla živě stařena. – Ten, co odchází ke křížákům k moři a už se nám nikdy nevrátí. Byla to vůle boží. Šla a přede dveřmi požehnala Hannovi křížkem čelo, ale políbit ho nesměla, ani pohladit. – Zaved' mne ven, – požádala pak, – chci se vrátit do kláštera. –

– Na noc? – volali všichni.

– Ano, – rozloučila se, – věčná blaženost s vámi. – Hanno ji opatrně vedl do dvora, a když vešli do tmavé chodby, ucítil matčin

loket a nepatrný, povzbudivý stisk. Klášterní poslové už čekali a zapálenými loučemi svítily matce na zpáteční cestu.

Jako obvykle po matčině odchodu do kláštera začínala v hradě pitka. Hanno raději vylil pohár pod stůl, aby si nemusel připít s otcem.

– Uklidni se, – řekl otec, – jdi chvilku nahoru a odpočiň si, pak se vrať mezi nás. –

Hanno se při jeho slovech už dávno přestával chvět, spíš se přemáhal, aby neměl v pěsti pojednou dýku, kdyby ho chtěl otec udeřit. Nelitoval, že také opustí dům jako matka a že se ho otcův loket nikdy nedotkne v plachém přítmí na odchodu.

Odnesl si konvici s vínem do zbrojní komory a tam dával do pořádku vše, co mohl ještě najít chybného na přezkách a spojovacích háčích pečlivě vybrané zbroje. Do jídelny se nevrátil. Začali řvát, sotva se vzdálil. Mlátí cínovými poháry o stůl a krmí jehněčím masem své psy, už jim nikdo nepřekáží v hojnosti pitky. Hanno vycídl přilbici jemným popelem, dýchl na oka ramenního plátu, aby se svítil i sebemenší kroužek. To činil ve vší tichosti a jen slabé řinčení připravovaného meče naplňovalo klenbu těsné komůrky. Pil sám. Mezi štíty a meči hluk zdola zanikal.

– Kde je Hanno? – začne naříkat jako obvykle otec. Kam zalezl? Proč se nevrátil mezi nás, chtěl jsem mu požehnat na cestu. –

– Nezlob, otče, – chlácholí ho Lothar, – už spí. Potřebuje se vyspat na takovou cestu. Nech ho. –

– Tiše, pane, – budou prosit služky a budou jim oběma pomáhat do schodů, – to není zapotřebí. Sám si přijde pro vaše požehnání. Hned ráno. Je to hodný chlapec. –

– Bůh ho potrestej! – křičí otec. – Hanno! Pohrdáš svým otcem! Kdo vlastně jsi? Tys nebyl nikdy mojí synem. Bůhví, s kým tě měla! – Zmocnila se ho zuřivost s lítostí, přivolaná vínem.

Hanno se štítil každého setkání s otcem, chtěl odjet ještě za tmy z hradu, bez rozloučení. Pobral si své věci a ukryl se pod trámové

schody. Otec vrávorál po chodbě podpíraný svým prvorozeným synem a ve tmě pod schody Hanna nenašel.

– Synku, – prosil Lothara, – nes mě, tlačí mne řemeny. –

A Lothar ho skutečně sebere do náruče a vynese do strmých schodů. Kdyby tak klopýtli, srazili by si pádem oba vaz.

Tu noc, než odjel z rodného Losangenu, Hanno vůbec nespál. Zašel se schovat do komory svých sester. Ulrika byla ještě vzhůru a četla si na lavici v černě kované knize, kterou jí poslala matka z Regnenu. Měla sklopené oči a nevnímala křik a dupot nahoře, kde bývala společná komora rodičů. Podle škvíry ve stropě poznávaly děti, kdy matka zažehla světlo.

Druhá sestra, maličká Ingeborg, spala.

– Co, sestro? – řekl Hanno, – čteš ve svaté knize? –

Dívka pozvedla hlavu, ale na bratra se nepodívala. Nechala prst na místě, kam dočetla. Shora se ozývaly zřetelné, těžké kroky.

– Čti dál, sestro, – pravil Hanno a pohladil si obličej, – proč jsi přestala? –

Oba teď pozvedli hlavy na strop. Otec a Lothar zapadli s děvečkami do bývalé panské ložnice a natahali si tam víno a zbytky jehňat.

Hanno z Losangen se štítivě pousmál a sáhl si za krk.

– Kape ze stropu. – Další kapka plácla přímo na stůl, zprvu se polekal, že to může být krev. Tak kalná a rudá byla ta krůpěj. Do hlasů nahoře se ozval táhlý náraz. Otec se opil.

– Až budu větší, půjdu taky do kláštera, – pravila tiše Ulrika. – Odejdu z domu, jak ty. –

– Nedělej to, – řekl Hanno a první se odvrátil od škvíry. – Čekej na ženicha a vyber si někoho, kdo se ti bude trochu podobat. Aby byl také jak dítě. Víš, lidi, kteří se sobě podobají, jsou spolu vždy šťastni. –

Chtěl dodat: ne tak rozdílní, jako byli naši rodiče.

– Nemusíš se bát, až odjedu. Otec ti neublíží. –

– Nebojím se, – odpověděla opět tichounce dívka. Byla podobna matce, proto ji měl otec zprvu rád, i Lothara a maličkou Ingeborg, jen Hanna tolik nenáviděl, snad proto, že se mu tolik podobal.

– Čti, – vyzval ji ochraptěle.

Nevnímala snad, že je Hanno u ní. Sotva však ucítila bratrovu ruku na vlasech, znenadání mu poklekla k nohám a objala je.

– Vstaň, Ulriko! Co to děláš? Proč potřebuje děvče jako ty klečet? – Položil ruku až na světlounké copy, chtěl dívku zvednout s podlahy, ale přitiskla se ještě pevněji čelem k jeho kolenům.

– Odpusť mi, Hanno, – šeptala, – aspoň mně za všechny. –

– Vstávej, – řekl laskavěji, – nikdy si už nesmíš před žádným mužem kleknout, slyšíš? –

Uposlechla a vrátila se k veliké knize. Nahoře bylo skoro ticho. Otec buď usnul, nebo zalezl s Lotharem a děvečkami na odházené lůžko do hromady kožešin. Dívčí hlas zazněl slabounce a velmi jistě v nastalém tichu:

– Stalo se, že se z ženy narodili vlci a podobali se pak lidem. Jejich duše i mysl byla zakalena vlčím zákonem, lidská srdce jim prý však zůstala. –

Ulrika si ukazovala v knize a oběma připadalo, že je v celém domě opravdu ticho, jako když rodiče spávali a škvírou stropu padal k dětem pásek světla.

– Takoví tvorové pak nežili s vlky ani s lidmi. Utíkali do nejhlubších lesů, aby žili jako vlkodlaci a sytili se krví a ukrutnostmi... –

A pro tu chvíli v komůrce sester Hanno na svůj úděl druhorozeného skoro zapomněl.

– Vnesli zkázu do kraje, – četla Ulrika, – a žádná žena ani panna si nebyla před nimi jista. A jenom když uslyšeli vlkodlaci kostelní zvon, se jejich srdce probudila, rozplakala a táhla je zpátky k lidem. –

Na otevřenou knihu padla krůpěj a vzápětí za ní další a s kvapem sjížděla po pergamenu a špinila zlaté iniciálky svatých písmen. Bylo to víno prolité nahoře, které crčelo stropem.

Ulrika snad teprve teď postřehla pokapanou stránku, musela si odsednout a zvýšila hlas:

– Jako krvavá pěst na nebi se spojili lidé a přicházeli ze všech kopců, aby vlkodlaky pobili a zahnali do svých příbytků... –

Přestala číst a odstrčila svatou knihu od sebe a svěsila hlavu. Ve dveřích, které se rozlétly, stál otec s odřeninou na čele a ruce měl ještě zašplíchané vínem.

– Tady je Hanno, – řekl a opřel se o výplň dveří.

– Co chceš, otče? –

Hanno sebou škulbl, když uslyšel otcův hlas za svými zády.

– Nech mě aspoň pro poslední noc v klidu! –

– Neodháněj mě, synku, – poprosil stařec, – chci ti dát své požehnání na cestu. –

– Tak tedy sbohem, starý! – pravil Hanno a vstoupil otci do cesty. Starcův obličej by ho možná dojal, kdyby ho neměl před sebou naposledy. Nejraději by křikl do celého hradu a ukázal na otce: Tady stojí! Zahodte poháry a utíkejte všichni, vlk přišel mezi nás! To on vyšťval matku z našeho domu, všechnu krev z ní vypil jako vlkodlak. Bylo jí sotva půl, když porodila potřetí za sebou mrtvé dítě. Tolik byl ubohý, a ještě tolik trápení nadělal.

– Pust' mě, – řekl otec.

Ta chvíle zbavila Hanna posledního rozechvění. Jeho pohyby se staly přímé a jisté.

– To se mi půjde lépe s tím tvým požehnáním, tatínku, – řekl Hanno. – Díky za všechno. – Ještě krůpěj skápla škvírou ze stropu a dopadla na podlahu. Poslední kapka. Odhodil starce zpátky ke dveřím.

– Hanno! – vykřikla Ulrika, – neubližuj otci! –

Hanno měl už dýku v pěsti a stačilo málo, aby nevrátil hrot několikrát za sebou do otcovy hrudi. Teprve zvolání sestry ho zastavilo.

– To tedy, – řekl pojednou velmi střízlivě urozený pán z Losangen a hleděl bázlivě na syna. – Vzals nuž na vlastního otce. Už tě neznám. Kdo vlastně jsi? –

Hanno ho vystrčil z komory a zarazil závoru z lípového dřeva, jako by za něho jednal kdosi cizí. Až pak se obrátil k sestře.

– Neboj se o otce, ani o sebe, ani o matku. Jenom mne zatrat', sestřičko. – Sebral si výstroj s podlahy, kterou pokapalo víno a utvořilo na zemi kaluž. Udivilo jej, že je otec potichu za dveřmi, že sem nevběhl Lothar, aby se spolu poprali, že ani Ulrika neřekla slovo.

– Proč jsi tak zbledla, Ulriko? – řekl sestře a pokusil se o úsměv. Nechápal, co se vlastně tak zvláštního stalo. Když viděla Ulrika, jak si otírá ostří politého nože o rukáv, i úsměv ve tváři svého bratra, znenadání si skryla obličej ke stolní desce. Obchytla si světlé vlasy oběma rukama, aby ji nemohl Hanno pohladit. Plakala?

– Proč jste ztichli? – zvolal by nejraději do celého domu. Odhodil lípovou závoru na dveřích, prošel kolem mlčícího otce a prvorozeného bratra a téže noci opustil hrad.

Teprve na cestě za visutým mostem u vodopádu si vzpomněl, že se zapomněl rozloučit se spící sestřičkou Ingeborg. Matka o ni pečovala sotva půldruhého roku. Děvčátko se teď už od nikoho nedoví, že mělo ještě druhého bratra.

Hanno se vzbudil, když už bylo mnohem chladněji, a nemohl hned uvěřit, že není doma. Nad ním se otevírala neznámá obloha, a teprve vlny otírající se o blízký břeh mu připomněly, že leží u řeky.

Můj bože, kam jsme se to dostali? Pozvedl se na loktech a ospalost ho rázem opustila. U dohořívajícího ohníčku spal Alwin ze Sovince a ve spánku se trochu podobal Ulrice. Schoulený do slabého řádového pláště, s otevřenou dlaní na hrudi. Zdálo se, že se i ve spánku usmívá. Toho chlapce si oblíbili v bojové korouhvi i nejšpiňavější mniši. Ke komu otevírá ruku? Hanno mu oblibu nezáviděl. Byla to spíš útrpnost, jakou pociťují vrány v hejnu nad mládětem, které se nikdy nenaučí létat. Uklovou je, až začne překážet, buď se naučí samo bránit, nebo podlehne.

Lidé jako vlci spali v chladné noci, kde bylo každé dojetí přítěží, v té cizí noci byl každý ve spánku sám. Toho, že je chlapec vzhůru

a vzhlíží k němu, si Hanno nepovšiml. Alwinovi zase připadlo, že přítel zavírá oči, aby spolu nemuseli mluvit. Co má asi za sny, když svírá rukojeť dýky?

A tak bděli sami dva a žádný z nich nepromluvil, a ještě poblíž řeky stál kdosi ve tmě a zvracel. Slyšeli, jak se ten člověk otřásá a dusí. Kam, opakoval si Alwin, řekni mi, Bože, kam až půjdu s novými bratry? A dávení u řeky odpovídalo: tam, na druhou stranu Visly, do tmy. Vzpomněl si přitom na toho oběšeného žida v poli, byl tichý jako kus odumřelé větve, tam byl onen mír?

Člověk ve tmě se konečně odvrátil od vody a oči měl plné slz. Usmál se, když spatřil bdícího Alwina, zapískl tichounce, aby na sebe upozornil. Byl to řádový komtur Rinno.

– Nespíš? – promluvil šeptem a zastavil se u dohaslého ohníčku, – taky tě něco trápí i ve tmě? –

Alwin nehodlal odpovědět, chtěl předstírat spánek jako Hanno svírající dýku v pěsti. Chtěl mít od věčných laskavostí pokoj. Ale komtur Rinno ho uchopil za ruku a řekl:

– Počkej, chlapče. Třeba ti mohu pomoci. Vzbuzuješ důvěru. –

– Na co je mi důvěra, – řekl do země Alwin.

– Důvěra? – odvětil významně komtur Rinno a objal potulného psa, který běhal z tábora až k vodě. – Je něco málo pochopitelného v nás, čím rozlišujeme dobré lidi od zlých, aniž bychom si to uvědomovali. –

Usadil se vedle Alwina a pohládl psa.

– Třeba je to zrovna klam, – bránil se Alwin.

– Kdepak, – promluvil Rinno. – Vzbuzovat důvěru je vzácný dar od Boha bez vlastní zásluhy. Takový člověk by měl být dvojnásob ušlechtilý, aby se odvděčil. A ty jsi jedním z nich, máš takový obličej. – Přestal se usmívat, odstrčil od sebe psa a naklonil se těsněji k Alwinovi. – Nezneužij toho nikdy, chlapče! –

– Proč já? – řekl Alwin, ale komtur už vstal od ohniště a očistil si ruce. Nad brodem se pohnuly stromy, vzlétlí první předjitřní ptáci.

Také kačeny se probudily na svém pískovém pruhu a ještě ve tmě sedaly na vodu. A jako by se tím dotekem celá řeka rozproudila, ozval se hukot valícího se proudu.

– Neboj se našeho tažení, – hovořil ještě Rinno k Alwinovi, – půjdeš přece s námi, s celou silou našeho řádu. Ta řeka nás dovede přímo k moři. –

Kačeny vzlétly.

Hanno z Losangen otevřel oči a dýku si schoval za pás. Vyslechl celý rozhovor mezi komturem Rinnem a chlapcem. Slova, ta byla omšelá, ale komtur řekl strašlivou pravdu. Hanno onu tvář budící důvěru neměl ani jako dítě, nebyl jako Ulrika nebo Alwin, tím šťastným. Příliš se podobal svému otci.

Syrové dřevo čerstvé lávky svítlo v ranním kalu a sahalo na protější břeh. Tam naproti už svítlo slunce.

– Těšte se, mládenci, – volal komtur Rinno, – počasí se zlepšuje, už jsou všude známky jara. Za chvíli vyrazíme. – Ranní tříšť stékala po šupinách železné košile. Zdál se zase klidný a pevný, jako by neprobděl celou noc. Spěchal po břehu a zdravil probouzející se řádové bratry:

– Pochváleno budiž jméno našeho pána Ježíše Krista, a jméno Marie, ochránkyně našeho řádu! –

Hanno z Losangen naslouchal výkřikům a řinčení oceli. Za noci přijeli mladí přátelé z duryňského kraje. Byli druhorození jako Hanno a ze stejně honosných hradů. Na cestu jim svítí slunce.

– Tak tedy s pomocí boží! –

Nasedl na koně a spolu se svými novými bratry vjel do vod Visly. Už bylo slyšet zvuk bojových trubek a píšťal. Pěší oddíly přecházely řeku po lávce. Voda poněkud zamrazila pod drátěnou nohavicí, namočené kůže páchly, cípy řádových hávů se prostřely na hladinu a říční proud táhl Hana z Losangen na druhý břeh.

Pod plachtou nabodnutou na čtyři kopí nesli přes řádovou hranici Pannu na bojové korouhvi.

Hanno z Losangen táhl se svými bratry k neznámému severu a doufal, že krátký čas, který nastává, bude hledáním jiného hradu, kde nebude lítosti ani opuštěnosti, že to bude společenství smrti, která tam naproti už čeká. Podíval se na zářící korouhev nad hladinou vítající řeky. Buď požehnána, nebeská Panno! usmál se a nasadil si přilbici.

A za okamžik pod sebou necítil říční dno.

V V dunách

Alwin ze Sovince přijížděl k moři.

Za porostem borovic začínalo ubývat i trávy a dál byl jen písek. Byl bílý a tak jemný, že zavířil při sebemenším doteku. Stačil by chybnější krok, aby si stáhl koně i s jezdcem. Mezi pohyblivými srázy ještě nebylo moře slyšet. Lávka z dřeváčků však vedla stále dál k pobřeží.

Alwin si sňal přilbici a jeho obličej byl bledý jako vždy, jenom na koncích kratičkého plnovousu zbylo pár kapek krve. Byla to však krev někoho cizího, řádového mnicha, který před chvílí vykrvácel u cesty a Alwin mu nemohl pomoci.

Na křižovatce k moři leželo několik mrtvých. Už byli svlečení a záda měli plná ran, tváře si skrývali v ohybech loktů a leželi, jako by spali nebo se dívali do země. Kopyta koně cvakala po dřevě a zpomalovala, jako by chtěl jezdec oddálit pohled, který ho očekával na konci lávky. Nepatrný poryv větru pohnul přesypy a písečná závěj zakryla mrtvé i křižovatku. Alwin se ohlédl: ani stopa za ním nezůstala. Krajina připomínala opět nedotčené sněhové pohoří, kterým živý člověk neprošel.

Zastavil u poslední latě na cestě, podíval se dolů na moře a půda se mu sesypala pod nohama. Dole se odkryla jakási špinavá plocha, pár proužků bývalé modři, rozmanitě zakrojených do obzoru, šed' bez konce. Nespatriil očekávaný azurový štít mořského zálivu ani nedohledné vlnobití a hřebeny vzpěněných vln. Také obzor byl tak blízko.

Konečně, uvědomil si, konečně stojí u moře, dál dojít nemůže, a v tom poznání se vracelo tolik známého a zklamaného, jako když stál doma na břehu řeky a viděl odplouvat pramice s poutníky do

Svaté země. Naposledy tenkrát viděl otce. Sám odešel z domu, aby přišel až sem. Dál už dojít nemohl.

Vody zálivu tmavly a nehýbaly se. Nespatřil jediné zřetelnější blýsknutí vlny, tady na kraji zálivu byl klid. Jeho rty se svíraly, jeho oči se plnily slzami. Zde je tedy ta zaslíbená země! Lišky doupata svá mají a ptactvo nebeské má hnízda na nebesích, jen syn člověka nemá, kam by hlavu složil. Nemohl se napít a smýt cizí krev s obličej, voda tu bude slaná, spíš by mohl umřít žízní nebo zármutkem jako na pouštích. Nebyl v tom asi rozdíl. Kraj na severu je stejně vylidněný a roviny za zády rozlehlejší než celé moře. Ti, kteří byli v novém království mezi Joppem a Sidonem v zaslíbené zemi, kteří viděli bílé zdi svatého Jeruzaléma zářící v mračnech prachu, mu vyprávěli, že se jim na planinách Svaté země zdál každý osamělý keřík stromem a každý člověk byl obrem, protože kolem nebylo nic kromě lidí k srovnání. Nezáleželo tedy tak příliš na tom, kterým směrem vyjel z domu, pro osamělého bude nakonec každá cesta stejná.

Stál na nepatrném pahorku, který mohl být proti okolním dunám horou, a nejraději by zavřel oči, obrátil koně a objel kus pobřeží, aby našel pravé moře, skutečný příboj a vlny, které by byly větší než kůň s jezdcem.

Stál tam nahoře, právě když se poslední světlo blížilo k mořskému horizontu, a když se zadíval trochu dál na sever, uviděl světlý bod v širém moři, pruh vylézající země: písčitou kosu, kde odolával konec dne. Na jejím písku ještě zářilo slunce. Kosa vylézala obzvláště za soumraku, sotva se utiřil vítr, a tak pronikavě zmenšovala okraje obzoru i zátoky, že se pohyblivému, do moře věčně unikajícímu písku neubránily vesnice s vlnolamy zpevněnými proutím, zatlučené kolíky a hráze. Také nové kostely na pevnině mizely, tak často a nenávratně klesaly do dun, že někdo přijda po létech do kraje se zeptá: Kde je ta vesnice? Tady stával vždy kostel, kde to jsem?

Setmělo se. Pak nebylo písečnou kosu vidět. Už také nebylo přechodu mezi vodami a oblohou, naprostý klid ovládal pobřeží,

i tráva dosud šelestící v dunách teď ztichla, a jen chvílemi, slabě letěl osamělý sokol nebo racek na jih. Také ti ptáci mlčeli a táhli soumrakem v neslyšné výšce a jejich křik nedoletěl k zemi.

Chlapec postoupil přesypem a promnul hrst písku mezi prsty. Zrněčka nevydala žádný zvuk. Byl to možná hebčí písek, než našli rytíři ve Svaté zemi, za chvíli spojí tma vodu s písčiny a vlny budou kolébkou a písek mělkým hrobem.

Osiřel ve tmě a kolem se nic nepohnulo, ptáci odletěli. Zdálo se mu, že kdyby promluvil, musí zaniknout i hlas v tichu, které ho obklopilo. Už věděl, co se stane. Tady na severu zemře.

A teprve při tomto vědomí pocítil, jak se z okolních vod zálivu blíží něco bělostného, dosud živoucího k místu, kde stojí. Hnalo se to nad hladinou překotněji než peříčko unášené větrem, ono světlé a hbité poselství už bylo u Alwina, olízlo špici kovového střevíce, ostýchavě pohladilo a zastudilo mezi prsty. Neboj se, chtělo snad pošeptat, jsi vítán!

To si přišlo na okamžik moře k němu, jako by bylo živé.

Malá vlna se vzápětí vylila, vyšpláchla a Alwin naslouchal opět se vzdalujícímu, do temnot prchajícímu šelestu a proti své vůli se usmál.

* * *

Usmíval se ještě ve spánku. Chvílemi slyšel drozda, na dvoře pod lipami šelestila studna a z větve nejvyššího smrku za zahradou visela kolébka pomalovaná černými srdíčky a hady, a ze sna ho probouzel matčin hlas:

– Vstávej, synáčku, vychází slunce! –

Otevřel oči. Z koutů válečného stanu prosvítaly podivné přízraky, tváře bratří, kteří s ním spali. Tam leží Hanno z Losangen s krutým, do tmy ponořeným obličejem. Venku máčejí knechti dřevo do síry, svatá korouhev čeká na řady svých nepřátel, za rozednění dojde k bitvě! Ach bože, zaúpěl Alwin, proč je taková tma?

Při včerejší honičce v dunách se řádoví jezdci dostali poprvé k mořskému pobřeží. Alwin skoro naposled, kdy už nebylo na moře pořádně vidět, zdržel ho umírající mnich, kterého ani neznal jménem. Vykrvácel u cesty. Frater, pro Deo, delibera me! prosil kolemjdoucí řádové bratry, bratři, nenechávejte mě, proboha, bez pomoci! A jediný Alwin k němu sestoupil a poklekl, ale nedokázal mu pomoci, tiskl mnichovu krvácející paži k sobě a poprvé viděl tak zblízka někoho umírat. Pro cizí smrt přišel nejpozději k moři a z celého zálivu našel jen viditelný proužek písčité kosy. A když se pak otřel od cizí krve, otiskla se mu na roušce tvář jako krvavý obraz umučeného spasitele na Golgotě. Co zůstane? Pár zmazaných skvrn s bývalé tváře člověka, vzpomínky na domov a na cesty míjející se v písčinách a dunách, úsměvy několika žen, které dosud nepoznal, a putování k počtě nebeské Panny?

Na něco zapomněl. Kůň s matkou bude stát pod hrušní u rodné tvrze a spadlý květ zasvítí ženě na vlasech. Osamělá, ještě mladá žena, která se vrátila z nového kostela ze mše. Je přece neděle a matka čeká před vraty, zdá se nesmírně smutná. Co jsi mi to udělal? zvedá své vyčítavé oči, proč jsi mne opustil a ani ses nestačil rozloučit. Ty oči rostly na stěně stanu, tak přesmutné, jaké předtím neviděl. Musí zemřít, aby se jejich výčitky zbavil.

Jako dítě čekával na cestě z nového kostela a klín míval plný lučních květin. Ty mám pro maminku, chlubil se kolemjdoucím, a kdyby se ho kdokoliv zeptal: Kdepak je tvá matka? dítě by vstalo, rozházelo všechny květy a uteklo. Odešla do hrobu, řekne se smíchem.

Alwin procitl.

Vnitřek stanu ozařoval měsíc. Nebo už svítalo? Prazvláštní sen se vracel i při vědomí. Vracel se domů po jakési umrzlé planině, přelézal zavátý potok a trmácel se k zamrzlé řece. Ať šel kamkoliv, ledová hladina se nepřibližovala. Nehledal únik ani nespěchal k horám, obracel se k zaváté zemi, kde našel těžké šlépěje. Byly

zakrvavené, jakýsi jezdec v plné zbroji šel tudy před ním a jeho stopa svedla chlapce z cesty. Pak uslyšel celý zástup ozbrojených a stejně bloudících jezdců, který se zvětšoval ve vánici, umrzlá půda se třásla pod koňskými kopyty, bál se, že najdou jeho vlastní stopu a dojdou dřív domů než on, ale byly Kristovy slavnosti a odněkud uslyšel zvonečky, přešla vánice a on všechny stopy ztratil, také železní jezdci zabloudili a chlapec už pak nevěděl, kudy má jít. Cesty byly stále prázdnější, zvony odvál vítr ze severovýchodu a se zvonci na šíjích šly ovce.

Bál se, že brzy venku zmrzne a nikdy nenajde proházenou cestu k zasněžené tvrzi, ohradu zametenou smrkovým chvojí a metlami. A v soutěsce blízko zamrzlé řeky ho tenkrát našla matka, zvedla ho k sobě do sedla, neřekla ani slovo a spícího si jej odvezla domů.

Nic takového se však dnes nestane, matka ho nemohla znovu zachránit, místo sněhu tu ležel bělostný písek a všechno se zamlžilo. Dosud se mu vyhýbali vlci, když táhl pohanskými rovinami až k moři. Nestalo se, že by vlci přepadli člověka, stačí jim ovce.

Blízko stanu se ozývalo drmolení:

– Milostivý Bože, tví andělé chválí Sión, tví trubači vystoupili nad pobořený Jeruzalém, hroutí se pyšné zdi...

Chlapec vylezl z polního lůžka a vypoťácel se na vzduch. Na ranním nebi se ztrácela hvězda za hvězdou, do modlitby štěkali psi, kteří obíhali ležení celou noc, a v přísvitu jitra mezi válečnými stany prosvítaly zlaté bitevní korouhve.

Proboha, řekl si Alwin, proč se tu mluví o jeruzalémských zdech, co to mělo znamenat, stáli přece na severu. Nemohli být znovu na začátku křížové cesty jako poutníci před léty.

Blízko stanu se modlil komtur Rinno a vedle něho klečel hostující rytíř. Ti dva měli před sebou zapíchnuté meče a tváře natočené k jasnícímu se horizontu nad mořem. Komtur Rinno vyšel hned v noci ze svého stanu, zachovával půst před bitvou. Možná bděl každou noc.

Hukot probouzejícího se moře byl silnější než šepot těch dvou. Každá voda nemá vlastní hlas, ale ta, která proniká opevněnými hrázi, je přímá a výhružná.

Už to brzy začne, uvědomil si Alwin, když slyšel modlitbu dvou bdících mužů. Mezi přesypy plál strážní oheň a moře neslo ještě za tmy první ranní vlny. Šepot zanikal v jejich šumu.

Oba muži teď usedli na odložený štít a Alwin slyšel, jak komtur Rinno říká hostujícímu jezdcí:

– Tvoje oči září tvrdostí, jsi asi dobrý bojovník. Myslím, že tě znám. Ve tvé tváři je napsáno utrpení, něco strašného tě potkalo... Tys musel být jistě také ve Svaté zemi. –

– Ne, – odpovídal cizí rytíř, – nikdy jsem tam nebyl. Nevím, co tím chceš říci, urozený bratře. –

– Ale byl, – usmál se řádový komtur a vyrval stéblo z písku. Ten stvol pak ukázal. – Poznáváš ji? *Arundo arrenaris*, tráva z dun, zpevňuje zemi. Dere se k životu a stejně nic neudrží, nakonec si ji zase urve písek. –

Obloha se trhala.

Knechti táhli písčinami hevery a válečné praky. Na náspu oddělujícím záliv od pevné země vystavěli přes noc hráz. Káry s borovicovými kmeny nasypali do mělčin a zároveň se ozýval do šplíchotu vítr v naříkavém tónu.

– *Sic transit gloria mundi*, – slyšel Alwin hovořit řádového komtura, který si pohrával s vyrvaným stéblem, – tak mjí sláva světa. Vzpomínáš si, – promlouval k hostujícímu jezdcí, – na ubožáky řvoucí strachem u Akkona? Na velkého komtura, jak zcepeněl morem? My dva jsme se neměli vracet, to je naše jediná chyba. –

– Proč mi to vyprávíš, urozený bratře? – bránil se hlas hostujícího jezdce.

– Zbyli jsme naživu! – odpověděl krutě Rinno. – Velký císař Rudovous raději skočil do vln, když viděl, že se nedostane do svatého Jeruzaléma. Bez vítězství se nelze vrátit. –

– A my jsme prohráli? – zeptal se hostující jezdec. – Jeruzalém padl bez boje. U božího chrámu je kříž. –

– Je! Ale my dva jsme u konce, škoda, že až tady. –

– Proč myslíš? Co mi to říkáš, urozený pane? –

– Víím, co chceš udělat, – promluvil pak komtur Rinno a odhodil stéblo trávy a otřel si dlaně plné písku. – Mělo se to stát už dole na jihu. Aspoň ten moučný písek tam nebyl. Cítím to mezi zuby, jako bych se dusil.

Pak vstal a sebral meč z písku.

– My dva, – řekl naposledy hostujícímu jezdcí, – budeme ještě dnes stát blízko sebe a anděl s mečem bude nad námi. – A pak už komtur odcházel ke stanu, kde čekala korouhev Panny pod dřevou plachtou na čtyřech kopích, kde mu řádoví knechti sedlali koně a připravovali železnou zbroj.

Hostující rytíř se nezvedal z hromádky písku. Něco v tom, co mu řekl řádový komtur, ho drželo u země a zabránilo jakémukoliv úsklebu a odpovědi.

Byl to rytíř Kuna z Olžic a měl před sebou odřený domovský štít a meč celý šedý od vrstviček nalepeného písečného prachu. Něco v tom, co řekl Rinno, ho přesvědčilo. Nedíval se na nebe. V kozím vaku měl všechny zbylé věci. Ohmatanou konvici, kouli upěchovaného masa a kus náhradního pletiva do nohavic.

Řádoví jezdcí se ho ujali a darovali mu koně a živobytí. Prošel severem s nimi až k tomuto mělkému moři. Objel půl světa, viděl bílé jeruzalémské zdi, aby se dostal nakonec až sem. Bylo to jediné čestné východisko, nic jiného nemohl očekávat, jen kvůli konci se trmácel tak daleko.

Bůh mu seslal do cesty slepé děvče, a to znalo cestu. Táhlo na sobě proutěnou klec a havrana považovalo za holubici. Zpívalo si a dokázalo jít před Kunou tak lehce. Nikdy nic neuvidíš, smálo se, protože nejsi slepý! A zavedlo ho ke spálenému rodnému dvoru.

Měl být šťastný, že ji tenkrát našel, mohl jít dál s ní. Mohl by být také slepý, šli by spolu až k propasti a spadli by pak nevědomky dolů.

Sic transit gloria mundi, vzpomněl si na slova řádového komtu-
ra. A tak mívá světská sláva. Císař Rudovous raději skočil do říčky Selefu, než by se vrátil bez slávy. Co na tom záleželo? Kuna už našel svoje bílé jeruzalémské zdi. Ještě dnes se setká s mrtvými i živými přáteli, s křižáky, kteří zemřeli žízni a morem na jihu. Bude s ním Jan z Haugvic s černým, řeckým ohněm spáleným obličejem, bude tu Mikuláš ze Sovince, spoutaný dvěma musulmany a s probodnutým srdcem. Bude tolik křičet děsem a bolestí? A pak se usměje, o těla pobitých se pobijí lišky a pouštní psi a nade vším bude čnít ta vážná, kamenná tvář spasitele, kterou spatřil na sloupoví chrámu Božího hrobu.

Vlny už vyskakují na opevněnou hráz a přelévají přes ni nové náplavy písku. V takové písčíně obklíčili před deseti léty Kunu z Olžic pohani a zajali skoro všechny jeho přátele. Jen on se zachránil. Jenže tam nebylo tolik písku. Bylo to o něco těsnější než tady, plno bodláčí a uschlých křovin, v kterých se ukryl.

Zbytečná práce, celá ta hráz, písku jenom přibývá, za chvíli budou stát všichni na vodě, a pak přijdou pohani a už nebude úkrytu. Ani stvol trávy nezakryje holého člověka.

Rytíř z Olžic sebral svůj kozí vak, byl už oblečen k boji. Cesta podložená latěmi se začínala chvět a současně prchalo z písčité závěje na obzoru mořské hladiny i to slabé světlo jeho posledního svitu.

Z dun vyjížděli jezdcí připravení k boji, tváře měli omotané plátny, aby jim hrany přilbic neodkrojily nos nebo obočí při prvním nárazu. Kuna z Olžic měl přilbici vycpanou pouhou trávou. Pořezal si kůži na rukou, když z písku vytrhával ostřici.

A pak šel vyhledat syna mrtvého přítele ze Sovince. Setkali se na stezce k moři.

– Poznáváš mě, Alwine? –

Chlapec si otíral oči cípem křižáckého pláště, přitom se napil a vodu hned vyplivl. Byla plna zvířeného písku, žádnou sůl v ní neucítil. Zátoka měla v sobě asi víc sladké než mořské vody.

– Byl jsem jednou na tvrzi tvé matky. Byla hostina. Nepamatuješ si? Jsi jí hodně podobný, je to svatá a krásná žena. –

Alwin se díval na plátno, do kterého se otřel. Řádový plášť měl jen zamokřený, ještě bělostný, na slunci oschne, neuchovával žádný otisk krvavé tváře mučeného spasitele ani krev umírajícího mnicha ze včerejška, byl dosud čistý. Alwin byl ještě naživu a chystal se k prvnímu boji.

– Proč jsi ji, proboha, opouštěl, – řekl Kuna z Olžic. – Stačí, že už odešel tvůj otec. Copak jsme se všichni pomátli na duši? –

Z úsvitu se vynořil proužek pískové kosy. Zdála se teď mnohem menší a vzdálenější než za soumraku, kdy ji spatřil Alwin poprvé. Pouhá hromádka vyplaveného písku, tak daleko od místa, kde stál. A přesto se musel odvrátit, když vody zálivu zablýskly.

– Tys ještě neviděl moře, Alwine? – ptal se Kuna z Olžic.

– Nikdy ne? –

– Ne, – promluvil konečně chlapec, – až teď poprvé na světle. –

– A jaké to je? – usmíval se rytíř Kuna a dřepł si proti vodě. Přitáhl si blíž vrstvu mokrého písku a tím si drhnul ruce očouzené a špinavé po včerejší bitce s pohany. – Taky bych rád viděl znovu moře. Poprvé. Jak ty, tvýma očima. – Postranní závan mu mrštil šplíchanec vodní tříště do tváře. Neotřel se, měl mokré dlaně. – Jestli to stojí vůbec za to, – ušklíbl se. – Někomu to už dávno nic neříká. –

I přes jeho úšklebky a ledabylost si Alwin všiml, jak se mu chvějí ruce. Poznával Kunu z Olžic podle tváře i podle odřené štíty, ale nepodal mu ruku na pozdrav. Byl jedním z nočních hostů matčiny tvrze, které doufal, že už na světě nepotká, že navždy zmizeli a propadli se do bažin. Přestali sice bušit na vrata zavřeného a mlčícího hradu a vzhlížet k okenici, za kterou spávala Alwinova matka, a přece jednoho z nich musel ještě potkat. Jako dítě se těšil,

že každého z nich zabije, a teď měl před sebou někoho, kdo byl ubožejší než on.

Alwinův plášť byl ještě čistý, s pevným řádovým křížem, a Kuna má na sobě jen zakrvácené hadry.

– Kdo to čekal, že tě tu potkám, Alwine? Slyšel jsem, že jsi v Rinnově korouhvi, ale raději jsem tě nehledal. –

Přijížděli noví a noví jezdci, chvílemi se ztráceli za přesypy a vy-nořovali se vždy o něco blíž, putovali řadu dnů, aby stihli čas bitvy. V ranním větru vlál nad výšinou Bergrun kříž svatého Jiří, ochránce všech rytířů.

– Bratře Kuno! – křikl komtur z Ragnic, který jel kolem nich, – teď spolu pojedeme na smrt. –

– Tak ať, – usmál se na pozdrav Kuna z Olžic.

Znal je skoro všechny, co zbyli z tažení do Svaté země.

Na určeném koni jel urozený pán Walther Scharfa a v cípu korouhve se vzpínal nad ním mořský had a tři zlaté hvězdy. V pohybujícím se písku pod hrází táhli Servatius z Tirlburku, Ruprecht z Baldheimu, Walther ze Schrollenheide a s nimi jel řádový magistr Konrád. Jeho ruka byla uťatá. S obličejem zavázaným plátnem tu jel i mladičkový Ulrich Hunnenberk, pozdější řádový mistr. Ten však nikdy netáhl do Svaté země jako Kuna z Olžic nebo komtur Rinno, žádný z těch mladých rytířů z německých družin ještě nebyl na jihu, nepoznali skoro nic, ani ten chlapec z rodného kraje stojící vedle něho.

– Je to tvá první bitva, co dnes přijde? –

– Kromě té včerejší honičky, ano, – odpověděl Alwin.

– Tak žádný strach. Jak to začne, hled' zmizet. Co vůbec děláš mezi těmihle cizozemci? – Říkal to netrpělivě, jako by chtěl sdělit chlapci něco dočista jiného a slova ho spíš zdržovala. Také se Alwinově pohledu důsledně vyhýbal. Kuna z Olžic slyšel stará slova, která přetrvala věky. Rytíři ze slezských a moravských družin zpívali mariánský chorál:

*Matko boží, svatá Panno!
Požehnaná ty Marie,
odkaž nás dnes svému Synu, oroduj za nás!
Ty jediná, korunovaná ženo na nebesích,
vypros nám odpuštění našich hříchů,
Kyrie eleison!*

Mniši na pahorku Bergrun zvedali kříž. Stál tam biskup Christian Hatten v rudém plášti a s papežským listem v kovovém pouzdře, byli zde bratři z prvních posádek na Visle a ze Sedmihradska, staří osadníci z Toruně, Kulmu a Andělského hradu, hostující jezdci zemí svaté říše, z Pomořan, ze Švábska, i krajané z moravské marky. Stál tu mladičkový Jindřich ze Švábnic, kterého zaslíbili řádu ještě jako dítě, Jan z Rowin a Siboldus Groot, byl tu i Roderich z Clea a řádový rytíř Armin z Heide, Lipolt, Morsen a Ingmar, a stříkance vody doletující k hrázi se kvapně vytrácely v písku.

Kuna z Olžic pozvedl ruku před sebe a řekl:

– Krápe. –

* * *

Lilo. Zamlžilo se celé pobřeží a na protějších písčínách se mihaly ozdoby a kožené krunýře pohanských jezdců. Kuna z Olžic hleděl poněkud unaveně na stíny nepřátel. Po tváři mu stékala dešťová voda pod drátěnou košilí. Poznával kulaté pohanské štíty, barevná slunce i pernaté úbory Prusů.

– Konečně jdou blíž. –

Jezdci však dojeli k prvnímu přesypu, vystřelili jen nový chomáč šípů a víc se nepřibližovali.

– Každý pohanský národ, – pravil opět Kuna z Olžic a zabořil se na mokřém písku, – je silný při svém prvním zaútočení, jinak

nevydrží. Chybí jim vůle, naprostá vůle a zatvrzelost. Viděl jsem už horší nepřátele než tyhle dobráky. –

Z oblohy se vyrojily další proudy a zamlžily i obzor nad mořem. Starý mariánský chorál se už neozýval, poslední Kyrie eleison se vytratilo hned na začátku lijáku.

– Jak to bude dlouho trvat? – ptal se chlapec. Už od rána čekali v písku, do kterého zatloukli těžké štíty, už dvakrát déšť ustal a znovu ho vrátilo moře nad pobřeží. Ozbrojení jezdci se skláněli vysílením, voda jim šelestila a bubnovala na železem pokrytých hlavách a ti z prvních řady nemohli ani slézt s koní.

Kuna z Olžic se sklonil pro zbloudilý šíp, který dolétl k jeho noze, a pokrčil rameny. Nemohl tušit, kdy pohané začnou. Peří na konci šípu se ještě chvělo. Mělo šedomodré a bílé barvy mořských ptáků. Dotkl se kostěného hrotu a zlomil kostici bez větší námahy, pak šíp odhodil.

Zbývalo jen čekat?

Pohlédl na otálející Prusy a znovu se rozešel po samém kraji vymletého písečného břehu. Pak sňal přilbici a vytřel její kování pláštěm. I tu mu darovali řádoví bratři. Štít a meč měl svůj. Dál na návrší Bergrun stály vrby. Ještě na nich nebylo listů. Byly osekáné, holé. Větve použili knechti na podložení svých pěších stanovišť. Tráva z dun byla dosud hnědá, ohnutá lijákem k zemi.

– U nás na Moravě, – řekl Kuna z Olžic a jeho pohled se chlapci znovu vyhýbal, – jsou v tuhle dobu stromy dávno v plném květu. U lesa jsme mívali včely. –

– Co jim tam teď může kvést za stromy? – zajímal se Alwin. – Ovocné? –

– To taky, – kývl hlavou Kuna, – ale teď jim kvetou hlavně vrby, jívky a olše kolem potoka. Toho je tam plno. – Naposledy si prohlédl cizí přímořský kraj, strmé vrby nad dunou z písku, a nic z toho vlastně ani nepoznával. Alwin cítil, jak se Kuna k něčemu odhodlává, něco strašného mu chtěl sdělit, proto uhýbá očima. Z čeho by měl jinak strach?

Jejich pohledy se pak poprvé střetly a tentokrát Kuna očima neuhýbal.

– Znal jsem taky tvého otce, Alwine, – promluvil a ustoupil od okraje vody a písek, na kterém před okamžikem stál, se odlepil a tiše rozplýval v mělčině, šplíchance je byly oba do tváří.

– A, – řekl pomalu Alwin, – viděl jsi to? –

Kolem zadrnčel opět pohanský šíp, směrovka čouhala z písku, ale nesklonili se pro ni ani Alwin, ani Kuna.

– Viděl jsem ho. – Kuna se zadíval dál, než stály vrby, a všechno, co pak řekl, se zastíralo lijákem i hukotem okolních vln. – Sedlžukové nás obklíčili na planině mezi dvěma horami. Nebylo to o moc širší než tady. Zajali tvého otce. –

Zdálo se, že se Kuna z Olžic vyprávěním uklidnil, jako by vyléval tajnou bolest a čekal až na setkání s Alwinem. Proč mu to jinak říká?

– A otec? – zmohl se na jedinou otázku Alwin.

– Podařilo se mi schovat v takové trávě jak tady. Je pak zahnali k rokli. Nutili je, aby se vymočili na kříž, a kdo to neudělal, toho zhanobili hrozně. –

– Jeho taky? –

– Ne, – odpověděl rytíř z Olžic. Odvrátil se od vrbových stínů na vršku duny. Možná teď lhal. Vody v průkopu přibývalo, vlny skákaly po pobřeží až k místu, kde stáli. Záhy je zalijí oba.

– Těm posledním se podařilo utéct. Viděl jsem všechno, Alwine. Skočil za zídku, byl to takový kus staré střílny, napůl zbořený, taky se chtěl schovat. Byl skoro u mě. –

Alwin se díval už jenom na zabodnutý meč při kraji moře.

V dešti se mu ztratil pruh písečné kosy, schovala se, ale cítil, jak je blízko v průtrži šedých záplav.

– Tvůj otec mě uviděl, ale pomoci mu nešlo. Nemohli jsme k sobě. Našli ho hned, víš, v té zídce. Dva mu zkroutili ruce dozadu a další přiskočil, dřep si k tvému otci, vrazil mu dýku do hrudi a zaživa mu vyřízli srdce. –

Alwin se neodvracel od horizontu. Ještě nebyl na samém konci jako křižáci na jihu, ještě zbývala ona písečná kosa a ta všechno smaže.

– Muselo ho to bolet. Zakřičel strašně. Viděl jsem to, Alwine, ale nemohl jsem k němu. To by mne taky... a pak, když už to šlo, víš, bylo to zvláštní. On ležel a měl tak divně pokřivený obličej. Nebudeš tomu věřit, ale on se i přes tu strašnou bolest usmíval, zdálo se mi, že má šťastné oči. Jistě si vzpomněl na tebe nebo na tvou matku, musel na vás myslet. –

Alwin ze Sovince naslouchal jen vlnám a lidská slova se mu smazala blížícím se hukotem. Díval se na zabodnutý meč. Uvažoval, co řídí zákon oněch vln. Některé se zdály zprvu veliké, budily děs a třesení již na volném moři, útočily, jako by ho chtěly celého zahltit – a nakonec se rozplácly o pobřeží a nedosáhly ani k zapíchnutému meči. A naopak, objevila se zcela nečekaná vlna, zdánlivě nepatrná a milá napohled, a ta donutila k ústupu a vzápětí zalila po kolena. Marně se snažil uhodnout, která dřív zasáhne.

– Musel jsem ti to říct, Alwine. Vyřid' to své matce. Ať si nemyslí, že já... že jsem ho snad zradil. Řekni jí, co se dnes stalo, že je to taky kvůli ní. –

Tomu již Alwin vůbec nerozuměl. Co by se mělo stát ještě dnes, proč to má vědět právě jeho matka? Už bylo řečeno vše. Ať se stane, co se má stát, to nemají lidé měnit. Tu je ona, uvědomil si a vyhlédl si vlnu, ta jeho, ta jej zasáhne. Podle Starého zákona není žádný lidský skutek bez příčiny a žádný trest beze skutku. Dostal se až sem, jako otec na jihu, také si bral dýku a meč z domu, jako ten rytíř, který ještě něco říká a obrací se k němu. Co ještě chce po Alwinovi?

A skutečně se zvedla vyhlédnutá vlna a s hrozivým hukotem letěla na Alwina. Byla to ona. Ucítil chlad zpěněného kalu a písku, už byla u něho, ale ani kapka, ani závan tříště Alwina neoblil. Rukojeť meče se leskla dál i na dešti, náraz vlny meč neporazil. Vylila se všude kolem Alwina a Kuny, a když pohlédli na špice svých železných

bot, nemohli pochopit, jak neuvěřitelně blízko zůstaly rýhy po vlně na písku a oni dva zůstali na suché zemi.

Alwin vytáhl meč, musel se vrátit k svým přátelům.

– Podrž mi koně, – řekl chlapci Kuna z Olžic a vyhoupl se do třmenů. Snad ho prosí očima o odpuštění za vinu, kterou žádný z nich přesně neznal. Alwin by ho nemohl nenávidět, ten odraný rytíř mu neublížil. Podal mu odřený domovský štít. Z čeho má vlastně strach? Déšť jednou přestane a slunce bude dvojnásobně krásné, možná budou oba naživu. Jsou ze stejného kraje.

Vítr odnášel pohanské štíty do moře.

Kuna z Olžic se už nemusel ničeho bát, už nepotřeboval ani blízkost mladého chlapce. Nečekaně se naklonil a pohladil ho po světlých vlasech.

– Tak nebo tak, chlapče, – řekl, – vrať se domů, jak to půjde, a nezlob se na mě. A najdi si někde ženu, jinak z tebe nic nebude. –

A pak Alwina od sebe odstrčil.

VI

Exurgat Deus!

Začínala modlitba.

Mniši na pahorku Bergrun předříkávali:

*O Maria, Virgo et Mater sanctissima,
ecce suscepi dilectissimum Filium tuum*

Alwin ze Sovince se vracel mezi řádové bratry, táhl za sebou štít a meč, několikrát klopýtl, i když mu nestálo v cestě nic kromě hebkých písčin. Nedokázal plakat po tom, co uslyšel od Kuny z Olžic.

*Et secundum multitudinem miserationum
tuarum,
dele iniquitatem meam*

Zavěsil si meč na řemenu kolem šíje a poklekl do řady vedle Hanna z Losangen.

– O sanctissima, – slyšel z pahorku naříkavý, zpěvavý hlas řádového mnicha. Šípy, které zprvu nedolétly k hrázi, teď klesaly na klečící rytíře. Hroty z kostic a z rohoviny se lámaly bez síly a bez většího nárazu o železné pletivo, zakusovaly se do štítů a padaly do písku.

*Christus canamus Principem
Natum Maria Virgine*

Jednou to muselo začít. Déšť poněkud ustal a z dun odlétali schovaní ptáci a usedali na vlny daleko v zálivu, jako by se štítili lidí. Potulný rytíř Ersfeld se skácel první. Zdálo se, že se zalyká smíchem,

ale hrot, který mu otřásl krkem, už nedokázal vytrhnout. Svíjel se v písku, hrabal nohama a ztichl.

Alwin složil čelo na hranu štítu.

– Hanno? – zeptal se, – a kdy se vrátíš domů? –

– Nikdy, – odpověděl jen tak mimochodem Hanno z Losangen. Dnes měl nést řádovou korouhev. Obaloval si límec a omotal také zápěstí šátkem, aby se písek nedostal pod drátěnou košili. – Nikdy se nevrátím. – Zdálo se, že to jsou poslední přípravy. Pozvedl řádovou korouhev a opřel tyč do mokrého písku. – Chci stát tady, – kývl před sebe do ubývajícího deště, – to je mare nostrum, naše moře. Od toho přece neustoupíme. Ponesu tuhle korouhev dál na sever. Proti Livoncům a proti Estům. Raději zmrznout, než se vrátit domů, – řekl a přivázal si tyč s korouhví k předloktí.

Mniši zvyšovali hlas:

*Laudate Dominum de coelis,
laudate eum in excelsis*

Chvalte Pána na nebesích, chvalte ho na výsostech! Povolila další stěna na zachycování střel, držela ji spíš jenom voda, boční břevno zaprašťelo a jiné proudy odtékaly od klečících rytířů. Voda opadávala se slábnoucím lijákem a s ní se hroutilo i opevnění.

Jednou to muselo skončit, opakoval si Alwin ze Sovince. Když ne dnes, tak zcela určitě zítra, za měsíc, za rok. Zůstane jako Ersfeld v písku propíchnutý šípem, v noci si vyhrabou lišky a vlci jeho tělo, ožerou nos, kosti a uši... nebo sem přijdou pohani a vyříznou mu zaživa srdce, bude následovat otce.

– Nezavírej oči, – vyrušil ho Hanno, – teď nemůžeš spát! –

– Christe, Salvator mundi, – umlkal na výšině Bergrun vyčerpaný mnich. Vlny prchaly od pobřeží, už žádná nedosáhla Alwinova kolena, klečel v chladu oschlého písku, pokrytý mořskou pěnou a špínou vyplavených travin. Poslední válečná stěna se zhroutila.

– Dnes mne zabijí, Hanno, – řekl nahlas.

Hanno z Losangen se tomu jen pousmál, na okamžik se však naklonil k Alwinovi.

– To říkáš pokaždé. –

– Ne, – snažil se o co nejpřesvědčivější odpověď Alwin, – dnes je ten poslední den, ten můj. Víím to. –

– Říkáš to, – řekl pozorněji Hanno z Losangen, – jako by sis to přál, Alwine! – Až teď si Alwin všiml, že jeho přítel nemá docela černé oči, byly spíš hnědé, plné duhových teček. Byly to dobré oči. Alwina upokojily, nad sebou viděl řádovou korouhev. Ano, řekl by nejraději Hannovi, možná by si to přál...

Děšť skoro ustal.

Mohli jen čekat, vyjet na těžkých koních a v plné zbroji přetékajícím pískem se zdálo nemožné, a přesto se jeden z rytířů rozjel docela sám proti pohanskému náspu. Písek ho unesl, jeho kůň se jen trochu zabořil.

Všichni teď povstali. Alwin slyšel, jak se Hanno přidal silným a výhružným hlasem k modlitbě, jako by chtěl pozvednout ochabující hlasy řádových bratří a dodat více odvahy osamělému jezdcí.

Alwin ucítil, jak ho studený článek kovového límce znovu svírá, jak mu těžkne železná kápě na rameni. Nedokázal ani vykřiknout. Poznával osamělého jezdce. Několik pěších knechtů se za ním rozběhlo, ale nemohli stačit cvalu koně. Mávali rukama a plazili se před opeřenými střelami zpátky k ležení.

– Pane! – zvyšoval hlas do nepřičetného pokřiku Hanno z Losangen, – tvá silná pěst ať drtí panství tmy a pohanské psy! Tvůj den povstal, ať se otevře jáma propastná, ved' nás k vítězství, ved' nás proti smrti. –

Prusové však na jezdce nestříleli. Jel stále pomaleji v mokrém pásu, pokrytý mořskou tříští, při pobřeží nebyl možný cval. Skoro se zastavil u náspu, z kterého mu vylezl vstříc houf pohanů. Víitali smíchem odváživce, křičeli na něj a mávali okovanými kyji. Dokud

se držel v sedle, byl skoro nezranitelný. Jistými údery porážel Prusy, utínal ramena chráněná jen kožešinami a pruhy koňských žíní, jedinou ranou srazil kožené přilbice s tuřími rohy. Bil mečem kolem sebe, a pak udeřil do prázdna.

Byl to Kuna z Olžic.

Rána do prázdna ho skoro srazila s koně, písek stahoval koně stále hlouběji a odřený štít s třemi rybami na pomněnkovém poli spadl do vody. Pak ho stáhli dolů.

– Ochraň nás, ty všemocný, – modlil se Hanno z Losangen, jako by vycítil, že už se modlí sám. – Slituj se nad tělem, které opouští zemi a jehož duše se chce navrátit k tobě. Amen, – skončil s modlitbou a setřel si vodu s obličeje.

Rytíř za nimi řekl:

– Docela se pomátl na duši. Zním ho z jihu, je to hostující rytíř. Kuna z Olžic. To se tam stávalo na jihu často, jako by vstoupil zlý duch do těla... –

Kuna z Olžic byl však ještě naživu, potácel se opěšalý, už neměl meč. Nebyl skoro k poznání, jak ho Prusové zřídili. Pozvedl se, klesl vzápětí na kolena, a v tom okamžiku se klubko nepřátel kolem zavlnilo a zazmítalo. Nad dunami se nesl strašný, bolestný výkřik. Už nebylo Kuny z Olžic.

– Svatá Panno, ochraňuj a oroduj za svého rytíře, – zašeptal biskup Christian Hatten, stojící na pahorku Bergrun. – Přimluv se za nás! –

To mi tedy zapomněl říct, vzpomněl si Alwin ze Sovince na Kunova slova, vrať se domů, nebo z tebe nic nebude. Toho se tedy bál, teprve dnes následoval Alwinova otce. Předešel Alwina.

Ze vzduchu sem doléhaly skřeky mořských ptáků.

Mnich Nikolaus vykřikl:

– Ecce Lucifer! –

Tělo Kuny z Olžic se totiž ukázalo na pozdrav váhajícím rytířům. Bylo zohavené, rozdělené na kusy a bez hlavy. Tu nabodli Prusové

na tyč a mávali jí k opevněné hrázi. A kupodivu víc než modlitba povzbudil k boji tento čin. Řádový komtur Rinno pozvedl nad hlavu meč se zlatým jeruzalémským křížem a nechal zářit omyté ostří. Nad celou výšinou Bergrun zvolal:

– Exurgat Deus! – Pověstné volání před bitvou, které zaznívalo již ve Svaté zemi, před dobytím Damietty, před drancováním Cařihradu. – Triumfuj, Bože! –

Deštěm očištěné ostří se zalesklo a vše se pohnulo. Řádové korouhve i obraz nebeské Panny. Alwin ze Sovince ještě hlesl:

– Hanno! –

Ale jeho přítel ho už neuslyšel. Spustil si kování přilbice přes oči, ve štěrbinách zmizely ty dobré hnědé oči a po vypouklině kovové masky, vykované do šklebu vlka, rejdivy dešťové slzy. Byl to naráz jiný Hanno, musel být strašlivým nepřítelem.

V dunách křičeli:

– Christ ist erstonden! –

Alwin ucítil, jak se mu zabodl šíp do drátěného pletiva. Trochu se zakymácel, ale žádnou bolest nepocítil. Nečekal, že úder malého hrotu může být tak prudký. Hanno z Losangen se už hnal nasáklými závějemi daleko před ním a zvedal černý řádový kříž na svěřené korouhvi.

Kristus povstal! Zpívali řádový chorál v mnoha jazycích.

Ze všech utrpení, proto se veselme všichni, neboť on bude naší útěchou. Kyrie eleison!

Prusové se drápali k ústřednímu valu. Zaútočili přes moře, jak se dalo očekávat. Mezi troskami a štíty stříkala voda, v mělčinách plavaly kusy borovic i s kořeny.

Alwin ze Sovince se dosud nepohnul z místa.

Pruští pohaní se vyrojili ze všech stran, bylo jich deset na každého křížáka, museli být ukryti v jámách a pastích pro zvěř po celém pobřeží. Další šíp prolétl Alwinovi pod ramenem. Viděl před sebou ještě stále uříznutou hlavu Kuny z Olžic, zohavené tělo otce.

V mělčinách si stáhne koně písek, voda podlomí tělo jako kusem dřeva a vyhodí ho ke břehu. Nepůjde ani o krok, sami přijdou, srazí ho s koně, dva mu zakrouťí ruce a probodnou mu srdce.

Už nebylo křížácký zpěv slyšet. Přesila pohanů jej zahltila. Prus v lodce, který objel opevněnou hráz, přesekl lano válečného stroje, vyrazil okovaný klín z vozu a kamení se sesypalo. Lana vrhala poslední kameny proti nebi. Pak se vytočila do písku a válečný stroj se zřítíl dolů. Také muži u kladkostroje a heveru byli mrtvi.

Alwin ujížděl k pevnější zemi. Udeřili ho kyjem a zároveň mu vypadl třírohý štít z ruky. Nesebral jej, utíkal pryč od moře. Na výšině Bergrun se kymácel lučištník, drátěnou košili měl sepnutou páskem kolem hlavy. Byl to řádový knecht. Alwin ho chtěl podepřít, ale knecht se svalil k zemi. Jenom samostříl zaražený do písku ho držel.

Tam také narazil na svého prvního Prusa.

Vynořil se z dun a místo tváře měl nasazenu kančí hlavu s dvěma skutečnými vyceněnými kančími zuby. I když byl opěšalý, budil hrůzu jako jezdec na býku. Vší silou, kterou v sobě Alwin našel, praštil do té stvůry, zdálo se však, že udeřil do prázdna. Nepocítil zásah, neozvalo se žádné zachroptění nebo rachot.

Nestvůrný bojovník neslyšně padl a rozhodil ruce v písku, jedinou ranou ztratil svoji děsivou hlavu. Pod ní měl slámové vlasy. Tak jasně žluté vlasy ještě Alwin předtím neviděl, ani bílou kůži a bílé řasy nad očima. Byly zarudlé, tak bledí lidé snášeli těžce přímé světlo, ty oči se zalávaly krví, snad byly rudé od slané vody, nebudily hrůzu ani třesení. A když pak Alwin sestoupil s koně a obrátil hlavu umírajícího Prusa k sobě, uviděl chlapce, který zahynul první ranou v boji a nebyl o nic starší než on. Umíral tiše, jen v očích se stále barvila do krvava modř, jas letní oblohy, které kolem nikde nebylo. Jako by ty modrosvětlé oči ještě žily a ztratily úlek, teprve když je zatlačil.

To byl tedy první Alwinův zabitý pohan.

Hluboce oddechoval pod přilbicí a stál na otevřeném prostranství Bergrun. Tady bude stačit celé tlupě nepřátel. Ale nikdo dál neútočil, nikdo nepřijížděl. Boj se roztáhl po okraji moře, drobil se v dunách a závějích písků. Alwin tu zůstal docela sám.

Střely plněné hořlavinami padaly se sykotem do vln. Bylo cítit pronikavý zápach síry. Zahlédl řádového rytíře Armina z Heide s hořícími řasami. Bil kolem sebe a vzdoroval houfci Prusů, tam stál urozený pán Mikuláš z Rybčic a železná kápě mu sjela s hlavy, krev se mu řinula s čela. Řádový komtur Rinno sjel i s koněm po pás do vln a tvář měl plnou stékající krve. Bylo to špatné místo, kde bojovali železní jezdci. A bojovou korouhev s černým křížem, pod kterou vyjel Hanno z Losangen, nebylo nikde vidět.

Terrae novae, nová, bojem získaná země se všem propadala pod nohama.

Alwin ujížděl z výšiny Bergrun a držel si zkrvavený nos v pěsti. Snad si povšiml jako jediný z bojovníků, že déšť přestal. Ozývalo se hvízdání a pokřikování ptáků. Už se tolik nebáli a slétávali se k mrtvým. Pojednou se ukázalo slunce. Možná pánilo už chvíli a Alwin si to hned neuvědomil. Zprvu považoval zář za šlehnutí ohně.

Zastavil se v proláclině.

V mělčinách při okrajích zátoky se černala těla bratří. Jako pohřbené kameny leželi na mělkém dně. Alwin pozvedl přilbu a otřel si vlasy. Slepily se potem. Klenutí kolem uší měl zprohýbané. Bylo po všem. Nastával klid, jako by už začínala noc. Nemělo smysl vracet se k hrázi. Hned pod srázem ležel mnich Hipolt, Morsen a pán de Bornbelg s ožehlým chocholem na přilbici, knechti odnášeli zraněného komtura z Ragnic. Korouhve svatého Jiří i očouzené obrazy nebeské Panny a světců se vzdalovaly od moře... Exurgat Deus! Zvítězíš, Bože?

Sjel pod výšinu Bergrun.

Také obloha se uklidnila, zbyla na ní nepatrná mračna.

V bělostných a rychle osýchajících písčích postávaly hloučky řádových rytířů. Opírali se o meče, před bitvou se k sobě přivázali lany a společně teď vycházeli z mělčin. Opouštěli moře a nedokázali pochopit, že prohráli. Roderich z Clee táhl mladičkého Jindřicha ze Švábnic ven z bitvy, chlapec se však ještě otáčel a svíral v drobných rukách těžký meč, mermomocí se chtěl vrátit do ztraceného boje a plakal... Řádové kříže na bělostných pláštích byly umouněné krví a ranami, promáchané pískem a mořskou vodou. Jako andělé se zlámanými kříži se podpírali v dunách, už nepadali, povětšinou opěšalí, osaměle vzdorující.

Poslední jezdcí s rytířskou výzbrojí sháněli k sobě pěší oddíly. Bojové rohy bučely k ústupu: zachraň se, kdo můžeš!

Alwin ze Sovince hledal už jenom jediného ze všech bratří. A konečně spatřil korouhev s černým křížem, kterou považoval za ztracenou. Nepobili jich přece jen tolik, kolem korouhve zbylo nejméně šest rytířů. Většinou řádoví nováčci jako Alwin, skoro všichni z německé duryňské družiny. Stáli za hřebenem písčité vlny a někoho dobýjeli v písku. Dost stranou hlavního proudu ustupujících křížáků. Alwin pobídl koně. Bezpečně poznával korouhev i toho, kterého hledal.

– Hanno! – zavolal, i když ho ještě nemohli uslyšet. Hlavy měli skloněné k zemi, jejich brnění osýchala.

– Musíme se vrátit do Tolberka, hráz je ztracena, – oznamoval Alwin, když dojel až k nim. Teprve teď se Hanno z Losangen obrátil. Tvář měl omotanou kusem hadru, byl od pasu začerněný a zmazaný krví. Trochu se napřímil. Poznal Alwina.

– Musíme k Tolberku, Hanno, za chvíli tu jsou, – oddechoval Alwin, – ženou se od zátoky, komtur Rinno už ustoupil. Jsme poslední. –

Zdálo se však, že se řádový bratr nedívá k Alwinovi, že příliš nevnímá, co mu řekl, díval se daleko přes Alwina k moři. Písek v člancích drátěné košile skřípal. To moře teď bylo tolik, tolik vzdálené!

– Seber korouhev, Hanno, – řekl ještě Alwin, ale přítel mu neodpověděl. Pak se hlouček řádových bratří poněkud rozestoupil, a tehdy zahlédl Alwin něco, co asi neměl nikdy vidět. Na stěně z rozbitého válečného stroje ležel komtur Rinno.

Už ho ubili. Obličej měl nateklý, z nosu i úst mu vytékala voda. Ještě než mohl Alwin cokoliv dopovědět, udeřil ho Hanno z Losangen tak prudce do přilby, že ztratil dech. Druhá těžká rána sjela k rameni a srazila Alwina ze Sovince s koně. Nestačil ani vykřiknout, ani si uvědomit, kam padá. Dokonce se usmíval, omámený sluncem i nečekaným úderem. Kdosi řekl jeho jméno, a pak i slunce zčernalo.

* * *

Pokoušel se pootevřít oči, i když by je raději nadobro zavřel. Poblíž ho probouzely cizí hlasy a rány seker do dřeva. Rozléhaly se po pobřeží a okolním hlasům nerozuměl.

Ještě nebyla docela tma, jenom slunce zmizelo. Nad dunami vyšlehla zář obětního ohně a u bývalé křižácké hráze se shlukovali pohanští Prusové. Bylo po boji. Opodál kousal kůň trávu. Jinak bylo pobřeží pusté.

Žár pohanského ohně Alwina nutil, aby se pohnul. Prusové rozhoupali síť při okraji zátoky a vytahovali z mělčin těla potopených rytířů. Mrtvé kladli na sebe k ohořelému sloupu. Pruský bojovník si vzal železnou rukavici zabitého řádového bratra a tak mohl sevřít nůž i za ostří a odkrajoval zraněným hlavy.

Z moře přilétl racek a vyklovl oči mrtvému řádovému sluhovi, který ležel vedle Alwina, tělo komtura Rinna už někdo odnesl.

Byl posledním žijícím na pobřeží, plazil se k vodám zálivu a toužil po rychlém konci. Nesmějí ho dostat živého, raději se utopí. S posledním zbytkem vědomí se složil na velký štít na zachycování těžších střel, snad ho unese. Štít se pohnul a ponořil pod lidskou vahou, Alwin se ještě dokázal odstrčit a štít ho odnášel od pobřeží.

Vody zálivu občas zčeřil racek nebo houf zbloudilých kačen. S poplašeným křikem se vyhýbaly obětnímu ohni. Alwin přestal vnímat lidské hlasy i ptačí křik, všude kolem něho teď zaznívalo moře. I zář ohně se vzdálila. Propadal se stále hlouběji a věděl, že se musí utopit. Kvečeru jsou vlny silnější a prohloubí mělké dno. Přesto se pokoušel zabírat rukama a držel se dřeva, po dlouhé době ho vysvobodil náraz a zaškrtání o dno, jako by se měl štít roztříštit. Alwin se octl daleko od nepřátelské země, a přesto tušil, že je na pevnějším místě, že ještě není na dně moře. Necítil vodu na rtech, rány ho pálily, ale pokud cítí bolest, bude ještě naživu. Bylo mu jedno, kde se ocitl, hlavně že bolest neustávala.

Ztratil vědomí ještě několikrát a z okolních vod mezitím vylézala noc, na vrcholcích hladiny se začínaly blyštět hvězdy. Nesnažil se poznat podle hvězd, kde přesně leží, za hlavou tušil jakési obrovité balvany.

Probudil se, když už žádný oheň nešlehal, v temnotě kolem kamenů létali podivní mořští ptáci, křičeli i v noci. Voda zčernala, utišila se, psi ani ptáci od pobřeží se neozývali. Vítr ustal, jako by minula půlnoc.

Už věděl, kde leží. Kam jenom dohlédl se táhla lhostejná záplava tmavé vody a v ní kupa písku. Voda už tolik nestudila, pohnula se před úsvitem. Na obzoru se prosvětily dva mráčky a za chvíli tu bylo slunce.

Byla to písčítá kosa, která ho zachránila. Mezi písčtinami se kolébal odřený válečný štít s černým křížem, drobné vlny se čeřily a neustále pohazovaly a omílaly svítivé oblázky.

Skoro by na ten proužek země zapomněl. Nakonec se dostal dál než ostatní mrtví rytíři. Aspoň vidí ještě světlo probouzejícího se dne, aspoň ve vzpomínce se vrátí k bráně rodného hradu. Snad mu spustí padací most a matka vyjde před vrata. Vráti se k ní bez meče, bez přilbice a řádového pláště, skoro nahý. Poznají ho určitě psi, za zdí se ozývá studna, okenice se zavírají, a pak spadne závora na dveřích...

Bolest na rameni ustávala. Ještě je naživu. Nad pobřežím problesklo v ranním oparu bělostné mávnutí racků. Snad ho nenajdou v mělké vodě a nevyklovou mu oči, snad se už nasytili jinými těly. Neměl dýku ani sílu, aby je odehnal. Kolem sebe nahmatal jen hrst mokrého písku a drobného štěrků. Byly to pestré kaménky, temně zelené, a jiné dočista hnědé. Voda smáčela okraje pískové kosa a hladila umírajícího Alwina, nízko nad hladinou přelétla labuť, ucítil mávnutí mocných perutí, vznesla se až u kosa a překotně brázdila nohama vršky vln.

Kosa nebyla pouhým proužkem písku, ztracenou a nic neznamenající čárečkou šedi na obzoru. Dál než za kosu neviděl žádný nový obzor. Byla přece jen rozlehlá, byla všude kolem, spojovala Alwina s nebem. Těla zabitých ji po čase jenom zpevní, vítr sem přinese kusy dřev, štítů a zlámaných kopí, jednou se tu možná uchytí tráva a vyrostou stromy...

Bude tu možná ležet celý den a ještě celou noc. Čas se prodlužoval a Alwin sledoval, jak vnikají vlny k úžlabinám, krabaté závěje písku omílala voda. Ty nepatrné závěje byly jako veliké hory, když je pozoroval. Každá stružka mohla být svítivou řekou, nebyla tu tráva nebo větší dřevo, které by ukázalo nepatrnost stružek a hrbolů ve skutečnosti. Připadal si obrem, který vidí krajinu z velké výšky, a ten obraz mu nemohl nikdo vzít.

Až do soumraku. Zavane noční vítr ze severu a kosa se celá zalije pozvedlou vodou, zase si bude ukrajovat kusy země na pobřeží, přinese trávu a utopence, a pak bude i po vysněné představě řek i břehů.

Alwin byl rád, že od něho odplouvá štít s černým řádivým křížem, vlny ho zanášely a pohazovaly jím stále dál k pobřeží. Tam zůstali skuteční lidé, cizí řádiví bratři, jejich hrady a boje.

Nepřivíral oči před posledním světlem. A když se trochu nadzvedl, ležela před ním netečně svítivá plocha mořského zálivu. A v oslnění si vzpomněl na otce, na křížáka, kterého vlastně ani

nepoznal. Jednou šli spolu k potoku a otec mu ukazoval ryby narovnané a stojící proti proudu bystřiny, jednou se spolu skryli před deštěm v uhlířském milníku, a pak už otec odjel a zamával mečem na rozloučenou. Brzy se shledají. Nic studeného ani tmavého však netáhlo Alwina k sobě, nikam hlouběji se nepropadal. Pojednou si nemohl vzpomenout na pravou tvář svého otce. Jak vypadal? Kdyby si vzpomněl aspoň na jedno slovo, které řekl.

Ležel na plném slunci a necítil už v sobě žádnou bolest, žádné zklamání. Všechno bylo vlastně v naprostém pořádku, smrt v mládí nemůže být tak hrozná.

Na vodu usedl racek a zčeřil křídlem hřeben vlny. Pak zakřičel. Přece jen si našel Alwina. Proboha, probral se Alwin, snad mu nevyklove oči. Racek se dokolébal blíž a nijak zvlášť si umírajícího neprohlédl. Jako by našel kus shnilého dřeva nebo leklou rybu.

Ne, řekl si Alwin a sevřel hrst písku, to ne, ještě se mohl bránit. Prsty ho však neuposlechly. Ozvalo se rackovo vřísknutí, pak bylo ticho. Alwin současně ucítil vodu, jak se mu přelila přes obličej. Chtěl se nadechnout co nejlíp a lokl si jen zvěřeného písku.

Racek vzlétl.

Dech vynesl Alwina ještě na okamžik k slunci, vyplivl mořskou vodu a dusil se, v posledním vědomí a návalu hrozného kašle viděl světlý, docela nepatrný bod v širém moři. Chvillemi mizel proti čeřící se zátoce a kusu jasnější pevniny, a pak se vynořoval o něco blíž. Blížil se k Alwinovi. Ten bod byl však ještě tolik vzdálený.

Dobrý bože, začínal se modlit Alwin ze Sovince, jsem tak ubohý a tak rychle tě umím zradit, že se mi celá víra v tebe zmenšuje v jakousi nepatrnou, lidskou tečku v širém moři. Ztrat' mne, ale nenechávej mne zemřít, dej, ať mne najde, ať mě uvidí! Tady jsem...

Hlava mu spadla do vln. Lidská čárka v moři se však zvětšovala, snad již jde anděl k němu. Něco stejně bílého kráčelo po vlnách zálivu lehčeji než po suché zemi a šlo přímo k Alwinovi. Jako by to byla žena.

Přestal se modlit. Musí to být žena, to věděl přesně. Poznával ji, sama jde v tom posledním snu za ním, vždyť ji celou dobu hledal, jen kvůli ní utekl z domu a dostal se na písčitou kosu, až sem. Pro nikoho jiného by neputoval tak daleko.

Ta žena má na sobě bílé šaty a voda jí sahá sotva pod kotníky, vlasy má spletené a světle žluté, jako mívají pohanské ženy, také paže má holé. Taková je tedy. Zastavuje se, spatřila Alwina, čeho se tak polekala?

Alwin vydechl, viděl, že žena pohnula rty, něco mu řekla, přece ji nakonec našel. Vypadala prostě, sklonila se a sáhla pod své bílé šaty.

Bože, pomoz mi, chtěl vykřiknout Alwin, vždyť je to pohanka, jinak by se nepoděsila, pro slitování, to ne! Čekal, že teď žena vytáhne nůž, aby mu zaživa vyřízla srdce, a pak uviděl, že se žena usmívá a kolem krku má stužku a na ní září kovový, docela nepatrný kříž...

Část druhá

NANEBEVSTOUPENÍ PANNY

*„bî den rôsen er wol mac,
tandaradei!
merken wâ mir' z houbet lac“*

*(kde moje hlava tak slastně
spočívala a rudých růží
se ptala: Tandaradai?)*

— Walther von der Vogelweide
MCCXXVIII

I

Ctnost

Vlastní stín ji předešel a zvuk kroků se odrazil od stěn. Ten stín byl mnohokrát větší než ona a vytrácel se v přítmí.

Asi ji slyšel přicházet, protože natáhl zpod kožešiny ruku a chopil se její. Tělo mu vzápětí roztrásl kašel.

– Kdo je tu? – hlesl a ostatnímu přestala rozumět. Zachvěla se při doteku jeho živoucí pleti, která byla jemná jako u novorozeněte.

– Já, – odpověděla, tak hebké kůže se snad předtím nedotkla. – To jsem zase já, Amalberga. –

– Nikdy jsem tě neviděl. – Nemocný pootvíral rty a teď se kašlem nedusil. – Co chceš vlastně? –

Nemohla mu odpovědět, nevěděla, co chce. Naslouchala nepravdělnému, opět slábnoucímu oddechování zraněného, a nejraději by se dotkla jeho zavřených víček svými rty, aby o tom nevěděl, aby se probudil. Vstaň, řekne mu, a pojď se mnou na slunce. Šli bychom společně k zátoce, zavedu tě na své nejmilejší místo, na křídovou skálu nad Tolberkem, k jediné propasti. Mohli bychom se uchopit za ruce a společně skočit dolů, tam najde každý svůj klid.

Naklonila se. Ještě něco by měl spící chlapec vyslovit, ale další slovo z něho nevyšlo. Zase usnul, hlavně, že ještě žil. Co by chtěl spatřit, co myslí, že se dá poznat lidskýma očima? To přece neznamená nic, dočista nic.

Čelo má potlučené, zbrázděné mořskou vodou a zahojenými ranami, ruku zmrtvělou v paži. Jakýsi zatoulaný pes, kterého sem přinesli polozabitého, krev mu tenkrát crčela z ramene a uší. Vyšla právě z kostela Svaté Anny a biskup Christian jí řekl:

– Poznávám ho, Amalbergo. Všiml jsem si, jak byl bledý před bitvou. Postarej se o toho chlapce, stejně tady umře. –

Možná nastal zázrak, zůstal naživu po celé jaro, dodnes. Dostal napít, leží si tu na slámě zakrytý plátnem, oči zavřeny a jenom spí. Možná se probudí, možná také umře. Za pár dní si nevpomene na nic. Ach bože, pohladila spícího po skrání a vytřela z dásní krev, která vytékala vždy, když se snažil probudit. Co by chtěl poznat očima, proč je chce otevřít právě k ní?

Upevnila si čelenku ve vlasech a odstoupila od podsady, kde spal. Trámový strop nad hlavou byl začerněný, pohlcoval i slunce. Amalberga pohnula skleněným prstenem na ruce a čekala, kam dopadne paprsek odraženého světla, a její mohutný stín znehybněl uprostřed místnosti. Skleněný prsten zablyštěl, zuby spícího se opět ozvaly. Skřípaly, jako by drtily písek nebo přemáhaly tajnou bolest. Napadlo ji, že umře, ale to ji netrápilo. Nemohla tomu chlapci pomoci. Okamžitě věděla, jaký je, hned když ho přitáhli ke kostelu. Ona čekala a on hledá, doufá v korunování svého snu, ve kterém mluví o jakési ženě z písečné kosy. Proto tolik spí a nachází tu ženu ve snu. Ani on však nenajde klid na tomto světě. Chce otevřít oči ke světlu a probudí se do tmy, v tomto pokoji. Skřípání zubů doléhalo k Amalberze jako zastřené a marné volání, které nemohla vyslyšet, také místnost jí připadala matná. Bylo jí, že mezi ní a všemi věcmi stojí stěna, neprůdyšná klec, která nepropouští žádný zvuk, ani výkřik o pomoc. Mohla by volat, mohla by se pokusit neviditelnou stěnu rozbít, ale pak všechny střepiny poletí zase jen zpátky k ní, zabodnou se ještě hlouběji do jejího nitra a nářek nedolétne k lidem.

Ze dvora uslyšela smích.

Okenice byly zavřené, stěží sem vnikal letní svit táhlými škvírami. Ve smíchu zvenčí cítila výsměch. Mohla by jít k oknu a vyskočit do nádvoří, jenom nevěděla, proč by to ještě dělala. Snad by přece jen ztichli, ulekli se a smích by je přešel. Na dvoře je v tuto dobu pár lidí, je skoro poledne. Pár bývalých pohanů, které by vyděsila. To nemělo smysl, ztratila by vlastní spásu. Zjevení posledního anděla musí nastat v této místnosti, v této tmě, nebo ve věži naproti. Jen tak, jen

tam bude u konce. Nepotřebovala vidět nebe, stejně je teď prázdné, vysílené žářem. Teprve začíná léto, uvědomila si, a my dva o tom nic nevíme. Ten umírající a ona. Jedno jediné léto v životě člověka, které si uvědomujeme, teprve když je ztraceno a víc se nenavrací. Začíná tolik očekávané, tolik krátké severské léto. I pro ni.

Přistoupila k oknu a odhodila od rámu okenice. Hmyz se motal v nazlátlém vzduchu, ze studny skákaly šípy vodních odlesků a proudily až k ní na vyhlazené, dřevem vonící stěny. Jejich zář pohltit začerněný strop.

Venku po nádvoří poletovaly plevy, z koutů obilného sklepa se ozývalo harašení milenců.

– Dělej si se mnou, co chceš, – šeptala muži jakási dívka, a ženy na dvoře se svázanými, letními květy protkanými vlasy se smály těm dvěma na sýpce, pokřikovaly na ně. Zvířata, pomyslela si Amalberga, silná a opálená zvířata. S dřevěnými křížky nad ňadry se vrátily z polí, odevšad duní cepy. Několik plev by snad chtělo vyletět až ke slunci. Pro ně začalo léto. Mají silné nohy a boky, jsou hezké a zdravé. Odnesou vymlácenou slámu a poběží za zbylými muži k zálivu, smyjí s těl štětiny a prach, odloží křížky do písku a vběhnou do příboje, všechny společně se budou potápět a propadat do vln, dokud jim potrvá léto a dokud mořská voda zcela nevychladne. Pak si zaváží opět žluté vlasy, navléknou šaty a dřevěné křížky na stužkách a půjdou ke kostelu. Budou se uchichtávat před tváří svěťice Anny, pokloní se před černým křížem. Noví křesťané, blažení jak stromy v lese nebo písek v moři. Ty neztrestá den hříchu, den bezpráví, ten nejposlednější soudný den. Pro ně zákazy svědomí a svatého zákona neplatí, je jim dovoleno vše.

Cepy utichaly. Daleko za hradbami a městskými ploty se zablýskla čárka moře. Nebylo daleko, sotva dvě německé míle.

Nádvoří pod Amalbergou osiřelo a zůstávalo prázdné ve stálém jasu. Musela vnímat to slunce. Vyhráté dřevo zavonělo i v komoře, žár zalézal do kamene a oslaboval dech zraněného chlapce pod

kožešinou a plátnem. Odkryl se. Ležel tu zpocený a odhalený, otevřeným okénkem přilétl roj much a po kamenné podlaze k němu přilezlo slunce.

Přitáhla si živůtek těsněji k tělu a sepnula sponou, obávala se, že by si mohla nevědomým trhnutím odhalit hrud' a setřít stružku stékajícího potu. Jedno jediné léto v životě každého člověka, které dosud nepoznala a kterého se přesto obávala.

Položila čelo k výplni okna. Stín kostelního kříže padal z věže do průčelí, byl to nedostačující stín, ani ten nechránil před žářem. Daleko mocněji vábilo světlo probleskujícího zálivu, svítivá čárka plná příslibů. K čemu jí je? Jenom se posmívá, v takovém jasu není pro ni místo.

Nikdy, opakovala si, to nikdy ne. Chlad vylézající z kamenů ji usmiřoval, raději zavře znovu okenice, dá zazdít dveře a prožije život v kápi, v tom převleku bohů, a bude čekat na soumrak, vždy znovu. Jen tak se stane vládcem svého těla, jen tak se jí stane i bližším nebe. Kdyby mohla vyslovit, jak očekávala hodinu soumraku.

Otáčela prstenem, potom byl volnějšší na prostředním prstě, mohla by ho přetáhnout přes kloub a zahodit. Kolem se ženou hodiny, nejsou dlouhé ani netěší. Padají hebce do vědomí jako písek přesýpacích hodin na zdi. Sype se do kužele a tenký pramének přerůstá v horu. Tu nedokáže časem překročit, i kdyby chtěla. Písek se promění v kámen, jako by ho smrt zastavila, bludný příkrov, který svírá a nutí k čekání. Také zvonec nad bránou mlčí. Měl oznámit příchod ženicha, křížáka v postní košili, pana Rodericha z Clee. Je o deset let starší než Amalberga, musí vystoupit z řádu a přijít s bosýma nohama před vrata. Tomu ji zaslíbil otec. Srdce zvonu je hluché, zbytečně připravené. Snad se pohne pro toho smrtelně zraněného chlapce, až bude odcházet, ozve se tak slastně jako tenkrát, když ho přinesli k Amalberze. Snad. A pak ze sebe kov nevydá žádný zvuk, náraz nebo sten, musí zůstat mrtvý a pevný a nikdo z lidí jeho srdcem nepohne.

Zdalo se jí, že se spící probral, ale nechtěla se ohlédnout. Ještě ne, mohla se třeba zmýlit. Počká, až se sesype poslední hádek ve skle hodin do spodního kužele, pak obrátí čas, teprve začne nové léto. Ještě chvilku musí vydržet, malý okamžik, než se vzbudí chlapec.

Opět se zmýlila. Chlapec spící pod kožešinou spíš zemřel. Zelenavé mouchy mu oblétávaly smrtelně bledé čelo, ruka vyčnívající z kožešin sahala k poháru na podlaze. Pohár byl prázdný, ruka se nenatáhla. Letní žár slábl.

Konečně. Odehnala mouchy a pomalu pozvedala hlavu. Bude šero, začerněný strop se sníží ještě víc a poslední blýsknutí hradní studny dopadne na kamennou desku s počítacími tabulemi a měsíčními znaky. Zprvu chtěla dojít těch pár kroků k desce, ale bylo to zbytečné.

Mohla by vyjít kterýmkoliv směrem a porušit setrvávání na místě, pak by vyšla k zániku, jako šel otec. Připadalo jí vždy, že se před kamennou deskou sama ztrácí, že číslice a čtverce jsou mocnější než její vůle. Byly z kamene a byly ve výhodě: mlčely. Tabulky a čísla dobrých i zlých dnů dávaly jediný počet: těžkomyslnost, nehybnost, smrt.

Přestalo ji dojímat skřípání spícího chlapce i šelestění hodin. Písek na zdi se dal opět do pohybu, kužel narůstal. Tam, kde ležely růže, je prach, kde spávala matka, umírá cizí člověk. Hlas ptáků dozněl, za otevřeným oknem se nezasmály pohanské ženy. Měřidla, váhy zavěšené na trámech, skleněné krystaly i arabské číslice, to vše jí tu zanechal otec. To všechno bylo nesmyslné. Sluneční strana domu je na opačném konci, celé to hledání v knihách, celé to úsilí nemá cíl. Kdyby se jí někdo zeptal, zda je šťastná, nemohla by odpovědět, musela stát na místě a pozvolna se měnit v kámen, být němá jako ten zvon.

Musela čekat na svého ženicha. Kdysi jí ho ukázali v Toruni, když vstupoval do řádu nebeské Panny. Vzali mu veškeré prsteny, ostříhali vlasy, neměl oholený obličej, jako mívají svobodní lidé,

díval se k nebi. Nesměl se ohlédnout k Amalberze ani k žádné ženě kolem sebe, ten den byl pro ni čistý a jasný jako skutečný anděl, byla tenkrát ještě dítě, když ji otec zaslíbil.

Přála si jít za určeným mužem a pokorně následovat jeho stopu v trávě, smyla by mu prach s nohou a pomohla stáhnout těžkou zbroj, když by usínal. Kam ty půjdeš, tam půjdu i já, kde ulehneš, tam budu spát také, a kde umřeš, tam umřu. Tak bylo psáno ve svaté knize.

Jak to očekávání okoralo.

Roderich z Clee zradí řádový slib a přijde sem za ní. Zapomene, že lidé jednou vstanou z mrtvých a nebudou se moci ani ženit, ani vdávat, že nebudou mít ani těla a budou jako andělé. Po onom soužení se zatmí slunce a měsíc víc nevydá světla svého a hvězdy budou pršet z nebe a řád mocí nebeských bude zničen. Kdo potom užří syna člověka přicházet po oblacích s mocí a slávou velikou?

Ani ona?

Amalberga se rozhlédla kolem sebe a hledala jediný pevnější bod v komoře. Stála na kamenné zemi a dosud se nepohnula z místa. Otec se domů nevrátil, Amalbergu zaslíbili jako dítě, a tak vlastně celý dům zemřel. Stěží sem vnikal svit klenutými okny. Otec ji naučil poznávat arabské číslice, přinesl skla, která zvětšovala neznámé písmo, učil ji věřit ve smysl a dobro lidského poznání. Od bran Božího hrobu dotáhl truhly knih a po návratu z Levanty stával celé dny u otevřeného okna a po celou noc se díval k hvězdnému nebi a tvrdil, že chybí světlo v tomto pokoji, že nevěřící pohané a židé na jihu jsou moudřejší než praví křesťané, a pak si vždy natáhl poutnický plášť a odešel.

Ať si bloudí koryty ztracených řek a pustých obchodních cest, ať sní o vodě na poušti nebo se potácí po sněhu někde na severu. To již Amalbergu netrápilo. Deska, kterou tu zanechal, leží jako pohřební kámen všech blízkých, možná zemřeli, možná ještě putují a otec hledá pro sebe jakési poznání a jakousi příčinu, nikdy si nevzpomněl, že hrob zůstal tady, v ní.

Amalberga se dotýkala kruhů a rýh na mramorové desce a číslice obou prostředních řad dávaly podivuhodný počet jejího úmrtního dne i měsíce, jenom rok ještě nevěděla přesně, zda to má být ten letošní nebo zda umře později. Věděla jenom, že ten den bude posledním dnem léta. Od smrti matky a svých dvou sester se stávala opět dítětem, vědomí blízké zkázy jí bylo lhostejné. Půjde za svými mrtvými, i když možná otec žije.

Nebe krvavělo. Dva malé obláčky visely nad mořem jako vši, které pijí z měsíce. Blížila se chvíle, na kterou Amalberga po celý den čekala. Barevné tabulky zasklených ploch propouštěly ono líbezné světlo letních červánků.

Von unser vrôuwen hinvert! hleděla na obraz namalovaný na skle. Ještě tam zbývá naděje. Cesta do nebes naší Panny! Jediná cesta. Jestliže se snad otec jednou vrátí domů, nepomůže mu z brnění ani služka, ale neposkvrněná panna.

Výjev na skle znala Amalberga i poslepu. Oblíbila si ho pro mnoho jednotlivostí, prošlými léty se stával k nepoznání průzračný a prostý, stále víc ji táhl k sobě. Ten obrázek ukazoval spásu. Panna s korunou ve vlasech, s oprýskaným čelem tam čeká před zlatými horami, před dešti smytým domem, a v jedné ruce drží pohár a druhou si cudně zakrývá klín. Usmívá se velmi potutelně, protože její pohár je plný, a přitom pokukuje k nebi, v jehož bezelstném jasu se k ní snáší anděl...

Sláva hodině, kterou očekávala!

Amalberga vyšla z komory, když odlesk na okně zmizel, a nechala za sebou otevřené dveře. Vlasy jí spadly přes záda k boku, sňala v chůzi čelenku a stín ji předcházel po chodbě a zvuk kroků utichal v klenbě.

Cestu přes dvůr znala beze světla, poznávala z paměti každou dlaždici a ohlazený kámen. V prachu šlapala přes zapomenuté klasy. Ticho zapomenutého letního večera ji vedlo k věži, kde spávala, kde nebylo nic skutečného kromě kůže na zemi. Teprve tam za sebou zavřela na závoru dveře a vdechla známý i v létě nevětraný vzduch.

Šaty si shodila. Teď se nemohla vidět, stěnou nepronikal smích z okolního dvora nebo nárazy světla, nic tak ponižujícího, protože v žádné stěně nebylo okno.

Oslabená letním žářem pak spočívala na kamenné zemi a vábení blížící se noci šlo mimo ni. Nic ji tu nerušilo a vzduch proudící dírou vysoko na vrcholku věže uspával. Teplo lidí a chlévů tak vysoko nedosáhlo, mohla se také napít před spánkem, zdi byly vlhké i v dlouhodobých žářech, často přijde v noci bouře a shodí otvorem ve střeše proud chladivé vody.

Naslouchala, jak se v domě otevírají a sténají dveře, jak se lidské kroky i hlasy vzdalují a slábnou na cestě z hradu. V díře nad hlavou se jí ukázaly hvězdy. A do této tmy vstupovalo k Amalberze jako každou noc tiché a líbezné světlo, přinášelo uklidnění duší. Poprvé se ho bála, ale zároveň ji přitahovalo. Pak si je dokázala sama vyvolat, její zrak byl poněkud oslaben a přesto vše, co nacházela, bylo plno ztraceného života a šlechetnosti i radosti. Necítila žádného provinění ze své tváře a těla, žádných výčitek, nelitovala zmarněných let a pocítovala nad sebou jenom plnou, vše uspokojující pýchu.

Byly to přece její obrazy a její svět, takové světlo neznal nikdo jiný. Musel by být stejně postižený jak ona. Půjde k andělům, od kterých přišla, a lidé zůstanou dole na této zemi, aby se dál trápili se svými slastmi, uvidí je, jak vybíhají z houštin a ženou se po úzké cestě vstříc bílým městům a bílým branám, vše kypí na jejich cestě, derou se se svým halasným a přepestrým životem jako motýli nebo mravenci vpřed a nevidí, že za těmi bílými městy zeje jáma, nestačí ani pozvednout oči, aby viděli, že už čeká anděl s ohnivým mečem.

At' se ženou!

Saula před Damaškem obklíčilo světlo z nebe, a teprve pochopil. Svátý Jan Křtitel viděl roztržené nebe a Ducha sestupujícího jako holubici a shora přicházelo volání, které budilo hrůzu...

A přesto se Amalberga ještě obracela k zemi, aspoň na chvíli jediného léta. Prožít je jako každý jiný člověk, a pak se může stát cokoliv.

Znala les, kterým se vracela ve snu. Byl to Hadí les a cesta pod stromy vede k rodnému domu. Vlci pijí vodu z potoka, krahujci poletují ve větvích. Vystoupila by na kámen u cesty a dohlédla k jezeru, které probleskuje mezi duby. Jsou obrostlé mechem, kmeny plné uzlin a větve mnohokrát sražené blesky. Zůstaly na břehu přes mnohé bouře a k jejich pahýlům je uvázána loďka. Ztracené jezero dětství, stezka plná napadaných brouků a lesních pramenů, které nikdo dlouho nevyčistil. Vodní pavouci brázdí kalužiny a studánky jsou zakryté žabinci. I tak si najde cestu.

Nad stromy ji potáhne šelst ptáků odlétajících z jezer, mezi skalami zavoní hloh a hruška v květu, na druhém břehu stojí hrad obklíčený vlnami a bezpečné zdi se sklánějí k leknínům na jezeře. Hradní střechy možná zpráchnivěly, hnízdí v nich kavky a divocí holubi, voda pod hradbami je hluboká, lekníny hnijí. Dva huňatí psi leží před vraty a sotva je spuštěný most, vyběhnou dvě dívky se smíchem k jezeru, obě vysoké a urostlé, spojí své ruce a společně klesnou pod černavou hladinou, dvě těla plavou k Amalberze a proudy téměř podzimního slunce se táhnou s nimi z průzračných vln. To obě starší sestry šly k ní...

Zasténala, ucítila blízkost pravého okamžiku před procitnutím, vyvolané světlo vyprchalo a znovu si uvědomila, že leží v tmavé kobce a skřípe zuby.

Usedla na kůži a položila si bradu na kolena. Chvění se zmocnilo celého těla, brada se však uklidnila. Příště musí být trpělivější, umiňovala si. Znala námahu, s kterou se dostala až k oněm zasutým vzpomínkám, nesmí tolik naříkat a trápit se.

Sedávala se svými sestrami na hradní zdi, otec stával s matkou na ochozu a tak hleděli do dálky údolí za jezerem. Ty tiché, měkké hodiny mýjely se západem slunce. Klín měla malá Amalberga plný nalovených leknínů, sestry je nesly v zubech, když plavaly zpátky, a jako dítě dokázala čekat do soumraku, až se na hladině utišil odraz měsíčního světla a z druhého břehu se ozývalo volání, neslo se ze

středu studených, ve vodě světélkujících hvězd. Z jezera se vynořoval mladík ve třpytivém brnění, volal Amalbergu k sobě, přicházel k zavřenému hradu a bil mečem do vrat.

Pozvedla se z kamenné země a znovu pocítila ono zvláštní ticho rytířského hradu. Tak podivné, že jí připadalo, že slyší odněkud pláč. Jako by se probudilo dítě, i když v hradě žádné nebylo. Někdo neznámý a slaboučký Amalbergu potřeboval a volal k sobě.

Vykřesala jiskru ze stěny a zažehla voskovou lampu. Světlo jí poněkud postrašilo. Z koutů věže se vynořily její vlastní stíny a obrysy trámů. Promluvila a pocítila takovou bázeň, že neuslyšela hlas. Oči těkaly po zdech, které věkem zkrabatěly. Chtěla poznávat zákony života a nebes, poznala, jak je to nesmyslné; kdysi myslela, že postačí pouze žít, a zatím nezbyvá nic než čekání, kdy přestane pociťovat pýchu a dokáže vstát a sama vyjít za někým jiným.

Proto si zacpala uši.

Cesta z Hadího lesa povede z rodného domu. Bude klopýtat přes vyčnívající kořeny a květy bílého ostružníku jí oderou šaty. Zmatená a ubohá bude bloudit mezi skalami, až konečně najde přátelský ostrůvek v křovinách: planinu se včelami. Paseka je vymýcená, včely poletují nad pařezy a blízko šelestí voda a čeká prostá chýše. Dveře jsou otevřené a za nimi čeká stůl. Je prostřený k svatbě, posypaný větvemi a květy, na každém místě jsou dva cínové talíře, dva cínové poháry a uprostřed stolu plane louče. Nemusí být mnoho světla v té chatrči, pouhá louče postačí, aby poznala, že napravo visí meč na stěně a vedle stolu je přichystaná kolébka. Ten meč je zarezivělý, ta kolébka prázdná.

Tak málo mi má stačit, uvědomila si. To všechno by mohla mít, kdyby utekla a porušila otcův slib. Kolébku a odložený meč, prostřený stůl a včelníky z vydlabaných kmenů, ticho blízkého lesa, tak prostý klid. Copak cítí duše jenom úzkost, když se k ní blíží štěstí?

Amalberga si to řekla nahlas a pojednou se zdálo, že kdosi odpověděl. S dechem zatajeným vnímala kroky blížící se ke komoře.

Lehké a netrpělivé, jako by za ní přicházelo dítě. Přestalo plakat a běží samo za ní, ví, kde má Amalbergu hledat. Jistě se usmívá to dítě a řekne: Tady jsi! Ty tu čekáš potmě, Amalbergo?

Kročejce utichly, závora se pohnula v západce a dopadla zpátky. To dítě už bylo přede dveřmi, cítila jeho úsilí, které provázal řídký, bezútěšný pískot. Závora je příliš těžká, aby ji dítě uzvedlo, Amalberga se uzavřela a musela by vstát a pomoci, aby mohlo dítě dovnitř. Snažila se zvednout z podlahy, ale marně. Ruce ani nohy neuposlechly. Kročejce se znovu vzdalovaly, dupaly po ochoze a Amalberga mohla dál čekat bez moci nad svým tělem, dokud se kroky docela neztratily a zůstala zase sama.

Teprve pak se dokázala pohnout. Otevřela do noci a pozvedla voskovou lampu. Plamínek se zachvěl a vlasy ovanul Amalberze zvlněný vzduch. Přede dveřmi nikoho živého nenašla a podivuhodně jasnou nocí prolétl nový závan a tu stanula tváří v tvář něčemu maličkému, co se vznášelo a mihotalo před plaménkem. Byl to šedavý pták s rozpřaženými pařátky a průsvitnými křídly. Pískot i očka polekané myši se vysmívaly: To jsem byl jenom já, děvče! Netěš se, už od tebe neodlétnu. Ukázala jsi světlo a léto teprve začalo, budu se posmívat každou noc, dokud léto neskončí.

Nedokázala zahnat netopýra plameny ani sfouknout světlo. Vlétne jí do vlasů nebo ji pokouše jako netopýři na sklonku loňského srpna, ten ponurý posel má stejný strach jako ona, přinesl zlou zvěst, proč by jinak přilétl? Něco zlého se stalo, někdo blízký v domě zemřel. Odhodila světlo a posměšný pískot ji pronásledoval, když utíkala přes dvůr. I když znala cestu, narážela tentokrát v zákoutích klenby do trámů. Konečně doběhla k spícímu a klekla si před ním.

Bála se zbytečně, chlapec byl naživu. Snad zemřel někdo jiný. Jeho tvář se třpytila v prvním přísvitu, vykoupená spánkem a potem, víčka se pozdvihovala v počátcích jitřních snů, už nepotřeboval pomoc ani neskřípal zuby, to on nevolal Amalbergu k sobě. Za rozednění otevře oči a uzdraví se.

Pohládila napřaženou ruku spícího a zakryla ho kožešinou. Víno v poháru dolila vodou. Pak usedla k oknu a vyhlížela do noci opouštějící prostory hradu.

Chlapec se probudí a řekne:

– Dobré štěstí, pyšná Amalbergo! Proč nejdeš na slunce? –

Bez pohnutí pozorovala nádvoří. Poslední rorejskové a netopýři odlétali před blízkým světlem, vzduch se stal o poznání snesitelnějším. Zavoněla tráva za hradní zdí. Čekala na úsvit.

Co vyhlížíš ve tmě, Amalbergo? Pevně spojila ruce, pak se netřáslly. Čelo nastavila počínajícímu šeru. Tentokrát nezavře okenice. Ještě nemá v hlavě klid, nemohla zapomenout na své mrtvé nebo spát. Něco ji odehnalo od lidí, a přesto se úsvitu bála.

Netrap se, uklidňoval ji dech spícího chlapce, nahradím ti všechny tvé mrtvé. Počkej, vychází slunce, půjdeme spolu a ty mne zaveď na své nejmilejší místo.

Lituji, odpoví chlapci, ale to není možné. Její nejmilejší místo je křídová stěna nad Tolberkem, propast, která táhne dolů. Častokrát se skláněla a vši silou se musela přemoci, aby se nenaklonila ještě hlouběji k moři čekajícímu pod skálou, které není nahoře slyšet. Jen to zkusit! Často hodila kámen a sledovala, jak se odráží a skáče od skal a pak zapadá do hlubin, ani náraz nahoru nedolétne. Ten pád byl jistý, snad právě svou jistotou přitahoval. Jen voda se při nárazu zčeří, kámen propadá bez šplouchnutí a utopí se na dně. Co ještě hledat na této zemi?

Tam má zavést chlapce spícího jako malé dítě?

Poslepu se probírala věcmi ve schránce na relikvie, i to jí tu otec zanechal. Na víčku ze slonoviny požíral orel vyřezaný ostrým nožem zlatého rytíře a kolem přihlíželi spící lvi. Pod pergamenovými listy nahmatala voskovou destičku, kde byla vryta báseň. Nemusela číst, slova prvního císařova pěvce znala z paměti, byla v rodné řeči:

*Under der linden
an der heide,
dâ unser zweier bette was, –*

začínala ta blízká píseň a proti vůli nutila Amalbergu k očekávání. Nasadila si čelenku do vlasů a pohlédla za hradby. Spatřila loď vyplouvající před úsvitem z přístavu. Pod lípou, kde stál náš tábor na okraji lesa, prýští čistounký pramen. Tam jsou polámané květy i tráva na planině a jenom sladký slavíkův zpěv klesal do údolí Tandaradai!

*dâ muget ir vinden
schöne beide
gebroschen bluomen unde gras.*

*vor dem walde in einem tal,
tandaradei!
schône sanc diu nahtegal.*

Amalberga se dotýkala vroubků a rýh písmen, vyčkávala, až se dostane první světlo přes ohoz. Tandaradai, opakovala si popěvek, snad to měl být onen pěkný trylek slavíka v básni pana Waltera z Vogelweide.

A když jsem za ním přišla na planinu, ach, sladká Panno Marie! Tolik jsem byla zmatena, že na to nikdy nezapomenu, jaké štěstí se ve mně ozvalo, jak se mi srdce sevřelo, nebo mne snad políbil? Podívej, ještě chybí málo k úsvitu.

*Dô het er gemachet
alsô rîche
von bluomen eine bettestat.*

*des wirt noch gelashet
inneclíche,
kumt iemen an daz selbe pfat*

*bî den rôsen er wol mac,
tandaradei!
merken wâ mir' z houbet lac.*

A pak prostřel na zemi lůžko z pestrých květin, chtěl, abychom se zalíbili Bohu, který nás jediný viděl. Ještě teď se usměje, až půjde někdo kolem lípy, tam, kde moje hlava tak slastně spočívala a ptala se rudých růží: Tandaradai?

Ale to ví jenom on a já, co se stalo na okraji pláně, a snad ten slavík, který zpíval a který všechno zamlčí, a nikdo jiný...

Sen byl u konce. Spící se probouzel a Amalberze vypadla vosková destička z rukou. Dole již spouštěli padací most. Zadržela dech, aspoň na chvíli, slunce k ní letělo přes zubatou věž, chtěla ukrýt obličej do stínu, ještě na okamžik prodloužit tu chvíli. Věděla, že se probudil a otvírá oči a dívá se k ní.

Alwin si tak uvědomil, že zůstal naživu. Protože nepocítil žádnou radost ani úlevu, když se probudil. Strop nad hlavou měl začerněný a promlouvaly tu zcela jiné tóny než na písečné kose zalité sluncem a zářivou vodou. Nebyla to úzkost, radost ani vykoupení. Žena sedící u okna byla plna klidu, její nehybný, do stínu schovaný obličej byl odrazem podobných myšlenek. Čelo probleskující stínem měla bez rýhy, vlasy držely v přesném záhybu sevřené kovovou sponou, měly nádech ještě temnějšího kovu. Paže byly zakryté, tělo ukryté pod černými šaty. Jako by tu neseděl nikdo živoucí, ale znehybnění smutku. Jenom oči se otvíraly plny třpytu a očekávání.

Mnoho podivných kruhů a desek obklopovalo tu ženu, neznámé číslice a přesýpací hodiny na zdi, vše jako v rozpoložení odhozené. Nebyl to pokoj, jaký mívají ženy. Koho tolik čekala? Ruce, které

Alwina zřejmě ošetřovaly a dotýkaly se jeho ran po celé jaro, teď sbíraly se země spadlou destičku. Byly to hrubé, neženské ruce. Pak se i tvář vynořila do přímějšího světa a ukázala se jasněji než v posledním Alwinově snu, kdy ležel s tolika ranami na slunci. Tvář u okna mu nic nepřipomínala. A tak poznal, že před ním není vytoužená žena z písečné kosy, světlé zjevení, které šlo podobno andělu po vlnách lehčeji než po suché zemi, naopak, v polézajícím slunci se tu krčil kdosi ubohý, vzdálený a cizí.

Tak šerednou ženu snad ještě neviděl.

II

V očekávání soumraku

Po celý ten čas ležel na slámě, oči upřeny na okno, kterým vnikalo slunce. Spolu s vodními odlesky putovalo po vyhlazených dřevěných stěnách a ve dvou čtvercích rozechvívalo strop. A když se pootočil, měl nad sebou kus volné oblohy a kus věže čouhající do bílošedých mračen. Tak pusté nebe nečekal. Na trámu se černal štít s křížem zaneřádným od ptačího trusu, avšak ptáci po obloze nelétali. Jen ráno táhl houf divokých holubů směrem k moři, jinak zůstal výhled prázdný.

To bylo asi vše, co mohl zahlédnout. A stále sem doléhal šum dětí a polozřetelný hluk vzdáleného moře. Zvláště když osiřel dům a když odešla Amalberga.

Oba čtverce světla se občas skryly, aby se staly ještě víc zřetelnými na tmavých trámech. Alwin by již dokázal vstát a vyjít z komory, ale zatím ho nic netáhlo ani na dvůr. Rány přestaly bolet, ruka dál neotékala a zprvu modrající prsty začínaly svědit. Uzdravoval se. Jenom nechtěl pospíchat, letních dnů si užije ještě dost, jsou jednotvárné, proto ubíhají rychle. Mimoto ztratil hodně krve a prospal jaro. Žiji v noci, říkal si, ve dne spím. Slunce bude stále pražit do okenic, mohl by spát i teď, ale pak by nedokázal usnout v noci.

Až se Amalberga vrátí, nebude mít kůži opálenou sluncem ani vlasy zmáčené mořskou vodou, vrátí se do tmavé komory tak tiše, že ji možná neuslyší vcházet. Stáhne si kápi s hlavy, na misku nasype kopeček soli a z košíku vybere ryby zakryté lopuchovým listem a nasolené je pak navěsí na kožených šňůrkách k oknu a nechá schnout proti slunci. A to bude vše. Tady se nemusí skrývat, přítmím se stane její obličej snesitelnější, potřebovala by spíš pustit žilou nebo vykrváct jako Alwin, aby trochu zbledla. A pak zaleze

do opačného kouta v komoře, bradu si složí na kolena a dál se bude o Alwina starat a dotýkat se ran, které přestaly bolet, a přitom by potřebovala větší péči než on. Spíš ji vytuší, když se pohne ve tmě, když doleje víno v poháru. A sama se jednou ozve ze své tmy:

– Nebojíš se spát sám? –

A snad po kolenou přileze k pelesti, tělo bude mít horké a holé připravené k obejmutí pod kožešinou, dychtivě se přimkne k Alwinovi a něco palčivějšího než dotek její ruky pokape Alwinovu hrud'. Budou to slzy, které se proderou i přes zavřené oči.

– Už nespi, Alwine, – usměje se příštího rána a už si nedá na hlavu kápi, – pojď, zavedu tě na slunce. Víím o místě, které nám bude milé. –

Alwin ještě nemínil vstát a otevřít oči, i když byl zdravý. Doufal v korunování snu, kdy ležel omámený na písečné kose a viděl přicházet jinou ženu... a pak se vzbudil v tomto pokoji. Nechápal příliš z toho, co se stalo.

– Viděl jsem ji, – tvrdil Amalberze, – jako teď vidím tebe! Šla ke mně po vodě jak po suché zemi a měla světlé vlasy a křížek na krku. –

– Bylo to v zátocě? Pod výšinou Bergrun? –

– Tam někde, – odpovídal, – a pak se stalo tolik podivných věcí. –

– Co například? –

– Našel jsem dveře. Zdálo se mi, že jsem se vzbudil a šel přes dvůr k nějaké věži. A tam byly ty dveře. Volal jsem, kopal jsem do nich, ale nešly otevřít. Někdo za nimi sténal, skřípal zuby, strašně naříkal. Chtěl jsem mu pomoci, ale ten uvnitř neotevřel. –

– A to je všechno, cos našel? – posmívala se Amalberga. – To není tak mnoho, samé ubohé věci. – A vyšla z komory a nechala ho opět samotného. Spatřil pouze stín ploužící se soumrakem přes dvůr, který zmizel právě v protější věži.

Panebože, plivnul si na ránu a třel si nateklé klouby, snad už se vrátí. Necháává ho samotného v celém domě. Kromě ní nikoho

živého do tmy neuvidí. Mraky za oknem už ztmavly, k lůžku se valí chladnější závan. Nadýchl se, a byl to spíš povzdech nad délkou zbytečné chvíle a věčným čekáním, které oddaluje každý čin.

V kovové váze vadnou pruty, které mu nanosila. Žluté pozdravy okolního léta, květy a lístky světlejší zeleně. Voda uvnitř hnije. Snad donese Amalberga čerstvé květiny, nebo některý z těch nepatrných darů léta.

– Nechceš trochu, Alwine, – ukáže dlaň plnou ostružin, – koho se bojíš, že máš zavřené dveře? –

Chvilí si podržel ruce před obličejem. Byly bledé a bezkrevné, ani dřív je nedokázal udržet moc pevně. Jenom zesláblý nemocí a neunesly by meč nebo ten štít zahákováný před okenicemi, spíš by tak mohly hladit ženské čelo a vlasy, které nezmáčela slaná voda, snad by tím Amalberze trochu pomohl. Netoužil vylézt na dvůr, byl dost slabý, bez Amalbergovy nevyjde ven ani na krok. Bude dál předstírat bezmocnost, aby zůstala o něco déle v komoře, bude odmítat jakoukoliv pomoc.

Chtěl pomoci jenom sobě.

Promnul si oči. Co podniknout, kam jít? Vzdálený šum ho spíš děsí, zbývá jenom spát, až se dům naplní kroky, až zavře Amalberga okenici, pak bude mít klid. I kdyby náhodou usnul, zabuší na dveře a probudí ho.

U studny skřípal okov. Služky už roznášejí vodu. Ten křik i mekotání koz bylo známé, i když slovům pruských žen nerozuměl, vonělo to domovem. Vezme vědro za dveřmi a dobelhá se mezi ně. Ani si ho nevšimnou. Je pro ně cizí člověk, nepřítel. Všechny jsou si podobné, a nejen slámovými vlasy a křížky kolem krků připomínají ono líbezné stvoření z pískové kosy. Možná je žena některou z nich, co víc? Pouze přijala trest a z božích zákonů zná jen ty kousky dřeva na svém krku a možná ještě šero chrámu, kde se může ochladit, dát odpočinout očím a uhrátému tělu. Víc z nové víry nepotřebuje. Za ohradou si posbírá z trávy děti, nejmenší hodí do koženého měchu

přes záda a odplouží se do jedné z těch vypálených osad na pobřeží, kvečeru se vymáchá v zátoce a marně bude vyhlížet rybáře táhnoucí vlečnou síť mělčinami nebo navracející se čluny.

Pruští muži leží pobiti v dunách, pohřbeni v mělkém moři, zaházení kameny a zbytky obětních stromů. Zajatci jsou spoutáni v řádových hradech, proklínají své falešné bohy a táhnou kupecké kogy proti proudům Visly. Vyhráli jednu bitvu na výšině Bergrun a ztratili vše.

A tak tu žena sedí a nevidí nic než noc.

Ohřála se v hebkém písku, v zátoce si nalovila ryby, vykuchala je a vyprala a dávno uhasila oheň. Zvíře neznající svědomí ani cenu božích zákazů, to šťastné. Spíš napůl ryba než člověk, bohyně věčného zrodu. Kde už jednou vznikl život, tam už nezanikne, má to být snad boží zákon? Kdo to určil? Znovu a znovu se vynoří žena z písčiny s vlhkým tělem, vlasy zsvítí na slunci, v očích se odrazí obloha a studené mraky. Bude se roztahovat proti celému moři, pozvedne paže a pak si tě zvábí k sobě, obejmě a stáhne ke dnu. Do vlhkého přívalu proteplalé vody, do ponořených travin, do věčně proudícího písku.

Alwin ze Sovince se polekaně ohlédl. Něco krvavělo na stěně a lezlo po jeho bledé ruce. Ve středu oblohy stálo červené slunce. Prodralo se zmrzlými mraky, olizovalo staré zdi a proti západu už nic neviděl. Nehřálo, a přesto ho oslepilo.

Slunce pohanského soumraku.

I když byl vzduch vlhký, neměl v sobě příslibu deště, nad krajem vládl krvavý svit, ve dne se nemohla Amalberga vrátit. Není naprostá tma. V domě se ozývá stále více kroků, ale Amalberga přichází poslední ze všech lidí. Vzpomněl si na její uštvané a neklidné oči. Teď je skrývá pod tmavou kápí, neobrací se k jiným lidem. Hledá něco na zemi a na počítací desce, za kterou sedávala, se červená vrstva prachu. Přes den ho sem nalétalo tolik, že stačil zakrýt otisky Amalberžiných prstů v prachu na kameni. Písek přesýpacích hodin

se dávno vysypal do spodního kužele, kromě věčného vřís kotu dětí není v okolí živější zvuk. Alwin by se mohl dobelhat do vedlejší komory a podle slunečních hodin na opačné straně domu poznat, kolik ještě zbývá do soumraku. Dokud září to slunce. Možná je už večer a mraky stojí právě kvůli tomu krvavému západu.

Vstal.

Byl to první pohyb, ke kterému se sám rozhodl. Zprvu se jen posadil na lůžku a ve výši hlavy vylezly dva nejvyšší ochozy, dřevěné střechy a krov. Ptáci do hnízd ještě nepřilétli. Hned pod štítem měla vlaštovka hnízdo, vyházela cizí mladé. Ani ta se nevrátila. Je tedy daleko do tmy. I věž zabodnutá proti slunci byla Alwinovi podivně známá. Byl u ní jednou v noci, když slyšel nářek. Ta ubohá, ztichla, když za ní přišel.

Na výčnělcích zdíva nechala přece jen pár stop svých prstů. Alwin se zapotácel, ale nohy ho unesly. Louka pod oknem byla kupodivu prázdná, neviděl žádné děti ani služky kolem studny. Prostranství hradu osiřelo, i když neustával dětský křik a doléhal těsně pod zdí, jako by se před Alwinem schválně všechny služky i děti skryly.

Našel však čárku svítícího moře a kraj cesty, po které se bude vracet Amalberga. Ať už je doma, přál si. Na dvoře se válely chomáče trávy, zapomenutých klasů a peří. Tak, řekl si, přicházejí první lidé, samí pohani! Kolem jednoho dospělejšího muže obíhají nejméně tři ženy, spěchají pro děti v ohradách, je jich stále méně, stále jdou. Vraceli se i ptáci, štíhlé stíny slunečních hodin se naposledy překřížily a došly k soumraku. Bylo to poslední zaplanutí slunce. V dálce slábne světlo i na volném moři. Už se jen několik postavíček pohybuje po vstupní stezce k hradu, za chvíli se musí objevit i Amalberga. Pokud se jí něco nestalo.

Vyplivl krev z dásní na trám. Pohanské slunce se na něho šklebilo dál na zlatém číselníku slunečních hodin, usmívalo se na bývalé pohany a nově pokřtěné křesťany. Podepřel si zmrtvělou ruku. Co by se mohlo Amalberze stát mezi nimi? Vyhráli jedinou bitku na výšině

Bergrun, a po necelém půlroce staví kostely a přístavy řádivým rytířům. Jsou vyhnáni ze svých osad, jejich ženy usínají samy a přijímají křest a učí se kreslit kříže v písku. Nikdo za ně nečistí smetí moře, potopené čluny a zanešené sítě. Biskup Christian Hatten křtí malé děti a myslí, že ty zapomenou spíš na kamenné bůžky a přestanou jíst syrové maso, že nebudou uctívat stromy a otvírat zjara prameny, že neuvítají slunce na počátku léta a přestanou spávat se svými sestrami a matkami. Biskup Christian doufá marně. Modly naházeli řádoví bratři sice do moře, v zálivu pohřbili obětní stromy a ve svatých hájích uhasili ohně. Slunce však nepřestává zářit ani ve tmě. Je hlavním božstvem všech pohanů světa. Nepraví bozi jsou mrtvi. To slunce nedokáže ani biskup, ani řád uhasit. Musel by nastat konec světa. Dřív ne.

Dies irae! Než přijde den hněvu!

Stačí, aby dorostly pokřtěné děti nebo se přihnala náhodná smršť a změnila přes noc celé pobřeží. Nové kostely i řádové milníky se propadnou v dunách, železní rytíři se proboří a z moře začnou vyplouvat staré modly, tři bůžkové Potrymp, Perkun a Patol v nové slávě, oslepeni škeblemi a náplavami, a za nimi se povalí z vln bachraté bohyně. Zavane šstorm, jediná bouře v roce, která nese jantar a kusy vydrolených skal severu. Nad duby vyšlehne zář obětního ohně, pěna opadne, moře se ztiší a vždy znovu budou lidé vítat slunce a budou rádi, že si uchovali život. Na písčném kose vztyčí novou modlu, polozvíře, položenu, bohyni věčného zrodu s rudýma očima a bílými ploutvemi, bude páchnout a vonět mořskými řasami a roztáhne se po celém nebi. Nikdy ji neporazí písek.

Nový koloběh života, neustálý pohyb v dunách a nevyzpytatelném písku. Jenom my už tu nebudeme, uvědomil si Alwin.

– Věříme v jediného boha, – volají pohanské děti a podávají mnichům mušle s vodou, – ve vaši svatou Pannu a v Ježíše Krista. Dejte nám minci, vylejte nám vodu na hlavu. – Pokleknou, budou se bít do hubených hrudí pěstmi. – Nechceme spásu na téhle zemi. –

Navlékají si dřevěné křížky a přitom pokukují na lesknoucí se vody mořského zálivu, zda nejsou v mělčinách ryby.

Alwin zmuchlal v hrsti zbylé pavučiny, které si přikládal k otekým dásním. Byly zanícené z nedostatku slunce, skoro se jich nemohl dotknout jazykem. Pojď za námi, posmívaly se mu poslední dětské výkřiky pod hradem, nechvěj se zimou. Co se krčíš na ochozu, stačí seběhnout do dvora do hebounkého prachu, a nohy přestanou zábnout. Pojď, lákalo světlo posledního záblesku mezi kovovými mraky, už bude tma!

Stežka od moře zůstávala prázdná.

Teď přivazuje Amalberga loďku ke břehu, nasedne na čekajícího koně a brodí se mělčinami. Panna putující mezi zbylými pohany vrací se soumrakem ke svému domovu, zpomaluje a nad zakrytou hlavou ji předhánějí ptáci do svých hnízd v podkroví hradu. Pohanské ženy Amalbergu zdraví, děti se jí posmívají a ona je obdaruje novými řádovými mincemi, ale tvář nikomu neukáže. Polekaly by se toho přísného obličej, není to ošklivost, co nutí pohanské ženy, aby před putující pannou schovávaly své děti a zavíraly dveře svých chatrčí. Je to bázeň z putujícího přízraku zmaru. A tak se Amalberga plahočí mezi starými dunami, beze zbraně, chráněna kápí a železným křížem na hrudi. Vše kolem už dýchá klidem letní noci, ptáci ztichli a z přítmí pobořených chatrčí vychází výsměch poražených. Pruské ženy ukládají děti ke spánku, zavěšují kožené vaky a kolébky k ohništi. A panna musí naslouchat konejšivému šepotu pohanských matek, přitahuje uzdu koně, až docela zastaví na opuštěném rozcestí. Křik racků a kavek před spánkem je pro ni vykoupením, z nebe k ní klesá hluboké ticho.

Konečně je tma.

Alwin se naklonil přes ochoz. Ozvalo se zašustění. Někdo se brodil uschlými klasy na dvoře. Bočními vrátky prošlo pohanské děvče do zahrady, u prvního keře se zastavilo a ulomilo si proutek. Pak spatřilo Alwina na ochozu. Usmálo se nebo poděsilo? To

nedokázal poznat v šeru. Každý pohyb děvčete byl ještě vábnější než tvář ženy, která se zjevila na písčité kose. Pojď za mnou, zdálo se mu, že zakývala dívka prutem, jestli chceš! Byl to významný pohyb v letním večeru, určitě byla v zahradě sama.

Alwin se však na ochoze nepohnul.

Dívka si hodila pletence slámových vlasů přes záda, dál po trávě šla bosá. Koho vyhlížela mezi stromy? Uslyšel zasmání. Možná patří jinému muži nebo jenom svému tělu, proto zve Alwina do zahrady, nebo se vysmívá. Pohanští muži jsou přece mrtvi, chce za sebou lákat kohokoliv. Mohl si spát v milém šeru vedlejší místnosti, a dívčí smích ho vyrušil.

I když seběhne dolů a dokáže zmizet mezi stromy, dívka mu stejně neporozumí. Slova sice nemají smysl, ale poleká se Alwinova bledého, dlouhým spánkem vyhaslého obličej. Oči, které se chvějí při každém doteku slunce. Stejně se poděsila i žena na písčité kose v jeho posledním snu. Musel by dokázat zavřít oči, pak by se přiblížila, ale sám se nepohne ani o krok. Co je ti, promiň, že tě ruším ve spánku, půjde ještě blíž to děvče, tak těsně, že se budou dotýkat hlavami. Nevyrušilas mne, odpověděl by, ještě spím. Jsem jenom k smrti ospalý po své cestě na sever. Ať si vezme sama jeho ruku a položí si ji na prsa, když bude chtít, pak se Alwin probudí. Jenom pro tu chvíli jako kterýkoliv pohan, který ji kdy srazil do trávy. Padli by k vydechující zemi a neviděli první hvězdy nad nočními stromy. Tak daleko, tak vysoko od nás.

Proč tedy nespíš, když jsi zmožený po cestě?

Chtěl bych usnout, ale čekám někoho.

A co čekáš, že se díváš do tmy?

Ale žádné děvče za Alwinem samo nepřijde, nenajde vysněnou ženu s květy mezi vlasy, nesestoupí z písečné kosy. To se přece v životě nestává. Čas překročený spánkem ho od živých lidí odehnal. Onemocněl zjara, tak podivně, že už netoužil po návratu mezi řádové bratry ani po návratu domů.

To je z těch křižáků, co tě málem dobili, řekne ještě děvče, neměls jít mezi ně! Zabili nás tu všechny a ten váš bůh to netrestá, jsi jiný než oni, řekne soucitně a pohladí chlapce po tváři a pak shodí jeho ruku s těla a uteče mu. Půjde raději za kýmkoliv jiným, třeba za řádovými vrahy, ale za Alwinem už ne. Protože tomu ani on sám nechtěl.

Musím se probudit, uvědomil si Alwin, je pozdě.

Děvče se vytratilo a její stín se pak mihl na konci zahrady. Vyšla k vodě na mlat a víc se z letní noci neozvala. Aspoň je klid, řekl si Alwin, taky dobře. A vrátil se do komory. Ať si jde pohanské děvče a s ní ať táhnou všichni lidé se svými radostmi, dovedou jenom žít. Nikdy nenajdou spásu, protože v sobě necítí skutečný zákon boží: vlastní svědomí. Hranici pro každého křesťana mezi dobrým a zlým. Jaké máš svědomí, tak vysoko je ta hranice. Tak krutý je boží zákon! Jedni musí umírat v kamenných kobkách, ztrápeni zimou a věčnými pústy, cítit samotu a tmu umrtvujícího se těla, že je pro ně smrt vykoupením. Vlhko leze do kostí a do duše a oslabuje poslední chuť k životu, pak najdou spásu. A těch druhých stále přibývá, množí se jako mravenci, neznají v sobě zákazy nebo svědomí, mohou spát, pít a vraždit a být přitom šťastni.

Přinesl si k lůžku trochu čerstvé vody, omyl si zanícené oči a napil se z dlaně. Dar, jakým byl dotek vody, ho uklidnil. Je čistá, z hlubin studně. Já pro sebe štěstí nechci, umiňoval si a stočil si pod hlavu lněné plátno, které mu dali na největší vedra. Vodu mu nanosily služky a nechaly za dveřmi, ještě když spal, ráno ho dívčí smích nerušil. Oknem se valila vůně a chlad blízké zahrady. Alwin nespal. Ještě čekal na Amalbergu. Pannu zániku! Zašramotí za dveřmi stejně tichounce jako ptáci usínající na šikmé střeše. Vráti se docela samotná, schoulí se beze slova v protějším rohu komory a tak budou sedět proti sobě po celou noc a žádný se přitom nepohne v domnění, že ten naproti už spí a každý povzdech nebo pohnutí by ho jenom vyrušilo. To, že nespí, budou vědět jen sami dva, a možná ta vlaštovka hnízdící pod štítem komory.

Tak proč jsem tak neklidný, usmál se Alwin. Amalberga není tak šeredná jako při prvním pohledu, jen její uštvané oči každého odrazují. Vstal a odhodil západku. Ať přijde. Vzápětí uslyšel kroky, které spěchaly ke komoře a bez zastavení přešly.

A znovu ho přepadlo zvláštní ticho v domě. Tak hluboké, že jako každého večera zaslechl z hlubin domu pláč. Jako by letní noc probouzela dítě volající matku.

Alwin se zachvěl a přikryl kožešinou. Měl by jít zavřít dveře, aby zahnal onen nářek. Nebo se obleče a uteče z domu, nohy ho už unesou, tápal by při zdi a našel by si někde hůl. Půjde Amalberze naproti po ztemnělé stezce k moři. Ta stezka je v noci strašlivě uzounká, musí se spolu setkat. Nikdo jiný po ní teď nejde.

Ještě nesmím usnout, řekl si. Amalberga se vrací docela poslední z lidí, poslední jezdec letního soumraku, už si stahuje kápi s hlavy.

Dětský pláč se ozval znovu, ještě bezútešněji.

Teď, zatajil dech Alwin, dveře na konci chodby se otevřely, dole se pohnul most svázaný řetězy, kůň s jezdcem vjíždí do vrat.

Doufal zbytečně, nikdo za ním nepřicházel. Mezi trámy zablikaly lhostejné hvězdy, dětský nářek ustal. Čekání Alwina natolik zmohlo, že usnul.

III

Propast

Jeli spolu k moři. Bylo slyšet rány a praskání dřeva.

– Slyšíš, – řekla Amalberga, – stavějí novou hráz. –

Halasu před nimi přibývalo. Co to má za cenu stavět hráze v nepřátelském obklopení? Alwin se odvážil porozhlédnout po mírně se vlnících dunách a úžlabinách, kde se pásly krávy. Za dobu, co spal v tmavé komoře, se kraj změnil. Při cestě se válely balvany, které tu kdosi všemocný poházel. Říkalo se jim teď čertovy kameny. Sem nosili staří Prusové svému bohu Kurchovi první rybí úlovky, tady tekla krev k oběti válečným bohům, pohané tu měli svá pohřebiště.

– Ruka tě nebolí, Alwine? –

– Ne, – odpovídal, – nic. –

– Ani oči? –

– Kdepak. Dávno ne. –

Byl přece zdravý a dokázal se udržet bez pomoci v sedle. Jizvu na čele zahojilo slunce. Přál si vidět ještě jediné místo: písčitou kosu.

Načervenalé lišejníky na kamenech tlumily jas okolních písčin, dál zasvitly první plošky moře. Alwin ze Sovince sestoupil a zdálo se mu, že Amalberga sleduje jeho poraněnou ruku i to, jak zaúpěl a probořil se do písku.

– Kam jdeš? – řekla, – ještě nejsme v zálivu. –

– Pohlídej koně, – pravil a sebral hůl na zemi a šlapal v písčité závěji. Na takových kamenech se vlastně nakupila i kosa, kterou hledal. Ted' měl v zádech slunce a dál se prodíral trávou a uschlým křovím sám. Kameny byly jen u cesty, svah se mírně vlnil, a pak uslyšel dětský křik od zálivu.

Dostal se dost nahoru, výšina byla zarostlá květy. Opřel se o hůl a ruka začínala zase bolet. Byly to letní květiny, plicní lišejník a krvavé vraní oči.

Tady jsem ležel, napadlo ho, i když přesné místo nepoznával. Stál na výšině Bergrun. Právě tady došlo k bitvě a svatá korouhev shořela uprostřed nepřátel. Pod závějí písčín musí být pohřbeny bojové štíty, meče i hrbolky starého valu. Z písku vyčuhovala peříčka zapomenutých šípů. Byla vybledlá dešti a létem. Jakýsi stín mu překřížil cestu. Zakopl o spadlou větev a znovu ho zasáhlo slunce blýskající na vodách zálivu.

Na vršku staré duny stál ohořelý strom jako černý sloup. Posvátný háj Romowe, místo věčného ohně a věčně se zelenajícího dubu s podobami bohů. Zbyl z něho pahýl. Větve ulámali proti nemocem, pruty vyháněli nečisté síly z těla, kolem pahýlu zbyl popel ohniště a kusy kořenů. Tady dobýjeli Prusové zraněné řádové bratry a odkrajovali křesťanské hlavy. Zhasl jejich mocný bůh pohanského hromu, hněvivý muž s ohnivě rudou maskou, z jehož kůže sršely plameny. Sklonil se před líbezným, vše utišujícím úsměvem nebeské Panny.

K její cti tu dohořel válečný oheň. Pohanské modly s bílými očima a zvětřalými ploutvemi odtáhli řádoví rytíři a utopili v zálivu, s bludnými kameny nedokázali pohnout. Možná je sem naházel opravdu nějaký čert pro svoje potěšení.

Alwin ze Sovince se ploužil dál přes výšinu Bergrun, která kvetla. Z lesů nevychází žádný nepřátelský zvuk kromě štěkotu vlků, křik dravého válečného jestřába naposledy prolétne nazlátlým vzduchem. Pouhý skřek, který zaniká v letním dnu.

Na pobřeží přilétl říční orel a létal nízko nad plochou zálivu, zčeřenou velice mírnými vlnami. Hledá si zdechliny. V pásech vody běhaly děti a sbíraly škeble a ryby. Ženy dřepěly přímo v moři a máchaly úlovky, rybí vnitřnosti a šupiny odtékaly s pískem a vlnami. Říční orel létal nízko nad pobřežím, nevyplašený ještě lidmi

a loveckými šípy. Oblétl duny a snesl se ještě níž. Zamával perutěmi, našel nové království mezi mršinami a hnízdy na posvátných dubech a bývalých pohřebištích. Pohanské ženy ho nezasáhnou kolíky a kamením, děti ho nechytí do sítí, ani řádoví bojovníci neženou dravce pryč od moře, nesmějí nikdy pozvednout samostříly k lovu. A tak orel létal s otevřenými perutěmi nad bělajícími se kostrami a kopečky soli, mušlemi a zelení potažené dřevo potopených člunů vyschlo, v zavátých sítích hnilo smetí náplavu. Tam všude si mohl odpočinout, snad kvečeru se srotí vyplašené kavky a vrány a budou ho zahánět křikem a zobáky zpátky do vnitrozemí, donutí ho, aby se vznesl jen o něco výš nad moře, jako by již byl pánem tohoto kraje.

Alwin ze Sovince cítil vůni vody a vlhké soli a polosvlečená těla pokřtěných pohanů se mu ztrácela proti třpytící se hladině zátoky, jako by zcela zapomenutý na výšině Bergrun, poloslepý letním jasem říkal:

Co z toho teď mám?

Orel usedl a ztratil se mezi křičícími racky. Nebyl o mnoho větší než oni. Kosa tam naproti vylézala ještě strměji, než když ji Alwin viděl naposledy, připomínala zaváté, znovu nalezené pohoří. Vzpomněl si na tvář té urostlé ženy, která ho zachránila. Jak vlastně vypadala? Možná dřepí v mělčině a čtvrtí ryby, žluté vlasy jí svítí proti slunci, sotva by ji poznal. Mohla být kteroukoliv z nich.

Do vody na konci zálivu pršela hlína a sosnové kmeny. Záhy spojí nová hráz oba protilehlé cípy zátoky. Pohané zvyšovali vlnolamy, házeli před sebe stromy a pokřikovali. Nikdo je nehlídal, nebyli ozbrojeni. Pomáhali jim hnědí mniši. Od písečné kosy je dosud odděluje průrva, stačí ji zaházet a podaří se zase urvat kousek země moři. Kosa sevře celý záliv.

Alwin cítil neslyšný, neustálý pohyb v dunách, slabounké šeleštění prchajícího písku. Věčný zápas. Pohanští Prusové, litevští pohané, Livonci, Estové, Tataři, ještě zbývá tolik nepřátel...

Pruské děti loví ryby. Jako by moře nemohlo vynést zrezivělou přilbici nebo kus drátěného pletiva. Nic netuší mniši ani pokřtění

pohané. Proč se k tomu vracet, výšina Bergrun přece kvete, je léto. Dnes je nejdelší den v roce a nejkratší noc.

Alwin si setřel pot s obličeje. Nechtělo se mu dál trmáčet k moři, kde není stín. Nejraději by se vrátil mezi kamenné a hodně vlhké zdi rodného hradu, do údolí kolem potoka, kde neprojde v parném létě slunce. Jen tam je čistá voda a mír. Sovinec ozdobený květy a smrkovým chvojím, matka už čeká před tvrzí a má na sobě bílé šaty, znamení léta a čistoty.

Slavnost léta tam doma.

Do tvrze přicházely děti z celého kraje, mnoho dívek se svými matkami, měly v copech věnce z lučních kytic, hluboce modré oči a házely kvítí do potoka. Společně hledaly svůj odraz v tiché vodě a doufaly, že najdou vedle sebe i budoucího ženicha.

Dvě lípy voní před vraty a tráva se vlní až k lesu, v ohradě se pasou koně, kvete hruška i hloh a ryby ve vodním příkopu vyskakují v poledne nad hladinu, celá ta upravená, líbezná země.

At' čeká!

At' matka navlékne raději černé šaty a zakryje si obličej jak Amalberga, at' se bojí dnešního slunce! Neboť ještě dlouho nezačne noc. Bude svítit měsíc i slunce zároveň na večerní obloze a hvězdy budou padat do zpěněného moře.

Alwin si uvědomil, že si nevezal ani nůž. Trmácel se zpátky se svahu. Cestu nazpět nenašel, vyšplhal se přece jen daleko. Ted' se proti němu obrátilo slunce. Amalberga čeká dole a ruce má složené na kameni.

Ráno vyvedla oba koně a usmívala se při prvním slunci jako mladé děvče, probudila Alwina a snad poprvé si nevezala své tmavé šaty, ani čelo si nezastínila kápí. A přesto nepatří do volné pohanské přírody a začínající slavnosti slunce, i v bílých šatech bude pouhým příznakem šťastného léta. Cape svýma těžkýma a tlustýma nohama po vyhráté zemi a boří se v písku, vlastní stín se plouží za ní a členka jí sjíždí s vlasů.

Chce se odkrýt v plném světle, ta ubohá, jinak by spolu nejeli tak daleko.

Alwin uslyšel šustění, jako by se někdo brodil suchým listím. Kolem nebyly stromy ani listy. Tak se mohl ozvat jenom písek. A před sebou spatřil klubko písečných zmijí, které se vyhřívaly a nyní se rozlézaly v písčinách. Nevylekaly se příliš osamělého chodce, klikatily se kolem jeho nohy. Žlutočerné, zaprášené hebkým pískem. Stačil pouze krok a mohl na některou zmiji šlápnout. Had by se omotal kolem špice kovového střevíce, vzepjal by se a pokoušel uštknout. Podupal by každou zmiji železnými střevíci, přesekl hadí tělo holí a odkopl od sebe, ale neodvažoval se pohnout.

Zmije samy zalézaly do trní a prohlubní, jejich syčení mizelo jako varovný vítr před blízkou bouří.

– Jak je ti, – ptala se Amalberga, když sestoupil na cestu, – jsi bledý. –

Sedl si na starý obětní kámen a podepřel si bradu. Po kamení vzdálené hráze skřípalo rádlu, rámusu stále přibývalo.

– Nebojíš se, když je tak znovu vidíš? – Zdálo se, že ho Amalberga pozoruje po celou dobu. – Půjďme mezi ně? –

Jeden z pohanů na hrázi je spatřil, zakýval na Amalbergu a zateskal rukama. Také ženy se obrátily s lokty obalenými šupinami a zacláněly si oči.

– Boží děti, – řekla Amalberga, – podívej, jak se umí potěšit ze slunce a vody. –

– Nechce se mi k moři, – odpověděl Alwin. Toužil po stínu.

Prus opakoval onen neuvěřitelně prostý pohyb a ostatní se sborově zasmáli. Platilo to Amalberze.

– Měl bych ho jít zabít, – řekl Alwin.

– Proč? – odvrátila se. – Jsou tak hraví, že by tě mohli utopit, a přitom by se radovali. Ať mají jakéhokoliv boha. Oni jsou sůl země. –

Sebral hůl a poznal, že na konci hráze nejsou muži, ale sotva odrostlejší chlapani. Na ty nepotřeboval meč ani nůž, děti se nemusel bát.

– Nikdy nebudou tak ubozí jako my! – řekla Amalberga. – Odhodí navečer dřevěné křížky a slova mnišských zákazů. Naučili jsme je vařit maso a jinak se nic nezměnilo. Uvidíš, jak uvítají slunce. –

Alwin nic neříkal. Přál si, aby odešla, její posměch ho rušil, nebyl tu stín a slunce pálilo na kámen i na jeho odkrytou hlavu.

– Závidíš jim? –

– Skoro, – odpověděla. – Někdy ano. – Nezdálo se, že hned tak půjde sama k zálivu. – Jednou nás stejně pohlítí, – rozhovořila se. – Je jich jako písku v dunách. Jak se narodí, tak pojdou. Slepí, smyslní, myši a ryby. Víím, že je jim nejlépe, když mohou žít jako zvířata. –

Když zmlkl smích z konce zálivu, pozvedl konečně Alwin ze Sovince hlavu.

– Proč je tak nenávidíš, když za nic nemohou? –

Žena se odvrátila a její obličej ještě více rudl.

– Třeba nenávidím jenom sebe, – odpověděla, vzala košík ze sedla a konečně vykročila k zátocce.

Prusové vysypali poslední borovice do průrvy, vytáhli lana a přes kolíky natáhli vlečnou síť, ráno v ní najdou ryby. Svorně opouštěli zátoku. Ženy sebraly z písčín proprané maso, kožené vaky i s dětmi a všichni táhli přes mělčiny k západu.

Kam jdou? zeptal by se Amalbergy, kdyby tu zůstala.

Vítat slunce, na to jsi zapomněl?

Hleděl za ní. Vyhrnula si sukni a brodila se k osiřelé zátocce, z mělčin jí rámovala zář obrys hlavy, v moři kolem ní bylo pohřbeno několik kamenů. Amalberga kráčela po vlnách jako po suché zemi. Nebyl to žádný nebeský úkaz ani vytoužené zjevení. Všechno způsobil vítr. Někdy jenom přes noc změní dno, v tomto moři nebyl příliv, proto bylo tak mělké. Mohla jít až k písčné kose, a sotva by si zmáčela sukni pod kolena. Dalo se jít stále hlouběji do vodní plochy a po mnoha krocích stát na téměř suché zemi. Snad jde Amalberga tak daleko, aby někde za kosou shodila šaty s těla a celá se ochladila v osiřelém zálivu.

Tam ji neuvidí pohani, možná ani Alwin. Nevěděl, proč by si přál, aby ji jas slunce ponížil, sežehl její rudé čelo a voda jí ucourala lem bílé sukně. Člověk má něco společného s ďáblem, povzdychl si Alwin. Pod dychtivým tělem brodící se ženy už cítí předem smrtelný rozklad, kráčející kostru. Kam spěchá? Voda jí šplouchá pod odkrytá kolena, teď musela zvednout výš okraje bílého šatu a odkrýt silná stehna. Chce žít na chvíli jako pohani, a pak se vrátí do své tmavé věže a bude poslouchat moře aspoň ve škeblích. Po celou noc se bude usmívat, zapomene se pomodlit a hned zrána poletí k Alwinovi. Probud' se, zatřese jím opět, nespi, svítí slunce!

Natáhl bolavou nohu a ryl ostruhou v písku.

Amalberga se nikde neskryla, zůstávala stále znatelná proti zářící vodě. Nesvlékla si šaty ani se neochladila. Stála jako kůl v čeřícím se zálivu, jako výstražné znamení, a k osiřelému pobřeží se vracel opět říční orel, hledal si nové mršiny. Donedávna se sytil rybkami a utopenými krysami na březích Visly, zjara si navykl na zdechliny koní, v pohanském háji našel uřezané křesťanské hlavy, polámané ruce. Teď už zůstal při moři a hledal si aspoň zbytky, které zapomněly pohanské ženy. Oblétl kolem sedícího rytíře, třeba ho považoval za novou oběť, ale Alwin se pohnul a orel zklamaně zaskřehotal. V sítích si hrabal zbytky ryb. Také ptáčky plovoucí dosud pod hladinou vykukovali z vln, když lidé odešli, a hašteřili se s orlem o rybí ocásky a ploutve.

Amalberga se vracela.

Alwin zavřel oči. Brodí se k mělčině a mokřýma nohama šlape v písku. Tam ve vodách zálivu to byla téměř vábná žena. Stín jejího těla se táhl před ní a klikatil po kamenech. Jediný stín v horkém dnu.

- Usnul jsi, Alwine? -

Teprve její hlas ho vyrušil.

- Neslyšíš mne! -

- Ale ano, snad. -

Zahleděla se na Alwinovu skloněnou hlavu a pokleslá ramena. Vlasy měl téměř bílé sluncem. Přinesla ryby v košíku a plnou škebli v rukou.

– Nebud' smutný, Alwine. Podívej, všichni už odešli. Můžeme tu být docela sami. –

V protisvětle mořského zálivu ji nevnímal.

– Je trochu pozdě, – řekl. Daleko v širém moři pádlovalo pohanské děvče v mělkém člunu, jistými, snad vrozenými pohyby zabíralo dřevěnou lopatou a prodíralo se vlnami a člun za sebou zanechával svítivou stopu. Světlé vlasy děvčete zářily nad hladinou. Napadlo ho, že to může být dívka, která ho překvapila v noční zahradě.

– Vypadá to, jako bychom se spokojili s pohanskými zbytky jako ten orel, – řekl Alwin.

Také to děvče pádlovalo k západu. Mohla to být ona, nejraději by seběhl k vodě, aby se přesvědčil. Snad by ho poznala, snad by stočila směr loďky k místu, kde stál.

Amalberga se přestala usmívat.

– Tak dobře, – zakryla ryby v košíku, – vrátíme se do Tolberku. –

Neposlouchal ji. Ať jde do Tolberku sama. Zacláněla, kvůli ní ztratil červenou loďku. Musel by odstrčit její široké tělo, aby viděl opět kus moře.

Bylo prázdné, mořští ptáci nad zálivem nelétali ani nesbírali křídly pěnu. Jak tiší byli nyní.

Amalberga odvázala koně a odcválala přes pískoviště.

Loďku ani žlutou hlavu pohanského děvčete už Alwin nenašel. Na horizontu zbyl sotva jediný oblak a zastínil pobřeží. Člun se ukázal na hřebenu vlny, jako by se ten kus vydlabaného stromu dostal do vodního víru, který ho má pohltnout. Přes mráček opět přešlo slunce, loďka se nevynořila a v celém okolí zbyla jen Amalberga ujíždějící po pobřeží.

Modravá čára sotva porostlých dun připomínala od hladiny zálivu kopce. Jen tam bude stín.

Vedro neustávalo.

Alwin vylezl na koně a ohlížel se, zda ještě uvidí loďku. Otřel šij koně a plátěnou košilí si setřel také pot s čela. Amalberga ujížděla před ním dost podivně, stranou panské cesty podložené latěmi. Nevracela se tedy k Tolberku, jela právě k oněm stinným místům, jaká si přál nalézt.

Slyšel křičet říčního orla, jinak bylo ticho. Vzdaloval se okraji moře a šplíchot vody za sebou nezaslechl. Nechal Amalbergu cválat a nevěděl, proč jede tak pomalu za ní.

Naposledy zahlédl několik klidných míst na zářícím zálivu.

A pak vjeli do lesa a Alwin byl sám. Slunce tolik nepálilo, žena se vytratila i s koněm mezi pokřivenými stromy. A ticho bylo kolem Alwina i v něm. Kvetly tu lesní jahody a ostružiny, sosnové dřevo prudce vonělo, spojenými korunami stromů vnikal stěží letní žár k jezdcí.

V blízkosti zaznělo zaržání koně. Vydal se stejným směrem a spatřil Amalbergu, jak vede koně po cestě se stále úžící. Na tváři měla stín a na nevysvětlitelný okamžik pozvedla k Alwinovi oči, a zdály se lesním přítímím proměněné, jako by je zasáhl úlek a zároveň tajná radost.

Vzpomněl si, jak ráno říkala: Pojd' dnes za mnou, Alwine. Vím o místě, které ti bude milé. Chodím tam často sama a jinak nikdo z lidí.

Alwin neslézal s koně, i když se půda pod ním bořila, vnímal už jen obrys Amalberžina silného těla spojený s přítímím a světlem několika pronikajících slunečních paprsků. Měl před sebou jen stín, který ho vedl, ticho a milosrdný chlad vonících borovic. A pak se jim otevřel mezi křovinami a ostružinami tichý a přátelský ostrůvek uprostřed lesa: planina se včelami.

Tady? řekl si Alwin a cítil ticho naplněné bzukotem.

Na ozářené planině se motaly včely a kolem chýše na pasece stály dva včelníky. Byly z dutých nebo vydlabaných stromů, obarvené a ozdobené jako hlavy model vyřezaných ostrůvů.

Bylo to pohanské místo. Chýše se zdála opuštěná, v trávě zbyl lípový rám a zvlněná mísa s plástvemi, také včely někdo před okamžikem opustil.

Našel Amalbergu na pokraji mýtiny, jak čeká. Včely od svých vlasů neodháněla, stála pokojně se schýlenou hlavou jako její kůň.

A teprve když byl vedle ní, promluvila:

– Proč jsi nic neřekl v takovém tichu? –

A znovu zakřičel říční orel, který se vznesl nad pobřežím. Ty užaslé oči teď před Alwinem neuhýbaly, zdály se světlem nesmírně tiché a pokojné. Odrážela se v nich veškerá naděje letního dne i vyprahlé oblohy. Sestoupil s koně, přemohl v sobě ošklivost a se ztišeným dechem tu ženu políbil.

Odstrčila ho od sebe.

– Ach bože, – zašeptala. Její obličej ještě víc zrudl a žena zanaříkala, – jak tě to mohlo proboha napadnout? –

Zavřel oči a zatápal ještě blíž k ní.

– Proč to děláš, Alwine? Zrazuješ sám sebe! –

Když ucítila chlapcovu ruku na své, znenadání se zachvěla.

– Ne, Alwine, – řekla smutně. – Chceš být jako oni? Jako ti pohani nebo psi? –

Ruka mu sjela podél těla, pak otevřel oči a zadíval se k nebi. Bylo stejně klidné, žádní ptáci nad vršky borovic nelétali. Nic se nestalo, uvědomil si. Ucítil na ruce žihadlo, dvě včely se prve dostaly mezi něj a Amalbergu, a obě ho bodly. Nehnul prstem, aby včely smetl. Proč je všechno tak lhostejné, když si člověk myslí, že se mělo stát něco významného? Nejraději by se otočil, nasedl na koně a odjel, jako by se nic nestalo.

– To přejde, Alwine. Vždyť na tom nezáleží, – konejšila ho Amalberga. Nevnímal ji. Tráva kolem chýše je posečená, dál dosahuje k pasu. Tam si tak lehnout do stínu a spát, nemyslet na nic.

– Tak proč jsi to udělal? – obracela se k němu.

To sám nevěděl. Už se jí v životě nedotknu, umínil si, už nikdy, pouze to jediné věděl přesně. Chtěl jí pomoci, a sama ho odstrčila.

– To je místo, kam jsi mne chtěla zavést? –

– Ne tady, – odpovídala a její oči těkaly po mýtině. Byly to zase staré, uštvané oči. Pod korunou rozvětveného javoru vytékal pramen. Byl

zarostlý, nikdo již studánku dlouho nevyčistil ani neotvíral zjara. Snad pokřtění pohané uvěřili ve stejného boha a přestali uctívat svou přírodu.

V té chvíli by Alwina nejraději pohládila. Vytahoval si žihadla z předloktí, včely ho bodly na zchromlé ruce, proto asi žádnou bolest nepocítil. Třel si a slinil opuchlé místo. Všichni lidé, napadlo ji, jsou vlastně bezmocní a ubozí jako ten chlapec, marně budou toužit po spáse. Jeho slepě modré oči se teď nedívají nikam. Jsou odrazem stejně prázdné oblohy. Už vím, co ti je, řekla by chlapci nejraději, je v tobě veliká nespokojenost. Nejsi spokojen se sebou, a proto nebudeš šťastný ani mezi lidmi. Hledá a doufá v korunování svého snu, hledá ubohý přelud z písečné kosy a snad ho nikdy nenajde. Pak mu zůstane aspoň trochu naděje, jinak by už neměl na tomto světě dočista nic. To pochopila, hned když ho přinesli ke kostelu.

Oči se teď pohnuly a zdálo se, že jeho rty pokrívuje krutý výsměch, který patří jí a celému světu. Když ne dobro, tak tedy zlo. To nechtěla způsobit. Nejraději by si zakryla obličej opět tmavou kápí, ale zapomněla ji doma. Neměla se ani trochu odkrýt.

– Zůstaneš tady, Amalbergo? – ptal se. – Já jedu do Tolberku, za chvíli je tma. –

– Chtěla jsem jít o něco dál, – řekla, – na jiné místo. –

– Proč? –

– Dnes bude světlo i v noci, – uhlazovala si vlasy, a přece jen si na okamžik zakryla obličej. – Tam nahoře se hned tak brzo nestmívá. –

Už nemusel nic říkat, výsměch nesl napsaný na čele.

– Tak tam půjdeme. –

Rychle se odvrátila a překročila stvolý ušlapaných a zlámaných květin na planině. Věděla, že chlapec jde za ní, i když jeho kroky nebylo v trávě slyšet. Nejraději by se rozeběhla.

Vstoupili do chýše, z které utekli její obyvatelé, když spatřili oba jezdce. Z popela se ještě kouřilo. Vedle ohniště ležel stočený ženský pás z vyschlé hadí kůže a rybí kostice. Někdo tu ve spěchu asi oblékal šaty a hadí pásek si nestačil vzít.

Stála u pohanského lože. Tady tedy spali, to oni zlámali květiny na planině, tady se to stalo. Shýbla se pro odhozený, lidskými těly zpřelámaný křížek. Úlomky se jí vešly do dlaně i s přetrženou šňůrkou.

Mohli jsme se zalíbit Bohu, uvědomila si s ošklivostí, který by nás jediný viděl... Sesbírala všechny úlomky a pak se rozhlédla po chatrči. Nebyl tu žádný stůl ani kolébka a odložený meč, byla to jiná chýše, než jakou hledala ve snu.

Nic nenajdeš, chtěla by říct Alwinovi. Pro nás zbývá jenom spasení po smrti. To pohané nikdy nepochopí, i když uvěřili v jediného boha a zapomněli vyčistit studánku hned u svého domu, nikdy nebudou tak přísleplí a provinilí sami před sebou, jako my. V noci spí venku v trávě a nekrčí se v kamenných zdech. Nemohou být spaseni, protože dokáží žít.

Mezitímco šel Alwin pro čerstvou vodu k prameni, vyměnila opečené ryby nad ohništěm za své z košíku a pak se usadili před chatrčí.

Možná již začal večer, ale světlo nesláblo. Jen cvrkot hmyzu utichal v trávě a po planině nelétaly včely. Podivný klid se táhl od pobřeží. Jako by lidé i zvířata opustili zemi.

Amalberga odlamovala kůstky opečené ryby a házela je před sebe. Pak se napila, a byl to jediný zvuk v celém podvečeru, ruce si otřela v trávě. Chová se jako muž, pozoroval ji Alwin a nechal díl své ryby nedotčený, sotva si navlhčil rty v pramenité vodě.

– Nezávidím pohanům, – promluvila pojednou Amalberga. – Nikomu jsem v životě nezáviděla. Křivdíš mi trochu, Alwine. Naopak. Cítím někdy velikou pýchu, i když se mi vysmíváš. Tak strašné pohrdání nad lidmi, že jen proto mám chuť k dalšímu životu. –

Poněkud si odhalila šaty nad hrudí, stáhla kovovou čelenku a pak již nedýchala tak těžce.

– Abys věděl, – usmívala se. – Myslela jsem, že mne snad šerednost odhání od lidí. Ale teď děkuji Bohu! Jako dítě jsem prý byla velmi hezká, tou změnou mi ale chtěl Bůh ukázat cestu k naději. To nemohlo být jen tak pro nic, člověk se přece sám nemůže změnit. – Otáčela

skleněným prstenem a její obličej přitom skutečně zkrásněl, zvláštní souměrné světlo ozařovalo jenom její oči, a ty zářily nadevším.

– Víš, kdo se stane krásným v dospělosti, bývá i zlý. Myslím u žen. Všimni si, ti nejhroznější dravci v přírodě mají nejnádhernější těla. Ale to je nepodařený příklad, koně jsou také krásní. Ať je to jakkoliv, Alwine. – Přitáhla si kolena blíž a položila na ně bradu. Od pasu byla spíš útlá jako dítě a dole těžká jako ty kamenné pohanské baby, které křižáci při svém tažení na sever házeli do mokřin a pod kola svých vozů.

– Taky to jednou poznáš, – hovořila o něco smutněji Amalberga, – tu smrtelnou pýchu, Alwine. Lidi odpouštějí ošklivost, spíš je přitahuje jako zvláštní druh krutosti, ale nikdy neodpustí, že jimi pohrdáš. Nemusíš nic říkat, nosíš to napsáno na čele. Najdeš stejnou cestu... chtěla bych, aby ses stal svatým. –

To řekla a pak seděla bez pohnutí a vše kolem nich dýchalo klidem blízké noci. Naslouchali, jak se probouzí večerní vánek v trávě a ozývá se mezi tmavnoucími borovicemi.

– Přišel jsi na svět čistý a dobrý jako nebeský anděl, Alwine. Takových se rodí málo, ještě teď připomínáš dítě. Máš velikou naději k spáse, ale zatím jsi dělal všechno jinak, než jakým skutečně jsi. Jakým jsi chtěl být... v tom je tvá chyba. –

– To je tvrzení, jako kdybys řekla, že je dnes horko, – řekl Alwin.

– Proč se stále posmíváš a komu? – řekla Amalberga. Neodvažovala se k chlapci otočit. Slyšela, jak se pohnul. Protože měla strach z jeho polibku, vstala.

– Půjdeme, než bude docela tma. –

Cesta v posečené trávě vedla zpátky na pevnější cestu. Jeli spolu ke křídové stěně nad Tolberkem, kde se prý pahorky, nebe i moře spojují, kde se otvírá propast do zaslíbené země. Brzy se ukázalo nad vrcholky borovic světlé nebe, i když přestaly být dávno znatelné stíny na zemi.

Pomohl Amalberze ze sedla. Je těžká; kdyby ji měl nést, zhroutil by se s tím tělem k zemi. Nahoře vál vítr. Nebyl silný, ohýbal stébla

vyschlé ostržice a nestačil ani rozházet Amalberžiny tuhé vlasy nechráněné sponou. Lezla nahoru první, slyšela, jak Alwin zaúpěl při došlápnutí na skálu.

Vzala ho za ruku a zavedla k propasti.

– Ted' stůj a nehýbej se, – poručila.

Mohl by se pustit ženské ruky, ale cítil prsten, jak se mu zařezává do dlaně, jako by ho měl ten zlatý kroužek držet nad srázem a bránit před neznámou hrůzou. Co však spatřil, nikterak Alwina neděsilo. Skála sice končila, ale ukázala se hloubka, která byla nepatrná proti lesním stržím v rodném kraji, bílá jáma, na jejímž dně se pěnilo moře. Pro ty, co žijí tady na severu, to mohla být propast.

Vítr silněji nezavál, aby je shodil oba dolů, a Alwin přesto pocítil úzkost. Očekával mnohem hlubší jámu, propastnou hloubku, a místo toho měl pod sebou opět moře. Pod skálou se vylévaly a rozbíjely pranepatrné vlny, hukot nahoru ani nedoletěl.

– Podívej se dolů, – vybídla Amalberga, – najdeš, cos hledal. –

Nechápal, co by měl najít, a přesto uposlechl. Poklekl a sklonil se přes okraj. Kromě křídové skály zprvu nic jiného neviděl.

– Přímo dolů, Alwine! –

Pustil se ženské ruky, zachytil se trsu trávy a spatřil tedy všechno. Na pošplíchaném útesu našel něco světlejšího, než byla hladina moře, a přitom živějšího, než byla skála, bylo to jako tečky odpočívajících mořských ptáků nebo listí zaváté na křídovou stěnu.

– Je tam, mezi nimi. –

Byli to lidé.

– Kdo? –

– Žena, kterou hledáš. –

Už poznával víc. Ti dole byli všichni nazí.

– Zvěř, – řekla Amalberga, – ničeho se neleknou. –

Ženy s prochlady těly a se zmáčenými, k bokům šlehajícími vlasy se hřály na útesech a tiskly k sobě, aby pobraly co nejvíce slunečního, zeslabujícího tepla do svých těl. Jako zmije se hřály

na skále a přitékající vodě, která musela být kvečeru teplejší než tmavnoucí vzduch. Jako kusy nemohoucných dřivek se vynořovala stále urážlivěji lidská těla při nárazech odcházejících vln, lidské hlavičky se současně potápěly a současně ukazovaly. Bez vůle pohazovaní lidé jako ryby běželi vstříc nové vlně, propadali do bělostného nárazu tříště a nakonec zůstali ležet prokřehlí v písku.

– Tam máš ženu z pískové kosy, – řekla Amalberga. – Můžeš jít mezi ně. –

– Ani si nepamatuju, jak vypadala, – řekl Alwin, a pohled dolů ho naplňoval smutkem nad nepatrností radujících se lidí.

– Co na tom záleží, – řekla Amalberga. – Tak nějak začal pád prvního anděla s pozemšťankou. Spadl rovnou mezi ženy. Dnes jsou všechny stejné, vítají slunce. Jenom jim chybí muži. –

Alwin ji příliš nevnímal.

– Potřebují tě, – pokračovala zlobněji, – zkus seběhnout dolů a shod' se sebe šaty, uvidíš, jak tě uvítají. –

Sešel by se skály, kdyby se žen nebál. Zdola se mu posmívaly nárazy vody i jejich výkřiky. Ženy nedokáží být smutné, když jsou samy. Toužil sejít k nim a napřed by si schoval křížek, který nosí na krku, a bez šatů by se mezi pohany ztratil. Musel by se hned ponořit, aby ho od sebe nezahnali nebo ho neutloukli.

Byl by pak šťastný?

Odvrátil se od srázu, i když by hasnoucí obraz šťastných žen mohl pozorovat do úplné tmy. Nechtěl se přidržovat skály. Prohlédl si rýhy vytlačené v dlaních. Když se prve skláněl, necítil ostrý okraj útesu a teď byla jeho ruka téměř bez krve. Jako ruka někoho cizího.

Amalberga mezitím zašla za výčnělek skalní stěny, kam nevál vítr. Úžlabina byla vystlaná uschlou trávou, větvemi a peřím zadávených ptáků. V dolíku velkém jako dlaň blyštěla troška dešťové vody. Orli tu mohli mít své hnízdo.

Sem tedy chodí sama. Hladí kámen a snad to vybízí, aby usedl těsně k ní.

– Hřeje trochu, – pravila Amalberga. Položila hlavu na skálu a naslouchala skrytým povzdechům nebo otřesům v kameni. Ale kromě lidí pod útesy se nic neozývalo.

– Raději bych skočila po hlavě dolů, než jít mezi ně, – řekla a Alwin se opět zadíval k moři. Nad zálivem rudly mraky, z dun vycházelo zvláštní soumravné světlo, sotva se vítr utišil. Na nebi stál měsíc a měl proti sobě zároveň slunce.

Pak i lidé pod skálou ztichli. Jen Amalberga se ozvala a schoulila ještě víc na kameni:

– Tobě nic nevyčítám, Alwine. Spíš si vyčítám, že jsem tě vytáhla až sem. Běž mezi ně, jestli chceš, jsi ještě mladý. Jsi jeden z těch mála lidí, kterým je vlastně dovoleno vše. –

Teď plály jeho oči jako krvavá vlčí světýlka zbarvená západem slunce. Přestal vnímat hemžení pod skálou i slova Amalbergovy.

Zastavil se na kraji propasti a spatřil dvě křižácké lodi plující před setměním do přístavu. Měly trojčipé plachty s černými kříži a dvě řady dlouhých vesel. Vezly obilí nebo vosk a med, kůži, sůl, dary pohanské přírody. Hejno racků je provází k přístavu. Vesla se stejnoměrně pozdvihovala a nořila do vln. V západu pohanského slunce zabírají v podpalubí přikovaní otroci. Třicet šilinků nových kulmských mincí stojí jeden zajatý pohan. Cennější je dobytek, švédské železo a cín. Prusové v útrokách lodí sotva vnímají slunce, jejich ženy zbytečně křičí na plující kogy.

Nespatří ani své muže, a záhy ani slunce. Jen plachty řádových lodí jsou jasné v tmavnoucích vodách zálivu, kosa tam za nimi je ještě bělejší; shora se ten proužek země zmenšoval a zářil na mořském horizontu.

Už jenom tam svítí slunce.

– Jenom jdi dolů, Alwine. –

Téměř zapomněl, že je tu ještě Amalberga a promlouvá v šeru. Řádové kogy stahovaly plachty před Tolberkem. Holé stožáry se ukázaly k nebi jako ramena kříže. Stál nahoře a nejraději by zamával bílým plátnem, aby na sebe upozornil. Kdysi táhl s nimi.

– Jdi a nech mě tu samotnou! Prožiješ si letní noc jako každý jiný člověk. Tobě lidé vždy odpustí. Věřím v dobro odpuštění. Třeba ti odpustí i Bůh. –

Lodi kotvily příliš daleko. Mohli to být kupci z Visly nebo z ostrova Falster, vezoucí postní ryby do řádových hradů.

V posádkách podél celé Visly neplatí léto ani pohanský slunovrat. Řádoví rytíři se právě scházejí k večerní modlitbě.

Brzy se ozvou zvony od svaté Anny.

Amalberga se pokřižovala.

– Ale jeden člověk na světě ti nikdy neodpustí, Alwine. –

Z Tolberka se neslo slabounké cinkání a šířilo se nad ztichlými vodami. Byl to zvon volající zbloudilé lodě a všechny opozdilce k večerní pobožnosti.

– Kdo myslíš? – odpověděl Alwin. – Ty? –

– Ne, – pohnula hlavou, – ty sám si nikdy neodpustíš a budeš se trápit sebemenším hříchem až do smrti. –

To jsou slova, chtěl by jí nejraději zakřičet do obličeje a otrást jejím sebejistým výrazem. Slova znamenající zrovna tolik jako písek vysypaný do vody. Co si nemá odpouštět, vždyť nemá žádný větší hřích; teprve odešel z domu, nic zlého jinak neudělal.

Amalberga si přetáhla kus látky přes vlasy a opět si nasadila kovovou sponu. Už ji nezdržoval ani nescházel s ní, aby stihl pobožnost v chrámu svaté Anny.

V polotmě viděl, jak odvažovala koně a ještě se přitom obrátila. Podle všeho na něco čeká. Nepokročil na cestu ani k propasti. Naslouchal klapotu jejího koně, dokud nedozněl na skalní cestě.

Z oblohy se vytratilo slunce a hluboký večerní klid se táhl nad celým pobřežím, také vyzvánění od svaté Anny umkllo.

Alwin se chtěl vrátit k moři.

A tehdy uslyšel ve tmě jiného koně. Dva jezdci ujížděli od pobřeží, ale Alwin je nepoznal. Měli na sobě bílé řádové pláště, byli zabráni v latinském hovoru.

Přesto se přikrčil v závěji písku. Co když ho hledají? Oba jezdci odbočili k panské cestě dřív, než ho mohli spatřit.

Nezvyklé světlo se šířilo po pláních, na kolících opuštěného vlnolamu usínalo hejno mořských racků. Pod horizontem, dál v moři, vrzaly spoutané křižácké lodě, které nebylo ze břehu vidět.

Nebyla docela tma. Za jeho zády vzplanul oheň v pohanské osadě, také daleko v Tolberku hořely připravené hranice.

Byl to svatojánský večer.

Moře vyhazovalo na břeh k osamělému chodci malé ryby. Ležely v písku a třpytily se otočenými bříšky. Když je sbíral, byly ještě živé, probouzely se mu v dlaních a mrskaly a šlehaly kůži. Alwin ze Sovince je házel zpátky do tmavnoucích vod, a když krácel stále dál po pobřeží, svítlo víc a víc rybek v písku.

Kam teď dojdu? řekl si a zastavil se.

Ve tmě nad zálivem uslyšel skupinu pohanských žen, které se vracely podél pobřežní vody do osady. Již svítil měsíc a ženy šly v pásu měsíčního světla a vody. Byly oblečené, provoněné sluncem. Jejich vlasy ještě neoschly.

Zmlkly, když míjely cizince, osamělého muže se nikterak nepolekaly. Kolem krků měly opět přivázané křížky a nejmladší z nich se brodila v světélkující pobřežní vodě bosá, spletené sandály si nesla v rukou.

Poznával ji. Kdysi ho překvapila ve večerní zahradě a vábila k sobě kývnutím proutku. Doufal, že se teď aspoň ohlédne.

Dívka se skutečně zastavila a natočila se proti vodám setmělé zátoky, jen natolik, aby se zadívala na měsíc. A pak se hned zase rozeběhla za svými družkami.

Jejich hlasy se opět ozvaly ve tmě.

Alwin ze Sovince se konečně pohnul z místa, kde stál. Voda o něco opadla, i když v tomto moři nebyl příliv. Ztišil se vítr a Alwin šel pískem opačným směrem než pohanské ženy. Vracel se do Tolberku, kam už jela Amalberga před ním.

IV

Noc Jana Křtitele

Dvě vyloupnuté lidské oči zářily na zlaté misce, jako by ještě žily, a pohasínaly v krvavém slizu. Tak skončil Jan Křtitel. Ty šupinky plovoucí na talíři měly být odrazem duše a věčného vykoupení, které není možné uhasit.

Dnes byla nejkratší noc ze všech nocí v roce, chvíle zrození svatého Jana, a snad k jeho památce se shlukli v zahradách lidé i můry nad plameny, které je měly spálit.

Zář svatojánských ohňů se šířila po nočním nebi a putovala po zdech a trámech do komory, kde spal Alwin. Byl snad jediným, kdo dokázal usnout v této noci. Ležel na slámě a jeho opocená záda perlila v odlescích desek a arabských číslic, které ho obklopovaly i ve spánku, ze třpytících věcí promlouvaly jiné oči. Zbarvené ohněm a úzkostí nejkratší noci, také ony ještě žily. Měl by je zabít, aby je zahnal, nebo jim naslouchat?

Amalberga se krčí v nejponuřejší části hradu, uzavřela se ve své kamenné věži a čeká tam naproti na zjevení posledního anděla, na znamení soudného dne. Ať si lidé venku řvou a jiskry šlehají nad nejvyšší stromy, ať se vznítí třeba vyschlé krovky a střechy chlévů, anděl najde lépe cestu k zemi. Plápol ohňů ho přivábí. Proto nechává Amalberga otevřené dveře.

Spící nevnímal hluk ze zahrad, dupot na ochozech ani světla ohňů. Do temnot jeho snů promlouvaly pranepatrné vzdechy úzkosti a skřípot zubů. Jako by byla Amalberga s ním v komoře, ta ubohá, proč tolik věří v anděly?

Nikdo živý je ještě neviděl, vycházel šepot z temné komory, a přesto slyším mávání jejich křídel. Amalberžinou řečí promlouval ďábel:

Jsou tu, mezi námi, jinak bychom žili stále ve tmě jako ti pohaní v zahradě, jako vlci. Bloudili bychom s můrami nad plameny, které vše spálí. Musí tu být! Je tak přece psáno ve svaté knize: duše, které budou spaseny, odlétnou do nebes a už nebudou mít těla, nebudou se moci ani ženit nebo vdávat, budou volné jako andělé.

Chtěla bych k nim!

Být jako oni.

Světla mezi trámovým proskočila na strop. Alwin porazil ve spánku pohár ležící u jeho ruky. Cinknutí kovu ho neprobudilo. Víno smíchané s vodou se tichounce vylévalo po podlaze, a znovu se vracel onen hlas. Okno komory bylo otevřené do noci.

Proč myslíš, že se otvírá okno, když někdo umře?

Viděla jsem tolik lidí umírat, a vždy to bylo stejné. Lidé na pobřeží mi řeknou, když má někdo umřít, a jdu pak sama za ním. Chci to znovu pochopit. Často přinesou umírajícího k domu, tak jako přitáhli tebe. A pak jenom čekám. Pozvu do místnosti schválně víc lidí a všichni poznají pravý okamžik, kdy zemře. Je to slabší než dech, žádný zvuk, žádný sten, něco slabšího než stín soumraku přelétne po tváři mrtvého, ani se nepohne, a přesto nastává v místnosti nesnesitelné pnutí, dokud je okno zavřené. Třeba se zdálo, že již člověk dodýchal, kůže se napnula a zbarvila smrtelným nádechem, ale ještě žily oči. A vždy se to stane, onen zvláštní náraz, že všichni přítomní strnou. Jako by někdo neviditelný uhodil nehtem do hluché struny.

Něco nehmátného vyšlo z umírajícího těla. Ona duše se zbavila přítěže těla a bloudí na světě a nezanikne, dokud nebude spasena. Chce se vrátit k andělům, od kterých přišla, a zatím zůstává stále tady, v dosahu země, nad vodami, ukrytá v kameni, v nás, ve zvířatech, ve všem.

Věřím, že co bylo kdy na tomto světě řečeno a vykonáno, se nemůže ztratit. Žádná lidská myšlenka nebo čin. Opakuje se pouze v jiných dobách a v jiných lidech, stále dokola. Bez vykoupení.

Přijdeš na místo, které ti má být neznámé, a přesto cítíš, že už jsi tu kdysi byl, a nevíš kdy ani jak. Dávno před mnoha, mnoha léty, v jiném životě. Vše kolem je podivně známé, stačí se trochu porozhlédnout. Za ohybem začíná cesta, za těmi stromy čeká dům. Obrátíš se a dům tam skutečně stojí, nejsi překvapený, že má jinou střechu a jiné tvary zdí, nevíš, kam vedou bílé schody, kam onen vchod. Běžíš nahoru a víš: tady jsou dveře. Slyšíš cinkot pohárů, hlasům nerozumíš, a přece jsou známé a ty jenom stojíš a nasloucháš.

Ti uvnitř tě zvou k sobě.

Zemřeli, nebo jsi sám mrtvý? Vstoupíš dovnitř a najdeš se mezi hosty, jakýsi člověk má tvé čelo, tvé rty, usmívá se a pije, jenom jeho oči budou jiné. A kdybys dokázal chodit dlouho sám po starých mořských dunách, vzdálit se od živých lidí a mít nad hlavou jen mračna a mořské ptactvo, tak sám, že se pohne jen písková duna a jinak se nehýbá nic, ani ty, po celý den a po celou noc, stále znovu... Tak zapomeneš na své tělo a z dun se vynoří podivné obrazy. Možná hrady, valy a hroudy, přízrační jezdci vedou koně po kamením dlážděném břehu, uslyšíš zvonění podkov a šplíchtot koní v příboji. V tom zhora pustém kraji, který jsme znali, je náhle plno skal a stromů, v místech, kde dnes najdeš písek a sotva jediný útes nad Tolberkem. Zbyla jediná křídová stěna a pár zapomenutých kamenů z krásného kraje minulosti. Nic víc. I tys byl možná jedním z bludných jezdců, kteří tu prošli, aniž bys o tom věděl.

Vše se stále vrací a znovu začíná. Takový je úděl většiny lidí. Trmácejí se po tomto prašivém údolí a nevědí o svých předešlých nadějích a strážních, ztratili svou cestu. Lopotí se a množí jako mravenci, vypařená sůl a bída země, zmnohonásobují jenom pozemský úděl a touží po vykoupení.

Spása však nepřichází, lidé se táhnou ke zkáze. Zapomněli na onu zvěst, kterou přinesli na zem andělé, ztratili víru a nebeské světlo. Dítě přišlo nahé a čisté na svět, otevírá oči, vzpíná ruce, vnímá světlo, a přesto pláče. Tolik cest se zdá otevřených, a nakonec

zbývá zase ta jediná. Proto dítě pláče, tuší již cestu a vnímá stejné světlo, které vidí umírající. Ta stezka je opakem života a každý po ní musí jít sám, je tak úzká, stoupá přímo k nebi, stačí jediný chybnější krok a je ztracena, každý umírá sám pro sebe a jen další dítě může začít znovu a má možnost ke spáse. Tak málo však stačí, aby se stal člověk špatným, a tolik musí vytrpět, aby se spasil. Neboť já jsem světlo! řekl náš vykupitel. On i svatý Jan Křtitel vyslyšeli zvěst, kterou sdělil jejich matkám nebeský anděl.

Není jiné cesty.

Teprve utrpením uniká duše zemi.

Vrací se domů!

Spící Alwin se pohnul. Nespal příliš dlouho a nevěděl, co ho probudilo. Podivuhodně jasnou nocí prolétl záblesk, zdálo se mu, že padá hvězda z nebe a zář letí otvorem mezi okenicemi. Otřel si potem z kropené spánky. Byl to jen zásvit louče, kterou vyhodili s hradního ochozu. Na čele ucítil závan, jako by kdosi vyšel z komory a nechal za sebou otevřené dveře. Neslyšel však kroky. Nikdo s ním v komoře nebyl. Amalberga musela odejít tak tiše, že ji ve spánku neuslyšel. Na podlaze se třpytily dva cínové poháry, ten jeho byl vylitý, její stál nedotčený.

Vzal křesadlo a zapálil voskovici. Pot na hrudi ho svědilo. Přinesl si k lůžku džbán a nejraději by si vylil zteplanou vodu na hlavu. Slyšel bosé nohy, které zapleskaly kolem dveří komory a které pronásledoval mužský dupot a otrásal ochozy. Ať se honí za světly a řvou, nevyjde mezi ně, porazili by ho k zemi a víc by už neusnul. Nevyjde si ani pro čerstvou vodu, dnes by u studny zabloudil a nenašel vědro. Pro ty venku spasitel netrpěl. Oslepil jim oči a zatvrdil jim srdce, aby neviděli, ač mají oči, aby nechápali, ač dostali rozum. Neobrátili se a on je neuzřel...

Alwin usedl na lavici a chvíli se díval do plamene zapomenutýma, znovu usínajícíma očima. Chtěl sedět bez pohnutí a zahnat tak okolní křik a smích ze zahrad, aby se vrátily přízračné obrazy

i spánek. A tak zíral do svíce a přes protějšší střechy se valila bledá mračna, mohl to být také kouř, ucítil, jak se celá místnost zatočila a v otvoru za klenutým oknem se rozkomíhaly záblesky i hvězdy.

Ještě žádná neslétna z nebes.

Amalberga nechává zbytečně otevřené dveře. Také ona čeká ve tmě naproti. Jsou sami dva v této noci mezi pohany.

Proč nejsi mezi ostatními a netěšíš se z této noci, posmívá se praskot blížkých ohňů.

Sfoukl světlo.

Chtěl bych usnout, odpovídal, ještě chvilku spát.

Tak proč nespíš, když zavíráš oči?

Celý dům skřípal a naříkal pod lidskými kroky jako tonoucí loď, která se má propadnout do vln. Ještě nebyla tma na zemi, v zahradách pobíhaly svlečené ženy. Alwinovy oči nesnesly tolik světla. Chtěl dál spát, ale někdo ho probudil. Lidé nebo Amalberga?

Počká, až sama vyjde a bude ho zvat do své tmy.

Pojď se mnou, Alwine, nestůj jako cizinec přede dveřmi. Uchopí ho a potáhne ho k sobě a oba spadnou na kamennou zemi. A tak vypadal pád prvního anděla s pozemšťankou, vzpomněl si na její slova v lese. Zase by ho od sebe odstrčila, zase by přemáhala posměchem letní závrať a touhu po pádu do mořské pěny.

Sám za ní nepůjde ani o krok. Věděl, že této noci přijde! Mraky nad protějšší věží se spojily, zář blížkých ohňů se snížila k obrysu hradeb. Hradní hosté a kupci z Visly, potulní mniši a zběhlí pacholci z křižáckých lodí táhnou ženy dál do zahrad. Podupou kolem sebe keříky a olámou stromy, shoří i tráva v noci. Ztracení boží jezdci a dívky převlečené za čerty.

Sami sobě se smějí.

Když se konečně všechen hluk utišil, pozvedl Alwin hlavu a poznal, jak pohasl třpyt věcí, které ho obklopovaly. Mrak nad protějšší věží zmizel a znovu byl znát zubatý obrys vztyčený proti zakalené obloze. Jako by celý hrad osiřel. Naproti jsou zbytečně otevřeny

dveře. Sám přes dvůr nepůjde, i když zná cestu a první schod k věži pozná podle zaskřípnutí i v největší tmě. Ať žena čeká, v průzorech mezi věží poletují šediví ptáci. Nebyli o moc větší než vrabci, ale ti ve tmě nelétají. Kromě netopýrů to nemohli být žádní jiní, míhali se kolem stěn věže tiše a nenarazili do otevřených dveří. Dnes byla ve věži tma.

Nechali se zvábit jinými plameny. Lidé sráželi netopýry za letu holemi a strkali je zpátky do ohně, když se snažili vymotat. Jejich průsvitná křídylka vzplála, tělíčka se kroutila žárem a lidé je nedobili. Těšil je zoufalý pískot. Ať se škvaří, řekli si spokojeně, sami vlétli do žároviště.

Znesvětili svými hříchy zemi a v dnešní noci zapalují svatojánské ohně. Aspoň plameny nad jejich těly mají být čisté, poletí k nebi. Kdo k nim přilétne a nechá se zvábit této noci? Anděl či ďábel, uvítali by mezi sebou kohokoliv. Rouhají se marně, nebe se odmlčelo a víc se neozve.

Alwin chtěl dál naslouchat hlasu, který přicházel z ještě větší tmy. Nepohnul se, aby zarazil závoru na dveřích nebo zavřel okenici. Vyhaslá hvězda padá ve tmě a mizí v mořských vodách.

Povím ti onu zvěst, Alwine!

Alwin složil hlavu k plnému poháru na lavici, vzpomněl si, že je plný, chtěl se z něho napít, ale ruka k vínu nedosáhla, opět usnul.

Lidé s křídly kdysi sestoupili k zemi. Jako my dva dnes tam na dně skály pod Tolberkem uviděli pozemský život. Před nimi tu žila ubohá plemena připomínající spíš zvěř, bez rozumu a bez duše. Anděl létal nad vodami a skalami a z veliké výšky spatřil pozemšťanky, jak vstupují do mořských vln. Z té výšky, ve které létal, se mu zdály být krásnými a čistými. Zatoužil po jejich krásných tělech, snad se chtěl dostat z ledových mračen a ohřát se jenom chvíli v blízkosti živoucího těla, snad chtěl složit jenom chvíli hlavu na trávu nebo smýt prach ze svých kovových křídel, spadl mezi ženy a víc už nevzlétl.

A tak vznikl prapodivný tvor, jako jsi ty nebo já. Polozvíře a zároveň polobůh trmácející po světě tělo a andělskou duši. Odtud věčný svár rozumu a citu, zvířete a svědomí v člověku, neustálý zápas, který se neusmiřuje jako oheň a voda, stonásobné zlo stojí proti jiskřičce dobra a nerovný svár se stal zákonem lidského života.

A přece ještě život nezanikl, i když vítězí vždy zlo. Něco ho musí pohánět dopředu, jinak by se lidé přece dávno zadávali a zničili na své cestě, něco sem přece přinesl padlý anděl, čím se povyšuje smysl dalšího života: dal nám naději.

A v tom je ďábelský podvod, kterému lidé uvěřili. Onen záblesk naděje, bláhová zvěst, že jednoho dne přijde vykupitel a vyvede nás zpátky do nebes, že se duše budou moci vrátit domů a že se zároveň osvobodí lidské tělo a bude moci zase žít jako pouhé zvíře, bez naděje na nějakou spásu, a proto neskonale šťastné.

Vzhlíželi ze své pozemské tmy k obloze a zajásali, když se zastavila velická hvězda nad Betlémem. Věděli, že se opět přiblížili andělé na svých ohnivých vozech k zemi. Jeden z nich navštívil zřejmě Pannu Marii a předtím matku Jana Křtitele, náš spasitel i jeho předchůdce tak mohli na sebe vzít lidskou podobu, aby ukázali cestu.

Strašlivé utrpení a potupnou zkázu těla! To je ta cena za vykoupení. Kdo má uši k slyšení, slyš! zvolal vykupitel a pak vystoupil do nebes a ohnivý sloup vynesl také tělo svatého Jana. A víc už nikdo nepřilétl. Žádní bozi ani andělé. Lidé doufají marně. Spasitel přichází jenom jednou, aby se vrátil v den posledního soudu. Dřív ne, do té doby bude nebe mrtvé. Jako ohnivá pěst se ukáží znovu andělská znamení, hvězdy budou pršet z oblohy a řád mocností nebeských bude zničen.

Sedm andělů zatroubí na sedm polnic, již nebude lhůty. Jakmile zatroubí sedmý anděl, dovrší se Boží tajemství, které dal jako radostnou zvěst svým služebníkům prorokům. Prameny vod a řek se promění v krev, lidé budou sežehnuti, v oněch dnech budou hledati smrt, ale nenaleznou ji, budou toužiti, aby zemřeli, ale smrt od nich uteče...

Ještě je tolik věcí, kterým nerozumím.

Ale vím jedno. Každé nanebevstoupení nějak souvisí s ohněm. Saula před Damaškem obličilo světlo, aby se obrátil a pochopil, Lotova žena zkameněla v sloup, když za sebou spatřila plameny. Byl tu oheň svatého Eliáše, ohnivě písmo na zdi oznámilo zkázu Sodomy, i Bůh promlouval k Mojžíšovi z hořícího keře a ohnivě vozy unášely pozemské ženy do oblak.

I zjevení naší Panny Marie se stává v ohnivém šlehu, za bouří, obvykle pod lípou v lukách, jako by do stromu udeřil blesk a Panna zachránila člověka, který se pod lípou schoval. Vždy viděli její obličej zčernalý, jako od ohně ohořelý. Ta jediná ze všech snad může zmírnit trest krutého Boha a uchránit nás před plameny.

At' je to jakkoliv, Alwine!

Jsem někde v polovině cesty, možná teprve na pokraji. Ale už dost daleko od všech žijících lidí. Už se nemohu vrátit ani zahodit hřivnu, kterou mi kdosi daroval tím, že mi vzal otce i matku a obě starší sestry, pokřivil mi tak záhy duši, proměnil mne z hezkého dítěte v šerednou ženu, to nemohlo být nadarmo. Proto se mě nesnaž srazit zpátky klidem, nezdržuj mne. Neboť mnoho je povolanych a málo bude vyvolených.

Třeba najdeš stejnou cestu, ozývalo se přítmím chladnoucích stěn a osiřelých věcí, bude však delší a mnohem lopotnější než ta moje, nezávidím ti, Alwine, o to snad dojdeš dál... a onen hlas se vytrácel otevřeným oknem do noci:

Protože tebe čeká nejdříve pád!

Bylo chvíli po půlnoci, když uslyšel zaklepaní na dveře. Tentokrát neměl sny. Spatřil obrys ženy stojící ve stínu otevřených dveří. Byla to Amalberga. Nevěděl, jak už tu dlouho stojí a pozoruje ho při spánku. Než stačil promluvit, ustoupila do chodby tak tiše, že se zdálo, že tu nikdo vůbec nebyl.

Co chtěla uprostřed noci, má jít snad za ní?

Když se nic neozvalo, vyhlédl do noci. V chodbě nestála, žádný stín se nevzdaloval podél ochozů a nevábil k protější věži. Spíš si celý Amalberžin obrys vymyslel. Pak se ještě neprobudil.

V blízkosti hradu dohořely ohně, už neprošlehovala žádná zář listovím, země chladla. Viděl vzdálené hvězdy. Teď v létě, co je dobytek venku, zalézají lidé do stájí a plných sýpek. Nadýchl se chladnějšího vzduchu a doufal, že mu přinese klid.

Kam zmizela? Naproti jsou stále dveře otevřeny. Skoro to vypadá, že se přišla přesvědčit, zda Alwin skutečně spí a netoulá se v noci mezi svatojánskými ohni. Nebo ho chce pozvat k sobě, když lidé usínají a opustili zahradu?

V domě práskly dveře. Amalberga tápe kdesi před ním a neozývá se. Něco podivného se mělo stát ve zbytku svatojánské noci.

Alwin odsunul vědro ze zápraží a šel po schodech bosý, aby nikoho neprobudil. Sandály si dal za opasek. Nepotřeboval světlo. Nebyl v domě sám. Opět se otevřely dveře pod ochozy a ozbrojený knecht vstoupil do dvora. Nesl louči a Alwin slyšel, jak šramotí řetězy u vstupní brány.

Dnes bylo pro každého hosta otevřeno po celou noc.

Alwin ze Sovince zůstal stát u nabílené zdi. Cestu k Amalberžině věži si najde, když se přidrží dlaní při zdech, zahradu pozná při došlápnutí na trávu. Ale ještě vyčkával. Plápolání louče bylo posledním vzplanutím v noci. Jinak byla tma.

Alwin šmátral nahoru k věži a tichounce volal:

– Amalbergo? –

Shora mu nikdo neodpověděl. Přitiskl se o něco víc ke zdi a ustupoval do přítmí zahrady. Pak vjel do dvora kůň a jeho bílá srst se leskla, železo přijíždějího jezdce zazvonilo, bílý plášť měl pokrytý prachem.

– Všichni odešli k ohni? – slyšel, jak se ptá knechta.

– Tak, pane. Mám jít pro ni? –

– Nemusíš, počkáme tady. –

Alwin ze Sovince viděl rytíře sestupujícího s koně, i v mihotání louče byl znatelný černý kříž na jeho rameni. Byl to řádový bratr. Přivazoval koně k železnému kruhu na zdi, a když šel přes nádvoří, odrážel se zvuk každého kroku od stěn.

– Nebude v kapli? –

– Teď v noci? –

Alwin zůstal stát ve skrytu velikého křoviska, bosýma nohama ucítil, že země ještě docela nevychladla. Mohl by utíkat po hebounce hladící trávě do noční zahrady, pod stromy ho nemohli uslyšet. Přeběhne po lávce za mlat, obejde příkopy a pak už bude mimo hrad. Ale ještě se nepohnul.

Uslyšel ve tmě jiného koně. Očekával, že to přijíždí Amalberga. Další muž vjel do vrat a také on měl přes rameno plášť, který byl však šedý a světlý proti zdivu jako ti netopýři poletující kolem prázdné věže, a kříž na jeho rameni byl pouze třiramenný.

Tentokrát poznal oba jezdce. Kdysi spolu sloužili v jedné korouhvi. Za Roderichem z Clee teď přijel sloužící bratr Iwy. Oba byli starší než chlapec ze Sovince, prošli bitkami po celém severu, těžko by si Alwina připamatovali. Dostal se jenom do bitvy pod výšinou Bergrun a hned tam napoprvé svůj řádový plášť ztratil. A přesto se zdálo, že si ho bratři našli i potmě, v úkrytu mezi vonícími keři, a zvou ho k sobě:

Pojď zpátky, bratře, a vezmi na sebe svůj bílý plášť a kříž!

Roderich z Clee se však zastavil jenom proto, aby se na nádvoří vymočil.

– Počkej, Iwy, – zvolal za sloužícím bratrem, který už šel k hradní kapli. – Vyprázdňeme si nejdřív poháry, než najdeme služebnici pro tuto líbeznou noc. –

Roderich z Clee pozdvihl hlavu k hvězdnatému nebi a přitom mu spadl plášť s ramen. Iwy odhodil závoru na kovaných dveřích. Z kaple problesklo červené sklíčko věčného světla a Iwy řekl:

– To by tu mohla být zavřená? –

Roderich z Clee musel překročit padlý plášť, aby jej nepomočil. Knecht zhasil v odtokovém korytě louči. Ještě chvíli, co muži zmizeli v kapli, stál Alwin ze Sovince v přítmi úkrytu mezi keři, a teprve při zapadnutí dvířek se pohnul. Je lépe zmizet, než udeří ranní zvon,

napadlo ho, řádoví jezdci čekají na první mši. Alwina odtáhnou na provaze k řádovému hradu a nechají ho zazdít do sklepní cely. Tam bude žít bez světla a otevřou mu nejdříve po velikém půstu. Vyjde ven slepý, vlasy i vousy bude mít bílé, oči nesnesou denní světlo. Takový bývá trest.

Šel sám do noční zahrady, kde doutnal popel z několika ohňů. Lidé zahradu opustili, kráčel pod stromy a po dalších krocích poznával víc, ani květina nezůstala pod nasypnými záhony, na zemi se černala kola vypálených travnatých míst, noc se stala o poznání jasnější. Odešel by kamkoliv, kdyby věděl kam. Za úsvitu odejdou oba řádoví jezdci z hradu, pak se může vrátit do komory a dál spát, bez koně a meče by nedošel daleko, lidé ho od sebe odeženou, když ho nechrání řádový kříž, samotného jej přepadnou v lesích vlci. Musel by se vyhýbat dravcům i lidským obydlím a putovat jenom za nocí a nejlépe před svítáním, kdy bývá největší ticho na zemi. Půjde bosý, aby ho lidé ani zvířata neuslyšeli. Pokud trvá léto, může spát venku, ale na zimu se stejně musí vrátit k lidem.

Uhnul před nečekaným zábleskem ohně, který zazářil ve středu opuštěné zahrady. Jako by se plameny samy probudily, když od nich odešli povykující lidé.

Šel za tím světlem. Vzplálo tam dobré dřevo, do ubývající noci nečpěl kouř listů a syrových větví, možná přehořel kus vyschlé vrby a spadl do ohniště.

Když došel blíž, uviděl mezi ohněm a stíny stromu stojící ženu. Stejný obrys jako ve dveřích komory. Byla to Amalberga, to ona přihodila do ohně a ustoupila k vrbě, a její hluboký stín se nehýbal o nic víc než kmen vrby. Usnula ve stoje, nebo se modlí?

Žena však měla otevřené oči. Držela se levou rukou kmene stromu. Něco se zalesklo. Měla v ruce dýku a zdálo se, že nevnímá praskání rozhořivajícího se ohníčku ani kroky chlapce vstupujícího do světla. Dýkou snad odřízla pahýl nebo očistila větve od žárem zkroucených lístků. Teprve hlas ji vyrušil.

Tiše, Alwine, – zaprosila a neodvracela se od ohně. Spustila jen ruku a dýku schovala do záhybu šatů. Čelo měla zastíněné kápí a neustoupila, i když jiskry vyletovaly a zhasínaly jí kolem očí a vlasů. – Cos chtěl? –

– Jsou tu řádoví bratři. –

– Kolik jich je? –

– Zatím dva. –

Amalberga se konečně probrala, neřekla nic. Taková mu připadala vždy, když něco naléhavě potřeboval, vzdalovala se aspoň pohledem a prodlužovala jej někam přes jeho hlavu.

– Přišlas mne probudit, abych zmizel? –

Zastíněné čelo se teď zablýsklo odrazem ohně.

– Neřekl jsi mi, že jsi řádový bratr, – promluvila konečně a nic neříkající pohled se prodloužil směrem k domu.

– Hledají mne? – ptal se Alwin.

– Proč tebe? – Sklonila se pro zbylé dřevo a házela je blíž k ohništi. – Tys přece opustil řád sám, tak čeho se bojíš? – Sbírala i sebemenší větévky, jako by chtěla posílit oheň, aby je bylo vidět odevšad, i z hradu. – Je určitá hranice pro každého křesťana. Stačí tu mez překročit, a pak už je dovoleno vše. A tys to vlastně dokázal, aniž bys chtěl... Jsi zdravý, můžeš si dělat, co chceš. – To všechno říkala trpělivě a její oči přitom hledaly v přísvitu nejbližších křovin někoho docela jiného.

– Jsi šťastný člověk, Alwine. Kdo dokáže žít bez naděje na spásu, tomu je na světě dobře. –

Sledoval, jak uhlazuje a rovná každé dřívko v dlani, jak se její zakryté čelo pokorně sklání, a nejraději by ji udeřil do hlavy. Zase ta nic neznamenaající slova, kterým má naslouchat, když jsou daleko výmluvnější plameny šlehající ke koruně vrby, potřebuje mluvit, beze smyslu, a přitom vlastně volá: Tady jsem!

– Proč tedy přijeli? –

Oheň se ještě víc rozhořel.

– Neslyšíš mne, Amalbergo? –

– Ne, odpusť, – napřímila se a vysypala poslední hrst do plamenů, – zamyslela jsem se trochu. – Otrhla si smetí s rukou a chvíli bezmyšlenkovitě naslouchala praskotu ohně a něčemu se přitom pousmála.

Měl toho dost. Už je museli vidět z hradu. I v kapli se ozáří zasklená okna. Sebral sandály, které měl zastrčené za opaskem, a začal si je splétat.

– Už odcházíš, Alwine? –

Přetahoval si řemínky kolem kotníků, přestal Amalbergu poslouchat. Jak dlouho má ještě ztrácet čas v tomto zbytečném hovoru?

– Lituji, že nás brzy opustíš, Alwine. –

Neviděl na smyčku utažených sandálů, musel blíž k ohni.

– Víím, co nám je, – promlouvala, – potřebujeme změnu, vzduch, utéci odsud. – Aspoň se teď neobracela zpátky k domu. Všiml si, že se jí chvějí ruce a starý prsten svítí v záři ohně.

– Vyčkej, – zaprosila pojednou, – zůstaň tady chvílku. –

Stál před ní a neříkal nic. Sandály měl utažené, mohl utíkat ze světla ohně, ale žena přistoupila blíž k němu, ruce si položila k hrudi, její chvění neustávalo, i když se pokoušela o úsměv.

– Nepřišla jsem tě vzbudit, abys odešel. Naopak. – Zrudla blízkostí ohně. Připadalo mu, že by tu mohl stát třeba poslední pruský pohan a chovala by se stejně, červená světýlka místo očí zářila ve tmě, tentokrát bez úleku a výmluvně. Tentokrát by žádného muže od sebe neodstrčila, ani Alwina. Zdálo se mu, že touží aspoň po zbytku svatojánské noci, jako toužila odpoledne po moři.

– Nezlob se na mne, – slyšel, jak šeptá žena, – že jsem tě od sebe odstrčila v tom lese, Alwine. –

Bál se svítících očí i hlasu, kterému musel pojednou věřit. Přeje si, aby ji objal, aby spolu ulehli do trávy, než skončí tato noc. Nemohl se mýlit.

– Kdybych tak mohla umřít, – řekla Amalberga a sňala si kápi s hlavy, – hned teď... –

– Nerouhej se, – řekl Alwin do země.

– Už jenom jednou v životě se usměji, – pokračovala však stejně rozechvěle, – až budu umírat. – A pak uviděl ruku, která ho uchopila a vedla světlem k plameni.

– Přenes mne přes oheň, – vybídla. Ucítil blízkost jejího těla i tlak zlatého kroužku zařezávajícího se do dlaně. A ruka, která ho vedla k ohni, se uklidnila při doteku a už se netřásla.

– Co čekáš, Alwine? –

Hned neporozuměl, co chtěla, ale v té chvíli a záři ohníčku byla její tvář opět divoká, tak tmavá, že svítily jen oči.

Poklekl a pozvedl Amalbergu se země, překročil s ní tiše, vlídně praskající dřevo. Báł se, že se zhroutí s těžkým tělem do ohniště, ale ženské tělo se samotné přimklo k němu, objetím se nadlehčilo a žár ustoupil, když spolu dosedli do trávy na opačné straně. Spíš se svalili, a už se nepozvedli.

– Tak, – řekla žena při doteku země, – nikdy ti to nezapomenu, Alwine. – Ulehla naznak na trávu, nebránila se, když jí rozhrnul šaty na hrudi. Zdálo se, že zapomněla na chlapcovy ruce, které se zastavily. Našly holé tělo, nečekaly snad, že bude tak hladké a bílé, že není opuchlé a zrudlé jako ruce nebo obličej. Na odkrytých prsech ležel zářící železný kříž. Chlapec se jí nepustil a žena se sama nevyprostila.

– Kamkoli teď půjdeš, tam půjdu i já, – promluvila k ozářeným větvím vrby nad sebou. Hlas zněl hrubě a zdrsněle v praskotu hořícího dřeva, byl skoro neženský, ale místa pod ležícím křížem byla plná a měkká. – Kam si lehneš, tam bych chtěla spát také. A kdybys byl slepý, vodila bych tě po světě, abys našel znovu světlo, mýma očima. –

Ženská ruka na okamžik zadržela tápající dlaň, pak ji opustila, aby setřela šmouhu na skrání, a vzápětí se vrátila a přimkla chlapcovy prsty jenom k jedinému místu a nikam dál, a tentokrát je stiskla.

– Oči se otvírají a je tma. – Obával se, že pláče, ale mluvila dál ke koruně vrby naprosto klidně. – Ta je ze všeho nejlepší. –

Bože můj, opakoval si Alwin, co mám udělat? Zdálo se mu, že se drží neživého masa, že to vše není skutečné. A nejraději by položil k dýchající ženské hrudi čelo a rozplakal se. Bude ji hladit, až sám usne. Po ničem silněji netoužil.

Zdálo se, že nic nepostřehla.

– Bojím se takové tmy. Chtěla bych žít, spojit ruce s tvými, skryla by nás tráva a stromy. Mít jedno léto jako každý jiný člověk, a pak ať přijde cokoliv. –

Naslouchali praskání dohořívajícího ohně. Větve od sebe odpadaly, aby se víc nepřiblížily a samy o sobě rychleji pohasly. Nepohnuli se, aby přihodili do ohniště, oba čekali, až žár sám ustane a budou se moci vzdálit. Takto nemohl vyprostit ruku, cítil pokojná, měkounce odevzdaná prsa. Amalberga leží jako ovce v trávě, tvář má otočenou k blednoucí obloze.

– Usnula jsem dnes večer, – ozvala se opět. Nad sebou viděla někoho docela jiného, chtěla ukázat nebi kus bílého, věčně trýzněného těla, které se samo nepohne. – A měla jsem zvláštní sen. Zdálo se mi, že jsem umírala, a když mi bylo nejhůř, spadla závora na dveřích, otevřely se samy a někdo stál na ochozu. Byl celý v bílém a já jsem slyšela, jak říká: Pojď ke mně, Amalbergo, jsem tady. A tam stál můj anděl. –

To odevzdání bylo příliš náhlé, aby mohlo být skutečné. Snad budou takto ležet až do úsvitu a pak se žena odkulí od chlapce, uslyší zvony od svaté Anny. Zadívá se na svoje odkrytá prsa a nebude moci hned pochopit, že má rozhrnuté šaty, zapne se, nepodívá se na Alwina a půjde do kostela, jako by se nebylo zhora nic stalo.

– Co je ti, Amalbergo? – zeptal se Alwin, když se posadili.

Vyprostita ruku a víc ji chlapci nevrátila. Ohníček skomíral a přes obrysy zubaté věže lezly mráкотné náznaky svítání. Zavřela oči a kývla k domu.

– Ti dva přijeli za mnou. –
– Proto jsi mne vzbudila? –

Dosud skrytý kmen blízké vrby vystoupil hrozivěji ze šera, zvrásnělá a noži probodaná kůra.

– Podívej se, – pravila Amalberga se stále zavřenýma očima, – už chybí málo k úsvitu. –

Bylo ticho, když si zapínala šaty, její ruce se vůbec netřáslly. Skoro zapomněla, že ještě sedí vedle sebe.

– Náš dům a všechny moje věci má dostat řád, – pokračovala a dopnula háčky, i železný kříž urovnala na řetězu do středu hrudi. – Dají mě do nějakého kláštera, ovážou mi boky provazem, ostříhají mi vlasy a někde v klášteře umrznu k smrti. Budu nevěstou Kristovou. –

– Netrap se. – Nemohl jí pomoci jinak než slovy, nic neznamenající útěchou. Obrysy věže byly stále znatelnějšími.

– Podívej se na mne, ruku mám ještě zchromlou, v opasku mi zbyla sotva hrst měděných peněz, mám kus drátěné košile a tyhle sandály. Sám jsem utekl z domu a tady jsem ztratil poslední přátele... A přece si nezoufám. –

Ty jsi šťastný člověk, Alwine, – řekla a otevřela oči. Obemkla si kolena. – Můžeš jít, kam chceš. Osud za tebe zrušil řádový slib, jednou budeš snad dobrým jako nebeský anděl. –

– Půjč mi ještě ruku, – požádal Alwin.

Ozvalo se prásknutí kovaných dvířek. Oba vzhledli a zmlkli.

– Ted' už mne nech, – zašeptala Amalberga, – nemusí nás vidět spolu. –

Ale ruku mu podala a přimkla se prsty.

Mužský stín prošel brankou v boční zdi a přibližoval se mezi stromy. A druhý stín obcházel zahradu kolem ohně a zůstal stát v křoví za jejich zády.

– Běž, Alwine. Jsi hodný, ale dnes mne nehledej! Sama se ozvu, jak to bude možné. Jdi, budu se za tebe modlit. –

Alwin se z trávy nezvedal. Z popela se ještě kouřilo. Amalberga se nepouštěla jeho ruky. Ať si ho najdou ztracení boží jezdcí, ať si ho odtáhnou na provaze do řádového hradu. Možná ho vyženou i s Amalbergou ze severu. Na obloze už nezbyly žádné hvězdy, brzy se ukáže jitřenka. Ta stála i nad chlěvy na Sovinci. Našel by s Amalbergou cestu domů podle slunce, podle hvězd.

Za zády uslyšel prasknutí a tlumenou nadávku.

– Poznáváš mne, Iwy? – řekl do prázdna.

– Odkdy se baví řádový rytíř s pannami? –

– Nejsem už řádový bratr. –

– Ale byls jím, – řekl Iwy a vystoupil z keřů. – Toho se nezbavíš, že se sebe shodíš plášt'. –

Také Roderich z Clee je našel podle hovoru. Amalberga vstala z trávy a upevnila si čelenku do vlasů. Na Alwina se víc nepodívala. Opět přísná a zakrytá žena mluvila s Roderichem z Clee latinsky. Kříž na hrudi se již neleskl, byl matný a černý. Oba muži přistoupili blíž, uchopili Amalbergu každý za paži, vůbec se nebránila. Zdálo se, že se nechává vést bez vlastní vůle.

Alwin ze Sovince osiřel u vyhaslého ohníčku. Čekal, až hlasy všech tří utichly na cestě ke kapli, pak se sklonil a rozfoukával řežavý popel. Stačilo přihodit pár třísek a chomáč suché trávy, a opět vyšlehly plamínky. Chtěl najít svůj úsvit venku.

Pak se ozval v tichu zbývající noci výkřik. To zakřičela Amalberga. Alwin zakopl o spadlou vrbovou větev, když utíkal k domu. Před hradní kaplí se zastavil. Slyšel ji, volání vycházelo shora z ochozu hradní věže. V šeru se mihlo ostří dýky a bílý plášť, oba řádoví bratři vlekli Amalbergu dovnitř, bránila se, bílý plášť odlétl k trámu. Vzápětí přirazili dveře a zarazili je na závoru.

Alwin stoupal po ochozu a v polovině cesty se zastavil. Amalberga naříkala jako divoká labuť, která krvácí, jako fena chycená do želez, úpění a kňučení se podobalo bolesti rodící ženy. Takový zvuk už jednou uslyšel, tak už se jednou potácel ještě jako dítě k odlehlé

věži a našel místo matky dvě zmítající se těla. A tehdy by byl raději matku nenašel. Fena kňučící na psy se také zprvu brání. Už chtěl sestoupit z ochozu, když se o zdi roztránil nový výkřik. Plný krutosti. Tentokrát to nebylo vábení ani úpění podobající se slasti. Jako by žena uvnitř umírala.

Ti dva v nitru věže Amalbergu bili. Vykroutili jí dýku z rukou a srazili ji ke kamenné zdi. Šlehají ji řemenem, stočenými provazy. Ozývalo se svištění dopadající přes uši, oči a vlasy. Strčili jí černou kápi do úst a lwy sevřel Amalberžinu hlavu svými koleny a pak si na ni klekl. Druhé tělo na ni dolehlo a vecpalo se jí mezi stehna, pak už nenaříkala.

V domě nastalo ticho. Křik neprobudil sluhy a mnichy. Lidé zmožení letní nocí spali a na kraji věže stál pouze Alwin ze Sovince a opíral se o zeď.

Nad střechami se ukázala jitřní hvězda, v zahradách zpívali ptáci. Stejná hvězda stála i nad chlévy na Sovinci.

Bože, obracel se Alwin k obloze, přísahám ti, že je oba zabiju. Zbytečně bušil do dveří, zbytečně do nich kopal. Zevnitř mu neotevřeli ani ho nevnímali. Byl sám a neměl ani meč. Oba řádoví jezdci jsou zdraví a ozbrojení, musí počkat pod schody, dokud nevyjdou a nebudou chtít nasednout na koně. Sám dveře nevyrazí. Najde si nůž na stahování prasat a ten udrží i ve zchromlé ruce, hrot jim vrazí do zad.

Z věže se už neozývala ani Amalberga.

Alwin však neměl nůž na stahování prasat, ani pouhou dýku. Jenom si vzpomněl na uvolněnou skobu v komoře, špicí skoby prorazí lidskou lebku. Vrátil se tedy do své komory, vzal skobu z trámu. Z oblohy mizela jitřní hvězda. Odvrátil se, aby vyšel z komory, pojednou se zastavil a rozplakal se...

Svatojánská noc byla u konce. Těsně před rozedněním seběhli oba řádoví bratři z ochozu, ve spěchu odvázáli své koně a dali se na cestu k úvozu.

Amalberga s muži ven nevyšla. Ještě dlouho ležela na kamenné podlaze a slyšela slábnoucí kopyta odjíždějících koní, ale nepozvedla se. Krev jí vytékala odevšad kolem uší, o trochu víc jí stékalo přes odkrytá stehna. Ani ne dvě hrsti by byly krve uniklé tak silnému a zhanobenému tělu. Sotva jezdci zmizeli, slyšela, jak knechti zavírají bránu a jak rachotí řetězy padacího mostu. Neměla síly, aby se zakryla a otřela. Ve dveřích otevřených k ochozu pak rozpoznala něco bílého, co se objevilo v šeru. Ať se poobrátí kamkoliv, ta bledá skvrna se nepohnula. Jako by k ní kdosi přišel na ochoz a přes práh se vstoupit neodvažoval.

– Jdi pryč, Alwine, – zaprosila. Jak tak ležela s nohama od sebe odtaženými, udeřila čelem do zdi. To opakovala několikrát, až jí hlava dopadla zpátky na kamennou zemi. Ani pak se bílá postava nepřiblížila. Teprve v doteku postupujícího světla poznala, že přede dveřmi nestál nikdo živý. Byl to jen bílý řádový plášť, který jezdci zapomněli na ochozu a který se teď pohnul v jitřním vánku.

Ještě do tmy začaly vyzvánět zvony od svaté Anny. Zvučně a radostně svolávaly k první mši nového letního dne, ale Amalberga dnes do kostela nešla.

S prvním denním světlem poletovaly nad hradem vrány a kavky, kroužily kolem osamělé věže a hned se s velkým křikem vzdalovaly k přístavu, jako by tam uvnitř ležela mrtvá.

V

Léto v Tolberku

Jedna z pohanských žen, které se vyhnuly povinné bohoslužbě, usnula na louce za kostelem. Probudila se, když se slunce stočilo za Svatou Annu. Sežehlo ženě kůži do červena. Vyhrátá, propocená se šla ochladit dovnitř. Požehnala se křížem, porozhlédla se, a protože se kostel již zdál prázdný, obnažila si krk a přetřela si prsa svěcenou vodou.

Stalo se tak zrovna ve chvíli, kdy se u bočního oltáře modlil biskup Christian Hatten za zbloudilé rytíře.

– Co to děláš, nešťastnice? – křikl na tu ženu. – Hned se zakryj! –

– Odpuť mi, ctihodný otče, bylo mi hrozné horko. –

– Víš, že znesvěcuješ boží místo? Za to ti mají přivázat kámen na krk a shodit se skály za Tolberkem! – Biskup Christian se vyhnul jasu pronikajícím chrámovými dveřmi a otřel si olysalé čelo. Pohanka před ním stála s bosýma nohama na chrámové zemi, tvář ještě začervenalou a vlasy zaprášené. Biskupových hrozeb se nijak zvlášť nepoděsila.

– Slituj se, – poklekla, aby mu políbila ruce.

– Vstaň, – poručil a nakonec si povzdychl. – Bůh ti odpustí, protože nevíš, co činíš. – A protože se stávaly takovéto případy často, předal ženu městským pacholkům.

Po celý den byla zavřena v dřevěné kleci.

A tam ji našel také Alwin. Od rána se trmácel šerednými prašivými ulicemi vnitřního města. Sluncem se mu vyhojily staré rány na čele, dokázal jít bez hole, jenom nevěděl, kam přesně půjde. Kamkoliv z toho osiřelého hradu. Po svatojánské noci totiž nevycházela Amalberga ze své věže, sluneční strana domu zůstávala prázdná. Nazlátlým a dusným vzduchem poletovala peříčka holubů a zvláště za poledních žárů, kdy zalezli psi do stínů a služby odešly k moři,

bývalo ticho v rytířském hradu tak předlouhé, že mu připadalo, jako by tu žil sám.

Tu neděli vyšel sám poprvé k lidem. Byl ochráněný den svatých mučedníků Petra a Pavla, 29. červen, již za úsvitu vyzváněly všechny městské zvony i zvonce v přístavu. Amalberga nevyšla ani k pobožnosti. Také Alwin nespával víc v domě, zalezl do opuštěných stájí a tam čekal. Zprvu bloudil kolem zahrady a mlčící věže, slyšel zvuk zavírané okenice a doufal, že Amalberga konečně sejde dolů, vycházela snad jenom v noci, a z chléva spatřil, jak stála ve světle hořícím uvnitř věže, hlavu měla zakrytou a stála tak dlouho bez pohnutí. Vyšla si pro čerstvou vodu a opět zmizela a zavřela za sebou dveře na závoru.

Chtěl se podívat do přístavu, kde dosud nebyl, ale docela k moři nedošel. Na prostranství před kostelem našel tu ženu. Poznal ji okamžitě. Byla to žena z písečné kosy. Kolem klece ještě běhaly a posmívaly se děti. Žena se s nimi hádala, nadávala strážným, a když uviděla, že se mezi dětmi zastavuje také dospělý, plivla mu do obličeje.

Nepoznala ho tedy. Taky dobře, řekl si Alwin a setřel si slinu. Byl rád, že tu ženu našel, a skoro ho udivilo, jak přesně si zapamatoval její vlasy, vybledlé oči i onen nepatrný křížek na krku. Byla to žena, kterou vždy hledal.

Obešel proutěnou klec a dál se neplahočil, kromě několika krys netáhl k přístavu nikdo. Bylo bezvětrí a třetí den nevyplouly z Tolberku žádné lodě. Cítil pach složeného obilí, vysychajících sýpek podél Visly, prach zakrýval také okenice a vrata kupeckých domů, od poslední mše mlčely kostelní zvony. Nikoho by v přístavu nenašel. Jen opuštěné lodě. Přístavní děvky zalezly do stínů průjezdů a do loubí v zahradách. Obešel skoro celý Tolberk a našel dokonce ženu, kterou hledal, měl by to být památný den.

Spatřil racka klovajícího zdechlou rybu. Tu přilétá smrt a chce nás sežrat, napadlo jej a utrmácený se zastavil na mostě.

Nebyl tu nikde stín, nánosy bahen obalily oba břehy Visly, za mostem nikoho živého nepotkal. Počká někde, až se setmí a pacholci propustí ženu z klece, pak se půjde pomodlit. Mše začne, sotva se ochladí, v přístavu se objeví světla, lidé půjdou za jiným cílem než k večerní pobožnosti. Děvky odloží dřevěné kříže, bývalí poutníci svléknou křížácké pláště a v každém úkrytu mezi kanály, mezi povadlými keři se vrátí hrůzy a opojení svatojánské noci. Pokud neskončí severské léto.

A kam chceš jít ty? posmívaly se Alwinovi pásy vylidněných městských domů, šeredné město s pustými pahorky, a nade vším se vysmívala křídová skála.

Je také pokryta prachem, tam se les i moře spojují, tam je dno oné jámy, kterou uviděl poprvé shora a kterou tu považují na severu za propast. Dnes bude s nimi na jejím dně.

Pohlédl do stoky a zbytek železné košile, kterou ještě nesl na těle, pojednou ztěžkl a táhl ho do prachu. Kdo na sebe vzal kříž a následoval mne, vzpomněl si, co slibovala papežská bulla Řehoře IX. před výpravou proti pohanům, tomu budou odpuštěny veškeré hříchy do toho dne, i ty, kterých se teprve dopustí mezi pohany!

Od kostela Anny slábl dětský křik, občas vzlétli z hromady vytlučených zídek holubi. Jinak byl klid. Odsud nebylo daleko k moři ani k písčité kose, kde ležel s tolika ranami na jarním slunci. Ještě neměl žádný větší hřích, zabil jenom jednoho pohana, a už nenese kříž na svém rameni, opustil rodný kraj i matku, aby se stal svobodný, je mu dovoleno vše.

Potkal stařenu nesoucí na hlavě hliněný džbán. Překvapeně se otočila, když míjela chlapce, a v přímém slunci se odhalil prastarý a prasprostý obličej. Proč se zastavila, co mu našla na obličej, že jí zasvitly oči a že vynucuje jakýsi pitvorný úsměv? Zdálo se mu, že všechna bída a špína tohoto města zve, aby jí následoval.

Šereda přijde sama k němu. Co hledáš, mládenče, osloví ho, že jsi tu docela stranou všech lidí a bloudíš v takovém vedru? A bude ho chtít zatáhnout někam do křoví nebo do přístavního domu. Neboj se,

jsem stejná křesťanka jako ty. Taky jsem odešla s božími poutníky na křížovou výpravu, ještě jako docela malá, museli mne pustit z domu.

Džbán ve stařenině ruce byl plný mléka, bylo zašedlé špínou a pokleslé vedrem, ty skvrnitě hnáty pozvednou mléko a nabídnou:

– Nechceš se trochu napít? –

Přivřel by oči a přece by se napil té špíny. Když pád, tak dolů, když zůstat v Tolberku, pak spadnout na dno křídové jámy. A ještě by se zeptal:

– Až kam jsi došla? –

– Sem, – zasměje se stařena, – to přece stačí. Kam bys chtěl ještě dojít? Tady je konec naší svaté cesty. – A pak zašeptá blízko obličeje: – Co, nepotřebuješ na neděli děvče? Mám mladá děvčata a ty jsi taky mladý, máš bledší obličej než ony, pojď hned za mnou, jestli chceš. Bůh ti to rád odpustí. –

Teplo lidí smíchané s pachem zvěře se drželo v městských zdech, dřevo nevonělo, ani stromy. Vše zvadlo a táhlo k zemi. Před chlapcem odpočívalo vyliďněné, žárem postižené město.

– Nebo přijď v noci! – šeptá ještě přístavní běhna, – jsem sama každou noc, tam, kde je ta zeď. – Ukáže pak někam za strouhu k domu, k pruhu začernalých trámů a zdí, tam kdekoliv. U přístavu čeká každý dům, každá ulička vede k lidem. – Tak přijď! – Stařena popadla džbán a hbitě se vydrápala přes lávku a prach se jí vysypal ze záhybů sukně pod nohy. Jako by zamávala chlapci na pozdrav.

Došel také jen sem.

Vrátil se ke kostelu, i když žár nepolevil. Děti už odběhly a žena ležela samotná v kleci a snad spala. S nikým se nehádala, na nikoho neplivala a nelomcovala mřížemi, schoulená v pilinách dýchala příliš těžce; zmohlo ji slunce.

Alwin podplatil strážného a v ptačí misce donesl trošku vody. Prostrčil misku mezi mřížovím, ale žena to nevnímala. Nepořádné svázané žluté vlasy jí spadly k hrudi, přes mříže hleděla ke kostelu.

– Koho vyhlížíš? –

Trochu se zamračila, když poznala, že je to zase on a že jí podává vodu.

– Co chceš, neznám tě. –

Přistoupil blíž k mřížím. – Nepoznáváš mě? Tys mně přece zachránila život. –

Podle toho, jak svraštila čelo a jak se zatvářila, že usilovně přemýšlí, věděl, že se nepamatuje na nic.

– To je možné, – pravila a napila se.

– Tam na písečné kose, – snažil se ještě Alwin ze Sovince, – po bitvě na výšině Bergrun. Nic nevíš? Šlas ke mně jako po suché zemi. –

V tichu se ozýval zpěvavý dívčí hlas z kostelního kůru. Mniši učili děti latinská slova před večerní pobožností. Bud' pozdraven, Bože, a všichni tví andělé! Žena se bezúčelně rozhlížela, odkud vychází zpěv, stín kostelní věže byl ještě tolik vzdálený od její klece. Nerozuměla slovům a snad se bála, že dětský zpěv má být nějakým novým druhem utrpení.

– Nevím, – řekla, – nevzpomínám si na nic. Bylo vás tam tolik. – Vrátila Alwinovi do rukou misku a znovu se natáhla na piliny. – Děkuju za vodu. –

A víc nic. Přestal poslouchat latinský zpěv a zeptal se:

– Jak se jmenuješ? –

– Lona. –

– Ležel jsem tenkrát zabítý a tys mne zachránila, – opakoval zbytečně stejnou historku, – chtěl bych se ti odvděčit. –

Zpěv z nedalekého kůru ustal. Mniši vyhnali děti zase na prostranství, pak zavřeli kostelní vrata. Bylo zbytečné snažit se naučit pohanské děti latinským zpěvům.

– Mně za nic neděkuj, – řekla žena v kleci. – Posbírala jsem vás tam pár a za každého mi dali hrst měděných peněz. –

– Kdo ti dával ty peníze? –

Kývla přes střechy k rytířskému hradu.

– Ta pomatená! Černá panna. Platí i za mrtvoly. Většinou jí ti mládenci pomřeli, co myslíš? –

Odstoupil od dřevěné mříže a šeredné okolní zdi se mu na chvíli vzdalovaly. Nejraději by vyběhl nahoru, kde uslyší zvony. Na vrchol lek křídové propasti. Za jeho život tedy zaplatila Amalberga, té by měl poděkovat. A pak ho něco napadlo:

– A co děláte vy, když je někdo zraněný? –

– Když nepatří k nám a je na umření? –

– Ano. Když je to docela cizí člověk a už víte, že musí... –

– Praštíme ho polenem, – řekla Lona, – co jinak? –

Dál se neptal. Odcházel z města úvozem, který byl zjara korytem potoka a nyní stezkou. Amalberga za něho dala stříbrné a měděné peníze, byl jedním z mnoha. Možná jediným, kdo přežil. Ošetřovala ty, o kterých se vědělo, že musí zemřít, a on zůstal naživu. Nejraději by opustil celý Tolberk s vyprahlými sosnovými lesy i křídové stěny. Tam začalo loučení s Amalbergou již v předvečer svatojánské noci. Voda pramenící pod lípou na planině, opuštěná pohanská chatrč na kraji lesa a bzučení rojících se včel, všechen ten líbezný předvečer zmařila vzápětí noc. Musí Amalberze poděkovat a musí odejít, než udeří opět zvon.

Došel na místo, kde končily valy a ploty města. Zašpičatělé kůly a trní by nepřelezl. Svah ho vysílil a zpátky se nechtěl vracet. Skála byla přece jen blíže, ale za hradbou. Usedl do chabého stínu ohrad a natáhl uzdravenou nohu.

Brzy klesnou pásy večerního oparu nad přístav, obrysy věží osiří nad padacími mosty. Do té doby dojde do tmavé komory a počká pod začerněným stropem na Amalbergu. Jednou musí vyjít. To bude rozloučení. Dům tam dole je pustý, jeho okna jsou slepá, a slunce, které pálilo přes celý den do zdí a do zakrytých okenic, se ztratí za křídovou skálou.

Za chvíli vydají kavky kroužící kolem mlčící věže sborový výkřik před spánkem. Sbohem, ty smutné místo, poslední pozdrav tvých věží.

Dva jezdci přijedou po setmění žitným polem k Tolberku. Od Svaté Anny jim zazní vstříc zvony.

Lidé se trousili po stezkách a podél vodních kanálů k večerní mši, jen Amalberga nevyšla ve sváteční večer z kamenné věže.

Otevírá dveře a vyhlíží z ochozu oba jezdce. Větrné mraky se nakupily kolem domů a hradeb, neochránily Tolberk před spalujícím žářem, svahy za městem jsou spálené jako poušť a písek tlumí kopyta přijíždějících jezdců, už vjeli na vydlážděný břeh. Vše zmizí v soumraku a svítí jen křídová skála. Pro ty dva jezdce je brána vždy otevřena. Přivází koně pod ochozy a půjdou rovnou k věži. Už je tma, to je přivítání. Nemusí čekat u zavřených dveří věže, jsou otevřené, dokořán, a jako každou noc se pak ozve shora pláč...

Alwin vstal z prachu. Už je pozdě na rozloučení, uvědomil si. Zvony Svaté Anny umlkly. Ty všechny květy, co mu Amalberga nanosila, jí může položit do hrobu, dávno povadly a vyschly, jako by věděly, že nic nezpůsobily, když Alwin nezemřel. Jsou žluté a lehoučké, stačí je rozhodit ve větru. Tím to skončí.

Spěchal ke kostelu, ale pohanská žena v kleci nebyla. Dvířka byla vytažena, piliny přehrabával hlídací pes. Stíny Svaté Anny dávno pokryly udusanou hlínu v kleci. Kromě psa a odhozené ptačí misky nenašel nic.

Ještě před skončením mše objevil však ženu v biskupské stáji. Zalezla si do žlabu a celodenní výheň ji natolik otupila, že usnula přímo na kameni.

Naslouchal, jak ta ženská spí. Tak slyšel sténat ve spánku jen lidi v horách nebo po těžké práci, nebo po bitvě. Blaho úzkostného snu! Kňučí, převaluje se přes žlab, vykřikne a pak se probudí a uvědomí si, že to byl sen, že spí a zůstává naživu. Zbaví se poslední úzkosti a dokáže se zaradovat, že svítí hvězdy nebo že právě svítá.

Mezitím, co takto spala, sehnal trochu jídla a donesl vědro čerstvé a studené vody. K hromádce věcí, které měla u nohou, vysypal všechny své zbylé mince. Víc jí zatím dát nemohl. Za to

by si nepořídil ani drátěnou nohavici. Vlastně by mohl odejít, ale nakláněl se nad ženou, dokud se neprobudila.

– Co je? – trhla sebou, když uviděla cizího muže nad sebou. A hned vykřikla: – Ne! –

– Nekřič, – šeptal. Zbavila se aspoň zlého snu: – Co tě tak vyděsilo? –

I v pološeru poznala, že je to opět on, kupodivu ji to uklidnilo.

– Bála jsem se, že mě chceš škrtit. –

– Proč bych to dělal? –

– Nevím, – zamumlala, – vypadalo to tak. – Napila se a přitom už zavírala zase oči, viděla, že za okénkem v krabaté podezdívce je noc. – Co chceš? – Zívla, převalila se ke zdi a pod záda si stáhla otýpku slámy.

Hleděl na ženu a doufal, že něco řekne. Že ho pozve nahoru do žlabu, aby také usnul. Z koutů opuštěné stáje harašily myši, na biskupském nádvoří šelestil kanálek odpadové věže. Podobné zvuky, jako by usínal doma.

Spící tělo se už neškubalo, napuchlý, celodenním žářem utrápený obličej divně zkrásněl. Spala a usmívala se a prsty jí vjely při spánku pod košili.

Ted' spala beze snů?

Alwin si povzdychl, ulehl na lavici a celkem brzy usnul. Probudil se a spatřil Lonu, jak se naklání nad vědrem a prohlíží se v odrazu vody. Prsty si rozčesávala vlasy po obou stranách čela. Snad vycítila, že je Alwin také vzhůru, zadívala se pátravě kolem sebe. Ještě stačil předstírat, že spí. Lona asi neviděla na svůj obraz v kádi pořádně, šla ke dveřím a otevřela si do dvora.

Venku už pražilo slunce, nádvoří leželo v prachu a vše pohlcujícím žáru. Muselo být před polednem. Lona našla jídlo až ted' a sesbírala Alwinovy mince ve žlabu. Spíš očekával, že žena sebere peníze a schová si je do šatů, ale poklekla znovu k vědru a on už nestačil přivřít oči.

Prsa, která vypadla ženě ze šatů, pleskla o hladinu kádě. Tak nečekaně, že několik svítivých kapek vystříklo ke zdi.

Když žena zpozorovala, že je Alwin vzhůru, usmála se.

– Máš skoro poledne, – oznámila. – Musím spěchat. Dnes mi jede loď. –

– Kam chceš jet? Není vítr. –

– K nám plachty nejezdí, – odpovídala a nepřestala se oplachovat. – Jezdí tam jenom veslaři na každý čtvrtek. Vždy před půstem pro ryby. –

– To je dnes? – řekl Alwin.

Natáhla si šaty přes mokré tělo, sedla si blíž na lavici a přitom si splétala slámové vlasy do uzlu.

– Dal bych ti něco víc, ale sám nic nemám. –

– Vždyť nic nechci, – odpověděla a přesypávala mince v dlani. V uzlíčku měla sandály, dětské botičky z tulení kůže a železný srp. – Za co mi to dáváš? – schovala mince a polámaný hřebec z rybí kostice hodila do žlabu. Pak začala jíst a přitom vyprávěla: – Zachraňovala jsem jim tu život a zachovali se ke mně sviňsky, jak jsi viděl. Už sem nepřijdu. Mám dost. Ušetřila jsem si na zimu za těch pár mrtvol. – Zbylé jídlo pak svázala do rance i s kostmi, které nestačila obrat, jen chléb dala zvlášť do lněného sáčku. – Jak vyjdu z brány, vystrčím holou zadnici na celý Tolberk. –

– Co budeš dělat tam venku, Lono? –

– Jdu domů do osady. – Očistila si sandály od špíny a otřepala plátěnou sukni. Kolena měla dost odřená a podrápaná lýtka pokrytá strupy. – Na podzim si nasbírám s dětmi nějaký jantar, až přijde bouřka. Já se bez vás obejdu. –

– Vidíš, – usmál se Alwin, – skoro bych šel s tebou. – Vůbec se tomu nepodivila a řekla:

– Tak pojd', jsi hodný. –

– Teď nikam nemůžu. –

– Pročpak ne? – přistoupila těsně k němu. – Ještě jsi mi ani neřekl, jak se jmenuješ. – Stála tak blízko, že se chlapce téměř dotýkala velkými ňadry. – No, jakpak ti říká tvá matka? –

– Alwin, – odpověděl a přitom zrudl. Pojednou si přál, aby už šla, nebo uteče on.

Tomu se zasmála. Vykoukla na ozářený dvůr, zda nikdo nejde, řekla Alwinovi jméno své osady a nakonec ho pohladila po tváři.

– Tak přijď sám, až budeš chtít. Všichni ti řeknou, kdo je Lona. – Zabírala světlo proti dvířkám, šlapala kolem Alwina. Bylo jí tu plno.

– Pamatuj si loď, – řekla, – je to Aldona, její jméno. –

– To je nějaké pohanské jméno. –

– Je, – přikývla si Lona, – ještě staré a naše. –

Konečně se vyhrabala na dvůr, nesla si uzlíček s věcmi a zdála se Alwinovi poněkud zpitomělá sluncem.

– Tak nezapomeň! – Zamávala na konci dvora. – Aldona! –

Alwin počkal, až zmizí za rohem kostela. Nechtěl, aby ho s pohanskou ženou viděl mnich nebo biskupský sluha. Společně s takovou by se neodvážil přejít ulici. Trochu se však pohnul a také zamával. To nemohli z biskupského domu vidět.

Chtěl být zase sám, sednout si na celý den do sedátka pod hruškou a do hodně hlubokého stínu. Na pohanskou ženu hned zapomněl, opakoval si jenom jméno lodi: Aldona. Jistě to bude dívčí jméno. Možná dokonce dívky, která ho kdysi překvapila ve večerní zahradě. Stála právě tady a pohnula proutkem.

Vypil syrové vejce a třel si bolestivé otoky, které prošlá noc v stáji opět probudila. Na slunci bolení přejde. Pak uslyšel zvuk otvírané okenice. Vzhlédl nahoru po zdi.

Amalberga přece jen vyšla ze své věže.

VI

Rozloučení s Amalbergou

Dveře na ochozy byly pozotvírané. Za Alwinovy nepřítomnosti otevřel někdo v domě také všechna okna. Slyšel buchot tyčí vytřásajících prach z kůží i pobíhající služby. Drhly kameny na chodbách a stěnách, které časem zkrabatěly.

Nepoznával dům, nebývalo tu slunce, a teď pánilo rovnou ke stolům a trámům.

Amalberga si ho dala zavolat k sobě. Spatřil ji, jak sedí u otevřeného okna, ruce v klíně. Čekala po celou noc v tmavé komoře. Tak ji uviděl poprvé a tak ji má před sebou naposledy. Její vždy rudé čelo bylo na slunci bledé, vodní odrazy se lámaly kolem její hlavy a přeskakovaly na čerstvě nabílený strop.

Nepohnula se, když vstoupil Alwin, v té chvíli se očištěné stěny kolem ní uzavíraly a proměnu komory sledovaly obrysy odumřelých a dávno zbytečných věcí, které jí zanechal otec. Jako by opuštěné desky i číslice umlkly a nabádaly k poslednímu činu.

Skleněný prsten byl tím posledním, co na sobě nesla z minulosti. Někam asi schovala krví postříkanou kápi po svatojánské noci, měla vlasy sepnuté čelenkou a zlatou obroučkou.

– Spala jsi? –

Ozdobená hlava se pozvedla, a bylo ticho naplněné jasem vodních odlesků. Alwin se nemusel jejímu pohledu vyhýbat, sama se odvrátila a sepjala ruce.

– Jsem trochu unavena, – promluvila, – proto jsem zavřela oči. Celý den se dívám z okna a neviděla jsem tě. Spáváš prý ve stáji. –

– Je tam lepší vzduch, co je dobytek venku, – odpověděl.

Stropní žebra byla vyspravená, podlaha posypaná jemným pískem. Amalberga pootáčela prstenem, zdál se ještě volnější na prostředním prstě. Povzdychla si, než řekla:

– Byla to těžká noc, Alwine. To je pryč. Už jsem skoro všechno zapomněla. Víم jenom, že jsi ještě tady. –

Neměla obvyklé tmavé šaty, dokonce se zdálo, že má nakadeřené vlasy.

– Často se mi zdá, jak jsem byla malá, – promlouvala mimo Alwina ke zdem, – to byly jediné šťastné dny. –

Stál uprostřed komory, neřikal nic a sledoval sluneční paprsek padající na prostřený stůl. Na vydrhnuté desce čekaly dva cínové poháry dva světelné odrazy ve víně, vše jako přichystané k svatbě.

– Našla jsem tady domov. Chtěla jsem žít sama, nic jiného. Mít jedno takové léto, jako mají jiní lidé, a co přišlo dál, se už nedá změnit. Víم, co je hezké, že se nemůže vrátit. –

Neposlouchal ji. Musel se zachytit hrany připraveného stolu, jak se s ním místnost pojednou zatočila. Amalberga vstala a dolila víno.

– Jez a pij, – vybídla, – milý Bůh ti požehnej. –

Pak usedla ke stolu naproti, položila sepjaté ruce před sebe a naslouchala, jak Alwin jí, jak upíjí vína. Nezmiňovali se již o svatojánské noci.

– Zhubl jsi, Alwine, – promluvila, jako by vycítila jeho pohled. – Jsi trochu zesláblý po své nemoci, ale brzy bude všechno v pořádku i s tebou. Zhrubl jsi nějak. Už nejsi ten chlapec, kterého sem přinesli... A možná je to lépe. –

Na to neřekl nic. Jestli zhubla také ona nebo naopak zesílila, nemohl posoudit, pro svoji dnešní bělost by nepotřebovala pouštět žilou, postupem léta jí ubylo přebytečné krve. I ona se změnila, kromě starého prstenu na ní nic známého nenašel. Ale utrpením nedávné noci se mu zdála téměř krásná, jeho první pohled byl klamný, hned když se probudil ze snů.

– Na co teď myslíš? – řekla Amalberga.

Sevřel ozdobně vykované držadlo džbánů a víno si neředit vodou. Chtěl se pořádně posilnit na další cestu. Něco skápllo na stůl a leželo na dřevě. To nemohlo ukápnout víno. Amalberga se ještě nenapila. Jenom žádné slzy, prosil ji v duchu. O svatojánské noci zaplakal naposledy v životě!

– Pláčeš, Amalbergo? –

– To nic. – Utřela dlaní stůl. – To není nad tebou. –

Zachytil její pohled, byl stejně ulekaný jako tenkrát pod lípou v lese. Hluboce poraněné oči.

Ublížil jí snad on?

Vzala se stolu schránku na relikvie plnou zbytečných věcí, které jí zanechal otec. Na víčku ze slonoviny byl ostřím nože vyrytý orel požírající spícího rytíře. Dotkla se řezby a na jejím obličejí se šířilo něco jako úsměv. Člověk by si řekl: orel královský, ten loví jenom v plném letu a v krutých bojích, a on si zatím hledá pouhé zbytky od lidí na zemi. Upevnila si čelenku a ze dna skříňky vyzvedla sáčky z jemné kůže.

Nejmenší váček Alwin poznával, byl pouze plátěný s vyšívaným znakem vodního kvítka.

– Přišly peníze od tvé matky, – pravila Amalberga velmi klidně. – Chtěla jsem ti je dát, až budeš docela zdravý. Něco jsem ti přidala ze svého, jestli to vezmeš. –

– Rád. –

Shrábl sáčky k sobě, a přitom vypadl peněz a na něm zlatý císařský orel. Tu minci Amalberga zdvihla a podržela v ruce.

RIGUS FRIDE! zněl nápis na staré říšské minci. Císař Fridericus, plavý obr s rudými vousy, vrátil se smutný ze světa, položil meč ke zkříženým nohám a ukryl si hlavu v dlaních. Celou zemi objel, a přesto nenašel bílé zdi Jeruzaléma. Znala ten smutek, stejně přišel ze světa i její otec a po celý čas stál u okna a hleděl k setmělému nebi. Chybí tu světlo, řekne a ještě více skloní hlavu a zadívá se na odložený meč. A pak zanaříká: Jak dlouho mám ještě ztrácet čas

v tomto zbytečném místě! Jen jed', řekla by mu znovu Amalberga, to není místo, které hledáš, tady nenajdeš věčný neklid, který je ti daný, ale sama by se nepohnula, nevyprovodila odcházejícího rytíře ke dveřím, zůstane navěky na svém místě.

Tady, v této komoře.

Kdo to určil?

Zavřela opět víčko, posunula minci blíž k Alwinovi. Nechal ji ležet. Venku si ověsí sáčky kolem těla. Ten s matčinými penězi si přiváže pod rameno, ostatní si dá asi k pasu. S tolika penězi by mohl vydržet delší dobu, nejméně rok, a možná do smrti, pokud přijde brzy. Celé své bohatství si ponese na sobě.

– Ted' už můžeš jít, kam se ti zachce, – řekla Amalberga. Pak mu nalila sama víno. Chvíli otáčela starým prstenem a stahovala jej a opět navlékala.

– Zapomněla jsem ti něco říct, Alwine, – promluvila přes chlapce k oknu. Bylo omyté. Panna čekající s pohárem na svého ženicha jasem zezlátla, jako by ji slunce táhlo k nebi, kde oprýskaly barvy na skle a v pronikavém jasu se vytrácel namalovaný anděl. – Mám před svatbou. Zaslíbili mne ještě jako malé děvče. Otec mne zasnoubil. Jeden z těch jezdců, co tu byli, jak víš... má být tím... –

– Kdy má být svatba? –

– Brzy, – odpověděla. – Můj otec zemřel. Víš, můžeš porušit slib živému člověku, to nic není. Bud' ti někdy odpustí, nebo ho sám odprosíš, třeba pomůže náhoda. Ještě je tolik možností. Ale mrtvého nemůžeš podvést. To nejde. Je to strašný slib, mlčí, je ve výhodě. Nedá se nic změnit. –

– To ne. – Alwin dopil víno a zvedl se od stolu. Amalberga šla do vedlejší komůrky a přitáhla po zemi kovanou truhlu.

– Tak, – řekla skoro vesele a nadzvedla víko. – Vyber si, co potřebuješ, je to tvé. – Uvnitř se válely součásti velice vzácné rytířské zbroje, kovové ostruhy, to vše jí otec zanechal a nemohl už potřebovat.

– Ostatní nechám zrezivět. –

Alwin si vybral z věcí jenom ty, které vypadaly nejubožeji, drátěné nohavice, košili a přilbu prohnutou starými ranami, ze stěny sňal meč, zdál se nejllehčí, ten unese. Ozdobný pás odepjal a nechal si svůj starý z domova. Za nic však Amalberze nepoděkoval.

– Jsou tu taky nějaké pláště po těch, co zemřeli. Jsi přece služebníkem řádu. –

– Jeden si vezmu. –

To bylo všechno, co odsud potřeboval. Naháže věci do starého vaku a může jít.

– Dole v síni si vyber sedlo. –

– Na co? Nemám koně. –

– Tak, – pravila a uviděl, jaké měla na slunci světlounké oči. – A teď můžeš jít. Já tě nevyháním, ale nevyjdu z věže, dokud tu budeš. –

Rozhlížel se naposledy po komoře, snad na nic nezapomněl. Ani se nezeptala, kam chce dojít bez koně. Snad už tušila za Alwina, kam půjde, i když to ještě nevěděl. Tomu by u ní věřil, mohl vyjít zdánlivě kamkoliv a dojde jediným směrem jako ona: ke zkáze!

To bylo poslední, co si řekli. Amalberga nečekaně stáhla s prostředního prstu starý rodový prsten a strčila jej Alwinovi do dlaně a vzápětí mu zavřela prsty. To bylo horší než jakékoliv slovo na rozloučenou.

Stála před ozářeným oknem a slyšela, jak chlapec schází na dvůr. Pohodil prstenem v dlani, sklo se zablýsklo. Ten zlatý kroužek také nepotřebovala, dostane jiný prsten k svatbě. Rozloučila se dnes se vším a snad dokáže být šťastná, to by jí přál.

Nejraději by zahodil prsten do studny, ale nakonec si jej navlékl. Prošel brankou v zadní zdi, po prkenném můstku se dostal na druhou stranu vodního kanálu, pak už stál mimo hrad. A dál se mu nechtělo jít ani kohokoliv hledat. Mohl vyjít jediným směrem. Protože už není spásy na této zemi.

Uzel s darovanou výzbrojí si přehodil přes záda. Uvažoval, zda nemá pustit aspoň přilbu z mostu, nebo meč. Ještě zbývá dýka kolem

zápěstí, a tou se ubrání lidem i zvěři, hrotem dokáže probodnout jakékoliv srdce.

Měl spěchat k přístavu, aby stihl loď vezoucí postní ryby, dokud je světlo. Je zrovna den před půstem. Avšak Alwin ze Sovince zastavoval a loudal se po zaprášeném břehu. Slyšel hlučet proud spodní vody protékající domem. Byl to mlýn s koly a kola klapala naprázdno, kdosi čistil náhon zanesený trávou a úlomky zdiva.

Alwin se vracel přes louky na bílení prádla k hradu, aniž si to uvědomoval. Voda v náhonu se pěnila a unášela korytem staré smetí a špínu. Znovu viděl mocné obrysy, úzká korýtká střílen z granitu, oba příkopy chráněné vodou. Sedl si na břeh, dál se vrátit neodvažoval.

Na okamžik se utišil všecken okolní hluk a bylo slyšet jen zvony. Díval se na hrad, který zářil svým starým zdívem proti dosud jasnému nebi, a na obraz téhož hradu ponořený do zatuchlé vody. Který z obrazů byl tím skutečným?

Závan mírného větru ohnul stébla při břehu. Byl to příliš slabý vánek, než aby mohly odplout spoutané lodě. Ještě stihne kteroukoliv z nich.

Kolem se nic nehýbalo, voda kroužící dokola hradu téměř vyschla, jenom hladina se čeřila. Po dřevěném můstku běhali psi, stromy za zdí sahající k oknům Amalbergy stály v podvečerním žáru.

Pak se proměnlivé světlo vodních odlesků sunulo po hradní zdi k západu. Ach Tolberku, ty krásné město, kdo tě jednou uviděl, už nepřijde znovu!

Dva chlapi zdolávali zed' a podél kanálu šla v pásu píscin žena. Měla modré šaty, ve stínu vrb se zdály tmavé a na světle skoro bílé. Byla to Amalberga. Vyšla z domu, sotva Alwin odešel, a shodila smuteční šaty, čelo si nechránila kápí. Nesla věnec z bílých růží, který se pokládá před svatbou k nohám svaté Anny. Překračovala vodní stružky a hledala v nich snad svůj stín. Proti hradnímu valu

byla nepatrná, ztracená, a dokonce stín, dvojnásobně vyšší než ona, byl pouhou čárkou na hradní zdi.

Zašla k otevřeným kostelním dveřím. Alwin se od kraje kanálu nezvedal. Světlo putující k západu sláblo, dva holubi přelétli ke Sv. Anně nad sedícím rytířem.

Všechno se odráželo pod ním, stromy se skoro zezlátlými listy i smetí. Stíny věží se prodlužovaly, sahaly na břeh, kde seděl.

Jakási žena nesla prádlo a sešla k louce, Alwin ji neslyšel přicházet. Vstoupila do upoutané a zpola ponořené lod'ky a naklonila se nad hladinu, kusy plátna kladla na kameny při břehu. Pak se otočila a zadívala k sedícímu chlapci, slyšel pleskání prádla, když je ždímal. Zvedla hlavu a upevnila si vlasy, cítil její vyzývavý přímý pohled.

Šel raději ke kostelu a zůstal stát u dveří. V klenbě zlaté brány byly do pískovce vytesány panny. Pět jich bylo neopatrných a pět ctnostných – tváře měly v šeru sotva znatelné. Ty ctnostné čekaly s plnými poháry na ženicha po levé straně, potutelně se usmívaly a zakrývaly si dlaněmi klín. Pošetilé se šklebily cihlově oškřivé, se starými a zlostí pokřivenými obličejí, pitvořily se v půlkruhu brány. Vzaly si lampy a vysvítily všechen olej, když běžely vstříc ženichovi. Tolik pospíchaly, tolik toužily po svatbě, ale dveře svatebního domu se pro ně zavřely, ženich je od sebe odehnal, když se vrátil. Jejich poháry byly vyprázdněné a obrácené k zemi. Pane, otevři nám, prosily, a on odpověděl: Neznám vás!

Vstoupil do chrámového přítmí. Na podlaze byl náhrobní kámen prvního zakladatele Tolberku, hlava s přilbou vtesaná do žuly, už ohlazená mnoha poutníky, kteří tu prošli. Ve sklech zářily červené malby kolem svatého Jiří, v kruhu svatozáře se protály řádové kříže.

Uviděl klečící ženu před oltářem. Byla to Amalberga, modlící se celé hodiny před svatbou, slyšela zvonící kroky blížícího se rytíře, ale neotočila se. Její červený růženec ležel s věncem růží před ní. Obracela se k svaté Anně s rukama pozvednutýma před pevně

sevřené rty. A světice se na ni usmívala v třpytu jako blažená matka držící své dítě. Sláva hodině, kterou spolu očekávaly, v bezelstném jasu k nim přilétne anděl. Avšak dítě, které měla panna na rukou, bylo šeredné, s moudrým, již stařeckým obličejem.

Alwin prošel kolem Amalbergy, ale ona to nevnímala, nepozvedla hlavu a poslední světlo propadající do chrámu jí změkčovalo obličej. Chvilí postál za klečící ženou a doufal, že se ohlédne. Rouhal se marně.

V té ženě modlící se k nebesům byl mír. Bude dobrou nevěstou, věrnou ženou Rodericha z Clea, dá mu nejméně pět dětí. Bylo v ní očekávání vykoupené utrpením. Klečela pevně na zemi, odevzdaná k pozemské svatbě.

Když vyšel z kostela, vál vítr. Byl silný ten vítr a hnal před sebou smetí i Alwina. Topoly podél vodního kanálu se ohýbaly, za chvíli udeří hrom, pomyslel si Alwin a klopýtal po vymlácené cestě k přístavu. Setmělo se a kostelní věž sahala do nebe. Tak nízko visely mraky.

Alwin ze Sovince si nesl v uzlíku všechny své věci a darovaný meč. V mračnech vířícího prachu šuměla voda i stromy. Noční bouře mu strhne plášť s ramen, u mostecké brány se zatřesou krovy.

Nad úzkým kanálem tekoucím do Visly se Alwin naposledy ohlédl a nejraději by zahrozil pěstí k obloze. Neměl se kam schovat. Jakmile vítr ustane, dá se do deště.

Nad kupeckými domy se táhla šedobílá čára blížící se bouře.

Zrychlil, ucítil moře, křik racků dosedajících na vodu, pleskot nespočetných křídel, také ptáci se chtěli schovat před deštěm. Úzká ulička ho zavedla k hlavnímu kanálu, kde páchl rybí tuk a na konci ulice čouhala sýpka a jeřáb sahající do vody. Ještě přišel včas, vítr se utišoval a v usazujícím se prachu seběhl Alwin podél přístavní zdi.

A tam už stála loď obletovaná racky.

Byla to Aldona.

V soumraku vrzaly a nařikaly lodě připoutané k velkým železným kruhům. Aldona, Grazyna, Mone, Dora, všechna ta dívčí jména. Mořští ptáci již oznamovali blízkost otevřeného moře.

Vodu zčeřily první kapky. Alwin přešel po lávce na loď a čekal, až se ozve vyzvánění kovového zvonce. Krápalo a voda padala zároveň se soumrakem. Vytáhli můstek na příď, vyháčili řetězy z kruhů, ozvaly se nárazy zvonce a vše se hnulo.

Aldona opouštěla Tolberk.

Mořský racek vzlétl, dotkl se zobákem a nožkami vody a letěl s nimi podél přístavní zdi. Dřevěné lopaty veslařů zabraly, vody kanálu se čeřily a stejnoměrně vracely podle nárazů k lodi.

Alwin zůstal stát nahoře a přitahoval si cípy darovaného pláště těsněji k tělu. Na lávce vybíhající do moře viděl tečky odpočívajících ptáků. Ještě nebyla docela tma. Šedomodrý nádech vod byl téměř černý. Spolu s lodí se posouvaly přístavní věže i obrysy posledních domů, cizí rytířský hrad, aby se konečně ukázal před Alwinem volný a nový obzor. Moře stejně studené barvy jako kov jeho košile, jednolitá a černavá spousta, jejíž hloubku neznal, zdála se hrozivá a temná, a přitom, když nabral trochu tříště do rukou, ukázala se voda tak čistá a průhledná, že se jí zatoužil napít. A tak mu to připadlo i s lidmi. Ve spouště a ukrutenství prošlého roku tvořili jakýsi zlý, jednolitý svět, a teď, když si vzpomněl na kteréhokoliv z lidí dodatečně, stal se mu každý jeho čin pochopitelný a ten člověk blízký, ať už byl jakýkoliv. Neboť všichni byli ve své podstatě dobří a nešťastní, jenom okolnosti je zavedly k zániku.

Černé dřevo vlnolamu na samém konci pevniny se bělalo opuštěnými a usínajícími racky. Alwin ze Sovince se za sebe nedíval. Byl rád, že zase vidí moře, a ještě za světla. Mraky nad horizontem černaly, jako zmije sjel blesk do moře, a za Alwinovými zády mizely náspy chránící přístav a s nimi celý Tolberk...

VII

Lona

Pak už byly všude vlny, stále větší vlny a liják je hnal soumrakem k novému pobřeží. V dešti se ozýval křik. Alwin ze Sovince hleděl před sebe na pruh skoro černé vynořující se pevniny. Rovina, borovice a písek, stejné na celém severu, jak mu to bylo cizí a nepodobné rodnému kraji.

Vodu zčeřil kormorán nebo zmáchaná kačena, marně se snažili ulétnout dešti. Tma je hnala dolů. Na dohled bylo znatelné rákosí, chýše a tyče opřené o stromy, chomáče zahnědlých křovin. V osadě na protilehlém cípu bylo ještě světlo a na okraji moře házely pohanské děti sítě, snad chtěly ulovit v lijáku největší ryby. Pěšky by sem Alwin putoval kolem celého zálivu, a takto tu byl před setměním.

Aldona narazila poprvé o dno.

Děti pustily sítě, sotva spatřily v šeru přistávající loď.

– Dělejte, – volal velitel lodi, – za chvíli je tma. –

– Co chceš dělat, pro slitování boží? –

– Musíme se vrátit do Tolberka ještě dnes. –

– V noci? –

Knechti shazovali dřevce a prázdné sudy, liják se mírnil. Aldona znovu zaskřípala a nachýlila se na bok. Dosud neznámý břeh se probouzel, slyšeli volání a v šeru klapaly závory. Mezi vrbami se sbíhali lidé a současně se ozvali také psi.

Alwin ze Sovince si smotával potřebné věci do uzlu, meč obalil plátnem.

– Co je to za osadu? –

– Neznám to jménem. Byl tady přístav pro rybářské lodě. –

– Tím líp, – rozhodl velitel Aldony. – Těsně před svítáním vyrazíme. Naložte věci na koně! –

Řádového bratra velícího na Aldoně neznal Alwin jménem, jeho řeči téměř nerozuměl a vůbec ne řeči ostatních mužů na lodi. Mohli to být křižáci z ostrova Falster, mluvící nornholmským nářečím nebo podobnou řečí lidí ze severu, ani jejich nadávky neznal.

Brodili se mělčinami a nesli si meče nad hlavami, půda se kupodivu nepropadala, navzdory dešti bylo dno pevné. V rákosí vězela potopená loďka, vymleté stromy a kapradí, jako by muži vylézali z bahnitého jezera a ne na pobřeží. Podle hlasů se zdálo, že se tam na zemi dohadují samé ženy.

Velitel Aldony se obrátil k spoutanému řádovému knechtovi, nejspíš bývalému pruskému zajatci:

– Poslyš, zaved' nás kus dál od ženských, nebo se nevrátíme ani za dva dny. –

– Hned, pane? To bys nesměl nikoho živého potkat. –

Nad vodou letěl první kámen.

– Křižáci, – volal tmavý shluk lidí na břehu, – psi Ježíše Krista! – Současně se přidali také přikovaní veslaři v podpalubí, řinčeli pouty a řvali, ucítili blízkost rodného břehu a svých žen.

– Nechám je vyřezat, – řekl velitel lodi. Kamení přšelo do člunů a plovoucích sudů. Voda zálivu vířila. Kus klacku udeřil velitele Aldony do úst. Trochu se zakymácel a pokusil se o škleb.

– Pěkně nás vítají noví křesťané! –

– Koně, – křičeli za nimi, – držte koně. –

Knecht zasažený kamenem spadl do mělčiny. Se spoutanýma rukama se hned potopil. Museli ho vytáhnout do veslice a kruh, kterým chtěli zaháčit Aldonu k novému břehu, jim spadl ke dnu.

– Zůstaňte v Tolberku, kdo vás sem volal. – ozývaly se sborově ženy. – Táhněte do svých smradlavých hradů, mezi vaše pobožné mûry! Táhněte do lesa mezi vlky, ať vás sežerou! –

Jako předříkávaná sborová modlitba to znělo soumrakem. Křižáci se prodírali mělčinou a chránili si obličej lokty a pláští. Přšelo jen

nad mořem. Rýhy a stopy na nasáklé zemi se plnily a vzápětí mizely. Jen s námahou dosáhli pevnějšího břehu.

– Pust'te naše muže! –

Ženy se rozutíkaly, když velitel řádových plavců vstoupil s mečem na břeh. Opozdlý kámen šplouchl do zátoky a mezi klestím zůstal jen stařec a bil kolem sebe zapálenou holí.

– Každý strom, každá travička bude poznamenaná. Čeho se dotknete. Vodu nám otrávíte, przníte naše dcery. –

Velitel Aldony si držel zakrvavený spodní ret. Blížil se po vymláčeném břehu k starci. Předtím jej ohrožovaly ženy, teď měl před sebou starého pohana.

– Valstene! – Stařec po něm hodil holí. – Táhni zpátky. Nechod' dnes do mého příbytku. –

Veliteli stékala krev po bradě. Sehnul se pro hořící tyč a chystal se ji roztrástit o starcovu hlavu. Zadrželi ho.

– Nechej ho, pane. Je přece šílený strachem. –

Neodvracel se od ozářené staré hlavy, odhodil však pochodeň. Zasyčela při nárazu o hladinu a lidé na pobřeží se octli ve tmě.

– Znáš mě, Valstene, – nařikal od země stařec. – Tys zadával moji nejmenší dcerku, všechnu krev sis vypil jak vlkodlak. Zabij mě, nezbyla nám ani tráva k živobytí. –

Alwin ze Sovince se rozhlížel kolem. Nebyla tak docela tma, záblesk louče je všechny oslnil. Slyšel, jak mumlá velitel lodi:

– Co bych ho zabíjel. Slyšíte, je to blázen. Nikdy jsem tu nebyl. Blázni teď mají volnost, může si vykládat, co chce. –

Navlékali si pláště, táhli výš k osadě a břeh osířel. Alwin si odmotával plátno s ostří meče a toužil po rychlejší tmě. Nešel dál s nimi. Někdo přiběhl z osady a zvedl pološileného starce. Byly to dvě ženy.

– Boží s námi, – povzdychla si jedna z nich, – je to všechno jedna sebranka. Kéž by už bylo aspoň světlo! –

Dosud plály pohanské ohně. Kromě Aldony přistálo před setměním několik malých veslic se zběhlými řádovými služebníky, mnichy

a potulnými rytíři. Ti nepřijížděli pro postní ryby. Obloha se od deště nevyjasnila a nad zálivem se neukázaly žádné hvězdy. Přesto nebyla tma. Opět stály páry v kruhu, opět se lidské ruce spojovaly a nechávaly vést k tanci. Před lesem vyčnívaly hráze z vrbového proutí. Kůže na bubíncích se chvěla, z pobožené stodoly ječela píšťala. Alwin cítil začínající závrať a zmnohonásobené hanobení vymírajících pohanských osad. Byly tu pouze ženy a děti. Nazí mniši je mohli polévat vínem, strkat hlavy nad kotle a nechat se omámit parami vařících se kořenů. Mohli udělat cokoliv. Tolberk byl daleko a řádové rohy a kostelní zvony sem nebylo slyšet.

A všichni, co připluli na noc, si hledali ženy. Brzy se ozve úpění jako o svatojánské noci.

Raději žít v pustině než s těmihle lidmi, vzpomněl si, co mu jednou říkal Hanno z Losangen. Dnes tu byl možná s lidmi i Hanno. Alwin potkal bratra v řádovém plášti, který krácel také sám v pásu stínů a siluet vrbové hráze, i on se vyhýbal lidem.

Alwin vyčkal, až osamělý bratr přejde. Nebyl to Hanno z Losangen, ale kdosi postavou menší, tohoto rytíře neznal, a přesto naslouchal, dokud se kroky řádového rytíře neztratily v noci. Kam odcházel onen osamělý, hledal totéž co on?

Na cestě k moři hluk radovánek zcela zanikal. Alwin šel opačným směrem než řádový bratr, ke stodole. Zahlédl knechty vstupující do osvětlených dveří, stahovali si drátěné kápě a postávali u stěny z klád.

Dveře se opět pohnuly a jakási žena vyšla ze stodoly. Zmizela mezi křovím, aby načerpala vodu ze strouhy. Bylo slyšet bublání ponořeného vědra.

Na tu si Alwin počkal.

Vracela se s podkasanou sukni, aby si ji nepošpinila na rozbláceném prostranství. Postavila vědro, když rozeznala v polotmě mužskou postavu.

– Alwine, jsi to ty? –

Byla to Lona.

Už ho očekávala, uchopila ho za ruce a vedla osadou k dřevěné chýši s několika schody.

– Tudy, – řekla, – vidíš mě? –

– Ano, vidím. –

Nechal se vtáhnout dovnitř. Na chodbě opřel meč o stěnu.

– Pojď dál, Alwine, – řekla Lona. – Budeš šťastný, žes přišel. –

Zatápal při zdi. Ve tmě pohanské chýše slábly tóny zobcové flétny i lidský povyk. Dál v chatrči praskal oheň.

– Počkej. – Lona se trochu zapotácela. – Drž mě takhle. Víš, jsem už omámená vínem. –

Nebyl to zvuk ohně, ale popraskávajícího knotu v míse živočišného loje. Bylo to k nedýchání, na hromadě kůží v koutě spaly odkryté děti.

– Dívej se, co pro tebe mám, – chlubila se Lona, a když Alwin přivykl čoudu, uviděl za stolem onu dívku, která ho kdysi překvapila v zahradě a vábila proutkem. Nedoufal, že ji někdy najde, a teď tu čekala téměř dospělá žena, jen dívčí obličej ho tehdy zmátl. Čekalo na něj veliké a plápolavým světlem orámované tělo, pletence vlasů svázané kolem hlavy a utažené šňůrkou pod bradu. To pohanské děvče se usmívalo, když vstoupil cizinec do světla, jako by ho vidělo ve chvílích jí předem již známých a nějak velmi prostých, které on neznal.

– Tak co, líbí se ti? –

– Není to pohanka? –

– Kdepak, Alwine, dobře se podívej. Nosí stejný křížek jako já. Ráno jsme byly u hrobů pod Bergrunem a modlily jsme se. –

Bylo zbytečné ptát se, zda se modlily za řádové bratry nebo za své pobité muže, modlily se jistě ve své řeči.

Světlo plápolalo nad slámovými vlasy děvčete a Alwinovi připadalo, že dosud hezčí dívku neviděl. Určitě si ho nezapamatovala.

– Jenom nám moc nerozumí, – vysvětlovala Lona. – Je o něco dál ze severu, proto nic nerozumí. Přišla jenom na léto. –

Proto se to děvče usmívá? Nebo poznala, že si vybral pro tuto noc ji? Třeba se jí dokonce zalíbil.

– Tak se svlékni, Alwine, – vybídla Lona.

– Teď hned? –

– No jistě, jsi unavený po cestě. Kam bys šel v noci? Lehneš si a můžeš chvíli odpočívat. –

Probudila nejstaršího chlapce a poslala jej pro víno. Když dával Alwin dítěti minci, ani ji neprohlédlo a odhodilo dar na udusanou hliněnou podlahu.

– Dal jsi mu málo, – řekla Lona. – Je zvyklý, že dostává víc. –

Všiml si přitom, jak se obě ženy zadívaly na váček s penězi. Byl rád, že ukázal jen jediný sáček. Nevěděl proč, ale zdálo se, že se ty dvě setkaly teprve pro dnešní večer. Dohadovaly se řečí, které nerozuměl, ale jejich zájem byl společný. O mince se podělily rovným dílem.

– Kdybys věděl, jak jsem tě čekala, – mluvila stále jen Lona, – pořád jsem čekala, ale tys nejel. Dnes jsem schválně poslala chlapce, aby se šel podívat ke břehu. A kvůli tobě jsem vyhnala dva kupce. –

Čekali na chlapce.

– Neudělals dobře, Alwine, žes mu dal tak málo. Nenechá nás teď spát. –

Ale chlapec se vrátil a zalehl do kouta i bez peněz.

Lona nařízla přinesený měch nožem, dřepala si a víno jí špláchalo pod rukama do pohárů. Pak se napili a Alwin usedl pod úroveň stolu. Nemusel přivírat tolik oči před hořícím tukem. Dírou ve střeše sem vnikalo stěží něco vzduchu, kus černé oblohy byl přímo nad Alwinovou hlavou. Mohlo být před půlnocí.

Uvažoval, kam schová peníze, jestliže se svlékne.

– Ještě jsi nám neřekl, kam vlastně jdeš? –

– Co je ti po tom! – odpověděl a stáhl si jenom botu. Nebude spát, hned by ho okradly, a možná ubily polenem. Tělo zahrabou do díry za chatrčí nebo prodají mnichům, a dokonce řeknou, že našly zraněného rytíře.

Budou mít o pár nových řadových mincí víc.

Zápach tuku, přítomnost žen a dětí v jedné komoře, to vše bylo jiné, než když byl malý a usínal. Doma ho uspávala matka a vyčkávala, až usne, pak zhášela světlo. Vždy slyšel, jak uléhá ve vedlejší komoře.

Tady se dostal do hnízda myší. Místo vody před spaním se napije vína. Děvče si začíná rozvazovat vlasy. Budou spát na jedné hromadě, a kdyby se náhodou Alwin vytratil, přijde zase jiný host a hnízdo nikdy nevychladne.

– Ukaž se, – vyběhl děvče, které se začínalo svlékat.

– Ukaž se? – opakovala dívka a s úsměvem se otočila. Snad ji pobídka potěšila a cizinec se jí tím přiblížil. Porozuměla příliš dobře slovům. Posvítla na sebe a vystoupila ze zbytků šatů.

– Tak? – ptala se a byla přitom jakýmsi svým postojem věcná.

– Zhasni to, – požádal.

Chtěla uposlechnout, ale Lona jí vytrhla mísu z rukou.

– Mám tu děti, musím na ně vidět! –

Na to neřekl Alwin už nic. Potřebuje vidět především na sebe. To její neustálé prohlížení v kádi s vodou! Vždy ji uspokojí, co najde. Pokud trvá léto a nezestárne. Pak prostě vyleje vodu na zápraží a zbaví se vlastního obrazu.

Dívka pak Alwina překročila a zabrala místo u zdi.

Ležel mezi nimi a hleděl k díře ve střeše, stíny obou žen ho přelézaly a křivily se po trámech, vlastní stín nenašel. Pokud svítí světlo, bude slyšet dech spících dětí.

Lona zbytečně čekala, kdy ji obejmě. Také děvče pokrčilo rameny. Lona se natáhla první k Alwinovi a spatřila prsten.

– Ten je krásný, – vydechla. Snažila se prsten stáhnout. Kroužek nepovolil, jako by chtěl připoutat jeho nositele k nepřítomné a ztracené ženě.

– Je ti těsný, Alwine. Patřil nějaké ženě? –

Lona to chtěla zašeptat, ale dech vzrušený vínem prozrazoval chtivost.

– Dáš mi jej? Je jistě po tvé matce. –

Nebránil se, ani když mu naslinila prst a konečně prsten stáhla. Amalberžin dar ho už netísnil. Zbavil se posledního pouta. Lona si prohlížela sklíčko vsazené do zlaté obroučky blíž na světle.

Pak poručila:

– Dívej se, Alwine! Budu na tebe strašně hodná. –

Musel uposlechnout a nad ním se vztyčilo v polosvětle nesmírné bledé tělo, zatímco Lonina tvář zrudla a žhnula i bez doteku. Zlaté vlasy spadly s ženy a tíha jejího těla začala Alwina dusit.

– Co? – šeptala Lona. – Že jsem jako tvoje máma? –

Za to by ji hned zabil, ale nemohl se ani pohnout. Dusila ho svou vahou: a pak spatřila výraz ve tváři bezmocného muže.

– Co je zase, Alwine? Co se tak díváš, jde z tebe strach! –

Neodpověděl. Vprostřed čela mu vystoupila strmá rýha, kterou nebylo předtím vidět. Zaslechl zvuk, který se ozval v páchnoucí místnosti, čistý a bolestný, tak mohlo zanaříkat jenom dítě. Ani závan nepohnul dohořívajícím knotem, nikdo nepřišel ze síně.

Obě ženy na sebe zaraženě pohlédly. Alwin se nehýbal.

Děvče tedy dalo kolena zase k sobě a vylezlo z kožešin. Dostalo své peníze, ať je to jakkoliv. U stolu si natáhlo šaty.

– Alwine? –

Zakryl Lonina ústa dlaní.

– Tiše, – poprosil, – to dítě. Je tu dítě. –

– Co je s ním? –

– Dívá se na nás. –

Lona šla posvítit do kouta a oba se naklonili nad tváří oddechujícího chlapce.

– Vždyť spí! –

– Díval se, – tvrdil Alwin.

– Něco se ti zdálo, Alwine. – Lona se opřela o trám, jako by její nohy už nemohly unést celé to těžké, závratí se motající tělo. – Ty snad nejsi ani člověk. Chtěls mě uškrtit, vím to. Za co? –

I v polotmě, kterou zanechala, když odnesla mísu se světlem, poznal Alwin, jak se na konečcích tak pevně zavřených dětských víček chvějí ještě kapky slz. Stékaly chlapci po obličejích a kapaly mu do uší.

Odpust', řekl by mu nejraději, ale chlapec jeho řeči nerozumí. Mohl ho jen zase zakrýt. To tedy hledal? Jeho matka vrávorá uhřátá kolem stolu a leje si víno rovnou do úst. Kdysi Alwina zachránila na písečné kose, jako anděl přicházela v tom posledním snu, ubohý přelud, který se chce podobat matce.

Venku se dali opět do tance.

Obě ženy zvedly hlavy, uslyšely mlácení do dřeva. Byla přece noc, teplá noc, do které zve zobcová flétna. Tu noc nemohly promarnit, na Alwina pro tu chvíli zapomněly.

Uchopily se za ruce a udusaná podlaha se záhy otrásla pod jejich skoky, při každém poskočení zachřestily mince zašité v lemech jejich sukní. Pro ně pokračovalo léto, chtěly být šťastné jako malé děti; i když je tíží prsa odletující do stran a narážející na holá břicha. Děvky a ztracení poutníci Kristovi! Kvůli tomu odešel z domu, aby spadl až mezi ně?

Měl by jim možná podříznout oběma hrdlo nožem a pak utéci na upoutanou loď. Aldona se vrací do Tolberku před úsvitem. Ale tam Alwin už také byl.

Prošel mezi stěnou a oběma ženami, v síni sebral po paměti meč. Klopýtal z hlučící osady. Noví hospites, praví křesťané severu, se rozlezli i po téhle nejodlehlejší výspě. Už nevěděl, kam před nimi utéci.

Vždyť ty prcháš sám před sebou, řekla mu nedávno Amalberga.

Pak tedy nezáleží tak příliš na tom, kde zůstane stát. Za zády mu slábla světla pochodňového reje, ve tmě před ním čekalo ukryté moře. Vše utišující záplava černé vody. Déšť dávno ustal, ale nesvítily hvězdy.

Ani jitřenka zvaná Lucifer.

Zastavil se opět pod stromy, kde vstoupil na břeh poprvé. Listů na vrbové hrázi tlumilo zář ze stodoly, půda byla měkká, písek ještě

neoschl. Tady se skryje vše. Čin i zoufalství. Chlad lezoucí z moře ukonejší zanícené oči. Stačí je zavřít a tak, v hlubokém spánku, se může vrátit domů. Na dvě pohřební prkna položí naznak tělo, překříží je dvěma meči a plášť se spustí do vlečky. Tam najde konečný klid. Pohřební prkno pak ponесou do svahu na ramenu, před novým kostelem čeká čerstvý hrob.

Co s jeho mečem? budou se ptát lidé.

Položte ho do jámy s ním, odpoví jim kněz, byl to taky rytíř...

Z osady zavylí psi. Táhle a vtíravě, už minula půlnoc.

Vzpomněl si, jak utekl poprvé z domu ještě jako chlapec. Všichni ho hledali celou noc, a on chtěl žít raději s vlky než s lidmi. Schoval se v nejhlubším hvozdu a tmavé noci se nebál, byla laskavější než smích a cinkot pohárů v rukách hradních hostů. Došel tenkrát k zamrzlé řece, kde si ho našla matka.

Znovu se octl u vody, jenže jí tu bylo víc než v řece. Také ta voda mlčela a lezl z ní strašlivý klid. Poklekl a u světélkující vrby zahrabal všechny své peníze, sáček se znakem vodní květiny uložil nejhluběji. Těch peněz v jamce se nedotkne. Matka mu je poslala na cestu domů.

Psi v osadě se neozývali, také lidé ztichli.

Alwin ze Sovince si označil poslepu kmen vrby křížem.

Našel bahno a písek v nejkliďnějším místě mořského zálivu, v závětří, kde se může každý člověk schovat, kde může hřešit kdokoliv. Pod hrází se krčí žebravý mnich a tiskne k sobě pohanského chlapce. Vzdálené odlesky ozařují mnichovu šerednou hlavu. Ve dne učil kreslit děti kříže, ve tmě tiskne strupovité rty k holé chlapecké hrudi. Ani nemá čím zaplatit. Snad jednou mnicha přistihnou řádoví rytíři a pošlou až sem trestný oddíl. Bažiny naplní potulnými hudebníky, kupci a řádovými zběhy, hříšná těla hodí sežrat psům, ale teď ještě vládla noc.

Na Aldoně nakládali sudy s rybami a přes mělčiny vyznačili pochodněmi vodní cestu. Jako by Alwin nestál u moře, ale na kraji močálu

v kterémkoliv kraji. Ani děvče nebo Lona za hříchy nemohou, jejich obraz si vymyslel, a proto jej při prvním setkání ztratil. Stejně se mohl zlobit na trávu, že je zelená, nebo na strom, že vyrostl na pokraji vody.

Další noc byla u konce.

Ze stodoly se potácely tmavé a přízračné obličejy, otupené vínem a tancem, nevnímaly tmu ani světlo. Řádoví služebníci a zběhlí rytíři teď stáli proti sobě s noži. Pojd' blíž, bratře, a vraz mi dýku do srdce! Čekali, až se druhý v přítmí pohne, do této chvíle byli bratři a služebníci Kristovi, teď jim vládla severská noc. Na ženy ve stodole zapomněli, mhouřili oči, aby našli místo pro nůž v bratrově hrudi. Pak o sebe narazili a beze slov, bez výkřiků spolu zápolili, dokud nezůstal jeden z nich ležet. V jejich noci nebylo radosti, jenom psi znovu zavýli a u vchodu do stodoly se pak shromáždilo několik podivných hostí a dívalo se na mrtvého. Ještě svíral dýku v pěsti a umíral jim u nohou, nikdo mu nepomohl, nikdo ho nezakryl, jen při zdi stálo pohanské děvče a plakalo.

Ženy nakonec zalézaly bez mužů do křovin, ohmatávaly se a pochichtávaly a ukazovaly si navzájem prsa.

Vrávorající postavy opouštěly osadu před světlem. Beze slov a beze smíchu odstrkávaly lod'ky od mělčin, odvažovaly koně a vedly je vodou k lodi. Vyhýbaly se sami sobě a často se svalily do mělké vlny a zůstávaly ležet, a žádný z bratří jim nepomohl vstát.

Chtěli se vrátit před úsvitem ke svým spícím a pobožným ženám v Tolberku, zalézt do kupeckých komnat nebo stihnout čas klášterního zvonu, který je povolá k ranní mši. Protože zítra je pro všechny půst.

Náznak světla v letícím mraku se prohloubil. Záhy odpluje i Aldona naložená postními rybami. Alwin mohl utéci s bývalými druhy před úsvitem, ale chtěl si najít jinou cestu. Po rozednění zůstane sám mezi tolika pohany. Odejde i od nich a bude spávat v lesích, pokud je léto, darovaný plášť bude zároveň příkrývkou, má dýku a meč. Vlků se bát nemusel, v této roční době táhli dál k severu. Teprve na zimu přilezou k lidským obydlím.

Aldona se pohnula a zčeřená voda narážela na pobřeží a spláchla místo, kde zůstal Alwin. Obrysy lodního stožáru přestaly být znatelné, šplouchání vesel sláblo na hladině zálivu. Alwin zakopl o spící tělo u vody. Muže pod sebou poznával beze světla. Byl to sloužící bratr Iwy. Opil se a bratři ho zapomněli v písku, usnul s otevřenými ústy a občas si olízl rty. Nač vzpomínal? Byli tu jen sami dva. Spící Iwy něco zamumlal a vykřikl, bylo to zvolání bez jeho vědomí, příliš pozdě se ozval. Alwin si našel dřevěnou lopatu a udeřil spáče do hlavy. Zabije Iwyho a on se nedozví proč, ve spánku umře. To byla příliš krásná smrt, pranepatrná odplata za potupenou Amalbergu, spíš mu dával milost.

Sloužící bratr se však probral i po tak strašlivém úderu, krev se mu vyřinula z obličeje, otevřel polozmatené, krví zalité oči, jako by volal: Za co? A skutečně to nevěděl, Alwina ve tmě těžko poznal.

Kdosi šel kolem, zasmál se a řekl Alwinovi:

– Doraž ho! –

Alwin by mohl znovu udeřit a Iwy by určitě skončil, jenom by nevěděl proč. To nebyl trest. Díval se na tělo, které se začalo plazit od jeho nohy, a dál za ním nešel. Ať je dlouho naživu, přál si, ještě dlouho ať nezemře. Odhodil veslo a pojednou se cítil strašlivě slabý, vysílený úderem i celou nocí. Setřel si špínu a pohlédl na dlaně. Byly umouněné a okoralé jako kůra stromu, do které ryl před chvílí kříž. Na prostředním prstě ho netísnil Amalberžin prsten. Zůstala daleko, v cizím hradě. Obrací se ke svaté Anně a celé hodiny čeká před svatbou v bezpečném chrámu. V té ženě, kterou viděl naposledy, byl mír a veliké smíření se svým utrpením.

V písku byla znát troška krve, která vytekla Iwymu z hlavy. Po skleněném prstenu nezůstalo ani světlejší místo nebo rýha na kůži. Alwin nosil prsten jen krátce, aby si na něj zvykl.

Osiřel na pohanském břehu.

Poslední opozdilci sebrali Iwyho se země a jako kus pytle ho táhli za sebou k veslici. Nenamáhali se, aby přetáhli nohy bezvládného

těla přes okraj. Odráželi se tyčemi od mělčin a nohy přitom brázdily hladinu. Možná jim teprve na lodi Iwy zemře.

Bylo víc světla.

Na horizontu se zvětšoval pruh písečné kosy, byl dosud skrytý v noci. Kosa vylézala o něco blíž, Alwin ji viděl téměř z opačné strany. Zvyšoval ji vyplavený písek z ústí Visly a kolem Alwina zaznívaly jasné hlasy dětí, které obíraly spící a opilé křižáky.

– Už jsou pryč, – vydechla žena schovaná ve stínu hráze. Musela vidět, jak Alwin zápolil s Iwym, ale podle ní se nestalo vůbec nic. Byli pro ni jedna sebranka, už bylo světlo, které si přála na počátku noci. Alwinovi se však vyhnula a zaháněla děti k osadě. Hlasům, které se ozvaly, nerozuměl, ani jedinému slovu. Poznal pouze chlapce. Zůstával na břehu, i když ostatní děti odešly. Nespál tedy dnes v noci. Co ještě chtěl? Bylo to dítě od Lony, možná chodí stále za ním a číhá, až někde usne, pak ho obere.

Nesmím usnout, umiňoval si Alwin. Cesta stála jako ztracena v ranním šeru. Chlapec jde blíž, zastavuje se a dál se pokročit nedovazuje. Usmívá se?

V šeru pak stála vedle dítěte nějaká žena. Spíš jenom tušil obrys její postavy.

– Jsi tu, Alwine? – ozývala se tichounce ze své tmy. Poznal ji po hlase. Přikývl a sebral se země svůj plášť.

– Tady jsi, – řekla Lona a uchopila ho za ruce, – cos dělal? –

Cítil, že se žena chvěje, snad také ranním chladem, nebo z ní vyprchalo víno. Byla dokonce ráda, že ho našla. Pomáhala mu sebrat z písku ještě meč.

– Pojď s námi, Alwine. –

Opřel se o ni a takto přece jen dokázal jít po ztracené cestě. Nebyla příkrá, vedla k dřevěné chatrči. Chlapec podpíral řádového rytíře z druhé strany a táhl meč za sebou ostřím po zemi.

Ještě nesmím spát, opakoval si Alwin.

– V síni jsem našla tvoje věci, – vnímal, jak říká Lona, a pak se i její hlas zatřásl výčitkou: – Víš, když já... Já jsem nevěděla, žeš k nám přišel napořád a ne na jednu noc jako ti druzí. –

Byli na konci mírného svahu před prostou chýší. Alwin se nebránil, když ho vtáhli dovnitř.

– Jsi unavený, – řekla Lona, – sedni si sem ke stolu. –

Když se vrátil, byl stůl pokrytý, žena mu nalévala víno.

Na lavici měl pečlivě uloženy všechny své věci, nic se neztratilo, chlapec k nim položil meč. Světlo v míse dohořelo, už nečpěl přepálený tuk ani nečadil knot. V díře ve střeše bylo znát nebe.

Bylo skoro světlo, když usínal. Dívka mu přišla ustlat lůžko. Položil na lavici minci. Tak ji spatřil, když ho vábila proutkem do noční zahrady, krásné a tiché děvče, teprve dnes je následoval.

V slábnoucím šeru se ozýval vlahý a vytrvalý trylek prvního denního ptáka. Musel zpívat někde blízko, na větvích vrby hned před domem.

Nejladší zvuk, který se Alwinovi ozval po probdělé noci. Na všechno ostatní zapomněl, začínalo svítat. Chtěl se dívat do slunce nového dne, bylo tu místo blažených lidí.

Alwin si stáhl řádový plášť s ramen. Tichounce zazvonilo železo košile, když se svlékal, dýka narazila o přezku.

– Chtěl bych tu zůstat, – řekl Loně.

Naslouchal popraskávání rozhořívajícího se chvojí. Lona již zatápěla. Stáhl zašpiněnou botu a přikryl se kožešinou. Byl tak unavený, že nemohl ani spát, jenom zavřel oči a vnímal, jak si kdosi lehá pod kožešinu k němu. Hladké a hřejivé ženské tělo, samo se přitisklo a přitáhlo si Alwina blíž k sobě.

Alwin to tělo objal a usnul.

VIII

Mezi pohany

Alwina probudilo teprve slunce na obličeji. Někde výskaly děti. V chatrči vonělo dřevo a vyhrátá pryskyřice, trámy, které žárem zčernaly. Od zálivu zazněl ženský smích, to se smála Lona. Opět ho nechali spát a vstával poslední ze všech. Vylezl z kožešin a přistoupil k průzoru. Skulinou se podíval na třpytící se moře.

Poblíž stál tlející vlnolam a v celé ploše vyskakovala jenom jediná vlna, narážející ve stejném místě o potopené dřevo. Děti byl plný záliv. Běhaly v pásu svítivé vody při pobřeží a nejmenší děti v kožených vacích byly uložené v písku. Ten jitřní obraz Alwina ze Sovince oslnil. Stál u průzoru a nepřivíral oči před zářícími vodami zálivu. Navykl se dívat přímo do slunce, tady prospal skoro celé léto, našel místo blažených lidí a oni vzali bývalého řádového rytíře mezi sebe. Rozdal jim většinu darovaných peněz a v jamce u vrby nechal zakopaný pouze sáček se znakem vodního kvítku. Těch peněz se nedotkne. Nechtěl se kamkoli vracet ani se o nic starat, Tolberk byl daleko a křižácké lodi přistávaly jen málokdy. Sem příval hrozivých vln nedosáhl, a teprve za písečnou kosou hrozilo otevřené moře.

Zhubl za tu dobu a přitom toužil po další letní noci, chtěl vnímat šplícht pouze jediné vlny narážející o vlnolam. Našel své první léto, jaké mívá každý člověk, a pak se mohlo stát cokoliv. Stačilo mu, aby se dopotácel brázdou k moři a položil hlavu na Lonino vystouplé břicho a zůstával ležet v závalu oné neutichající vlny, bez vůle nechával pohazovat zesláblým, k blaženosti otupeným tělem a spolu s Lonou nevnímal víc než teplo slunce a lesk vodní hladiny. Bože, přál si přitom někdy, ať už to skončí. Oba již čekali na příští noc. Za největších denních žárů zakryli dveře i díru ve střeše a spávali na

hromadě kůží i s dětmi. Probouzeli se nazí, zalití potem, a navečer se seběhli ochladit k moři.

Zbytek dne sedával v trávě pod vrbami k chýši a pozoroval zářící záliv. Chtěl si zapamatovat každý náraz vlny, každý strom a prut vrbové hráze. S tříští narážející vlny a odtékajícím pískem prchalo také léto. Věděl, že co je tak jasné, se nedá zachytit v dlani ani zastavit. Všechna příští léta přijdou v polotmě, opět mezi lidmi jako to letošní, a přesto neskonale jiná.

Meč měl zabodnutý do kořenů a tichý vánek poledního větru zachvíval listím nad jeho hlavou. Za osadou se táhlo modře kvetoucí pole zasetého lnu, pobřeží přes léto divoce zarostlo. Kromě vysekaného pruhu v křovinách nebyl přístup k vodě, mimo obrovské paseky začínaly kolem osady pralesy a močály s černajícími se mraky komárů. Do takové pustiny ještě Alwin nešel. Staral se raději o oheň, opekl ryby na starém ramenním plátu a občas pohlídal nejmenší dítě v koženém měchu zavěšeném ke stropu.

Do zálivu ústilo několik řek, především Visla, a tak byly ve smíchané vodě sladkovodní i mořské ryby, v písčinách měli svá hnízdiště všemožní ptáci. V létě bylo ke všem moře vlídné, našli nejkldnější, polozapomenutou výspu pohanské přírody, a pospolu žili lidé, ryby i ptáci. Na sklonek léta přiletěl dokonce říční orel od pobřeží a hledal si zbytky potravy. Ptačí hejna ho nezaháněla zpátky k vnitrozemí, osamělý dravec nemohl nikomu škodit, jen mršinám a leklým rybám, ani pohanské děti nepronásledovaly orla kameny a primitivními luky. Dravec za ně čistil špínu moře a hrabal se v náplavech a mušlemi potaženém dříví.

Jako pěna leželi ti ptáci ve velkých spoustách na zátocě, nechali se kolébat v nepatrném čeření vln, uměli se o to víc potápět, čím hůř dovedli létat. Mělká a zbahněná voda vířila pod jejich křídly, rákosí šelestilo, klovali ryby uchycené v sítích a mnozí se za jediné léto tak přecpali, že nedokázali vzlétnout.

Pohanské děti je pak snadno polapily sítěmi nebo do pouhých rukou, v křovinách a písčinách sbíraly právě snešená ptačí vejce, od kropenatých po tmavé odstíny skořápek až do zeleni a hnědi.

Byli tu dokonce ptáci z dalekého severu s černými zobáky a s černými hlavami a kovovým peřím, jen pod křídly byli docela bílí. Svá vejce snášeli na holý písek a mláďata krmili rybami, které se mnohdy zdály být větší než samotní ptáci. Zaneřádili pobřeží svým křikem, trusem a šedomodrým peřím, jako zlá předzvěst končícího léta nabírali ve vodách klidné zátoky síly k velkému tahu na jih. Ptačí matky se připravovaly k letu na daleký jih tak, že padaly střemhlav z pískového srázu, jako by je někdo neznámý sestřelil, a učily svá mláďata létat. S velikým křikem a nářkem je lákaly do vody k sobě. A mláďě se nechávalo zvábit matčíným lkáním, vrhlo se raději samo dolů, než by zůstalo na břehu bez matky, a mnohé zahynulo hned při svém prvním letu. Avšak ta, která přežila dotek s vodou, vřískala a potápěla se o to víc.

Pak letěly divoké labutě nad osadou a přistávaly na hladině. Mávání nízko šumících perutí vyrušilo odpočívajícího rytíře. A tu uslyšel své jméno, a když se obrátil, měl nad sebou usmívající se obličej pohanské dívky, která ho zlákala k sobě. Dala mu obě opálené paže kolem krku a vyptávala se:

– Cos dělal celý den? –

– Spal jsem. –

– A oči tě nebolí? –

– Ne, – lhal, – dnes vůbec ne. Samy přestaly pálit. –

Děvče ho zvedlo z trávy a společně seběhli k zálivu. A úsměv je už neopouštěl, když potkali Lonina chlapce, který čekal u ponořené loďky. Mezitímco spal Alwin, sehnal chlapec v opuštěné rybářské kůlně hromadu vesel. Byly vydlabané z jednoho kusu jako lopaty na zrní, pečlivě seříznuté ostrými pohanskými noži a ozdobeny zvlněnými pruskými symboly.

Všichni tři pak vytáhli člun z mělčiny, vymetli písek a dvoudenní náplav a spustili loďku.

- Tak, - řekl chlapec a zasadil dřevěnou lopatu do vykrojené jamky ve středu člunu. Patřil dívce, která s ním přijela na jediné léto.

- Vlezte si na příď! -

- Tak, - řekla dívka a rozpletla si řemínky sandálů a hodila je do loďky.

- Tak jedem! - zvolal Alwin a odstrčil člunek od břehu. Dřív, než stačil naskočit také chlapec.

Dívka se zasmála a nevěděla čemu. Slunce již stálo v nejvyšším bodu polední strany zálivu a mořští ptáci usedali na vlny, aby si smyli písečný prach z křídel.

Chlapec osaměl na břehu.

Nevnímal křik ptáků ani nárazy vln, které se hnaly od odjíždějící loďky a otíraly se mu o kotníky. V jeho obličejí nebylo žádné zklamání. Alwin mu slíbil, že spolu objedou celé pobřeží a budou hledat úlomky jantaru, dával chlapci občas minci, ale dítě ji zahazovalo, jako by říkalo: Co z tvých peněz mám? To dítě si nemohl podplatit jako ostatní, pro všechny byl cizincem, který přijel na léto. A přesto měl snad ten jediný chlapec řádového bratra rád. Ošetřoval mu meč, stíral mu písečný prach s ostří. Alwin ho učil základním úderům i obraně, ale nikdy meč do rukou dítěti sám nedal.

Alwin se ohlédl. Vedle dítěte teď stála Lona a civěla na vodní cestu za loďkou s oběma mladými lidmi. Tihle dva byli skoro nazí a těla se vztyčila proti vodě. V moři před Lonou bylo pohřbeno několik kamenů. Rozšířila oči tak, že se v nich odráželo světlo z hladiny. Pro ni byla plocha zálivu navždy prázdná. Vyhlížela jinou loďku, vracející se rybářskou veslicí s muži.

Alwin zabíral dřevěnou lopatou proti vlnám, prodírali se do volnějšího pruhu moře. V každém záběru lopaty se vzdalovalo pobřeží s pobořenou osadou, vzdálené hrady a sklepení Tolberku,

i vzpomínky na údolí, kde bývá tma i v nejparnějším létě. Chvílemi bylo znatelnější dno se zvlněnými slunečními čarami.

– Už nás uviděla, – řeklo děvče a ukázalo k pobřeží.

– Kdo? –

– Lona, – odpověděla, – slídí tu celý čas a v noci obchází záliv, když usneš. Čeká na někoho. –

Lona trčela na břehu jako výstražné znamení, s dítětem připomínala sama zapomenutý a zpola pohřbený balvan, pak ji slunce pohltilo.

Alwin ulehl na dno loďky, odložil také tyč a naslouchal šplouchání vlnek otírajících se o boky načervenalého člunu. Sklonil se pro trochu vody a chtěl ji zachytit v dlani. Pocítil náraz.

Děvče vyskočilo po hlavě z loďky. Snažil se vyrovnat nečekaný výkyv a chvíli neviděl nad hladinou nikoho. Otáčel člun. Dívka mu opět unikla, nebo se utopila. Hledal aspoň stopu za ztraceným tělem.

Když se dívka vynořila, zamávala mu a začala plavat. Jistými, snad vrozenými pohyby se vzdalovala Alwinovi k písčité kose vystupující z moře, a zanechala ho v loďce nerozhodného, co udělat. Dívčí tělo však za sebou zanechávalo perlivou dráhu. I když se znovu ponořila, zůstala znatelná proti zvlněnému dnu a žluté vlasy se roztekly a pluly nízko pod hladinou.

Pozvedl dřevěnou lopatou a jel s člunem pomalu za ní. Vztyčila se z vody a utíkala Alwinovi po pruhu pískové kosy. Nebyla tu tráva ani stromy, jenom písek zalévaný ze všech stran vlnami. Alwin zarazil tyč do země, připoutal k ní člun a šel za pohanským děvčetem. Shýbl se pro mušli. Byla prázdná. Kosa se stále úžila a v žáru se otvíraly mušle a voněly mořské trávy a řasy, zelení potažené dřevo vyschlo. Děvče neviděl, ale tentokrát věděl, že se mu neztratila. Ležela v úžlabině, celá zabalená v pískové závěži, jen hlavu měla nezasypanou, oči zavřeny. Nezemřela ani neusnula. Poklekl a začal odhazovat hebký písek. Pod ním našel nahé tělo.

K pobřeží se vraceli kvečer.

Na kraji zálivu stál chlapec s dlouhým hořícím polenem a ukazoval tak cestu k osadě. Alwin vyskočil v mělčině a táhl za sebou člun s odpočívajícím děvčetem.

– Příkladně pojeděš s námi, – řekl chlapci. – Objeli jsme pobřeží, a nic tu není. Žádný jantar. –

A chlapec se snad poprvé na Alwina usmál.

– Počkáme si na štorm, – řekl, a v té odpovědi byl starší a zkušenější než Alwin. – Stlučeme prám a ty vezmeš koše a síta a vyrazíme. Sami dva, jak jsi slíbil! Hned jak opadne voda. Pak se najdou kusy žlutého kamene, celá hora jantaru. –

Trvá to dlouho. – Alwin do sebe nabral ostrý vzduch a díval se na tmavnoucí vody na severu. Jako by už cítil mořský vítr drolící a ženoucí po písčitém dně kusy skal ze severu. Nechtěl už čekat na vítr. U bývalého přístavního můstku ležely desky šedé a černé břidlice. Ty kameny shodily lodě, které poblíž ztroskotaly. Byly také ze severu. Ještě se však nehnala žádná podzimní bouře, žádný štorm valící úlomky žlutého jantaru na pobřeží. V mělčinách ležely stromy vyvrácené od jara, propletené a udušené navzájem, jako by se objímaly a s obrácenými kořeny srostly. I nebe teď bylo takové barvy jako břidlice, i moře, které pozorovali s chlapcem. Hned se změní, když zajde slunce. První jarní bouři prospal Alwin v Tolberku, tu příští si nenechá uniknout.

– Je ti s námi zle? – vyrušilo ho děvče. – Bud' rád, že je ještě léto a do bouře daleko. – Vzalo dřevěné lopaty a nalovené ryby a v košíku je odneslo k chýši. Tam vykuchalo ryby, připravilo jídlo i obě lůžka, dětem i Alwinovi, ale nikdo se nevracel. Podívala se tedy průhledem k moři, chlapec i řádový rytíř byli dosud na stejném místě. Nad zálivem blikaly první hvězdy.

– Nic, – řekl chlapec. – Ani mrak. – V duchu si již představil obraz blížící se bouře, jen Alwin řádící štorm neznal. Moře se utišilo. A táhle, výhrůžněji zaznívaly nárazy o potopené kůly.

Vítr tu každou chvíli měnil dno. A když se Alwin díval dlouho do jednoho místa, viděl na moři ženu. Vystoupila na vlnách jako pouhý

bod v zálivu, o něco světlejším proti nebi. Připomínala mu jedinou ženu. Měla podobné oči, svítily k Alwinovi z kouta komory, když spal. Dívala se sem, mluvila k němu, chce jít na pohanský břeh?

Vzal chlapci planoucí poleno a rozběhl se za ní. Vody v moři však nepřibývalo, sahala sotva pod pás. I když se zastavil daleko od osady, stál zase na suché zemi. Bod před ním se nepohnul. Daleko proti obloze čekala žena oděná měsíčním světlem, nebeský úkaz uprostřed pohanské přírody. Zdálo se mu, že blýskla v třpytu hladiny zlatá čelenka a bělostné šaty, které se oblékají k svatbě.

Ale vzápětí všechen třpyt zmizel. Žena se nepohnula, neutíkala, ani mu nepokročila vstříc. Jen se v měsíčním světle provinile usmívala, když zazářil plamen, jako by doufala, že ji Alwin uchopí do náruče a odnese na pevný břeh.

– Co tu chceš? – zvolal Alwin do vody zálivu a odehnal světlý bod hořícím polenem. A pojednou se mu zdálo, že vidí vlastní matku. Byla v bílém, jak se vrátila z nedělní mše z nového kostela; má zářící čelenku ve vlasech. Pochodeň chvíli hořela i na hladině a se sykotem zhasla. Žena utíkala do tmy, tak tiše, že za ní neslyšel ani šplouchnutí vody.

A měsíc zakryly putující mraky a Alwin ze Sovince poznal, že se brodil jen k vyvrácenému, v mělčině čouhajícímu pahýlu staré vrby, který přes den vysychal a teprve za nocí zářil. Zbylé a zkamenělé větévky byly obalené jemným písečným prachem, uchycené smetí považoval za matčiny vlasy. Světélka vrby ho vyděsila. Snad má právě Amalberga svatbu nebo zemřela matka.

Do chatrče se vrátil v noci. Lona čekala u plného stolu a postavila před něj společnou mísu s jídlem. Z koženého váčku vysypala sůl. V místnosti plné spících dětí bylo útulno.

– Kudy chodíte v takové tmě? – řekla. – Chlapec se vrátil celý zmáčený a uštvál se. Rozbil taky vesla, když jste odjeli, a neřekl mi proč. –

Alwin ze Sovince se zadíval na řádový meč, který visel vedle železné metly na stěně. Ostří se třpytilo v odrazech ohně, rukojeť

byla vykována do tvaru kříže. Mohl by se k řádovému kříži modlit, kdyby si někdy vzpomněl, že je zapomenutý v chatrči.

– Zabal ho, – řekla Lona děvčeti, když přineslo kožešiny k spícímu chlapci. Rozložilo kůže kolem ohně. – Třeba se uzdraví. –

Alwin se něčemu usmál, strhl řádový meč ze stěny. Byl natřený rybím olejem, pečlivě očištěný od prachovitého písku. Položil meč k lůžku nemocného chlapce, který se zmítal v horečkách a jehož otevřené rty vydávaly chrčivý šelest, jako by mu chyběl jazyk. Ale z pohybu rtů rozeznával Alwin jediné slovo: Štorm... Až se probudí, najde darovaný meč, Alwin tu zbraň nepotřeboval.

– Hned ráno, – opakoval si důrazně pro sebe.

Jako každou noc na něho čekalo ženské tělo. Lona, nebo to děvče. Opálené paže si přitáhly Alwina níž na medvědí kožešinu, pak ještě přetáhly kůži přes hlavu, aby je skryla oba. Děvče, sestro, vzlykl Alwin, když zavíral oči a od zálivu sem doléhal přes celou noc vytrvalý zvuk jediné vlny narážející o vlnolam, vzdálený a neutišující šplíchet, který neumdléval žádné letní noci a slábl těsně před rozedněním. To již také usínal Alwin ze Sovince. Spával beze snů a probouzel se, když zase všichni odešli k moři.

IX

Konec léta

Jasně dny končily. I když svítilo slunce, byl vzduch studený a vál stálý vítr ze severovýchodu. Děti se ještě koupaly a v písčínách měly vyhloubené dolíky a malé ohrádky s větvemi, chránily se před větrem. Také Lona běhala při pásu vlny na okrajích pobřeží a musela si přidržovat rukama prsa, aby stačila dětem.

Vylezla z vody s prochladlým a zmodralým tělem, se žlutými, až k pasu sahajícími vlasy a třela si rukama paže i stehna, aby se zahřála. Ani písek, který ji obléhl po celém těle, však nezabránil zimomřivému chvění. Zítra už nepustí do vody ani děti. Snad poznala, že je Alwin vzhůru, zamávala mu a zvala ho k sobě.

Půjde se zahrabat s nimi. Musí ležet u země, aby ho ze stálého větru nerozbolela hlava. Zvířený písek vál přes úžlabiny s divokou trávou, mýtina za osadou rudla brusinkami a stráň se zabarvila vřesem. Lona si dřepala a vymočila se při okraji moře. Byly to poslední pozdravy léta.

Jednou to muselo skončit, a nebyl to jen stud, co bývalému řádovému bratru bránilo, aby se sebe strhl šaty a vběhl také do vln. Pro něho už vychladla mořská voda.

Za osadou svítilo čerstvé strniště požatého žita a pruhy pokosených travin. Ženy se vracely s náručemi nasečených klasů. Nepotřebovaly cizincovu pomoc, samy si nalovily ryby a požaly pole, sítě natáhly přes děravé rybářské loďky nebo je prostřely proti průzračnému proudu. Vracely se bosé a ve vlasech měly kvítí a stuhy, čela zavátá písečným prachem. Poklekaly v osadě a hluboko skláněly hlavy k vydechující hromadě zrní. Bylo to chudé zrno, co zasely, a doufaly, že jim vystačí na celou zimu.

Alwin raději zavřel oči.

Dívka si vyměnila křížek na krku za náhrdelník z jantarových úlomků. Tam, kam odjížděla na sklonku léta, dosud poslové Kristovi nedorazili. Lona jí zabalila na cestu kus nasoleného masa a plátno namočila, aby maso vydrželo delší dobu.

Uvnitř mělkého člunu měla dívka sáček s penězi a cetkami, které získala přes léto. Přidržela si člun a prodírala se do pásu vody, kde přece jen táhl proud zálivu k volnému moři. Alwin nepozvedl ruku, aby děvčeti aspoň zamával, také se neotáčelo. Žluté, řemínkem svázané vlasy ani červenou lod'ku nebylo záhy vidět. Jako by hodil kámen do vody, hladina se hned zavřela.

Bylo chladno. Ozýval se rej racků, které vyrušili. Alwinovi připadalo, že jedním z kamenů na dně pohnul vítr, ale pak bylo zase vše klidné jako předtím, ptáci odlétli a usedali na vlnolam. A s vanutím ze severovýchodu slábl i zvuk narážející vlny.

– Nebud' smutný, – řekla mu Lona, – přijede na příští léto. Zase za rok. –

Jestli ještě budu mezi vámi, pomyslel si Alwin ze Sovince, a ženě řekl, aby ji potěšil:

– Ty ses mně stejně líbila víc. –

Ani chlapec Lony nezůstával v chatrči. Objížděl bez Alwina pobřeží a hledal jantar, vracel se na začátku noci, košíky na prosívání písku měl prázdné. Ani nemluvil, stmívalo se brzy. Zdálo se, že ani dítě neví, co hledá.

Také Alwin ze Sovince mlčel a celé dny civěl průzorem k moři. Nevnímal, že před něho Lona postavila mísu s jídlem a podala mu lžíci, a neodpovídal, ať na něho mluvila, jak chtěla.

– Na noc donesu kožešiny, – řekla, – byly schované dole přes léto. –

Alwin uprostřed jídla vzdychl a dřevěná lžíce mu vypadla z rukou. Kupa černých mračen mu zakrývala už delší čas výhled.

– Potřebovali bychom ulovit kance, nebo aspoň psy, potřebuji pro děti maso na zimu. – Lona stála tak blízko, že cítil, jak se dotýká

břichem hrany stolu. Vlasy měla ještě mokré a Alwin věděl, na co čeká, když děvče odjelo. Osaměli v chatrči, kde bývalo útulno.

Uvědomil si, že se venku schovalo slunce.

– Co je ti? – zeptala se žena.

– Dívám se, – odpověděl, – na ten mrak, jak vzrostl. –

Kupa kovových mračen táhla nad záliv, vítr hnal větší vlny a v novém vlnobití pohltilo šelestění oné jediné. Alwin ze Sovince si povzdychl ještě jednou, vzpomněl si na lžici, kterou upustil, a už nepokračoval v jídle. Lona nechala nůž zakrojený do pšeničné placky, prsty si otřela o břicho. Byla těhotná. Mohlo to být Alwinovo dítě, nebo kohokoliv jiného, které čekala. Měla jiné muže dlouho před ním ještě v Tolberku, o svatojánské noci, a možná hned zjara. Byl jenom jedním z umírajících, které zachraňovala na písečné kose. Slyšel ji plakat v sousední komoře, ale to ho nedojímalo. Šel pryč z chatrče.

Po obloze se valila mračna, ovce se krčily u stohu. Chtěl jít tak daleko, aby se nestačil do setmění vrátit, až Lona usne a přestane čekat.

Záhy za sebou neviděl vrby chránící osadu ani strniště požatého žita. Spíš měl vyjít podél vody, od moře ho nyní dělily porosty obrovských křovin. Těmi by se neprosekala do večera.

Z lesa křičely sojky a varovaly přírodu před cizincem. Za pasekou vyrůstaly mohutné stromy, jaké znal Alwin z rodného kraje. Většinou duby. Byly obsypané krahujci a sotva propustily korunami proužky světla. Jako klenba se spojily nad krácejícím rytířem a pod jejich krytem rostly menší keře a kopřivy. Pod zpráchnivělým stromem měly doupě lišky a rvaly se o ptačí zdechlinu na zemi. Ucítily člověka, pozastavily se, pozvedly svoje uzounké, chytré hlavy a zmizely ve stínech. Celé léto je vodila stará liška na slunce, do podzimu vyrostly a opouštěly svá doupata. Družnost je výsadou mládí, uvědomil si Alwin, dospělé lišky žijí samotářsky, každý vlk si loví sám. I Lonin chlapec objíždí pobřeží a loví ryby sám. Dorostl.

Došel až do osady, kde les končil a začínal další, ještě pustší. Osada byla obklopena vodou a bažinami a žily v ní jen ženy. Příliš

se nepodobaly ženám z pobřeží a Tolberku. Zdály se šerednější, ušpiněné a ztrápené prací, paže měly opuchlé od komárů a blech. Nenosily dřevěné křížky, nerozuměly ani trochu Alwinově řeči, přesto se na cizince usmívaly. Viděl, že by ho rády zlákaly k sobě do některé z chýší. K ženám se nedostali asi hodně dlouho žádní muži, ani křížáci, proto tak zpustly.

Pojedl trochu ryb, které mu nabídly, a hned za osadou vyplivl poslední sousto. Bylo polosyrové, málem se tím udávil. Ušpiněné děvče běželo chvílku za cizím mužem, nemohlo mít víc než dvanáct let. Nedalo se zahnat zpátky, nechtělo minci, kterou mu dával. Ještě neznalo její cenu.

Alwin stoupal přes prastaré kořeny stále o něco napřed a zrychloval, slyšel, že jde dítě za ním. Musel se nakonec schovat v mokřině porostu, aby se děvčeti ztratil. Když ho pak před sebou nevidělo, usedlo na kraj vřesoviště, čistilo si nohy a chystalo se, že bude čekat, až půjde cizí muž zpátky.

Tak daleko sám ještě nebyl. Nevzal si k lovu luk ani Lonina chlapce. A vlastně na žádný lov nešel. Mezi kameny čenichali svými prasečími čumáky jezevci, pásli se i za dne v celém houfu a také prospali léto. Na rozdíl od Alwina ztučněli kořínky a bukvicemi. Odráželi se proti černé vodě lesních studánek a kalužin, ty by mohl ulovit kamenem, kdyby se dalo jejich smradlavé maso jíst.

A hluboko v pralese našel člověka, který kladl pasti. Mezi dvě smyčky umístěné za sebe pokládal uříznutou zaječí hlavu. Zajíce chytal do smyček, na rysy a lišky měl přichystaná železa. Takové pasti znali jen praví křesťané.

Vypadal uboze. Vstal, nůž v ruce, a šel několik kroků k cestě, cítil za sebou oči. Jeho vlasy nebyly uříznuté, ale padaly mu na ramena, byl to tedy svobodný člověk a ne pouhý lovec nebo osadník patřící klášteru. Zabodl nůž do stromu, hodil kus klacku do křoví, a když nikdo nevystoupil, odplivl si a pokračoval v práci.

Mohl to být zběhlý mnich nebo jeden z takových, co žili raději venku než v řádových hradech. Od skončení posledních bojů se toulali po lesích na pobřeží a mnozí loupili. Těm bylo lépe se vyhnout.

Když uslyšel kroky, vzhlédl a na tváři měl hluboký zářez, jako by si ho poznamenali vlci.

– Jdeš ke mně? –

Alwin ukázal, že má prázdné ruce.

– Vypadáš unaveně, bratře, – řekl lovec a pokukoval po noži. V rukojeti byly vyraženy řádové cejchy. – Sedni si sem ke mně, – ukázal na spadlý strom, aby na Alwina pořádně viděl, a tak se chvilku prohlíželi.

– Jak víš, že jsem řádový bratr? – promluvil také Alwin.

– To poznám, – odpověděl odranec. – Koho trápí život, nosí svoje rány na tváři. –

Alwin se pousmál:

– Třeba mě tak potrápily ženy, – ale ten člověk úsměv neopětoval. Naopak. Svrástil zohavené čelo a jizva se jen prohloubila.

– Vůbec nevíš, cos řekl za pravdu, – pravil a prohlížel si ruce plné škrábanců a sekanců po pařátech dravců. – Co se považuje obvykle za blaženost, ryje právě největší zlo do tváře. Každá prokletá noc se ženskou zanechá svoje stopy. – Zatáhl drátem a zachmuřeně sledoval, jak se smyčka zařezává do boty z rezavé koňské kůže. Drát kůži skoro prořízl, muselo ho to bolet. – Všechno je jinak mládenče. Člověk se cítí nejvíc svobodným, když se cpe, když se válí se ženskou a žije jako zvíře... A přitom zvířaty pohrdáme a myslíme si, že jsme něco lepšího. Nevíš čím? –

Pod velkým dubem byl přístřešek a popel z několika ohňů. Z větví visely připravené drátěné struny, hroty šípů a ostré kostěné jehly. Doupě měl ten chlap ve větvích, táhl odtud smrad jako z větrací šachty jezevčí nory.

Zval Alwina nahoru, ale nechal se přemluvit, aby zůstali sedět venku. Nahoře mohl mít propadliště nebo připravenou síť.

– Nedotkneš se žádné ženy, neshleď zálibu v lovu a nebudeš spávat ve tmě, – posmíval se otrhanec sám sobě. – To jsou hezké a svaté věci. – A pak prohlásil a zadíval se přitom Alwinovi do očí, aby ho přesvědčil: – Nepotřebuju jejich zákazy. Opustil jsem řád z vlastní vůle! –

Zaznělo to vážně, jako přísaha v pohanském pralese.

– Je to přece jedno, – odvětil Alwin.

A snad pohrdavým stažením rtů odrance potěšil, protože on vyskočil, z popela vyhrabal lžíci a maso zabalené do listů. Alwin ze Sovince chtěl mezitím zmizet, ale lovec byl hned zpátky. Od studánky vylovil džbán s přepáleným nebo silně kořeněným vínem se stéblem vodní řasy uvnitř. To vše podal Alwinovi a žehnal mu:

– Jez, brachu! –

Alwin ochutnával maso, bylo neznámé a lahodné.

– Co je to? –

– Pečená divoká labuť, – prohlásil odranec, – tos ještě nejedl. Žiji si jako bůh. – Seděl na dubu a naslouchal, jak Alwin jí, sám si nevzal nic. Prohlížel si přitom Alwinovy stopy v zameteném prostranství kolem skrýše.

– Ještě jsi mi neřekl, odkud vlastně jdeš? –

– Z Tolberka. –

– To mě nezajímá, co jsi? –

– Zchudlý rytíř. – Alwin se znovu ušklíbl. Rozlamoval vypečené maso a kůstky odhazoval do křoví. – Člověk bez domova, něco jako pes. –

– Jdeš přímo z přístavu? –

– Z hradu. –

– Svatá panno ctnosti! – zvolal ten člověk. – Tebe taky ošetřovala, mládenečku? Copak dělá ta dobrá duše? –

Alwin přestal jíst.

– Je sama, žije stále sama v Tolberžském hradu? – Odložil labutí maso i džbán, z kterého se odhodlal napít.

Tohle nečekal. Byl to snad její sluha nebo dokonce ztracený otec? Nebo jen takový žebrák jako Alwin? Na Amalbergu přes léto skoro nevzpomněl, jen jednou u zálivu na začátku noci. Chtěl se schovat do pralesa, a musel o ní uslyšet až tady. Znovu ho pronásledovala.

– Má před svatbou, – odpověděl opatrně.

Neznámý lovec začal popíjet a hovořit.

– Znal jsem ji jako dítě. Nebudeš tomu věřit, ale sama přilezla až sem. Chtěla, abych ji nechal přes léto, že tu bude žít. –

Alwin přestával naslouchat, už by měl vstát a odejít, než se dozví něco horšího. Nepřevedl se natolik, aby nedokázal utéct.

– Viděl jsem ji, – chlubil se lovec, – a hodně vlčích stop za ní. Přišla poprvé v zimě. Zmrzla by, kdybych ji nevylídlil. Jak náměsíčná bloudila po lese. –

Byla tedy až v téhle pustině, možná přespala v páchnoucí díře na stromě, s tímhle páchnoucím chlapem! Už chápal ty několika-denní výlety, kdy odjížděla z kraje neznámo kam. Alwin setrval na pařezu a raději se také napil, ať se dozví vše. Na luční cestě tušil zamaskované pasti. Tráva je tam sytější, hlína až příliš pečlivě uhlazená. Mohl prve do některé díry spadnout. Naslouchal šumění obrovských dubů a zdálo se mu, že je sám v takové pasti.

Odranec vypadal mírně pod žloutnoucími stromy, ale v noci se Alwin bál zůstat s ním o samotě. Možná by utekl, ale mohl se chytit do neviditelné smyčky, která musela viset kolem nich. Pak by lovec jenom zatáhl.

– Napřed jsem si myslel, že jsi vlkodlak, když jsi stál za stromem, – vyrušil ho lovec. Obličej měl temně žlutý a lesklý, to příšeří a vlhko v lese ho umožnilo. Natáhl nohu s rezavou koňskou botou a pak se napil. – Cítil jsem takové zelené oči v zádech. –

– Jsou to vlci nebo lidi? – zeptal se Alwin.

Odranec si postavil džbán blíž na pařez a hladil ozdobně zryhované vypoukliny.

– Jsou to chudáci, – řekl. – Žijí v děrách a na stromech, mají svoji vlastní duši, zesmutní, když slyší vánoční zvony. Jenom jednou v roce lezou k lidem. –

Alwinovi se zdálo, že cítí v zádech plížení a dech všemožné zvěře. Začínalo se šeřit, a chlap číhá na setmění.

– Nedávno byl zrovna jeden u mne, – vyprávěl, a Alwinův neklid ho bavil. – Vypadal divoce a oblečený byl jen do vlčí kůže. Nesl si drátěnou košili a meč, moc jej opatroval. Ale měl šlechtický prsten a řádový kříž na krku. –

Alwin si přitom vzpomněl na řádového bratra Hanna z Losangen. Ten nosíval prsten urozených a za jediného přítele považoval svůj meč. Hledal snad Alwina tady uprostřed pralesa? Možná se dozvěděl, že Alwin zůstal naživu, a chce ho dobít.

– Co chtěl? –

– Ptal se, – řekl tišeji a pátravě odranec, – jestli nejsou v lesích nějakí řádoví bratři. Nějaká nová tlupa. –

Čím víc Alwin naslouchal, chápal, že lovce z řádu také vyhnali. Proto všechny proklíná. Ještě dvakrát se napije a kořeněné víno mu zakalí rozum, pak sáhne po noži.

– Nevíš, jak se jmenoval? –

– To neřekl, – pravil odranec a znovu se napil. – V noci mi chodil pít vodu ze studánky. Vymazal všechno medvědí sádlo na drátěnou košili a ráno rozšlapal pasti a zmizel. Opil mě noc předtím, ale oči měl, jako by se díval anděl. Hned bych šel za ním. –

Nemohl to být Hanno, ten má přece černé oči. Proč by také hledal Alwina v těchto lesích? Stal se přinejmenším komturem, dostal jistě vlastní posádku dál na severu. Dávno bojuje s Livonci a s Esty... a přesto pronásleduje Alwina i on na dálku.

– Pěkné věci se dějí v našem řádu, – zvyšoval hlas otrhaný lovec a kýval si hlavou. – Nový zemský mistr vyhnal nejlepší, nejstarší řádové bratry. Za sebemenší záminku, za ubohé porušení lovu nebo

regule. Je to zrovna takový mladíček, jak ty! Určitě se proti němu buntují zrazení bratři. –

Už to začíná, pomyslel si Alwin.

– Co myslíš, ti dva? – ztišil však hlas odranec, – Roderich z Clea a Iwy, že se motají kolem Tolberku? Taky je vyhnal. Staré bojovníky! Nejsou to žádní bratři, nosí jenom pláště a chtějí se uchytit na zimu v pěkném hradu, dostat se k penězům, než dotrhají poslední hávy... a ne chcípnout jak my dva. –

– Já pro sebe nic nechci, – řekl celkem beze smyslu Alwin.

Otrhanec se zle usmál.

– Tys tady ještě zimu neprožil. – Vylil poslední kapky do otevřených úst, džbán nepustil ani prázdný z ruky. – Budeme moc rádi, jestli si zachováme holý život. –

– Proč myslíš? –

Ozvalo se zapraskání větví, oba vzhledli a zmlkli. Po žebříku slézaly ze stromu dvě ženy. Působily divoce, úplně nahé, a stehna měly zaneřáděná uschlým blátem a špínou. To ony tak páchly a v díře nad jejich hlavami spaly. Provázelo je dunivé tukaní do dřeva.

– Udělej oheň a pojď k nám, – křikl na mladší z žen otrhanec.

Obě ženy si protřely oči, vzaly si křesadlo z lovcova opasku a zakřiveným nožem nařezaly trsy trávy. Jiskry záhy létaly na suchý chomáč a vzplály.

– Vyber si, kterou chceš, – nabídl odranec Alwinovi. – Vylezte si nahoru. –

Ženám zasvítily oči u ohně, obě byly vyhublé jako odrostlejší děti, pokukovaly na Alwina a ukazovaly si prstem pod břicho.

Bývalý řádový bratr se nečekaně udeřil džbánem do hlavy.

– Myslíš, že někomu závidím rytířský plášť? – Křičel, když poznal, že mu nezůstalo žádné víno. – Já nikoho nemorduju jako oni! Po celém severu nosí jenom hrůzu. Nemám v sobě vlčí krev, přerazil jsem meč o stromy, když jsem přišel. Tímhle, abys věděl, – vzlykl pojednou a odkryl se v rozkroku, – šířím pravou lásku Kristovu.

Po celém pobřeží jsou moje děti, jinak by ti chudáci tady vymřeli. Z těch budou praví křesťani. –

Ženy se snažily lovce utišit, ale udeřil je pěstí do břicha. V prvním možném okamžiku od nich Alwin utekl. I když byla tma, vběhl mezi stromy, slyšel dupot a praskot vyplašené zvěře, ale nikoho pádit neviděl.

– Každou pohanku! – zdálo se, že volá pomatenec za ním, – jak vyleze z vody, jak se ohne přes ohradu! Skočím na ni. Nikoho nenechám na pokoji. –

Později se dozvěděl, že se jmenuje Petrus a že ho z řádu skutečně vyhnali.

Alwin měl štěstí, našel příchod k vodě, jinak by potmě zabloudil. Vracel se podél pobřeží. V pásu vln nemohl sejít z cesty. Voda páchla a nikdo ani neodházal zdechlíny a ryby vyplavené na břeh. Tady se uchytila špína celého zálivu i vzdáleného přístavu Tolberku. Byla to však kratší cesta, než když procházel za světla lesem.

Vracel se k Loně. Nebe bylo ještě o něco jasnější než vody zálivu, vítr odnášel mechové pruty a střechy v osadě, kde žily zanedbané ženy. Trmácel se přes klestí a slizké trávy a zdálo se mu, že zakopl ve tmě o utopence. Na pomateného bratra v lese, na Amalbergu a na Hanna z Losangen už Alwin nemyslel. Ani na pohanské děvče, které dnes odplulo v červené loďce. Chtěl už být doma u ohně.

Pak se čerň zálivu a oblohy slila.

Došel do své osady v noci. Lona byla ještě vzhůru, zpívala a houkala kolébkou přivázanou ke stropu. Nespala, jak očekával, jenom ztichla, když otevřel dveře. Večerní vichr otrásal ubohým krovem a Alwin ze Sovince si stoupl k ohni a pozoroval Lonu. Nejraději by jí řekl: Jsme sami, Lono, děti už usnuly, zůstali jsme dva v celé noci.

Přistoupil blíž, aby ji pohladil.

– Nech mne, – řekla Lona a odstrčila ho od sebe, – bolí mě břicho. – A teprve tak pochopil, že léto skončilo.

X

Tandaradai!

Tmavá čára mraků nad zálivem se prohloubila. Moře se pěnilo, voda byla zprvu hladká a bez lesku, pak se vlny zvětšovaly. Už je to tu, pomyslel si Alwin ze Sovince. Písečná clona mu ztěžovala rozhled. Chtěl vstoupit do chatrče, ale poryv větru mu vytrhl dveře z rukou. Už cítil závan vodní tříště i blesků křižujících se nad mořem.

Blížila se bouře, která nese naposledy v roce jantar. Zůstal stát venku přede dveřmi, bachraté mraky hnaly větrnou smršť. Ještě před setměním se začaly čluny uvolňovat vnikajícími vlnami, z písčín se vynořovaly utopené kameny a zkamenělé stromy. Vlny záhy dosáhly pobřeží, bily a skákaly přes hráze k obydlím. To byl již šstorm. Všechny řeky a potoky vystoupily ze svých břehů, jako by se měla otevřít země a zahltit každou chatrč.

Alwin se usmíval, když sledoval obraz blížící se bouře. Lona ho táhla v prudkém lijáku do chýše.

– Jsi celý zmáčený, – zvolala, – co děláš venku? –

Nebránil se, když s něho stahovala promáčené šaty, vítr otřásal chatrčí i vrbami kolem. Ucpali škvíry mezi trámovím, přitesanou kládou podepřeli strop. Poslední bouře táhla k jejich chýši a kouř létal zpátky do místnosti.

– Šstorm! – naříkala Lona. – Odnese nám to střechu, děti, všechny nás nakonec zasype. –

Do vrby za domem udeřil hrom, celý strop se zachvěl. Pak padal s rachotem dřevěný trám. Lona se začínala modlit se svými dětmi k pohanskému bohu hromu a vody a uhasila oheň.

Bylo k nedýchání. Alwin pohanský nářek nevnímal, nechtěl se strachem modlit, ale vzal si řádový meč.

– Co chceš udělat? – Lona se pozvedla na kolenou, snad se obávala, že ji chce i s dětmi pobít. Alwin zapřičil meč a opřel se do dveří, ale dřevo vzdorovalo, přirážel je zpátky vítr. Chtěl utéci, než se ubohá chatrč sesype.

– Kam se ženeš? – křičela Lona a vztyčila se.

Aspoň na prst odkryl veřeje dveří a musel se zachytit trámu, vichr, který vlétl škvírou dovnitř, byl tak mocný, že porazil Alwina i s Lonou k zemi.

Hleděli do řádícího štorumu. Před řádovým bratrem se otevírala hrůza, jakou ještě nezažil, kde se něco zvednutého a neznámého vznášelo v temnotách a vylo. Bylo to větší než Alwin, než celá chatrč. Zvednutá vlna, v které by se každý člověk okamžitě ztratil. V zsinalých záblescích létaly hořící stromy vzduchem jako pouhá stébla trávy. Všude řádil nový živel. Země byla zatopena proudícími přívaly.

Podářilo se jim ucpat skulinu a podepřít praskající dveře. Stěny skřípaly a Alwin ležel se ženou u země i s dětmi, cítil úzkostný dech zdušený kožešinou. Usínali vysílením i strachem. V neustávajícím skučení a rachotu se teprve začal Alwin ze Sovince modlit:

– Bože, nedej, abych zahynul mezi pohany! –

Za úsvitu štorum ustal. Lona vyklouzla z kožešin první, sotva si uvědomila utišení. Odhodila trám ze dveří a musela přivřít oči, pronikavý jas vládnuocí venku ji oslepil.

– To je krása, – vydechla. Ukázal se první zimní den s velmi mírným mořem. V zálivu opadávala voda. Probudila děti a třásla Alwinem, který usnul po probdělé noci.

– Už nespí, Alwine. Jdi se podívat. Budeme bohatí. –

Za opadávající vlnou vstupovaly do studených vod zálivu pohanské ženy. Nesly košíky a připravená lýková síta. Bylo jich plné pobřeží. Přesávaly písek a sbíraly oblázky a odrovené úlomky připravené štormem. V písku svítily žlutavé a zářivé střepiny oprané vodou, ženy je nabíraly a se smíchem ukazovaly v dlaních.

Byl to jantar.

V prvních zimních mračnecích táhly nad osadou v ohromných hejnech společně divoké labutě a husy. Vzduch se vlnil pod mávajícím perutěmi. Severští ptáci s černými zobáky a tmavošedým peřím zakrývali chvílemi slunce. Labutě přistávaly na vodách zálivu a kačeny si hledaly odpočinek v blízkých bažinách.

Zrána je pokrývaly první škraloupky ledu.

Kačeny vysílaly vždy napřed jednu zraněnou nebo zesláblou a ta upadla s bolavým kejháním na led. Výrazně naříkala, zůstala ležet a přitom obhlížela pásy mokřin v okolí, pak docela čile poskočila, a teprve na její zakejhání se sneslo mračno ostatních kačen. Bylo jich tolik, že se pod nimi první led probořil.

Křičely a chtěly zase vzlétnout, ale zůstaly vězet v sítích připravených pod ledem. Pohanští chlapci, skryti dosud v křoví, utahovali sítě, zasypávali uvízlé kačeny šípy a holemi a utloukali je v sítích.

Všechna další hejna se pak mokřinám vyhýbala. Severské husy táhly ve větší výšce k Tolberku, k ústí a mrtvým ramenům Visly, a proti říčnímu proudu dál na jih, podél jezer a lužních lesů... Až domů, říkal si Alwin ze Sovince a sledoval sluneční paprsky, jak se vytrácejí s hejny za zálivem. Bezútešné mraky se uzavřely, až zavane vítr, začne sněžit.

V pozdní době podzimu, kdy začal padat sníh, vylézaly z lesů vlčí smečky a houfy divokých prasat. V tajícím sněhu kolem osady se objevovaly zrána čerstvé stopy.

Také zběhlý bratr Petrus přišel na zimu do dřevěné osady se svými polodivokými ženami. Sotva se setmělo, plížila se zvěř k obydlím, zablácení kanci se otírali hřbety o rohy chýši a vlci zatím spíš kňučeli v pískání nočního větru.

V oněch dnech se začaly téměř současně rodit na celém pobřeží děti. Byly to děti z jara, kdy sem přistávaly první křižácké lodě. V každé noci, téměř v každé chýši se ozýval dětský křik. Ženy nechávaly novorozeňata ležet na zemi ve svých chatrčích, v křovinách na pasece a v zavátých brázdách. Nekrmily je. Byly pokřtěné, a přece

jen se bály křesťanských trestů, i přímé vraždy, a tak novorozeňata umírala celkem tiše a bez pláče.

Petrus běhal po osadě.

– Pohanské běhny, všechny vás zabiju. – Zbytečně vyhrožoval a tloukl ženy holí. – Jste horší než vlčice! Rouháte se nebi! –

Ženy kojily raději své odrostlejší děti, sebe navzájem, nebo dokonce psy křížené s vlky. Potřebovaly psy na zimu ke své ochraně a do vleků, ty nejuťnější jedly.

Jenom jediné dítě nepostihl podobný osud. Narodilo se skoro poslední, a přesto příliš brzy, aby je mohl mít s Lonou Alwin. Přišel do osady teprve v létě.

To dítě se narodilo mrtvé.

Lona krvácela dva dny na slámě, pak se vypořádala z chýše a položila novorozeně na lavici a rozhlížela se po potměném zálivu, jako by nic v kraji nepoznávala.

Mlhavý nádech se roztáhl, začínalo mrznout. Nepadal žádný sníh. Lona seděla v husté kožešině na kládách a ruce měla zkřížené na zbytečně plných prsou, neoplakávala dítě, jehož otce asi neznala. Snad jenom doufala, že se mezi mraky zase ukáže kousek letního slunce.

Dítě bylo pochováno na svahu k moři. Petrus, který sbil malou truhlu, vykopal také hrob.

– Bylo to moje dítě, – plakal do netečného sychravého povětří, – byly to všechno moje děti. Byl jsem tu přece první zjara. –

Půda ještě nevymrzla, mohli uložit truhličku dost hluboko, aby ji nevyhrabali vlci. Za pár dní nevyhloubí ani jamku.

– Chudáček maličká, – řekl klidněji Petrus a zasypal truhlu pískem, – ani jsme ji nemohli dát pokřtít. Narodila se do tmy, proč vlastně, když neviděla ani jiskřičku světla? –

Jsou přece vyhaslé a černé hvězdy, které nikdy nevysvitnou na nebi, chtěl by odpovědět Alwin, ale neřekl nic. Ty hvězdy existují i ve tmě, jen lidé je nikdy nezahlédnou. Černé a blátivé stopy lidí k moři

začínaly tuhnout. Už by si mohl vzít věci a odejít. V zimě se z osady nedostane, samotný člověk nepřejde zamrzlý záliv. Padl by v polovině cesty. Do dnešního rána Alwin stále na něco čekal, i když to dítě nemohlo být jeho. Ted' už ho v osadě pohanských žen nic nedrželo.

Hrbolek v písku označili křížem. Petrus si vzpomněl na kus zpívané mše za ztracené duše. Pane, slituj se nad zbloudilou ovcí, která nenašla cestu k tobě, zaveď ji k lávkám a převed' ji na nebeskou pastvinu k sobě. Možná to nebylo ani Petrusovo dítě, mohlo být kohokoliv, Alwin si říkal slova jen v duchu, nedokázal by zpívat jako Petrus k nekonečně sychravému nebi.

Lona zalezla do chatrče a zavřela dveře. Ucpe i komín a nechá na zimu sotva větrací skulinu. Tou vyjde všechen kouř. V síni si oklepe sních s kožichu, zamete podlahu a pak se sebe shodí kožešinu a bude čekat opět nahá u ohně, jestli se vrátí Alwin. Na stole voní připravená mísa s kvasem, chatrč je pořádně zabeďněná, dřevo naskládáné i v komoře podél všech zdí.

Přečkají spolu jenom zimu, Alwin hned zjara odejde. Bez Loniny chýše by venku zmrzl, musel tu ještě zůstat. Zalepili skuliny konopím, vymetli sních a stěny obložili kůžemi. Leželi na hromadě společně s dětmi, a sotva paprsek zimního světla padal větrací škvírou a hrozil ještě horšími dny.

Toho dne jako vždy v zimě vál od rána severní vítr. Byl prudký a zametal pobřeží, lidé se museli držet venku a jít nejméně dva u sebe, aby je vítr hned neporazil. V takovém nečase se shlukovali do smeček i samotářští vlci.

Severská zima vládla nad celým krajem. Přes noc začal zamrzat záliv. Do tmy zaznělo svištění a pukání rychle se vršícího ledu. Divoké labutě ani nestačily odlétnout, tak je mráz překvapil. Stále hlouběji se stahovaly do posledních pásů volné vody, shlukovaly se ve středu zálivu a snad doufaly, že soudržností uniknou ledu. Mráz však byl rychlejší než ptáci, ve stále se menších kruzích se ledové kry svíraly a do nepřehledné zimní noci pak zazníval rachot spojujícího se ledu.

Lidé se zahrabali v chýších a leželi u země, kůžemi i dlaněmi si začínali zacpávat uši. Víc než dunění ledu je děsil úpěnlivý a naléhavý zvuk, který se slabounce vtíral k obydlím. Ztrácel se ve svištění ker, ale znovu, ještě vtíravěji zazníval pod chladem nespočetných zimních hvězd.

Jako by oživily a začaly současně naříkat děti, které pomřely v osadě. Ženy musely křičet a rvát se mezi sebou, aby přehlušily vyčítavé lkání. Pološilené vybíhaly na mráz a chtěly vstoupit do zamrzající zátoky, pomoci labutím, nebo je aspoň ubít.

Bylo pozdě.

Rachocení ker ženy ohlušilo, po několika krocích se hroutily a krvácely z uší.

V jasu nekonečných hvězd o sebe narazily poslední ledové kry, v tom posledním vzednutí vody se nakupily hromady ptačích šíjí a zledovatělých křídel, labutě zakrvácené a pořezané ostrým ledem ustaly v lkaní, voda se zastavila a záliv splynul s vymrzlým krajem.

A bylo ticho. Všechny labutě zmrzly. Takové ticho, že Alwin ze Sovince slyšel Lonin pláč zdušený kožešinou a pokojné popraskávání ohně.

Leželi v teple společné jámy. Nedokázal ženě pomoci, její tělo ztratilo nádechy letního slunce a v plápolu ohníčku tu zbyly posuchané pletence vybledlých vlasů.

Čekal v díře na nové jaro.

Lidé zůstali sami v tichu předlouhých severských nocí. V žádné pohanské chýši nebylo světla, dřevěné stěny se pokryly námrazou, kterou lidský dech nerozpouštěl. Lidé zakopaní v děrách spali a do ledových ker naložili nasolené ryby, nad ohniště upěchovali hroudy okrájeného masa.

Do jara bylo ještě daleko.

Teprve se blížily vánoční slavnosti, čas radosti všech pravých křesťanů. Alwin ze Sovince bedlivě naslouchal do noci. Sem nedoléhaly zvuky vánočních zvonů, cinkot cínových pohárů a rolnic. Nedokázal spát. Vlci naplňovali okolí osady žádostivým neustálým

vytím. Cítil, jak táhne k obydlím hynoucí zvěř a možná i bloudiví lidé, ale nikomu neotvíral.

Prospal celé léto a teď bděl. Pořádná zima teprve nastane. Navzdory okolním mrazům mu bylo pod kůžemi vedro, Lona ozářená ohněm se zvedala nad bdícím křížákem, hledala mu v očích aspoň náznak úsměvu nebo pohlazení, pokapala mu tvář slzami a hned raději přetáhla kůži přes sebe i děti.

Vstával, aby jim oheň nevyhasl, napil se tající vody v kotlíku u ohniště, někdy se odvážil dokonce vylézt z chatrče a otloukl led u strouhy; troška vody ještě protékala pod ledem a nezamrzala.

Alwin si přesto navykl rozpouštět sníh a nevěděl, proč nedokáže prospat i zimu. Vydechl ze sebe uzavřený vzduch a vyšel k moři. Doufal, že v nesmírném tichu zaslechne aspoň vzdálené vyzvánění z Tolberku, zvony od Svaté Anny nebo z přístavu.

Cesta stála jako ztracena v širokosti zamrzlého zálivu, na okraji hráze číhal Petrus s lukem, s kožešinovou maskou přes obličej, a bedlivě poslouchal vyjící vlky.

– Slyšíš je, bratře? – řekl Alwinovi a v otvorech masky mu zasvítily oči. Nejrady by snad přivábil vlky k sobě. – Chcípají hladem jak my! Jenom ať přilezou blíž, dají nám kůži. –

Po zavátém zálivu byly stopy jako od větších psů, ale v denním světle se vlci neobjevovali.

Kolem pobřeží se vlekla pohanská stařena s velikým proutěným košem. Přes den bylo sotva pět hodin světla, a pak vlčí vytí umlkalo, pobřežím protahoval ze severovýchodu vítr, ani on nepřinesl vyzvánění.

– Jdu z Tolberka, – řekla stařena, když došla k oběma mužům. – A tohle jsem našla na břehu. –

Odkryla víko. Koš byl plný lidských hlav. Bůhvíodkud stařena přišla, Tolberk byl dva dny cesty i přes zamrzlý záliv, a žena přicházela po zemi.

– Co myslíte? – ptala se, – jsou to křížáci nebo naši? –

– Psí matko! Stará běhno! – Petrus plivl na cestu, kudy staře-
na prošla. Začal odmetat sněh, ale místo tváří nacházel masky
vymazané vichrem a ohryzané vlky, místo očí odrazy sněhových
hvězdiček. – Ty už nikdo nepozná, – pokřičoval se a opět přiklopil
víko koše. Přes svítivý led zálivu se přímo zadívat neodvažoval.
Snad začaly na pobřeží nové boje.

Alwin se vrátil do zabeđené chatrče. Dal kotlík na ohniště, aby
led roztál. Sekeru pověsil na trám a nešel si lehnout do kožešin ani
se nesvlékal. Připravil si potichu součástky své zbroje, nabrousil
dýku. Naslouchal praskotu dřeva a hleděl tak dlouho do plamenů,
až usnul zabalený do veliké ovčí kůže.

– Alwine, – slyšel, jak volá v noci Lona, – jsi vzhůru? –

– Co chceš? – Alwin se okamžitě vzbudil. Nespal příliš dlouho,
v ohni ještě hořelo dřevo, která sám přiložil. Za zdí někdo klepal,
spíš škrábal do klád.

– Co je to za rámus? –

Venku slyšel řev mnoha lidí. Ozývalo se lidské zavytí, a po něm
začali výt snad všichni pohanští psi v chatrčích. Koho poznali? Obojí
zavytí bylo skoro stejné.

– Vlkodlaci, – zabědovala Lona, – přepadli naši osadu! –

Několik úderů dopadalo na dřevo vedlejší chatrče.

Alwin se začal kvapně oblékat do drátěné košile. Tu měl už při-
pravenou. Musí si obalit ruce, aby nepřimrzly k jílcí meče, až bude
venku, pod drátěnou nohavici nacpe kůže. Zůstal stát u dveří. Něco
v Lonině naříkání ho zarazilo, ten strach byl blízký očekávané ra-
dosti.

– Jdi se tam podívat! –

– Jsem nahý, – odpověděla a už si natahovala kožešinovou sukni.

Vystrčil ji ven s kusem šatů před hrudí. Cítil, jak pátrají ženské
kroky v zabeđené chodbě, Lona vyhlédla do noci a nějak dlouho
se nevracela.

Rány do dřeva ustaly.

A Alwin ze Sovince pak v životě nezapomněl na úsměv, s jakým se žena vrátila. V ztrápené tváři zářily opět letní oči.

– Alwine! Naši muži se vrátili! –

A polonahá vyběhla do sněhu a nechala za sebou otevřené dveře. Do chatrče fučel ledový vzduch, a také z jiných chýší vybíhaly ženy se světlými a radostně vyskakujícími psy, padaly před shlukem stínů, které se míhaly uprostřed osady.

Alwin se tiskl k trámu a nevěděl, kam vyběhnout. Ruce měl už zabalené, ale neměl meč. Místo nad ohništěm bylo prázdné.

Proboha, uvědomil si. Do štěkotu a cizích výkřiků zaznělo ječení pohanských žen. Byl to příšerný smích. Vlekly po sněhu nahé mužské tělo, které vytáhly na mráz, a Prusové s palicemi a menšími palicemi na házení, vyplněnými olovem, jen přihlíželi, jak jejich ženy utloukají člověka.

Ubíjený nebožák na zamrzlé zemi vykřikl, několik žen se vrhlo na jeho hlavu.

Byl to Petrus.

– Dejte mi nůž, – řekla jedna z pohanských žen a klekla si k němu.

To je konec! Alwin ze Sovince ustupoval z chatrče. Záhy bude konec i s ním. Ženy si vzaly uříznutou hlavu, poplivaly ji a zatočily tou hlavou ve vzduchu.

Odhodily ji a hlava ujížděla po zamrzlém zálivu do tmy. Z těla, které se ještě škubalo i bez hlavy, se kouřilo a vyšplichovala krev.

Alwin teď čekal, že Lona ukáže ke svému domu. Nestačil si pobrat víc věcí, v předklonu proběhl k přístěnku, ale tam už kdosi cíhal.

Byl to Lonin chlapec. Všechno sledoval u zdi a podával Alwinovi meč. Řádového bratra neprozradil, vyvedl ho dírou v ohradě do závěje vedoucí k hrázi.

– Bůh ti žehnej, – zašeptal Alwin chlapci a prchal z osady. Čekal, kdy za ním pohané pustí psy. Zamířil přímo do středu tiché, v černi zamrzlé plochy. Kamkoliv do ledové tmy, jenom ne k Tolberku, tím

směrem ho budou pronásledovat. Spadl na kolena a hned ho pozvedla hrůza štekotu, který za ním sílil.

Podářilo se mu přetáhnout kůži přes hlavu, tak brzy venku neomrzne, řemeny na meči si omotal kolem předloktí, může se dokonce chvíli bránit.

Jásot z osady se vzdaloval, jen vítr svištěl a Alwinovi připadalo, že ho pronásledují zelené, svítivé oči a obíhají ve tmě. To nebyli psi. Rozhlédl se a nikde nespátřil ani záblesk. Tma ho zachránila a vlci na něho nešli. Kdesi ve tmě našli Petrusovu hlavu a kolem té se shlukli. Alwinovi se už nemohlo nic stát, musel mít šťastnou hvězdu, jinak by skončil jako Petrus.

Pod nohama ucítil něco pevnějšího než led. Zavátý pruh písku. Žádnou náhodou nemohl zůstat naživu, znovu ho zachránila písečná kosa, jako na jaře. Někdo si přál, aby ještě žil, a Alwin jen nevěděl, kdo.

Daleko v Tolberku světélkovaly ohně. Byl den před Kristovým narozením, brzy se ukáže hvězda, co vyšla nad svatým Betlémem, ta ho vyvede z každé nepřízně. Zůstal naživu jistě proto, aby se spasil, aby nezůstal ve tmě mezi pohany a vlky.

Ploužil se po zavátém pruhu kosy, ruce i nohy zabalené do kožesin, které si roztrhal a nařezal dýkou na kusy. Vzpomněl si, že na konci kosy býval menší přístav pro poškozené kupecké lodě.

Ještě několikrát upadl. A mnoho zimních hvězd svítilo nad bývalým řádovým bratrem, jenom netušil, která je ta pravá. Zachránil si meč, hrst mincí v opasku, v osadě nechal drátěné krytí ramen a kapuci, létem vybledlý řádový plášť. Samé darované věci.

Půjde stále po zamrzlém písku kosy a v jejím cípu přejde záliv. Vzpomněl si také na sáček zakopaný u vrby. Peníze na návrat už nedostane, spíš by přelomil dýku o vymrzlý písek. Sáček se znakem domovského kvítka zůstal nadobro v zemi.

Sněhová bouře se hnala nad záliv a zametala za Alwinem stopy. Ještě cítil písek, ještě ho vánice nedostihla. Dokonce uviděl jitrní hvězdu na nebi a otřel si slzy do hadrů jako malé dítě.

Vánice se hnala z písčité kosy opět na led. Začínalo sněžit. Ztratil svůj směr, hvězda mizela v sněhovém mraku. A pak uslyšel z protilehlé strany zálivu zvony. Cesty sbíhající se na ledu byly čerstvě prošlapané, ve vánici se trousili lidé a psí vleký spěchající k ranní mši.

Tam vpředu čekal zimní přístav.

Alwin přestal plakat, udělal ještě malý krok k lidem a sedl si do právě naváté závěje. Jektal zuby a chvěl se v kalném ránu. Lidé, kteří ho našli, mu otřeli spánky sněhem.

– Nehýbe se. –

– Kdo je to? –

– Nevím. Já ho neznám. V životě jsem ho neviděl. –

Chtěli ho zvednout do závěje, ale Alwin ze Sovince k sobě tiskl studený meč, obličej měl za jedinou noc zrytý mrazem a v prstech nebyl žádný cit.

– Vypadá jak pruský pohan, – dohadovali se lidé, a když mu sňali kůži s hlavy, měl vlasy skoro všechny vypadané, kožešinu vystlanou chlupy. – Podívejte, má náš meč! –

– Dej mi ten meč. – Pomáhali mu, ale nedal si vyrvat zbraň z rukou. – Na co ho máš? –

– Člověče, – řekl pak kdosi s lítostí nad Alwinem, – kde jsi to bloudil...? –

Přes vánoční svátky se ujali Alwina ze Sovince milosrdní mniši. Nechali ho v hromadném sklepě a k jídlu ho brávali do vyhřátého útulku. 6. ledna, v den Tří králů kolínských, se dokázal udržet sám na nohou. Poprvé vyšel před dveře s dřevěným rámem na kamenném domě a díval se na ledové kry zakrývající zimní přístav.

Byl opevněný a v kůlnách čekaly vytažené lodě na jaro jako Alwin. V kožené láhvi si nesl vánoční víno, které mu milosrdní mniši darovali, očistil si rybářskou botu se šupinami. Tu dostal po někom, kdo v útulku zemřel. Ale vlasy mu téměř všechny slezly s hlavy, a kdo ho neznal, myslel si, že má Alwin o sedm let víc.

Poprvé povolilo moře.

Lidé vymetali sních a opravovali čekající lodě. Z přístřešků zavonělo konopí zalepené smolným tukem a piliny z čerstvého dřeva. Po vlnách zátoky pluly kusy ledové tříště, postupně tály u kraje přístavu.

Alwin přespával u jedné kupecké vdovy, která ho brala na noc do svého domu. Umyl si plnovous a vdova mu nanosila k podsadě pánve s řežavým uhlím. Jenom na svůj odraz ve skle nebo svítící vodě se dívat nechtěl. Zavíral oči, když vdova přišla a pozvedla světlo nad jeho olýsalou hlavu.

– Cos dělal? –

– Usnul jsem u ohně, – odpovídal Alwin. Nesnášel světlo, které pokládala na stůl. Živůtek měla lemovaný kožešinou a na noc si spouštěla i olemovanou sukni. Utekl od ní, hned jak zeslábly mrazy.

U moře padal vytrvalý, vodový sních. Zima končila. V tající břechce se černaly a ztrácely ve společné změti lidské stopy. Alwin se protloukal po pobřeží, utrácel poslední zbytky darovaných peněz, prodal i drátěnou košili a uvažoval, kam se vydá zjara, až vyplují lodě. Nechá se na některou najmout nebo se přidá k ozbrojené tlupě, která táhne na východ, nebo ho odvezou za mečovými bratry daleko na sever. Kamkoliv, kde ještě nebyl.

Z tlam kovových a kamenných chrličů pod krovky kupeckých domů visely rampouchy, tály a kapky hloubily dolíky v posledním sněhu.

A pak, když odpluly z přístavu první lodě, potkal Alwin ze Sovince malý průvod na cestě k přístavu. Vezli tudy ženu, která prý probodla o svatební noci svého muže. Hlavu jí sestry cisterciánky ovinuly černým závojem, ale před lidmi čin nemohly ukrýt.

– Čistá panna ctnosti! – říkali lidé při její cestě. – Vrazí dýku špinavému praseti do srdce, když se jí chtělo dotknout. Raději ztratí vlastní spásu než čistotu. –

Poklekávaly přístavní ženštiny, tuláci a zloději, ti si uměli nejvíce vážít pravé ctnosti. Panna se zakrytou hlavou lidské hlasy nevnímala, ruce měla svázané a čelo sklopené k zemi.

Vezli ji do Rigy do kláštera.

– Proč až tam? – reptali lidé. – To je nejhorší místo na celém severu. Půl roku neuvidí slunce, půl roku tam trvá noc a lidi se podobají spíš vlkodlakům a příšerám. Zahyne steskem! –

Bylo to místo nejpřísnějších sester ze všech řádů. Hlavu jí ostříhají, boky ováží provazem a pro vodu si bude chodit bosá po zamrzlém jezeře. Sestry na sebe nesmějí promluvit, nechávají se zazdívat zaživa a přespávají v rubáších na kamenné zdi. V těch bílých, dlouhých nocích žijí samy.

– Udělalas dobře, panno. Bůh ti požehnej na tvé cestě! –

Neslyšela výkřiky, jen poněkud vztyčila hlavu, jako by přes černou látku viděla na sever před sebe i na čekající ledové jezero u Rigy.

Alwinovi se zdálo, že se pod svým černým závojem usmívá. I když ho nemohla vidět, ustoupil do přítmní průjezdu. Poznal ji. Sestoupila s koně, řádové sestry ji převáděly po úzké lávce na čekající loď. Teprve tam jí rozvázaly ruce a sňaly roušku s hlavy.

Byla to Amalberga.

– Žij blaze, panno! – provázelo ji z břehu poslední volání.

Alwin stál na kraji přístaviště, i když loď odplula. Slyšel vodu krá-pající z chrličů i křik racků nad uvolněným mořem. Mokrě vložky zalétaly až k molu, uchycovaly se na Alwinově odkryté hlavě i plavé bradce. Nestíral si je. Tály hned v letu.

Začínalo předjaří.

Skoro na den přesně odcházel Alwin před rokem ze Sovince, ten den byl teď daleko. Prospal mezitím jaro, prožil jedno léto a pak také zimu u moře. A když pozoroval vložky, jak se snášejí k zemi, jak se ztrácejí také stopy lidí v tajícím sněhu, pocítil v sobě takový klid, jako by se za dobu, co odešel z domova, nebylo vůbec nic přihodilo.

Část třetí

HRAD NEBESKÉ PANNY

*„Ouch bûwtin san
nin niddir ûf der Wizlin vlût
ein andre burc vest ûnde gût*

*...
ûnd nantin iz di Werder
in unsirs herrin jarin
do der vergangin warin
MCCXXXIV“*

*(... a na pestrém břehu,
v nížině řeky Visly
postavili nový hrad.*

*...
nazván byl pak Výspa
v letech naší Marie Panny,
které tam uplynuly
1234)*

I

Výspa

Dvě kupecké kogy vzaly Alwina ze Sovince proti proudu Visly a vysadily ho pak na kusu přístupnějšího břehu, kam dosáhly lávky. Kolem byly vymýceny porosty a keře, z mokřin sváděly vodu zcela naplněné stružky.

Kromě Alwina vyložili kupci sudy se sledi a poněkud začernalou pšenici. Nemusel spěchat. Sedl si na pařez a čekal, až obě lodi odplují dál ke Kulmu a k Toruni. Jeho oči těkaly po zvednuté Visle, kde se valila hnědavá, lhostejná vodní spousta. Trochu se najedl. Kupci mu nechali nějaké živobytí, sáček soli, starou kůži a hrst peněz.

Blížila se postní doba na konci března, z dun vycházelo cinkání podobné umíráčku a Alwinovi připadlo, že ten zvonec skomírá pro něj. Byly to jeho poslední hodiny na svobodě.

V říčním ohybu stál řádový hrad. Kulaté pohanské kameny pod jeho základy byly vyloveny z řeky. Hrad měl prazvláštní obrys oproti obvyklým čtyřhranům, byl to pětibok podobající se podkově, s vysokou věží na sever. Stál na staré mořské duně a na zbytku bývalého pruského opevnění, podkovitý půdorys si vynutil samotný ráz krajiny.

Skutečná výspa v rovinách, které se zdály bez konce. Snad proto byl nazván Werder, Výspa, nebo také říční ostrov svaté panny. Ve znaku měl však racka klovajícího zdechlou rybu na modrém poli, a ne Pannu.

Byl tichý ten hrad, jako by nebyl ani obydlen. Vyzvánění neutičalo, a přesto se po vstupní cestě netrousili vesničané se stády dobytka ani potulní mniši nebo žebráci. Všechny brány byly pevně zavřeny, most svázaný řetězy a voda kroužící kolem náspů spojovala boční kanály s Vislou.

Bylo poledne. Alwin zarazil meč do břehu, aby se mohl pomodlit. V blížícím se Kristově měsíci se mu žádný zvon neozve. Čekal na něho řádový dům a rytíři boží, zbožní andělé, které zradil. Nebylo snad slova řádového slibu, kterého by neporušil za jediný rok. Dotýkal se žen, spával ve tmě, lovil zvěř s pohany a skoro se zapomněl modlit.

Čekal nyní na trest, a nevěděl přesně za co. Polední zvon umkl. Alwin vytáhl meč a oťrel jeho ostří v trávě, do setmění musel dovnitř, pak by neotevřeli ani člověku v nouzi. Ještě půlden by mohl zůstat na říčním břehu a sledovat vodu, jak se valí k mořské zátocy, ale nemělo smysl otálet.

Vystupoval po úbočí staré duny. Byla o něco strmější, než očekával, i přibližující se zdi se zdály větší než zdola. Panebože, prosil v duchu, dnes mi buď milostiv. Nic jiného Alwina nenapadalo. Naposledy se obrátil k Visle, hladina se trochu zamžila a říční proud sem nebylo slyšet. Ještě před okamžikem se ukazovalo slunce a teď se dalo do deště. Byla to jedna z těch obvyklých předjarních proměn severu.

Chtěl klid a ticho klášterní cely, samotou pro pokání a navždy se schovat před světem a nic víc. Došel ke vstupní bráně a nevěděl, čeho se vlastně tak bojí. Shora už osamělého poutníka uviděli. Přes svá provinění pocítil vzdor.

Udělal ve vzduchu znamení kříže a pak zároveň s prvními kapkami postoupil před strážnici s kůží přehozenou přes ramena. Meč před sebe nepoložil, kdyby přišel v zíněné kajčnické košili, bosý a beze zbraně, nechali by ho stát venku do tmy.

Závan deště ohýbal stéblo trávy před vraty k zemi a odtokový žlábek byl zanešený smetím. Ve velké bráně se otevřela boční dvířka a rytíř v bílém řádovém plášti šel Alwinovi vstříc.

– Pojd', zavedu tě k pánovi. –

Kovaná vrátka za Alwinem zapadla. Odsud už živý nevylezu, napadlo ho, když viděl mokré zdivo prokládané načernalými trámy

a zcela vylidněné nádvoří. Nikdy by nevěřil, jak je obrovský ten hrad uvnitř.

– Heilige Mutter, bitt' für uns! – ozvalo se z hlubin klášterní klenby sborové zvolání lidských hlasů, v cizí, Alwinovi pojednou nesrozumitelné řeči stírané šumem deště. Nevyznělo to jako prosba k nebeské Matce, ale spíš jako zadunění nevyhnutelného hromu.

– Mistr je v kapli při modlitbách, – pravil rytíř v řádovém plášti, a na jeho obličej se šířilo něco jako úsměv. Lilo a pak se otevřela jedna ze strážních věží a ozbrojenec podal Alwinovi kamenný džbán.

– Jsi promoklý, brachu. Napij se, na! –

Alwin ze Sovince měl nad sebou kamennou tvář Spasitele, jedno z vystouplých očí bylo odloupenuté. Zdála se přísná ta tvář na počátku křížové klenby.

Napil se a víno mu hned zakalilo oči. V každém rohu chodby našel ozdoby vykroužené v kameni, stropní konzoly a hlavice propletené lvy a hady, ty stvůry říkaly: Vítej k nám, bratře!

– Vypadáš nějak bledě, – pravil rytíř velící strážní věži.

Zdalo se, že vlk s lidskou tváří se šklebí na Alwina. Opřel se o zeď. Tady vládlo přítmí a chlad, taky déšť slyšel. Zazděné kameny z obléhacích strojů přivezli křížáci z poslední výpravy ze Svaté země, byly to střely z obléhané Damietty. I v severním podnebí zůstaly dosud bílé motivy egyptských rostlin, réva jihu, symboly slunce a bývalé plodnosti, červenobílé zbarvení připomínalo ztracený Askalon, Akkon... 20. července 1099 padl svatý Jeruzalém.

To všechno znal z vyprávění ještě jako chlapec, ze všech těch květů zůstaly pískovcové, jen symbolické věnce potahující se mechem a severským povětrím.

A mezi zdmi a kryptami zněl polozřetelně do deště chorál bratří zpívajících miserere:

Constant in choro

Sicut asellus in foro...

Aby bylo vidět, jak vedou čistý a bohulibý život. Ať mi odpustí zrazení bratři, přál si Alwin a kulatou klenbou ho ovanula sprška deště.

– Nevidím dobře, – pravil nad výhledem do nádvoří, – co je tam venku mezi těmi květy? –

Za úzkými zamřížovanými okny byla postava ověncená loňskými květinami, vtesaná do zdi porostlé kozím listem. Půl zvíře a napůl žena, držela něco černého na rukou.

– To je Panna Maria. – Neslyšel sebemenší pohnutí v hlase řádového bratra, který mu odpověděl. – Matka Pána Ježíše Krista a ochránkyně našeho řádu! –

Alwin ze Sovince pokročil až k soše. Ucítil kapky, jak bijí po olysalem čele. Už dost, umiňoval si a poklekl, vždyť se doposud stále rouhal. Dotek kamenné země mu udělal dobře. Barva Panny je bílá a modrá jako věrnost, které je tak málo. Zlato do kamene vtesaného pláště se třpytí i v dešti, na úsměv Panny přece nikdy nezapomněl.

Našel ji ukrytou v zimolezu, v zajetí stále zelených rostlin, které raší již záhy na jaře. Brzy vykvetou růže z Jericha, zpočátku bílé květy se stále více zbarví do červena a do žluta a zvláště v podvečer zavoní po celém hradu.

Nemusel sice ukazovat, jak prahne po pokání, a přesto zůstával klečet na mokré zemi. Kromě Panny nespátřil zatím jedinou vlídnější tvář, nenašel nikoho ze staré bojové korouhve, žádné přátele a bývalé bratry. Mezi tolika stvůrami, které se šklebily z rohů křížové chodby, přehlédl Pannu i její nohy zakryté loňskými květy.

Vrátil se na lavici a přestal se rozhlížet v řádovém domě. Modlitby dávno utichly, i nábožný zpěv k poctě nebeské královny, v lijáku se skrývala kaple i vnitřní hrad řádového mistra, ve spleti schodů, ochozů a dvířek by se Alwin nevyznal. Chystal se, že počká tady.

V tomto místě hrad teprve začínal.

– Chci mluvit se zemským mistrem. –

Vrátil džbán.

– Tu kůži si raději sdělej, – řekli pacholci, – nemáš v ní prašivinu? –
Konečně pochopil, že ho mají za nuzáka nebo budoucího sluhu, který přišel škemrat o živobytí. V kůži pro ně vypadá jak poslední pruský pohan.

– Dostaneš něco pojíst, – uklidňovali Alwina řádoví knechti. – A na jdeme ti lepší háv. O víc se nestarej, příteli, budeš s ním mluvit ještě dnes, když tak chceš. –

Vzali Alwinovi meč. Prohledali celé tělo, zda nemá při sobě dýku. Mince a sůl mu však v opasku nechali. Boj o živobytí je věc lidská, to chápali i knechti, přijít pro pokání, hledat odpuštění za jakousi vinu by považovali za projev nadřazenosti. Pak by ho odehnali jako toulavého psa. Byly tu klece pro sokoly a psy, vyzděné kádě s rybami na každý pátek, noclehárny a místa sloužících bratří, stáje pro koně jízdnicích posílů a lovců, samé účelné a pozemské věci.

– Nemám hlad, – odpovídal Alwin, – třesu se, nechci nic jíst. –

– Co to máš na obličej? – Dotýkali se i Alwinovy tváře svými prsty.

– Otekly mi dásně, – řekl. – To vždy po zimě. Na lodi mi dali nějaký kořen... potřeboval by někde napařit. –

– Postarám se o to, – řekl pacholek a vzal si kořen. Snad doufali, že je opravdu jenom jedním z nich, že má jejich prosté a pozemské starosti. Konečně nechali bývalého řádového rytíře o samotě.

Pak se ozval hluk, jako by někdo skákal po tvrdých skalách. Řádový jezdec vjel do vrat, kůň klopytal po navlhle dlažbě. Zvuk vydávala kamenná závaží spouštěného mostu. Jezdec měl železnou přílbici u sedla, a když slezl s koně, zastrčil si jezdecký bič do kožené boty.

– Eligius! – křičel na ozbrojence velitel věží. – Stáhni most, nebo tě půjdu shodit dolů. – Otevřel kovový obal, který mu podal jezdec, a vytáhl stočený list.

– Tak daleko! – zvolal. – Ty blázne, k moři! –

– Kde je Werf? Chci k němu. –

– Přejde, Ditmare. –

Oba postoupili k okapu, do šelestění vody již oznamovaly blížký konec lijáku ptačí hlasy.

– To je on, – kývl velitel strážnice na Alwina.

Ditmar si otrhaného a olysalého poutníka na lavici ani nevšiml. Takových žebráků viděl dost na každé cestě. Před rokem skládali spolu řádový slib, Ditmar dokonce ještě o dva dny později než Alwin ze Sovince. Vyklepal vodu z kožené kukly a zaváděl koně ke stájím, a Alwin se k němu sám přihlásit neodvažoval.

V chodbě pak zazněly kroky, ale ještě to nebyl zemský mistr. Knecht nesoucí kořen se vrátil do strážnice s medikusem.

– Jak se jmenuješ, pane? – ptal se ranhojič velice uctivě a hned si povšiml Alwina, i když mu jej knecht neoznačil, on jediný poznal, že před ním sedí urozený člověk, i když v hadrech.

– Proč chceš vědět jméno? –

– Klid, pane. – Medikus si prohlížel Alwinův otok v proužku světla propadajícího zamřížovaným okénkem a prsty měl bez špíny, s okrájenými nehty a jako vylouhované, i tón jeho řeči byl laskavý, až příliš účastný. – Dám ti na to něco, ten sviňský kořen hned zahod'. Kupci umějí léčit tak svoje prasata. –

Alwin se chtěl zeptat, zda snad nepocházejí oba ze stejného kraje, když je medikus tak hodný na cizince. Pak si to rozmyslel. Ten mládenec vypadal spíš jako žid.

– Přejd' ráno, pane. Do špitálu pro staré a nemocné rytíře. –

To nebylo možné, žid v řádovém hradě, nemá ani žlutý flek na prsou. Dělalí to oči, nesmírně tmavé a moudré, jen těmi byl o tisíc let starší než Alwin.

– Tam, jak je ta půlklenba a nabílená zeď. –

Oči tmavly pojednou jakýmsi zvířecím, naprosto ubohým strachem, přestaly být vlídné; uhodly, na co myslel Alwin.

– Najdeš to, chodby jsou nabílené kvůli nákaze. –

– Dobře. –

Ty oči říkaly: Neprozrad' mne! Byly ted' kruté, celá ta lidská účast byla podmíněná strachem.

– Jestli tu ještě budu, přijdu, – řekl Alwin.

– Jak? – pravil zmateně medikus, – kde bys měl být? – A hned se od cizince vzdálil, skoro utíkal přes dvůr. Alwin by nejraději pokynul, aby žida trochu uklidnil, ale ranhojičský háv bez označení zmizel v spleti klášterní chodby.

Přestalo pršet.

Velitel strážních věží odváděl jízdního posla k vnitřnímu hradu. Alwin ze Sovince toho využil a nikomu neřekl, kam jde. Našel hned boční schůdky do klášterní zahrady, pak už viděl na vchod do osobní kaple zemského mistra. Nad střechami arkád táhly mraky a vysvitlo slunce, jako by ani nepršelo.

Sníh už roztál. Je cítit pole, uvědomil si Alwin. Vstoupil do hradní zahrady. Začíná jaro. Z mechu si vyrazilo pár květů. Valy zaneřádilo shnilé loňské listí a stromy byly kromě dubů holé.

Alwin stál uprostřed klášterní zahrady a cítil chvění rezavých lístků, které zbyly na dubech. Čekal odpuštění za vinu, kterou přesně neznal, a kolem se ozývala voda kroužící za náspem hradu. Proč sem vlastně lezl?

V tuto dobu jsou olše kolem Sovince dávno v prvním květu. Lidé doma čistí cesty, klestí porosty od slabých a suchých výhonů, celá příroda čeká na své omlazení. Stál na vymoklé cestě a pozoroval, jak se namácejí v kalužích ptáci. Čepýřili se a odskákali do křovin, aby se osušili. Byli tak slaboucí a s namočenými křídly by dokázali sotva ulétnout. Alwina se však nebáli, také oni se těšili na nové jaro a třeba si mysleli, že tu čeká dobrý člověk. A unavený cizinec v řádivém hradě na sebe pro tu chvíli také zapomněl. Vnímal ptačí šramocení, lesk v zářících kalužinách, a za jeho zády sláblo slunce. Stál tak bez pohnutí, tak dlouze, že neuslyšel kroky blížící se po písečné cestě, skřípnutí vlhkých zrnek a opraných oblázků ani laskavý hlas, který ho vzápětí vyrušil:

– Hledal jsi mne? –

A když se obrátil, ulekl se hlavy, kterou za sebou spatřil. Byla tak bledá a jemná, jako by se vlasů a vousů ještě nedotklo severní povětrí, žádné trýzně a lidské krutosti ani vichřice od nedalekého moře.

Zemský mistr nebyl o nic starší než Alwin, měl modrou stužku a na ní zářil zlatý jeruzalémský kříž. Jediná odměna řádovým bratřím, která se dává za všechny strážně křížových výprav, tu nesl Ulrich Hunnenberk na své hrudi, i když ani on nikdy nemohl táhnout do Svaté země.

Přiblížil se a usmál se na prochladlého Alwina.

– Jsi velice mladý. Zapomněl jsem, kde jsem tě viděl. –

– Nepamatuji se. – Alwin ze Sovince uhýbal hlavou k zemi. Toho jediného bratra hned poznal. Tenkrát to bylo Alwinovo rozloučení s řádem.

– Ale ano, – pravil Ulrich Hunnenberk a jeho bledá tvář se ještě víc zjasnila. – Už si vzpomínám. Viděli jsme se krátce před bitvou na výšině Bergrun. –

Před bitvou na Bergrunu, ale především krátce po ní! Alwin se mohl mýlit, ale Ulrich je přece jedním z těch, co dobýjeli v písku komtura Rinna. Hanno z Losangen a on, samí mladí jezdci z německých duryňských družin. Kam se poděli?

– Nevím. – Alwin se mračil, jako by nerad vzpomínal. – Odpusť mi, že mám tak chabou paměť, ctihodný bratře. Pro mne to byla nešťastná bitva. –

– Víím o tom. – Ulrich z Hunnenberka mu podal obě ruce. – Netrap se. Chtěl bych ti pomoci, jak dokáži nejlépe. –

Ve výklenku byla skryta lavice a suchá hlína. To bylo jistě oblíbené místo zemského mistra. Hlína byla uhrabaná, připravena k setbě a k násypům do záhonů, v létě zarůstala lavice břečťanem a psím vínem, na prahu podzimu opadají květy a na choulostivějším zimolezu vyrazí stejně krvavé bobule. Tady se mohl skrývat mladý řádový mistr, kdy se mu zachtělo.

– Pokud vím, sloužil v korouhvi nebohého komtura Rinna. –
Přes pusté valy viděli na Vislu.

– Možná jsi znal rytíře Hanna z Losangen? –

– Co je s ním? –

Alwin se zeptal asi příliš rychle, protože Ulrich Hunnenberk neodpověděl. Trochu se Alwinově úleku usmál. Visla se klikatila dole mezi vypálenými a vymýcenými křovisky, boční kanály svítí jako skutečné říčky a hučí přes soustavu několika stavidel. Byla to dobrá a nedávno zvelebená země, a nad ní stál řádový hrad.

– Nic. – Ulrich Hunnenberk se sklonil pro klacík a začal rýt do hlíny jakási latinská slova, která vzápětí zahlazoval, aby je nestačil přečíst Alwin. – Proč myslíš, že by se mu mělo něco stát? –

Smazával písmena dost zbytečně, protože Alwin ze Sovince číst neznal.

– Viděl jsem, jak zahynul komtur Rinno. – Alwin vyprávěl vše, co zažil na výšině Bergrun a za poslední rok mezi pohany, řekl svému mistrovi o Loně i o pohanské dívce, jenom o Amalberze se nezmiňoval. Chtěl přiznat všechno, aby mohl se stejnou přesvědčivostí zatajit hlavní důvod, proč přišel.

– A pak mne Hanno ještě udeřil do hlavy a srazil s koně. –

Vzhlížel schválně k zemskému mistru tak, aby ho dojal, avšak Hunnenberk nepřestával rýt do hlíny kolíkem, stále víc se odvracel a po vysokém čele se táhly vrásky, přestal se dávno usmívat.

– Bojím se, že mě chce Hanno dobít. Pronásleduje mne i v noci... –

Zemský mistr zlomil kolík a odhodil ho dál od sebe, nesnášel bezbranné oči. Proč mu to ten nešťastník všechno říká, proč se přiznává k vlastní ubohosti s takovou pýchou? Slunce sláblo, pohasínal lesk na hladině Visly. V hradu za mistrovými zády vytahovali padací most na noc. Zachvěl se štítivostí i chladem.

– Nemusíš se bát. – Ulrichova slova zazněla v šeru, jako by ho Alwin tím, co vyprávěl, nějak zklamal. – Jsi teď mezi námi, opět v bezpečném hradu. – Zadíval se do mlhy přibývající nad vodními

stavidly. Jen za dne tu byl náznak jara, v noci vládne celému okolí ještě zimní chlad. Vrby osázené kolem kanálů táhly jako hraniční milníky daleko do tmy.

– Myslím, že jsi dobrý a čistý člověk. –

Možná měl o Alwinovi lepší mínění, než měl o sobě sám Alwin. Vyznáním zemského mistra zklamal, a přesto se svou upřímností zachránil.

– Spal jsem s pohanskými ženami, žili jsme ve tmě jako zvířata, – chtěl se ještě víc přiznat Alwin, teprve tak přijde co největší trest a očista, teprve trestem bude jeho minulost v pořádku, a pak pojedou domů a bude čistý jako chlapec, který před rokem odcházel.

Ulrich z Hunnenberka však přerušil Alwinovu zповěď mávnutím ruky.

– Ano, – řekl a zahleděl se přes pusté valy. Už neviděl Vislu. Chlad lezl i z klášterní hlíny připravené k setbě. – Jsi ještě mladý. Dostal ses do řádu příliš lehce! Myslím, že by byl největší trest, kdybys řád opustil. –

Mluvil jako Amalberga, samá nic neznamenaající slova, opršelé kosti místo ostatků svatých, pozlátka skrývající něco temného, výhrůžného, čeho smysl Alwin neznal.

– Odpouštím ti, – pravil Ulrich, jako by bylo nutné vyslovit nějakou řádovou poučku předem, a na samotného Alwina zapomněl. – Slabost těla je nám vrozena a opouští nás teprve, když tělo hnije v zemi. Nemůžeme se tomu bránit. – Spíš se obracel k lidem, kteří se ztratili mezi pohany na mořském pobřeží, a možná se obracel jenom k sobě. Kývl na písečnou cestu.

– Podívej se na tu pěnkavu. Sypal jsem jí přes celou zimu a teď mi to vynahrazuje zpěvem. – Oba se zaposlouchali a tichá, opojná slast jim vstupovala do duše. V té chvíli pocítil Alwin ze Sovince naprostý smír se svým svědomím, i přes chlad začínající noci cítil opět blízkost přítele.

– Bylo by mi smutno, – dodal zemský mistr Ulrich Hunnenberk, – kdyby dnes nepřilétla. A tak je tomu i s lidmi, jsem rád, že jsi

tady. – Přitáhl si cípy bělostného pláště těsněji k hrdlu a skryl zářící jeruzalémský kříž. Až pak se obrátil přímo k Alwinovi:

– Můžeš tu zůstat. – Zaznělo to jako hrozba v šeru. – Pod jedinou podmínkou! –

– Souhlasím předem, – řekl hned Alwin.

Ptáci ozývající se z klášterní zahrady umlkli. Zemský mistr se opět otrásl, a tentokrát byl zvuk jeho hlasu tvrdý, avšak Alwin před mistrovým pohledem ani otevřenou výhrůžkou neuhýbal.

– Už nikdy neopustíš zdi tohoto hradu! Vše ti bude prominuto, jenom už odsud živý nevyjdeš. Abys mi rozuměl... až do smrti. –

– Přijímám to, – řekl Alwin, a byl to zemský mistr, kdo musel sklopit oči první. Zdálo se, že Alwin zvítězil jedinou odpovědí nad ním i nad sebou.

– Můžeš se ještě rozmyslet, do úsvitu. Netušíš, jak to bude pro tebe těžké, zvykl sis na ženy. Ráno ti dáme koně a doprovodíme tě do Toruně. Tam naše moc nesahá. –

Alwin nechtěl žádný čas na rozmyšlenou, dost otálel za poslední rok. Žil dlouhou dobu mezi lidmi a zvířaty, aby věděl, že do prvního denního světla zeslábne síla rozhodnutí. Už nebude výjimky nebo milosti, zůstane tady.

– Ještě něco, chtěl bych ti dát spíš radu. Nechlub se nikomu, žes znal Hanna z Losangen. To jméno tady zapomeň a nevyprávěj nikomu, co mně – – byl to přece tvůj přítel. To je vše. –

Proti zdi se černala věž se zvonem, za ní se táhla křížová chodba a žádné okno ještě nebylo osvětlené, na nádvořích, nad refektářem a v řádové kapitule, tam všude začínala tma.

A kdosi v té tmě zapálil světlo pod sochou nebeské Panny a Alwin ze Sovince cítil, že kdosi jiný rozhodl za něho a teď se usmívá i přes hlubokou tmu. Vzplanula lampa s hořícím olejem, popraskávala na pevném řetězu, spletena do železných trnů koruny mučedníkůvy. Chlad se táhne po ztichlých stěnách a ochozech, ta lampa však

posvítí přes celou noc k nebeské svatbě, žádný závan větru ji nezhasne, protože plane na bezpečném místě. V Alwinově nitru.

Už se nebál ani tmy, ani chladu rytířského hradu, vytláčených psů a cizích lidí. Ctnostná Panna ve zlaté bráně se vrátila z města a usmívá se na Alwina. Pohár má opět plný, už si nemusí zakrývat obličej rouchem a bloudit po této zemi. Je ověnčena prvními letošními květy a na klekátku má korunu spásy a čekající železný prsten neotřesené ctnosti. Žádný ženich ji tentokrát nezažene, až se navrátí.

Amalbergo! zašeptal do tmy Alwin, i na strašlivou vzdálenost, která je nyní odděluje, je zase s ním v těchto ponurých zdech, zaděna jako on mezi cizími lidmi.

Má na sobě podivné pytlíkové šaty svázané konopným provazem, jen spodní část řeholnického roucha, už jí ostříhali vlasy a sebrali truhlu s penězi, už jí sebrali otcův dům i hrad. Pozvedla hlavu, když uslyšela zaúpění i zaškrábání na dveře. Půjde otevřít závoru, ví, kdo za ní přišel té noci.

– Měl bych také prosbu, ctihodný a moudrý bratře, – promluvil nahlas Alwin. – Nedávej mne do společného sálu. –

Světlo v popraskávající lampě letělo vzhůru po zarostlé zdi, táhlo Alwina k nebi. Amalberga otvírá okno daleko na severu, kde je ještě led na zamrzlém jezeře a odraz hvězd se třpytí v napadaném sněhu. Měsíc a slunce tam stojí zároveň na obloze po celou noc a lidé potácející se mimo klášter se podobají přízrakům a vlkodlakům. Zvony za mrtvé volají bloudící poutníky ke klášternímu hradu a také Amalberga naslouchá do tmy a uléhá na kamenné zemi. Ten umíráček vyzvání pro ně dva. Navěky zůstanou spolu v mrazivé noci, tak blízko u sebe. A jednou je vynesou uprostřed noci za světla mnišských voskovic a modliteb, s obličejí zakrytými rouškou a s úsměvy vykoupení, jako se vynášejí zemřelí.

– Chtěl bych žít bez lidí, jestli je to možné. V samotné cele, urozený mistrě... až do té smrti. –

– Dobrá, – řekl Ulrich Hunnenberk a vstal z lavice. – Tvá prosba je splněna. –

Knechti už otevřeli klece psince a vypustili psy. Už nebude návratu, opakoval si Alwin, rozhodnutí bylo konečné. Spustil kolem sebe tolik mříží a zábran, aby se nedaly otevřít a prolomit, i kdyby snad někdy chtěl.

Vraceli se po osiřelé cestě k boční brance.

– Ale tak lehce to nepůjde, – řekl Ulrich Hunnenberk. – Určité pokání je přesto nutné. Hrad je teď plný a jenom já mám vlastní celu. Nechci tě trestat, ale aspoň po dobu velikého půstu budeš žít mezi těmi nejposlednějšími. Mezi budoucími knechty a řádovými otroky. –

Stáli na konci zahrady.

Ulrich podal vychladlou ruku.

– Žehnej ti Bůh, bratře! –

Alwin ze Sovince poklekl, aby políbil železný prsten s pečetí zemského mistra. Přitom řekl:

– Děkuju za vše, – ale Ulrich Hunnenberk ho opustil bez dalšího slova. V zahradě začala noc, ve které v příkopech čenichali odvázaní psi. Alwin ze Sovince osaměl na kraji zahrady a nemohl se pojednou vyznat ve tmě. Pod sochou Panny se zakomíhala lampa v závanu větru a světlo plápolalo nad spadlým mostem, a jinak bylo ticho, takové ticho, že bylo slyšet vítr protahující po hradních nádvořích.

II

Půst

Teprve tak, ve spoustě trpících a stejně ponížených lidí, mohl být Alwin ze Sovince docela sám. Dostal se do přeplněného sálu bývalé konírny a vězení pro pruské pohany. Před Vánocemi Ulrich Hunnenberk všechny zajatce propustil. Ty poslušné nechal pokřtít, na rozloučenou jich dal sedm oběsit, ostatní pak zahnal domů.

A věděl proč.

Vždy sedm Prusů muselo naráz viset, přidali k nim třeba náhodného pocestného, který zabloudil do blízkosti řádového hradu, tělo pak hodili psům. Aby se osvobození Prusové mstili a bouřili na pobřeží a přepadali kupecké stanice na jantarové cestě. Kupci musí ke své ochraně povolát na pomoc bratry. Terrae novae – nová a boji získaná země tak ovládne celý sever. Rytíři obsadí cesty i přístavy, vyhubí vzbouřené propuštěnce i s dětmi a nad pobořenými chatrčemi vyrostou nový řádový hrad.

Co tu byl Alwin, ještě nikoho nepověsili. Lípové dřevo sedmiramenné šibenice odpočívalo ve výklenku hradební zdi, na žebřících k odrhnutým podsadám a plošinám ležely provazy a tlely.

Na místě propuštěnců spával Alwin. Již předem cítil horečný a zmnohonásobený řev staré konírny, vydýchaný vzduch a stěny nabílené kvůli nákaze. Okna ještě zůstala zabetonovaná od zimy.

Začínal postní měsíc umučení a vzkříšení Spasitele Ježíše Krista. Řádoví pacholci vytahovali z vyzdřených kádí ryby pro půst, osekávali rybám ploutve, hlavy a ocasy a porce odvažovali na miskách zavěšených na zdi. Pro každého sluhu zbyl dílek ryby a trocha vína ředěného s vodou, šupiny s rybí krví odtékaly žlabem k latrínové věži, vnitřnosti sežraly lišky a kočky v drátěných kotcích. Lavice a stoly pak spláchl knechti pískem, že se dalo na dřevě zase jíst.

Alwin si odnesl svůj díl, aby se trochu stranou ostatních najedl. Postní rybu vyzvrátil. Dali mu plášť bez jakéhokoliv označení, sebrali mu meč i opasek, jedinou ozdobu z domova. Před pústem se museli svléknout a vykoupat ve vyprázdněných kádích, kde ještě páchly ryby. Avšak zběhlí synkové z měst, zrnaři a rozsévači toužící po bojích a řádové službě namísto dřiny, se potápěli a křičeli i v páchnoucím žlabu. Hlučeli příliš, i když se dohadovali o prostých věcech.

Alwin si mezi ně nevlezl, připadalo mu, že je nejstarší nejen věkem, nahý by se v zvířené vodě a syrově lidských tělech ztratil. Čemu se smějí, jen nejzdatnější z nich se stanou sloužícími bratry a ostatní budou otroky do smrti. Dostali maso a chléb na uvítanou, hrášek na slanine a zkyslé víno, nejhorší druh z klášterních sklepů. Ještě nevědí, co je čeká. Ta první a zároveň poslední hostina byla o to štědrejší, aby víc pocítili půst a měli nač vzpomínat. Byli tak mladí, proto je neděsilo věčné prokletí v houfu ani bezejmennost šedých plášťů. Dostali víno, omytým navléknou hrubé košile podobné rubášům, svorně se půjdou pomodlit na noc. Nikdy nebude tak ubohý, jako jsou oni! Měl přece slib samotného zemského mistra, čeká jen na čas nutného pokání, to omezení Alwina utěšovalo, a proto zůstával stranou všeho lidského smíchu a šplíchotu a nedokázal se radovat jako oni.

Sloužící bratr Lothar ostatně Alwina do vody nehnal. Jako by přehlédl, že stojí někdo suchý při zdi. I on byl mladší než bývalý bratr, vlezl si do kádě a byl k nerozeznání od svých svěřenců. Dostal do své tlupy rytíře a nemohl vědět, zda jenom z trestu. Po počátečním ostychu však začne Alwina nenávidět a bude ho týrat víc než ty druhé. Proto mu Alwin řekl, hned když přišel do konírny:

– Nemusíš dělat žádný rozdíl mezi nimi a mnou, Lothare. Budu nějakou dobu s vámi, abych to všechno poznal. Ber mne jako je. – A tím, že žádný rozdíl nechťel, přece jen získal. Lothar zatím neposlal bývalého rytíře poklízet stáje, mýt latrínovou věž nebo krmit psy.

– Cos vlastně provedl? – vyzvídal. – To jsem ještě nezažil, aby mně sem dali rytíře. –

– Sám jsem to chtěl. –

– Probůh, – zvolal Lothar. – Jednou se ještě budu chlubit, že jsem proháněl budoucího komtura. –

– Co to říkáš? –

– Některé věci poznám, – pravil Lothar. – A ty víš taky dobře, oč jde. –

Možná vděčil za celé ohledy Alwin někomu jinému. Několikrát viděl rozmlouvat Lothara se samotným mistrem. Hunnenberk si brával sloužícího bratra stranou a Alwinovi připadalo, že se baví o něm. Lothar zdánlivě zapomíná na toho jediného svěřence, a přitom ho sleduje v každé chvíli, i teď.

Přinesl Alwinovi reznou košili a sám mu ji přetáhl přes hlavu.

– Meč a svoje věci dostaneš, až odsud vylezeš. –

Staré hadry hodili na hromadu ke spálení. Jestli odsud vylezu, pomyslel si Alwin a nevěděl, proč přestává věřit slibu zemského mistra. Po zabláceném prostranství crčela voda přetekla z kádí, kolem kuchyně se dnes nedrželi psi a ve spárách čenichaly zbytečně křasy. I pro ně začne půst.

O Maria, Virgo et Mater sanctissima, ozval se jednotvárný zpěv mezi arkádami. Marie, Panno a Matko nejsvětější. Řádoví bratři šli v zástupu z kostela Nejsvětější Panny Marie Jeruzalémské. Odložili meče i osobní dýky a nesli jen planoucí louče. Vycházeli se sepjatýma rukama, s hlavami odkrytými, vážně a strnule, všichni si podobni tmavými plnovousy a nehybnými pohledy, jako by pro postní dobu přestali být živí, a zpěv vycházel z hlubin sklepů a nesl se nad ochozy a střechy šerícího se hradu.

Totéž zpívali kdysi křižáci putující ke Svaté zemi, jako sborový křik vran před spánkem sílila stará slova v průzoru mezi střechami, jen Alwin ze Sovince mlčel, pokud zněl chorál. Neznal nápěv ani latinská slova. Kromě toho by s rytíři zpívat nesměl. Bude opět jedním z nich, až se ozve na hradě zase zvon na konci půstu. Dřív ne.

Měl zavřené oči, aby nemusel vidět bledý a zanícený obličej mladého zemského mistra. Šel se svým písařem po nádvoří a táhl velikou bojovou korouhev svatého Jiří s křížem na červeném poli. Prsten s pečetí zemského mistra se třpytil na načerněné žerdi. I v šeru byla Hunnenberkova tvář jasná a nezvykle zkormoucená, krácel v bledém rubáši připravený na půst.

Zoufalé volání stovek hlasů uvězněných tam uvnitř stoupalo průzory k nebi. Šeřilo se a jakoby nárazem o volnou přírodu slábla síla sborového chorálu, stará slova se vytrácela v opuštěnosti vyliďněného kraje. Nad Vislou a rovinami však ještě setrvávalo světlo. Vysoko po obloze letěla lhostejná, klidná mračna.

Ulrich Hunnenberk opřel bojovou korouhev, snad byl znavený tíhou dřeva i místy prohořelého plátna, kříž sv. Jiří zašel starou krví. Alwina napadlo, že korouhev schválně vymáčeli v kaluži lidské krve, aby nikdy nevybledla.

– Ve jménu Otce, Syna i Ducha, který nás osvítí, – předříkával postní modlitby mnich Blasius, – jsme se sešli k modlitbám a činům ve službě Boží. Zahajuji veliký půst! –

Kůže bojových bubnů zaduněla a současně začaly bučet volské rohy na čtyřech hlavních věžích. Houkání naléhalo, jako by vábilo lodě zabloudilé v mlhách zpátky do přístavu.

Pojď ke mně, zval nápis nad refektářem, neboť já jsem Ježíš, světlo vaše! I když Alwin číst neznal a latinský nápis byl neznatelný, přesto si pamatoval slova vítající při řádovém slibu, také válečný štít, který nesl žák Nikolaus, byl pořádně otřískaný a na něm bylo: EXURGAT DEUS! Triumfuj, Bože! Poslední, zoufalé provolání komtura Rinna před bitvou.

Dnes byl Rinnův úmrtní den, přesně na rok. Samotný mistr sloužil za mrtvého komtura zádušní mši a v jeho temném obličejí zářil bolestný škleb, kterým chtěl snad probudit nárek umírajících bratří z Bergrunu, připomenout trpkost jediné ztracené bitvy.

Ne vítězství, ale onu porážku uctívali. A bílí mniši předčítali z komturovy závěti k těm, co nikdy neputovali do Svaté země:

– Viděl jsem rytíře, kteří s námi táhli za žold a ne pro korunu věčné blaženosti, – promlouval Rinno. I po smrti posloužil svým vrahům. Spolu s ním bylo pochováno pod hradní kaplí jedenáct komturů a význačnějších řádových členů. Přílbici a zpřeráženou zbroj uložili do truhly do osobní cely zemského mistra. Jako relikvie připomínající řádovým nováčkům doby staré slávy a bojů, na kterých řád vyrostl.

– Chtěli si najít na jihu krásné ženy, bohatství a lidské štěstí. Pili svou moč na poušti! Proklínali Boha i vlastní matku. Přepľuli jsme slané moře, avšak málokdo z nás spatřil zdi svatého Jeruzaléma. –

Ta slova pro Alwina ze Sovince vybledla jako krev na bojové korouhvi. Potřebovala by namočit do čerstvé kaluže, aby bylo cítit zápach boje. Jeho korouhev, pod kterou putoval, shořela před rokem na výšině Bergrun.

– Velký komtur nám umřel u Akkona na mor a jmenoval mne svým nástupcem, trápilo nás slunce, pohani a krvotok. Naše taška s penězi byla prázdná, císař se stal pohanem a jeho rádci jsou židé. Mnozí nás zradili a opustili. –

Hledal v zástupu jediný známější obličej. Vyznal se už v hradu lépe a řadu rytířů znal jménem. Staré bojovníky. Trochu sešli za necelý rok, něco se změnilo od porážky na výšině Bergrun. Mluvilo se tu sice latinsky, česky a polsky jako dřív, byli tu rytíři snad ze všech zemí Svaté Říše, ale zemskými mistry a komtury se teď stávali samí Němci. Nikoho jiného do řádu nepřijímali, poutníci z ostatních zemí byli pouze hostujícími členy.

V šeru chrámu visely zbylé korouhve.

Za mladičkým zemským mistrem stál komtur Konrád a sklep-mistr Werf, kterému loupeživí rytíři zabili ženu a dvě dcery, když byl na křížové výpravě. Byl tu Jan z Nordheimu, Servatius z Tirlburku a Walther ze Schrolenheide, s těmi stál kdysi Alwin pod Bergrunem.

Ztracení jezdci Kristovi, oblékli zase vetché pláště a zbytky staré zbroje a klečeli v klášterním blátě. Dobojovali. Bratr Wiegand, Markvart z Kernow, Mikuláš z Rybčic a řádoví bratři Hipolt, Ditmar a Andreas Voigt. Zašedlí, zajizvení starci, které vytáhli na zahájení pústu ze špitálu na dvůr. Klečel tu také řádový magistr Salzbach, jeho ruka byla utátá. Jako u zloděje koní.

Ti všichni kdysi táhli k Svaté zemi.

– A přesto bych táhl znovu na jih! – promlouval k nim jejich mrtvý vůdce hlasem předčítajícího mnicha: – Znovu bych vzal na sebe kříž a pozvedl meč. –

Bez zadostiučinění, skoro bez lidského zájmu naslouchali burcujícímu volání, a přes dvůr se na ně usmívala nebeská Panna ověňčená prvními letošními květy.

– A nikdy bych nezvolal: Běda! Neboť v boji je cesta a spasení věčné, skrz Marii, nebeskou královnu. –

Tak rádi by táhli znova na jih a pozvedli meče k počtě Panny, ale boje skončily. Nad celou splavnou Vislou vlály až k mořskému ústí řádové korouhve s černými kříži. Zhasl Biruta, věčný oheň vzpoury. Poslední pohanští vzbouřenci zalezli do nejhlubších močálů a lesů, kam by se neodvážili ani vlci, pruští váleční bozi byli mrtvi. Terrae novae – boji vydobytá země se posouvala stále dál od území řádového hradu, nesmírně tichá a vylidněná, spojená pevnými kanály, cestami a strážními duby. Řádoví bojovníci museli žít mnišským řádem, který neplatil pouze při výpravách, kdy byly veškeré hříchy a vraždy odpuštěny.

Už nebylo zapotřebí ani trestných výprav.

Bučení bojových tuřích rohů utichlo a mnich Blasius pokračoval ve čtení z evangelisty Jana:

– I vypukla válka na nebi. Michael a andělé jeho válčili s drakem. –

Bylo to apokalyptické zjevení. Bojovníci zacházeli do jídelny a usedali k řadám připravených stolů. Místo tříkilových porcí masa se třeptil na talířku kousek ryby a knechti přinášeli misky, aby si mohli před postním jídlem všichni očistit ruce.

– Drak válčil i jeho andělé, ale neobstáli, v nebi pro ně již nebylo místa. –

Kuchařský mistr ochutnávající obvykle každou porci pro zemského mistra a pro řádového magistra Salzbacha přerovnával rošty a háky ve vyhaslé peci.

– Veliký drak, starý had, nazývaný ďáblem a satanem, svůdce celé země, byl svržen na zem a jeho andělé byli svrženi s ním. –

Rytíři nevěděli, proč to vlastně mnich Blasius čte. Ještě včera visely na věšáku pořádné kusy masa, uříznuté prasečí hlavy, sluky a jiná zvěřina, masité porce putovaly ručním výtahem do refektáře a k vnitřnímu domu zemského mistra. Vyzděnou štolou, aby k jídlu nebyl přístup a nikdo je nemohl otrávit.

Mlčeli a mnozí smetli svůj talíř pod stůl. Horší než jed v mase byla ta mnichova slova:

– A nemilovali život až ve smrti. –

Tři oblouková okna v průčelí potemněla. Mnich Blasius zaklapl konečně knihu a středem sedících rytířů přicházel zemský mistr. Omyl si nohy i prach z jemných vousů, jako nový spasitel žehnal a naléval víno starým rytířům. Jezte a pijte, toto je krev má!

Amen, čekal Alwin ze Sovince, že řekne mistr, ale nebylo to na dvůr slyšet. Mistrovo požehnání zaniklo v šmátrání bosých nohou. Vrata se otevírala, okna jednotlivých cel se osvětila a sál jídelny osiřel.

– Bůh s tebou, bratře, – zdravili se řádoví rytíři s očima sklopenýma k zemi.

– I s tebou, Sibolde! –

Byla to poslední slova na dobu velkého půstu. Pokud by někdo zatáhl za držadlo u vstupní brány, neodpoví mu zevnitř ani sten zvonce.

A nemilovali svůj život až ve smrti, opakoval si poslední zvolání bílého mnicha Alwin. Lothar sháněl s kopanci a křikem svoji tlupu, dnes je nepočítal, poněkud se přepil vínem.

– Nestůj tady, co se motáš kolem rytířské jídelny! – křikl na Alwina.

Dvůr se vyprazdňoval, nakonec tu zbyl jen Alwin a zapomenuté korouhve. Za jeho zády slábla zář rytířské jídelny, v hromadě smetí u kovárny byl odhozený puklý zvon. Ležel k opravě přes dobu půstu a řádoví řemeslníci vyháčili kovové srdce, aby se zvon snad neozval. Za věžičkou se třásly holé stromy. Nebylo vyhnutí, musel se přidat k houfu. Celé to pokání byl vlastně nejhorší trest.

Dole byl Alwin zase sám. Lotharem určené místo pod okénkem si zametl, přes houni položil šedavý plášť. Bednění bylo useknuté, a tak tu měl přece jen dobrý vzduch, a nanosil si čistou slámu. Když byl s lůžkem hotov a když odešel také Lothar ze sálu, přistoupil k lůžku nejstarší z pokřtěných pohanů a řekl:

– To je moje místo! –

Byl bosý a v hrubé košili jako Alwin, ale byl obtloustlý, jezdecký kuň by ho sotva unesl v sedle. Nikdy snad na koně nesedl, nikdy nedržel rytířský meč, a přesto ukázal na hromadu shnilé a pokálené slámy v koutě:

– Ty si lehneš tady! –

– Proč bych to dělal? – řekl Alwin. V rohu nebyla ani škvíra pro čerstvější vzduch. – Zrovna jsem si přinesl slámu. Zůstanu tady. –

– Nene, – opakoval Prus s oněma vodnatýma, bledě modrýma očima lidí ze severu, které se nedívají nikam. – Jdi, tady spím já! – Mluvil dost těžce, sotva se naučil několika výrazům v nové řeči.

Alwin se místo odpovědi usmál a dostal ránu pěstí do hlavy. Probral se na holé zemi, když už všichni usnuli. Prus ho prostě překročil, shrábl si slámu omráčeného Alwina i houni pod sebe a spal. Měsíční světlo proudilo úzkým okénkem na jeho pokojně spočívající otrockou hlavu.

Podobnou tvář měla Lona. Spící silné a zdravé zvíře. Ale krk měl ten chlap příliš široký, rukama jej Alwin neobemkne. Probudí se, než ho stačí zaškrtnout. Alwin se připlazil k spícímu a pak se ulekl.

Prus spal s otevřenýma očima, jako by ho zlo nutilo číhat a nemohlo polevit ani ve spánku. Podobal se spíš některému z těch

zamračených dorůstajících chlapců v pohanských osadách než Loně. Žádný sen ho ve spánku neosvobodil.

Alwin šmátral po podlaze, ale nenašel hák, kámen, ostruhu. Nemusel spěchat. Ráno dostane dýku z hlídané zbrojnice, bude dost času, ještě měsíc potrvá půst, pak mu vrátí i meč. Při některém nočním pochodu vrazí nůž tomu zvířeti do zad, srazí silné tělo s točitých schodů nebo pustí kámen z ochozu na jeho ostříhanou hlavu.

A s blahým vědomím, jak zabije onoho Prusa, usnul. Na páchnoucí hromadu si však nelehl.

Tady dole usínal také beze snů. Nepronásledovaly ho aspoň výčitky a vzpomínky na domov, který opustil. Chtěl se jen probudit o chvíli dřív než ostatní, aby mohl sejít ještě před zabučením ranního rohu ke korýtku v bočním dvorci a tam se v klidu umýt.

Probudil se zimou a nakonec rád zalezl na špinavou slámu a zakryl se čpící Prusovou houní. Ale už nedokázal usnout. Ještě nikdy nespál v místnosti, kde dýchalo tolik lidí. Přes celou noc čadí světlo nastrkané ve spárách zdí, kouř se nakupil v klenbě a něco stále šramotilo v nejtemnějším zákoutí sálu. Zprvu myslel, že to jsou myši. Pak uslyšel tlumenou nadávku a smích přemáhající pocit studu v člověku.

Za čas uvykl i tomu.

Občas vtrhli kolem půlnoci do sálu sloužící bratři a ty, které našli spát pod jednou houní, ztloukli holemi nebo poslali do veslic kupeckých lodí. Mnoho to nepomáhalo. Chlapci byli příliš silní a nepoznali ještě ženy, jako Alwin.

Uvítal půst, mohl být sám, když se bude chtít modlit. Plazil se z konírny a toužil po tmě. Kterýsi ze spáčů se převracel a volal matku v cizí řeči, ale to slovo znělo téměř stejně. Jistě kupecký synek, který utekl z domu a touží po slávě. Skončí hůř než Alwin.

Ucítil pach sklepa s mlékem, skladiště žita v oblouku klášterního mlýna, pak zavanul vinný sklep. Na zápraží se povalovali dva zcela zpití řádoví bratři a knechti je polili vodou, ale nedokázali je probudit. Ti dva dokázali být šťastni i o velikém půstu.

Vylezl ze sklepení a zůstal stát proti hlavní zdi. Dál ještě nesměl. Stál pod úrovní rytířského hradu, druhou branou pouštěli pouze řádové rytíře a bílé mnichy. Ani tam nahoře světla nepohasínala. Odsud zářil sál kapituly, řady rytířských oken v nejvyšším patře i dvojitá zeď kolem osobní cely zemského mistra.

Pod štíty zavěšenými na stěnách usínají řádoví rytíři, každý spí sám a od druhého bratra ho odděluje meč. Spí v celé zbroji přikrytí bělostnými plášti s černými kříži, jako by uléhali každý večer do hrobky. Takové mají ticho. Leží na pořádném lůžku s podsadou a kůžemi a ve středu křížového stropu svítí přes celou noc lampa na řetězu. Nečadí, z podzemí hřeje pec klášterní pekárny, větracími kanály a kamennými rošty proudí teplé povětří až k spícím.

To ticho mít!

– Pojď blíž, chlapče, – ozvalo se nad ochozem, a teprve když Alwinovy oči uvykly přítmi, našly trám a rytíře sedícího na vršku zdi. – Polez nahoru! –

Podle přízvuku byl člověk nahoře ze stejného kraje jako Alwin. Vylezl proto po točitých stupních po okraj zdi, která již patřila k rytířskému hradu.

Stařec poposedl, aby bylo pro Alwina místo. Měl u sebe pohár s vínem a ruka se ukryla do stínu vždy, když upil.

– Copak nespíš, synku? Napij se se mnou. –

Bylo to neředěné víno. Vyhlédli z hradu. Roviny se zdály bez konce a v záři putujícího měsíce se otáčela Visla se stužkami vodních kanálů. V tu stranu se Alwin ještě nepodíval, a přece dál, v mnohem větším jasu zářilo něco toužebnějšího než Visla. Z noci se přilévalo šelestění jako zvuk věčně přibíhajících a unikajících vln.

– Slyšíš to? – ptal se Alwin. – To je moře. –

Starý řádový rytíř se poobrátil a v měsíčním přísvitu se vynořil přízračný škleb cestami a boji zmoženého obličje, rýhy zarostlých ran a ohořelé kůže.

– Kdepak moře, – řekl v Alwinově rodné řeči. – Sedíme na jih. –
Tvář zůstala již skrytá a úšklebek zmizel. – Ty ale nejseš podle
přízvuku Němec. Odkud jdeš, chlapče? –

– Ze Sovince. –

– Ze Sovince? – opakoval ve tmě hlas, jako by patřil někomu,
kdo je dávno mrtev. Snad měsíc zakryly mraky, že nebylo vidět ani
starcovy svítivé oči, avšak v ruce nepřestával zářit pohár, který
spolu vypili. – To jsem znal tvého otce. –

Z poháru obráceného k příkopu vypadla sotva jediná perlící krůpěj.

– Byl to dobrý člověk. –

A dál už nic. Šelestění trávy pod hradem utichlo. Oba se zadívali
do neznámého, měsíčnou nocí neskutečného kraje. Tam v dálce
svítila jakási obrovská jezera. Moře bylo přece jen dál na sever,
opačným směrem.

Jezera zářila za noci blízko, že by je Alwin našel bez koně. Přelezl
by oba náspy, obešel stráže s odvázanými psy, po laně by přeručkoval
padací most a do úsvitu by jezera našel. Jsou ukryta v písečných
prohlubních, s průzračnou spodní vodou, která se nikdy nezakalí.
Na dně nejsou pohřbeny kameny ani lidé, v tak čisté a hluboké vodě
nehynou ryby. Spolu s uprchlíkem by pili jen ptáci.

A vzápětí si připomněl, že přece nevyjde živý z hradu.

– Co je nového u nás v marce? – ptal se řádový rytíř po jeho
boku. – Jsem dvacátý rok z domu. Co, patříme k císaři, nebo zase
k Českému království? –

– Před rokem to ještě bylo tak, – odpověděl Alwin, – pořád stejně. –

Stařec si přikývl, jako by nic jiného ani neočekával. Do světla pak
vylezla obyčejná zestárlá hlava bez přízračného šklebu.

– Co ti dali za háv? – prohlédl si Alwina. – Jsi z dolního hradu? –

– Jenom přes púst. –

– Tak, chlapče? – Stařec poposedl tentokrát dál od Alwina. Pak si
povzdychl. – Nevíš, jsou ještě otevřena dvířka sklepa? –

– Byly, když jsem šel kolem. –

Stařec popadl pohár a lezl dolů s trámu.

– Dal bych ti něco, – řekl a klepl si na opasek, – Ale sám nic nemám. Jinak bych tu přece nebyl. –

– Vždyť já nic nepotřebuju, – odpověděl tiše Alwin.

– Tak počkej tady. Přinesu ještě nějaké víno. Dám ti aspoň napít. –

Naslouchal, jak stařík slézá se zdi, jak kroky váhají a pátrají v pís-ku. Asi se moc ve tmě nevyznal. Z výklenku vyzařovalo bledé dřevo sedmiramenné šibenice a stíny žebříků se klikatily přes plošiny a osiřelé háky.

Alwin čekal na trámu, ale řádový bratr se nevracel. Snad usnul v příkopě nebo se docela opil. Alwin se ho pak snažil najít, ale na denním světle nepoznal starcův obličej, i když byl tolik zbrzděný ranami, a onen bratr se sám nepřihlásil. Možná žili po celou dobu v jednom hradě, možná přišel stařec na zahájení půstu, nebo mezi tím umřel, nesetkali se už nikdy.

Před úsvitem by si Alwina našla hlídka obcházející průkopy, musel dolů. I kdyby se ukryl, vyčenichají stopu psi. Chtěl probdít zbytek postní noci.

Když vyšel z jižního křídla, bylo v celém hradě ticho a do opuštěného nádvoří se usmívala socha nebeské Panny. Alwin poklekl, když míjel lampu s hořícím olejem, bude svítit přes celý půst, každou noc. Modlil se. Nemohl vědět, kdo všechno ho vidí kromě Panny této noci.

HILF MARIA! bylo vtesáno do podstavce zvolání o pomoc, aby každý poklekl, kdo půjde přes dvůr. I kdyby byl třeba utrmácený k smrti nebo sebevíce spěchal. Jinak ho postihne trest tří dnů v temnici.

Alwin si omyl oči v kašně před kaplí. Na stříšce hradní studny zářil pelikán krmící kusy z vlastního těla mláďata. Pták z Nilu chrání vodu! Symbol života a mateřského tepla v hradu, kde žili jen samí muži. Onen prelud, o kterém tolik vyprávěl komtur Rinno, ptačí matka stojící výš než všechny pozemšťanky. Mateřské

teplo proměnili za kus ledového kovu. Měsíční světlo přetékal po vroubcích štíhlého hrdla, zobák se jako dýka zaleskl. Alwin si otřel cípem kajícnické košile rty. Všichni spali a z přízračné šedi se leskly doškové střechy, otevřená křídla ptačí matky zářila svým studeným svitem přes nádvoří. Nebohý komtur Rinno! Vysněné obrazy přinesl ze ztraceného jihu a jeho vrazi je teď přivolali na svět. Vytoužený odkaz naplnili kovem.

Krví nasycil svá mláďata, dal jim místo masa železo ze zavražděného těla! Voda poklidně přepadávala kovovým zobákem a tříštila hladinu, hrad se zdál osiřelý, jen v temnotě plálo věčné světélko na konci arkád.

Alwin chtěl zajít do kaple Matky boží, ale uvnitř už kdosi byl. Ani on nespál. Ležel před oltářem, ruce položené na dlaždicích, a přece byla jeho modlitba děsivější než sborový křik.

Jako by ji posílilo oddechování nic netušících bratří, ticho řádového hradu, kde bděl jediný člověk nade všemi.

Nevydal ze sebe ani šepot, žádný sten nepřesl pevně sevřenými rty ležícího muže.

A když viděl Alwin ze Sovince světlou hlavu položenou na holé zemi, když cítil opuštěnost a zármutek mladičkého zemského mistra, začínal pojednou tušit, že celá zdůrazňovaná čistota, ona okázalá služba nebeské Panně a uctívání zmařených osudů, že to všechno je záminkou k jakési jiné službě, docela neokázalé, ve své podstatě strašlivě věčné; že je to pouhým přísluhováním smrti.

III

Samota

Po měsíci ticha vytáhli knechti k podsebití zvony. Trámy staré zvonice shazovaly prach. Když se první zadunění rozeznělo mezi cihlovými zdmi a střechami řádového hradu, letělo do volného kraje, nad Vislu i nad přívozy. Vyzvánění doznávalo daleko v rovinách, kde šelestila ostrá vysoká tráva.

Doba spasitelova umučení a vzkříšení skončila. Do hnízd pod krovy se vraceli ptáci a také oni jásalí, že je tu nové jaro. Knechti vypalovali na náspech a mezích kolem hradu loňskou trávu a kouř se vytrácel proti přejasnému nebi, víc než dým dráždil ke kašli ostrý jarní vzduch a otevřené, nevyspáním zanícené oči Alwina ze Sovince nesnášely tolik jasu. Nad povadlými květy slábl i věčný úsměv nebeské Panny.

Byl konec velkého půstu, a Alwin přesto zůstal dole mezi řádovými otroky a nejubožejšími sluhy. Nevrátili mu rytířský meč a pás. Dostal se loni do řádu asi příliš lehce, proto ho tak ponížili a podvedli.

Cely sloužících bratří se otevíraly. Vyváděli ze stájí jízdní koně, čistili prasečinec a klece pro ostříže a sokoly, hnali na pastvu ovce a ze všech hradních zákoutí vycházely zesláblé postavy řádových rytířů. Trochu se motali a ještě se neodvažovali pohlédnout k přímému jarnímu sluníčku. Shlukovali se u vstupní brány.

Od rána byla otevřena.

Ojedinelé postavy se ztrácely na písečné cestě vedoucí z hradu, vynořovaly se za křovisky a vzdalovaly se vždy o něco níž k řece. Rytíři nasedali a připínali k sedlům luky a navrácené meče. Čekal je celý volný den v přírodě, a jako by zatroubili tři andělé po povinné bohoslužbě: Bud' pochválen, Bože! Jezdci se rozjízďeli a záhy nezářil jediný plášť v celém poli.

Jen Alwin ještě nechápal, co ho potkalo. Že neplatí mistrův slib. Učil se jezdit na tažných kárách, bojovat v pěší tlupě. Zprvu všechny sluhy převyšoval, ale záhy jim nebude stačit. Lothar bral bývalého rytíře jako ostatní ubožáky, jenom ho ještě neudeřil. I to přijde, říkal si Alwin a místo meče tahal těžké kopí a obranný štít, po celé dny se učili vyskakovat na cvičné koně z přitesaných klád a Lothar bil nejpomalejší chlapce holí. Padali do písku, nohavicemi prosakovala krev z odřených stehen. Pak se Alwin zhroutil a usedl, a Lothar řekl ostatním:

– Kvůli němu potrvá výcvik do večera. Ať sedí, vy budete běhat! –
Snad si přál, aby řádoví otroci bývalého řádového rytíře utloukli sami.

První ráno šel Alwin s oteklou dásní do špitálu pro přestárlé a nemocné rytíře, aspoň na půl dne se vyhnul věčnému štvání a Lotharovu křiku. Měl konečně chvíli samoty i ve dne. V nabílených komorách umírali úplavící a horkou nemocí řádoví bratři, toho rána právě dva zemřeli.

Horší byl krvotok. Ranhojiči nestačili stírat krev s podlahy.

– Přinesli to z jihu, – vysvětlil Alwinovi velitel špitálního křídla, byl to Čech, Jan z Kuklova, a mohli spolu mluvit v rodné řeči. Bylo jich víc v hradě, ale málokdy se poznali.

– Ale mor nemáme. –

Aspoň něco, pomyslel si Alwin a někdy si přál, aby celý řád postihl mor a všichni do jednoho přes noc pomřeli.

Jan z Kuklova byl na Visle čtvrtý rok, a přesto byl jen hostujícím rytířem.

– Proč jsi nevstoupil do řádu? – zeptal se ho Alwin.

– Teď právě ne, – řekl a víc se naznačit neodvažoval. Dal slib, že půjde na křížovou výpravu. Žádná nebude, nikdo nepotřeboval nové rytíře ve Svaté zemi, tam už mají svá území templáři a špitálníci, domluvili se se Saracény. Služba měla trvat tři léta, tady bude Jan z Kuklova devět. Je mír...

– Žena mi aspoň docela zaroste sádlem. Když jsem odcházel, byla už jak bečka v pase. –

Mezitímco spolu hovořili, nahlédl do cely nemocných medikus, který Alwina ošetřoval hned při jeho příchodu. Dnes neodpověděl na pozdrav a váhal dát najevo, že se někdy setkali. Zatlačil Alwinovi oteklou dáseň nažhaveným nožem, bradu obalil bahnem a šalvějovými listy. Bolestivý otok splaskl a medikus z cely zase co nejrychleji zmizel.

Proč se Alwina bál? Copak na tom nebyli stejně? Jsou oba bez označení na plášti, chtěl ranhojiči aspoň poděkovat. A nahlas se zeptal:

– Není ten Marek žid? –

– Tos nepoznal? – smál se Jan z Kuklova. Měli tu víc židů v hradě. Císař Fridrich se prý chce vrátit z Apulie, aby je všechny vyhubil, lidé je věší při každé cestě, proto jsou schovaní mezi řádovými bratry.

– Marek je náhodou nejlepší ranhojič, ošetřuje i mistra. Až nás naučí, co znají, poletí, kam patří, z latrínové věže! –

Chvilí postáli u umírajícího starce, nebyl příliš spokojený s blízkou smrtí.

– Synku, – prosil a bral Alwina za ruku, – vytáhni mě na vzduch. Chci chcípnout venku, vidět před sebou kus zelené trávy a volné nebe. –

Nevěděl, jak starci může pomoci, nebyl ranhojič. A ruku nemohl vyprostit, umírající se vzepjal ještě víc, když kněz přinesl ciborium.

– Mysli na Boha, Heřmane! –

– Proč mě nenecháte v klidu? – vykřikl nemocný. – Kde je Eva, chci k ní. Kdyby tu byla Eva, dala by mi aspoň vodu. –

– Mlč! – řekl Jan z Kuklova. – Co sis to udělal? –

– Má prořízlou tepnu, pane, – řekl pomocný ranhojič.

– Jak se to stalo? – vyptával se kněz a schoval poslední svátost.

– Erlach říká, že spadl s koně. Pod schody ležela kosa. –

– A co když si to udělal sám? – pravil kněz.

– Chcípněte všichni, – volal umírající a odstrčil od sebe i Alwinovu ruku. – Udělal jsem to. Chci k Evě, nechte mě. Umodlete se ve svých smradlavých celách, oslepněte v šeru! Proklínám celý váš řád... – Klekli mu na paži a odvázáli s tepny kámen utažený koženým páskem. Krev zalila podlahu, pak už jen šeptal. – Tak, jste přece jen bratři. Viděl jsem jiného boha, putoval jsem k Svaté zemi, byl jiný než tady. –

Přáli mu, aby už skončil. Ztrátou krve se uklidnil a poprosil kněze o odpuštění. Jestli se z toho dostane, bude prohlášen za blázna a všichni od něho budou mít pokoj, aby ho nemuseli soudit. Řeknou, že vstoupil blouznivci zlý duch do cesty a podstrčil mu kosu, docela se pomátl na duši, pak zazdí starce do podzemní kobky.

Políbil kříž a celkem tiše skončil.

Rytíře pochovávali v jámách na svahu, kde končily klášterní arkády, mrtvé sluhy házeli rovnou s věže na odpadky. Měla spojení s Vislou a po ní dál k moři. Skončím právě tak, řekl si Alwin. Sotva ho ošetřili, každý se mu vyhýbá, i Jan z Kuklova si přestal všimnout svého krajana, jen proto, že mu nevrátili rytířský meč a řádový plášť.

Brzy však poznal, že takový je už pořádek mezi bratry, pod společnou službou nebeské Panně byl každý každému vlkem. A za čas nestál ani Alwin o žádné přátele.

Zjara měli dokončit poslední práce na severní věži. Tahali cihly na lanech a dřevěných kleštích, bláto lili rovnou z náspu. Kopali pod úrovní Visly, a tak voda prosakovala ochrannými valy, často vyvěrala přímo z pískového ložiska, naplnila průkop a stále jí přibývalo.

Byla to marná práce.

Lothar poslal Alwina na nejpřednější místo, nesměl se zastavit. Brodil se po pás v mazlavém slizu, do zad mu pražilo slunce a nohy zábly.

Těšil se navečer na svoji hromadu slámy, kam zalezl. Do kouta, kam neprojde záblesk slunce ani spodní voda. Tam spával beze snů.

Delší čas nezapršelo a svah šedl. Pod vysychajícím nánosem bahna se ztrácela tráva i menší keře, sotva vyčuhovaly holé stromy. Alwin si otřel hřbetem dlaně orosené čelo. Cizí stín padl do bláta a tichý hlas ho vyrušil z práce.

– Lejte tu špínu dál od valu, Lothare. –

Nad průkopem stál člověk v zářivě bílém šatě a se zlatým křížem na krku. Přišel se podívat, jak pokročila práce na severní věži.

– Jde to dobře, Lothare? –

– Ujde to. Ty dole musím občas prohnat. –

Alwin skoro zapomněl, jak vypadá zemský mistr. Přešel pěkně po větvích až na kraj průkopu, zatímco jeho písař zůstal na cestě a něco zapisoval na břidlicové tabulce.

– V dolním svahu jsme našli pramen, pane. Kopeme tu strouhu k němu. –

Ulrich Hunnenberk se usmál a shýbl se pro květinu v blátě. Nález pramene ho jistě potěšil. Stál tak blízko, že by mohl Alwin stáhnout neposkvrněnou, v bílé kůži chráněnou mistrovu nohu k sobě.

– Je hluboká, ta strouha, – přivoněl ke květině Ulrich, – žádný pramen nevidím. –

Dost hluboká, nejraději by odpověděl Alwin zdola, jestli z ní nevylezu, tak mi postačí na hrob. Očistil si tvář a zvedl se z bahnitého závalu, aby ho zemský mistr poznal. Ulrichu Hunnenberku, tady jsem, velký půst skončil. To jsem já, Alwin ze Sovince, dostal jsem tvůj slib! Ale slovo prosby nepřešlo přes okoralé rty.

Ulrich z Hunnenberka musel muže v blátě spatřit. Pohrával si s vodní květinou, bez výsměchu, bez většího významu kývl, že ho poznává, jako by říkal: Víím o tom. Buď tam, kde jseš, příteli, to je tvá věc. Sám sis dolů vlezl a já ti nemůžu pomoci... Trochu si zaclonil oči a zadíval se přes zvedající se ušpiněné tělo k severu. Vrcholek věže se ztrácel proti slunci a mistr měl snad od narození načervenalé oči jako všichni lidé s bílými vlasy a přejemnělou kůží.

Připadal Alwinovi jako pohan zabítý tehdy na Bergrunu. Byl pro Alwina právě tak mrtev.

– V Kolíně se má začít stavět veliký chrám, – promlouval mistr k Lotharovi, – místo křížové výpravy. Páni šlechtici staví raději kostely, než by šli proti pohanům. Bůh ví, kdo nám pomůže proti přesile. –

Ulrichu Hunnenberku, tvůj slib! Alwin chtěl vylézt z průkopu a popadnout špičák a jedinou ranou prorazit tu jemnou a zářící hlavu. Nebo zakřičí: To je on! Vrah komtura Rinna!

– Musíme se bránit sami, – pravil nakonec zemský mistr a vracel se po svých předešlých stopách k pevnější cestě. Jako by zamával Alwinovi na rozloučenou. Tak poběž, jestli to dokážeš, příteli! Otřel si ještě špici střevice v trávě, naposledy se zadíval k severní věži, a pak jeho bílé vlasy mizely vpravo od Mikulášovy brány.

Odnášel si květinu a bavil se se svým písařem.

A tak neudělal Alwin ze Sovince vůbec nic. Nikdo by nevěřil ve vraždu komtura Rinna, mrtvý byl pro řádové bratry něco jako svatý, knechti sváží Alwina řetězy, než doběhne k Ulrichovi. Bez soudu poletí z latrínové věže, jen tak se dostane z hradu a vrátí se k moři. Takových utopenců se nacházely při ústí Visly plné břehy. Konečně přišel trest. Má, co si zasloužil, a sám tomu chtěl. Upustil špičák a usedl na okraj jámy.

– Co sedíš? – křičel Lothar, který se přihnul s holí. – Za chvíli stojíme na vodě. – Chystal se udeřit, ale hůl nedopadla. Něco v pohledu bývalého rytíře Lothara zmátlo, skoro omluvně zamumlal: – Dělej něco. Té břechky pořád přibývá, – a uhodil aspoň knechta brodícího se za Alwinem.

– Ty polez nahoru. Budeš rovnat cihly do košů. –

Alwin se chtěl vydrápat po podané holi, a tu se stalo něco neuvěřitelného v řádovém domu. Vždy poslušní otroci začali převracet koše a káry s blátem, zahazovat lopaty i cihly.

– Ať jde dolů! – křičeli. – Když on, tak my taky! –

Tak svorného křiku se zalekl i Lothar i stráže u Mikulášovy brány. Alwin musel zpátky do průkopu. Ani na tom nezáleželo, setřel bláto s čela a se špičáku a trpělivě pokračoval v práci.

Během dne padne a zůstane ležet. Po setkání se zemským mistrem přestal vzhlížet k rytířskému hradu a doufat, že někdy vyleze z konírny. A kupodivu uviděl čistý pramének, který si prorazil stružku v záplavě kalu.

Večer zvracel a měl krvavé žilky v moči. Chystal si slámu na noc a do jídelny se necpal, raději nejedl. Nezvykl si na vodnatý celer a převařenou řepu, maso jim nedávali. Takové zbytky nedostával poslední žebrák na Sovinci. Chtěl zeslábnout k smrti, a bude to tichý konec.

Zabalil se do děravé houně a chystal se usnout, než se vrátí ti druzí, ale Lothar mu sám donesl jídlo.

– Co děláš? –

– Modlil jsem se. –

– Napřed se najez, – podával mu misku Lothar, – budeš to potřebovat. Musíš něco pojíst! –

Alwin se misky nedotkl.

– Díváš se na mě, jako bys byl Kristus, člověče, – zavyčítal sloužící bratr. – Pořád tě nemůžu chránit. Jednou musí být konec. –

– Už je, – odpověděl Alwin a k večerní bohoslužbě nešel. Dal si houni přes hlavu a už se pomodlil jako vždy: Bože, proklej Ulricha z Hunnenberka!

Ale v noci ho probudil lomoz. Bil zvon na poplach, z rovinatých obzorů hořely signální ohně a ukazovaly k jihu. Všude po ochozech se ozvalo dupání vybíhajících ozbrojenců. Zarachotily koule pro řetězový most, výpadní brána spadla a do tmy vyjeli první jezdcí a za nimi řádoví knechti se psy.

V Kulmu uprchli veslaři a zapálili strážní hlásku.

Jednoruký magistr Salzbach nasedl na koně, velitel výpadové skupiny vyjel hned za ním, oba spali asi v plné zbroji.

Ve tmě se řadily pěší tlupy. Křik, řinčení, štěkot psů i ržání koní přehlušilo dech prodírajících se lidí.

– Ti psi se nakazili vzteklinou, držte je! – volal sloužící bratr Lothar k hradbě a bil opozdilce holí. Dostali těžké štíty, oštěpy k přímému boji a drátěné kukly na krytí ramen. Sloužící bratři je spočítali.

Pouze velitel špitálního křídla se nikam nehnal. Vyšel sice na dvůr a k pasu měl připevněný meč, ale hemžení se ho netýkalo. V kožených šatech, s polozavřenýma očima sledoval přebíhající pěší oddíly. Snad ještě spal, ale když kolem běžel Alwin, poznal ho i ve tmě a vytáhl ho z řady.

– Ty ne, – řekl a strčil Alwina do špitální chodby.

– Proč? Jak víš, že nesmím z hradu? –

– Nevím nic, – zívá opět Jan z Kuklova a zavřel dveře na dvůr. Už vyběhli. Hluk se vzdaloval od hradu a dole v povodí Visly bučely bojové rohy. – Vím jenom, kolik je německých mil do Kulmu, to není jízda na koni, bratře... Tohle ty bys nevydržel. –

Alwin složil štít na chodbu.

– Poklid' trochu podlahu, – pravil ještě Jan z Kuklova, než si šel lehnout zpátky do svých kožešin. – Nanos slámu a pak si někam zalez, ať tě nikdo moc nevidí. Budeme mít krásný den. –

– Doufám, že se jich vrátí polovina, – řekl ranhojič Marek schovaný v přítmí chodby, a také on se na Alwina usmíval. – Jdi, zametu to sám. Byls přece šlechtic! –

Za úsvitu hrad skoro osiřel. Dva ozbrojenci hlídali bránu, dva bílí psi leželi na slunci. Byli huňatí, ten druh psů žil ve vysokých horách Alwinova rodného kraje. V poli pod hradem foukal pokřtěný pohanský chlapec na loveckou vábničku a pod ním byli volně se pasoucí koně. Kýval nohama na vrchol ku dubového plotu kobyliho pole a táhle, velmi vtíravě odlétalo pískání k nebi.

Alwin ze Sovince se díval na lesy naproti a se zvukem vábničky putovalo světlo vodních odrazů po stěnách ztichlého hradu jako

loni, kdy spal v bezvědomí v Tolberku. Stačilo by přelézt ohradu, omráčit chlapce a nasednout a ujíždět. Na druhé straně by jezdce nikdo nepronásledoval, s koněm přebrodí Vislu.

Konečně byl sám i se svým tělem a začínal snad nejhezčí den jara, jak předpověděl velitel špitálního křídla. Alwin se šel mýt ke granitovému korýtku v bočním dvorci. Zpěv strnadů a pěnkav, které osamělý muž nevyrušil, byl stejně vášním trylkem čistého jitra jako pískání pohanského chlapce, v černých místech vypálených mezi se již objevovala svěží tráva.

Mohl se v klidu svléknout, omýt, a třeba i pomodlit. Do zdi nad korytem byla vsazena deska s vytesanými postavami. Kristus přicházející se svými apoštolů ke studni a žena podávající mu vodu.

Krásná nevěsto, dej mi pít, byla vryta do hladkého kamene slova, která přečetl Alwinovi po skončení půstu šeredný hnědý mnich.

– Co? – šklebil se významně, – taky bys chtěl dostat napít od hezké nevěsty? – Bylo to prý napsáno řecky, a ten mnich snad znal všechny jazyky lidí. Odrolenou desku přitáhli křižáci z dalekého a vydrancovaného Cařihradu. Postav zbyla sotva polovina, mnozí apoštolové chyběli. Avšak tváře těch, co zůstali, byly velmi jasné a pokojné, v skrytu se usmívali, že se jejich mistr sám poklonil ženě a bere podávaný pohár.

Jako zajatec, kterého táhli v řetězech přes vesnici v cizí zemi. Umíral žízní u pramene a žena se nad ubožákem slitovala a podala mu vodu. Ten příběh byl tak prostý jako tváře apoštolů, jestliže se snad jednou vysvobodí zajatec z řetězů, vrátí se do ženiny země, aby si ji vzal.

Snad proto se zbylí učedníci radovali, něco tušila i žena, jen spasitel ještě o ničem nevěděl. Vztahoval prázdnou ruku a jeho kamenná tvář zůstala vážná a zkormoucená, po svatozáří s nezvyklým dvojitém křížem stékaly kapky.

Alwinovi připadalo, že pláče lítostí i nad ním. Za celou dobu v hradě na ženy doposud nemyslel, a teď místo ranní modlitby si

vzpomněl na svoje léto mezi pohany, na Lonu a zvuk vlny hučící přes potopený vlnolam, na pískový pás ztracený v horizontu moře.

A tak tu stál nahý před kamennou tváří nic netušícího spasitele, pod propocenými knechtskými hávy ho svědila kůže, místy se podrápal do krve a často se bál, že má svrab. Ale kůže trpěla nedostatkem čistého vzduchu a vody. Vlezl do žulového žlabu a celý se ponořil.

Voda přetékala a zalila desku obílenou ptačím trusem. Jen On viděl Alwina v perlivé vodě, a jeho tvář se vodou zastřela, stala se vlídnější a méně zřetelná, neznámá kulatá a pokroucená písmena se o to víc blyštěla.

Alwin se celý odrhl pískem a dotek chladné vody zahnal vzpomínky na loňské léto. Odnesl si šaty do zahrady a za věží na odpadky našel dvířka do maličkého, zcela opomenutého dvorce. Hnila tam hromada vylámaných trámů a cihel a dřív se tu pohřbívali oblíbení psi a koně. Za ochozem probleskoval písečný vršek v ohybu Visly. Připomněl si, že země, na které stojí, je také jenom stará mořská duna.

A přesto to byla výšina, kde mohl vzniknout tak mohutný hrad. Alwin se vykláněl přes ochozy a zahleděl se do rovin, kde za nocí zářila jezera, v denním jasu jejich svítivou hladinu nenašel.

Ulehl do trávy a díval se aspoň na volnou oblohu nad sebou. Slunce se za dopoledne stočilo k hřbitovní zdi a stíny věže zakryly celičský dvorec. U kuchyně svolával zvonec všechny zbylé k jídlu. V rytířské jídelně bylo tentokrát dost místa i pro sluhy, nad ohništěm porcovali zavěšeného kance a kuchařský mistr odvažoval určené dávky pro ty, co se vrátí z výpravy.

– Stačilo by mně vás pár, jak tu sedíte, – řekl a každý si mohl sníst, co chtěl. – Měli bychom svatý klid jak doma na statku. –

Dveře na dvůr zůstaly otevřené, aby lépe táhlo pod roštem. Dnes se nasýtily i psi. Tak málo stačilo ke spokojenosti, za necelý jeden den se Alwinovi vrátila chuť k jídlu. Kuchařský mistr mu dal drůbeží

stehno a okrájenou šunkovou kost, pokřtěný chlapec přinesl džber černého piva. Mniši tu měli dole pivovar a také Alwinovi trochu odlili a mohl se napít, jídlo si šel schovat do zapomenutého dvora.

Už byl čas.

Vstupní branou se hrnuly první oddíly z kárné výpravy. Psovodi se spíš nechali táhnout smečkami a na provazech vlekli svázané pohanské chlapce. Ženy prý raději naskákaly do Visly, jak uviděly řádové jezdce.

Udýchaní, utrmácení a přesto uspokojení štvanicí, nedokázali rytíři slézt bez pomoci s koní. Pacholci odepínali koňům pláty, svazovali nohy, bili je přes nozdry, až klesli, pak stáhli zbroj i se svých pánů.

Řádový magistr Salzbach sňal přílbici až v hradu a jeho tvář s řídkým plnovousem byla zablácená, neuspokojená krátkým bojem. Pochytali a pobili celkem šest veslařů a zapálili pro výstrahu jedinou osadu.

Současně s jezdci se vracely i pěší oddíly. Zdálo se neuvěřitelné, že opěšalí ozbrojenci mohli stačit koním. Padali, sotva přešli práh padacího mostu, i ti nejznavenější se však dokázali znovu zvednout. Nadlidská síla je zvedala se země, hrnuli se k zabeđeným dveřím jídelny, tou sílou byl hlad. Tloukli do mříží dřevěnými lžícemi a noži, nedali se překřičet sloužícími bratry ani jezdeckými biči, za zavřenými dveřmi cítili pečené maso.

Museli čekat, až se najedí rytíři.

Alwin se mezi své druhy necpal, měl schovanou šunkovou kost. Hladový řev ho děsil. Bili se mezi sebou o nejlepší místo u dveří. Pěší pochod by Alwin nevydržel, ušlapali by ho, kdyby se zastavil.

Konečně se jídelna otevřela a hladoví knechti se nahrnuli do rytířské jídelny. A pouze jeden z nich se nedokázal pohnout, svíral připravenou misku v širokých dlaních a nemohl se odlepit od zdi. Když slyšel křik hladových druhů, kteří už jedli a rvali se o pečené maso, zatřpytila se tomu osamělému otroku slza v bledě modrých očích a kapala mu po umouněné bradě.

To on kdysi udeřil Alwina a sebral si čistou slámu. Teď ho podírala zeď, aby se nezhroutil. Snad se na svůj čin nepamatoval, neublížoval pouze Alwinovi, a přece tušil, že se blíží něco zlého.

– Nech mě, – zvedl své uštvané, nesmírně bolavé oči, – zavaď o mě prstem, a už se ti nezvednu. – Nohy měl ten chlap od sebe roztažené, spočíval na zdi jako opřené prkno. Už neplakal, v jídelně jedli. Ani úder do ostříhané hlavy nebo dýka do zad mu nemohly víc ublížit. To byla Alwinova pomsta, pak se podíval silákovi na nohy a uviděl, že má boty plné krve. Podařilo se mu odtáhnout celou tu lidskou tíhu podél zdi. Prus páchl potem, močí a špínou, ale dostali se do jídelny a Alwin mu přinesl jídlo do misky a přidal také svůj díl.

Prus se jmenoval Volkold. Neděkoval, pouze jedl. Lámal si chléb do ovčího mléka jako malé dítě a nestačil si ani otřít slzu. Alwin si sedl naproti němu a naslouchal, jak silák mlaská a pije.

– Už jsi tu dlouho? –

– Ještě jako docela malý, – odpovídal při jídle Volkold. – Mám tu taky bratra. Slouží u koní v horním hradě. On se jmenuje Vilkis, prý jsme se narodili ve stejný den. –

Jídlem se docela uklidnil.

Alwin mu po delším rozhodování nakonec daroval schovanou šunkovou kost.

– A pamatuješ se na svoji matku? –

– Ne, – uvažoval také chvíli Volkold. Pak zavrtěl opětovně hlavou. – Já žádnou neměl, nepamatuju se. –

Okusoval kost, a kdyby se uměl usmívat, pak by to v té chvíli udělal. Stoly osiřely a dřevěná mísa uprostřed byla prázdná, ale ještě spolu zůstali v rytířské jídelně. Volkold bývalému rytíři vyprávěl, jak žil se svým bratrem v osadě chráněné vodou. Křižáci je odvezli ještě jako malé děti a tady v hradě je vychovali.

Ta osada nebyla daleko odsud; tam, kde jsou ta jezera zářící za měsíčních nocí. Jsou obrostlá sosnovými lesy a stále sytou trávou,

nespojuje je potok ani Visla, spodní prameny je naplnily svou průzračnou vodou.

Volkold obral kost a olízl misku.

Dnes utíkal se svým bratrem Vilkišem kolem jezer, ale rodnou osadu nenašli. Táhli tudy ještě v noci a každý pohan, kterého zabili, mohl být jejich dalším bratrem.

Od toho jídla se začal Prus starat o Alwina ze Sovince jako pes. Nohy se Volkoldovi za pár dní zahojily a jeho věčnou chuť k jídlu a k životu ještě víc posilovalo slunce. Zato Alwin s přibývajícím jarem chřadl. Začínaly kvést stromy v hradních příkopech, tráva pronikala spárami zdí, u sochy Panny voněly květy kozího listu. Volkold si chtěl vyměnit s Alwinem místo v konírně a vrátit mu starou houni. Byla však již špinavá a páchla jako ta předtím. Alwin si zvykl na svoji hromadu v koutě a silný jarní vzduch ho k ránu budil. Silný Volkold teď bránil bývalého řádového bratra proti ostatním sluhům, nikdy nenechal táhnout Alwina trámy nebo těžký štít. Vše možně opatroval svého jediného přítele, když ulehl s horečkou v pozdním jaru; nosil vodu ve svých širokých dlaních, když Alwin blouznil v noci.

Bez Volkolda by tam dole asi brzy zahynul.

IV

Pozdní léto

Stromy už odkvetly, byl červen. Na mýtinách pod hradem kosili trávu. Mohli se do pasu svléknout a po slunci postupovali k řece. Vůně pokosené ostřice a květin naplňovala prostory řádového domu. Dřevěné mříže padacích bran byly vytažené, střechy všech pěti věžiček se leskly a nic se nepohnulo v žáru, jako by aspoň ve dne nemohlo léto narušit obvyklý řád.

Do stínů pod vraty zalezli ozbrojenci i strážní psi. Zbraně ležely v trávě, ruce strážných položené k hrdlům drátěných košil stíraly stružky potu. V tom tichu se občas ozvalo zařvání žíznících zvířat.

Alwin ze Sovince se ohlédl neklidně k bráně. Odehnal rukou včely, které mu zabzučely u obličeje. Byly neklidné, do zvlněných luk pražilo slunce a zvuk včel byl podrážděnější a vyšší, asi cítily bouři.

Podepřel si bradu držákem kosy a zadíval se na třpytivou Vislu. Její tok zemdlával, sužovaný vyplaveným pískem, snad ukryté spodní proudy táhly řeku ještě k moři. Alwin se neodvracel od vodní záře, zacláněl si oči, aby si v třpytu dokázal představit dívku nebo ženu plovoucí pod hladinou, nahé tělo padající v průzračném živlu vábilo ho k sobě.

Tam jít dolů, spadnout do vody až ke dnu. Zmírnit zneklidňující žár. Slyšel racky, jak křičí nad řekou, jak sbírají svými zobáky a křídly světlo a třpytná břicha leklých ryb. Přilétli na léto proti proudu Visly až do blízkosti řádového hradu, snad chtěli připomenout Alwinovi loňské moře. Odhod kosu a pojď s námi! Stále častěji si představoval děvče, které by bylo jiné než Lona nebo pohanská dívka, musela by být útlejší než Amalberga. Krásné a tiché děvče, jaká žijí jen v rodném kraji. Obrys dívčího těla byl stále výraznější a podoba tváře se zcela ztrácela v palčivém slunci.

Nejraději by položil kosu do trávy a ulehl s vysněným děvčetem někam do hodně hlubokého stínu vonících stromů. Ale to se nestane, nesměl se zadívat přímo do slunce, zhrublýma rukama by se nesměl dotýkat dívčího těla ani stáhnout zbytky propoceného knechtského šatu.

A tak jen v slunečné vidině přicházela dívka po posečené trávě blíž k Alwinovi, sbírala si šaty do náruče a brala mu kosu z rukou. Co dělají tvé oči? usmívá se, když dojde až sem. Ještě bolí? Ne, odpověděl by Alwin, dávno ne, oči přestaly v podzemí a tmavé konírně bolet, musel si zvyknout na šero.

Nikdy žádné děvče nenajde, už se nikdy hebkého těla nedotkne. Dívka prostře plášť na strništi, uhladí si lněné šaty k očištěnému tělu, čelo si sníží kovovou čelenkou a z posečené louky přinese náruč květin. Prostře je kolem letního lože, aby se líbili Bohu, který by je jediný viděl.

Ten sen tak prožít!

Alwin si prohlížel opuchlé a začervenalé ruce. Za zády měl řádový hrad jako černé výstražné znamení a slyšel nárek žíznících krav. Nemohl se zchladit v oslňující řece.

Mniši v ní máčeli prádlo a bílili je na požatých lukách. Nesvlékali kutny ani v červnovém vedru. Skoro jim začínal závidět hadrovité, nepřírozeně bledé obličej, dávno odumřelá mnišská těla. Potrvá tak nejméně deset let, než ochabne také Alwinovo tělo, a bylo mu, že za tu dobu vyschne spíš voda Visly.

Byl na tom hůř než mniši, řádoví rytíři a knechti, ještě loni poznával ženy.

Mniši si v klášterní části zahrad pěstovali baldrián a spousty jiných utišujících rostlin. Rytíři mají ve svých celách biče a metly a umrtvují se sebetrýzněním. Květy kozlíku, oné pověstné růže z Jericha posilující mužnou sílu, si brali jen těsně před obdobím bojů. Knechti si museli vypomáhat sami, pro řádové otroky nerostl v hradních záhonech ani plevel. Teprve navečer se mohou ochladit

se žíznivým dobyt看em u napajedla. Za nocí však proudil do staré konírny horký a vábný letní vzduch. Žár prostoupil i třímetrovými silnými zdmi, a pak se děly hrozné věci. Za noci vládl v konírně Volkold a starší knechti. Nutili řádové nováčky, aby si brali jejich pohlaví do úst, neposlušné bili.

Alwina probouzel pláč a úpění trýzněných chlapců. Nebylo v něm účasti s trýzněnými ani nenávisti. Cítil jen opovržení nad ubohostí lidí a prosil Boha, aby nedopustil, že by se stal stejným zvířetem jako ostatní. Nechtěl znovu zradit, raději by tloukl hlavou do trámu ve zdi, až by ztratil vědomí.

Jen nemohl spát. Světlo červnové noci pronikalo kruhovým otvorem a ozařovalo udupanou hlínu, chomáče zvalené slámy a urážlivě popletená těla. Volkold i starší knechti nechali Alwina na pokoji, ctili v něm přece jen bývalého rytíře a skoro se pyšnilo proti jiným tlupám a stájím, že je dole s nimi. Volkold ho ostatně stále chránil a Alwin by se nechal raději zabít, než takto ponížít.

Čím víc jsi na dně, tím silněji si braň čest, opakoval si Alwin, protože po ztracení této poslední hranice už není kam spadnout. Odháněl proto od sebe vzpomínky na osadu u mořského zálivu, kde prožil své první léto. Odháněl od sebe i vysněné děvče, s postupující tmou mu připadalo stále víc jako pohanky, které znal. Ztrácelo tvář a z písku se vynořovalo jen holé a mořskou pěnou obalené tělo.

Jedinou obranou proti pádu byly vzpomínky na domov. Noc pak slábla, chrastění slámy z nejtemnějších zákoutí konírny ustalo. Do zesvětlující tmy se probouzely ptačí hlasy, z hradních příkopů zavoněla lípa a k ránu také jasmín. Alwin usínal až ve svěžím vzduchu, kdy popraskávaly došky rosou chladnoucích střeš a prošlým trápením obličej spícího podivně zlíbezněl. V předjitřním snu slyšel klapot přijíždějících koní, kdosi lomozil v ohradách a spouštěl okov do studny před kaplí Matky boží.

Jen chvíli spát, než hrad probudí bučení rohů a lidský a zvířecí řev.

Víčka spícího Alwina se pozdvihovala prudčeji, sen byl k nepoznání čistý a zbavený výčitek. Spal v trávě před nabílenou rodnou tvrzí a pozoroval matku. Sedávala na trámu a přes kolena měla prostřené bělostné plátno. Věděl, co šije, a přesto se ptal: Komu to šiješ, maminko? Pozvedla hlavu, a když uviděla, že je chlapec vzhůru, uhladila plátno dlaní a ukázala na všitý kříž. Tady, řekne, je pro tebe, Alwine. Budeš opět nosit rytířský meč a čistý plášť. Pojd' víc na slunce!

Usedl by do trávy k matčiným nohám a už by ji nikdy neopustil. Matka uslyší klapot vracejícího se jezdce. Vstane z trávy a s pláštěm mu vyjde vstříc.

Kůň bez jezdce zůstal stát pod hrušní, je osedlaný a převázaný rytířskou výzbrojí, k sedlu je připevněný meč. Byl to otcův meč.

A matka pak spustí Alwinovi železnou košili přes hlavu, kolem krku mu sepne a utáhne bělostný plášť, pak mu požehná v tom jitřním snu a podá otcův meč. Postav se, Alwine, vybídne ho, a jitřní obraz je oba oslní. Matku i mladého, opět se lesknoucího rytíře.

Pak vejdou do rodného hradu...

Z hradních chlívů bučely krásy, knechti vyháněli z ohrádek na dvůr ovce. Začínal nový den řádového hradu. Z konírny vylézaly po letní noci otupené postavy řádových sluhů. Šli se ohřát na slunce a chvěli se, jako by probděli noc.

Alwin ze Sovince stál také před zídka a slunce ozařovalo příčně jen kus zdiva. Dál ještě sluneční paprsky nepřešly, na obloze za zubatou bránou se ztrácely blažené sny, v blízkosti řádového domu se žádné ženy neobjevovaly. Otočil se a šel se ohřát na věž, obě ruce schované pod knechtským pláštěm bez označení.

Na každý pátek přicházely jen dvě řádové sestry. Víc se podobaly mnichům než ženám, měly stejně bezkrevné obličejy. V klášteře na druhé straně Visly pekly hostie a nosily je v hliněných, vždy přepečlivě zakrytých hrncích.

Putovaly samy přes přívoz ještě za tmy, aby před ranní pobožností stály před branami mužského hradu. Vždy jenom dvě

a nepřestoupily práh, nezatáhly ani za klepadlo u dveří. Čekaly, až se boční okénko otevře a mnich Blasius převezme hrnce.

Nad Vislou se kouřilo, slunce mezitím ozářilo celý dvůr.

Ozbrojenec na ochozu nevnímal cvaknutí veřejí ani Alwinovy kroky stoupající po schodech, opíral se vestoje o okované kopí a vypadalo to, že na stráží usnul. Ale měl otevřené oči. Alwina už znal. Nepohnul se, když se Alwin postavil vedle výhledu, jen zašeptal:

– Už jsou tady. –

Před padacím mostem stály jeptišky v bílých řádových halenách. Staré a vyhublé, zdánlivě hleděly do země a zahalené hrnce nedávaly z rukou. A přitom si dobře všimly stráží i pacholků zastavujících se na ochozech.

Dnes měly s sebou děvče.

Bylo hřmotné a silné, jistě přestrkalo samo vor přes Vislu. Jeho obličej ještě nevybledl, byl rudý a selský, a pod režnou halenou zůstaly znatelné boky.

Knechti zírali, viděli to děvče. Nemohlo být dlouho v klášteře, vědělo, že se ty zamračené a zmrtvělé postavy shlukly kvůli němu. Nedokázalo hledět tupě do zdi jako obě stařeny. Rudlo ještě víc v jakémsi chvatu, potřebovalo by spíš kus pole, muže a děcko, a ne mít boky svázané provazem.

Boční špehýrka se otevřela a objevil se Blasius.

Stařeny se uctivě poklonily před řádovým mnichem, jen dívka zvedla vyzývavě hlavu, snesla pohledy mlčících mužů. Jsem dosti silná, naznačovala každým pohybem, vyznám se potmě a hodně vydržím. Ještě všechno nezapomněla v klášteře, muži by ji neunavili tak snadno, i kdyby jich bylo sebevíc. Škoda, že nás dělí příkop. Přinášela hrnce se zakrytými hostiemi. Víc nemohla dát.

A tak se aspoň na všechny ubožáky usmála.

Teskné zavytí zaznělo slunečním ránem, když se jeden z knechtů vrhl přímo dolů. Ze valle geben, niwet wan sin eines leben, označovali takový čin mniši. Zřícení do pekel a pád do věčného zatracení.

Něco nadlidského prodloužilo knechtův skok přes valy, drápal se po zašpičatělém dubovém kůlu a nezřítíl se dolů. Hrnc s hostiemi, který děvče úlekem upustilo, křápl na dláždění a pukl, hostie se rozlétly v prachu. Muž padl dalším skokem přímo na děvče, zazmítali se v jediném chumlu, stačil omráčené dívce protrhnout řádový hábit a vecpat se do jejího těla o něco dřív, než mu stráže rozbily dřevci hlavu.

Jeho tělo hodili sežrat psům, vodou křísili děvče. Řádové sestry se pak neukazovaly na opačné straně přívozu a pro hostie jezdil mnich Blasius s doprovodem.

Příští noc Alwin nespál.

Už dost, Bože, prosil a zachytil se trámu, vysvobod' mne a nenechávej mne mezi těmito zvířaty, už ne! A stále musel vidět před sebou obnažená, široká stehna omdlelé dívky. Proč se nebránila, proč ani nevykřikla? Když nepomáhala modlitba, zkusil uhodit čelem do zdi, a bolest ho srazila na slámu. Nával krve do hlavy se utišil pro jednu noc a k ránu si Alwin trochu poplakal. I přes hrůzu násilníkovy činu a jeho konce by objal jakékoliv děvče. Jen tak rychlého trestu by se bál.

A snad někdo prosbu vyslyšel.

– Bratře, tvá hodina udeřila! – vzbudili ho ráno mniši, a nemohl pochopit, co se stalo. Brána horního hradu se pro Alwina ze Sovince konečně otevřela. Lothar mu navrátil rytířský pás i meč.

– Nezapomeň na mne, pane, – řekl. – Nechtěl jsem ti nikdy ublížit. Však jsem ti to dělal lehčí, jak jsem mohl. –

Alwin se s nikým v konírně nerozloučil. Lotharovi neměl co odpuštět ani co zazlívát, byl jenom rád, že se všech zbavil.

Volkold šel s ním k horní bráně a pomáhal nést navrácené věci. Poslední přítěž. Za chvíli se i té zbaví.

– Vyber si mne, pane, – škemral stále, – za sluhu, budu se ti věrně starat o koně, uvidíš, co dovedu. –

Alwin vše slíbil a po úzké lávce spojující oba hrady už přešel sám. Nepodíval se zpátky. Volkold usedl na obrubník mostu, který

je odděloval, vůbec se nehýbal, nenařikal, jen teskně hleděl přes oba valy a příkopy za odcházejícím Alwinem. Snad by dokázal zavýt jako skutečný pes.

Alwin se pak šel několikrát podívat z ochozu a skoro do tmy viděl tu nehybnou, trpělivě číhající postavu na okraji dvora. Teprve na noc Volkolda zahrnali.

Pak byl skutečně už sám. Řádový magistr Salzbach mu připjal kolem hrdla spony pláště s černým křížem.

– Pojď dál, bratře, – pravil a objal Alwina, – a nestůj jak žebrák u vrat. –

Alwin jako obdarovaný žebrák nevnímal ruce a hlasy, které ho vítaly a vedly do nitra rytířského hradu. Měl blízko k pláči. Přes řádového magistra hleděl na strmé a netečně světélkující střechy. Jeho léto přišlo příliš pozdě, aby se dokázal radovat. Nepatrně zavrtěl hlavou, aniž by si to uvědomil, a zůstal stát s pevně staženými rty. Ta duše bude spasena, vzpomněl si, jak žehnali mniši, když přišli zvát na výpravu proti Prusům, až dojde do posvátné země a v službě boží umře.

Zde je tedy ta posvátná země, do které se vrátil, zde zachrání svoji duši. A všechny hlasy lidí unikaly přes střechy rytířského hradu. Bylo dusno a vítr zavál přes nádvoří smetí.

Čekal zahřmění vzdáleného hromu, který by ho uvítal.

Po pevné hradební zdi se vzpínalo divoké červené víno až k oknu zemského mistra. Bylo otevřené, voněly růže z Jericha, ale mistr nevyhlédl, aby se podíval na spaseného rytíře.

Jen oni dva budou mít svoji vlastní celu.

Tak zněla odměna za čas potupy. Řádový magistr Salzbach vstoupil do komory s Alwinem a přitáhl po zemi svou jedinou rukou truhlu.

– Budu s tebou celý první den. Abych ti sloužil. To je zvyk řádu. –

Byla to dobrá cela s výhledem do boční zahrady. Mezi houfem slepic stál mnich v bílém šatě a zaháněl je ze zvýšených záhonů.

Byly čerstvě nasypávané, ze všech stran zadržované latěmi. Pevně ohražené trávníky byly bez cest a zahradu stínily stromy: duby, lípy, javory. Nad kvetoucími korunami stromů táhly mraky a chvílemi zacláněly listí i libovolně vyrůstající květy. Byla to tichá zahrada, květy si rostly na první pohled samy o sobě, ale někdo je sem musel vysázet a pečovat o další růst. Byly sice obvyklé, a přesto se na severu tak vzácně vyskytující: konvalinka, zlatohlávek, pomněnky, stolistka i šípek.

Na obyčejném drnovém sedátku seděli dva řádoví rytíři a vůni zahrady naplňoval jejich hovor a kdákání slepic.

– Příteli, už to nevydržím, – zanaříkal mladší z bratrů, – mám chuť vzít kámen a udeřit se do hlavy. Jestli mě nepustí na výpravu, vrazím mu dýku do zad, jak vyjde ze své kaple. –

– Ticho, Wolmare! Bud' rád, že je teplo a ležíš ještě tady. Taky jsem neměl půl roku ženskou. –

Pak se oba naráz ohlédli, zda je snad neslyší mistr, o kterém hovořili. Ale okénko domu zemského mistra bylo na opačné straně, nejvýš v celém hradu, odkud byl přehled přes celé nádvoří.

Řádový magistr se tvářil, že nic neslyší, raději opustil celu a Alwin byl konečně sám. Zavřel okénko, oba rytíři se přitom vylekaně zvedli a odešli ze zahrady.

Pak bylo ticho v cele. Byla čerstvě vybílená, někdo tu zřejmě nedávno umřel. Proto Alwin tak dlouho čekal v konírně? Pod okénkem bylo připravené bednění na zimu, stačilo by je zavěsit do háků a moucha sem nevlétne, ani hlas nebo nárek z vonící zahrady, také dveře se dají zahákovat zevnitř a dole jsou okované, že se přes práh neprokoušou ani krysy.

Ze všeho nejdříve zavěsil meč na stěnu, na čelní místo, aby se mohl o samotě před mečem a křížem na rukojeti modlit. V truhle byly uloženy kožešiny a rytířská výzbroj. Možná dar samotného mistra. Měl by jít do mistrovny osobní cely, poděkovat mu a obejmout za všechnu šlechtnost nohy. Mohl v tichu spát nebo se modlit,

okénkem probleskne za javorem slunce a vyruší ho jen krátce po úsvitu, probudí ho, aby si uvědomil, že je ve své cele a může spát nerušeně dál.

Ach, Alwine, prohlížel si osiřelé trávníky, kdo přijde do vysokého lesa, kde stojí rodná tvrz, kdo dosáhne domovského prahu, když naděje a radost byly ztraceny? Zalitoval sám sebe. V příkopu se černaly brusinky, v rohu zahrady hnilo korýtko svádějící dešťovou vodu, vítr zase odehnal dešťové mraky, a smetí létalo přes zídky i do zahrady. Ten, kdo se potácí ve stínu odkvetlých stromů, ten poutník je tichý a opuštěný všemi, tak se mu splňují sny o zaslíbeném kraji...

Vyšel přece jen ze své cely a oklikami procházel chodbami rytířského hradu. Podlaha s cihlovými kříži byla ošlapaná, čerstvě odrhnutá, ve spárách skřípal písek. Tlumil Alwinovy kroky. Musel si pamatovat, kudy se bude vracet.

Chodby byly stále prázdnější, rytíři odešli k modlitbám. V hlavičích pískovcových podpěr se proplétaly vytesané dubové a révové květy, bílá stropní žebra se spojovala v cihlové klenbě a cihly byly všude poskládané do křížového tvaru.

Znamení révového listu svedlo Alwina pod schody. Z vinných sklepů táhl chlad a písek začínal být vlhký. Na schodech před sklípkem vysedával stařec, železný řetěz, který měl kolem břicha, nosil stále, aby cítil věčný okov táhnoucí k zemi. Byl to sklep mistr Werf, kterému zabili loupeživí rytíři ženu a dvě dcery, když byl ve Svaté zemi.

– Ty zde? – řekl Alwinovi. Nosil navíc černou košili a kolem krku měl stočený provaz. Ani Werf nešel k večerní pobožnosti, vyhlížel do osiřelé klášterní zahrady. Snad viděl někde pod stromy své dvě dcery, seděly na drnovém sedátku hradební zdi a zpívaly.

– Co to děláš? – prohlížel si Alwina. – Jsi v řádovém plášti! –

– Jsem rytířem řádu, – prohlásil Alwin a mohl pít vína, kolik chtěl. Kromě období půstů. To se Werf zavíral ve sklepech a tam prý se trápil jako zvíře.

Nastával pevný řád. V poledne volal zvon řádové bratry k shromáždění v kapitule, třetí modlitební den byl společný oběd. Jinak si Alwin mohl dělat, co chtěl, nikdo ho v cele nerušil. Jídlo si nechával přinášet před okovaný práh a po mnoho dní nikoho živého neviděl.

Vedle sklepmistra ležela černá, věkem zašedlá lebka. Snad ji tu měl, aby se o to víc trýznil.

Opili se spolu.

Tady zazníval cinkot rozbitých pohárů, stoly byly ohlazeny mnoha žíznivci, kteří tu prošli. Vše tak známé, jako by již v podzemí Alwin kdysi byl a popíjel v této polotmě a chladu.

Stovky jmen a utajených a nedopsaných latinských slov pokrývaly stěny, jako by zemřelí žíznivci chtěli připomenout: Také já jsem byl tady! Nebo to byl výraz vzpomínek na rychle ztracený život? Jen ve víně zbyla připomínka vyprchalých radostí. Sklepmistr Werf opět plakal.

– Obě dvě zardousili a předtím vysvlékli moji ženu a před dětmi ji zhanobili. Kdyby ji aspoň nechali naživu. Tak, jak byla. Pošpiněná dvaceti chlapy. –

Alwin strhl přilbu zavěšenou na zdi a po okraj ji naplnil vínem a vypotácel se zpátky na vzduch. Ještě bylo venku slunce. Začal se plazit po dvoře, pojednou dopadl tváří na zem. Víno však nevyžil, svíral přilbu v obou dlaních.

Dnes byl nejdelší den v roce a nejkratší noc.

Prošel letním refektářem, kde v létě řádoví rytíři spali. Hned za sálem byl vchod do osobní cely zemského mistra. Kovaná závora byla vytažená, dveře sotva přivřeny, mistr byl tedy uvnitř, a ještě se neuzavřel na noc, ale Alwin ze Sovince se vstoupit neodvažoval.

Nebylo možné pít společně se zemským mistrem. Postavil přilbu na práh Ulrichovy cely. Až půjde spát, najde víno. Jinak se mu Alwin odvděčit nemohl. Žulový větrák u zdi byl zároveň otvorem k naslouchání do rytířského refektáře. Tady mohl Ulrich slyšet každé slovo, které si uvnitř řekli. Na stěně byl hradní znak racka klovajcího zdechlou rybu.

Postál chvíli, čekal, že mistr sám vyjde, ale za pootevřenými dveřmi byl klid.

Šel tentokrát vzhůru.

Svíjející se skrčený dáblík se šklebil na nově přijatého řadového rytíře na každém rohu křížové chodby. Ukazoval ve spleti chodeb cesty k latrínové věži. Měl možná ještě horší trápení než Alwin. Byl vytesaný v pískovcových podpěrách ostrými dláty a hroty nože, pečlivě odrhnutý, zůstával znatelný i v šeru, v noci pod pitvořícím se čertem zapalovali louče. Oběma rukama si držel břicho a bouřil oči z kamene.

Alwin se dostal až nahoru do věže, nad odtokovým žlábkem se skrčil. Neměl se čeho zachytit, zdola fučelo a někdo utrhl kovové držátko nad otvorem, asi bratr krvácející při úplavici. Alwin se tedy opřel rukama o stěnu, stačilo se zapotácet, aby sletěl zase dolů.

Ještě setrvávalo světlo slunovratového večera. Z věže měl Alwin pod sebou střechy staré konírny, kopuli vrat a kulaté zdi dolního služebnického hradu. Tak hluboko už nemohl spadnout. Z hlubiny odpadové věže se dalo lézt jenom směrem nahoru, opatrně a po skobách, pokud se hned pádem nezabil.

Vrátil se do své cely, svalil se na lůžko zakryté bělostnou kůží a spal. Ticho samotné komůrky bylo tak podivné, že v noci ho probouzel dech množství lidí, úpění a pláč trýzněných pohanských chlapců v konírně.

Pak uvykl tichu. Pokud to dokázal, stále spal a zapomínal na dny, které se nevracejí, na smích, který rušil dlouho do noci. Probouzel se přece sám, a proto bez představ a pokušení, změna k samotě snad zmírnila tělesná nutkání, měl přesně to, co si vždy přál. Prosebně, zbytečně, marně...

Kromě vlastního hlasu ho žádný řev neděsil, naučil se dokonce u bílých mnichů číst a často si pak předčítal první naučená slova nahlas, ještě častěji však hleděl oknem do opuštěné zahrady. Za léto zarostla, na zimu opadala, a pak ležel na římse i na záhonech

sníh, kde byly jen trojcípé stopy ptáků a občas pár stop samotného Alwina, když se prošel.

Mniši mu půjčili knihu o Božím městě Jeruzalémě. Nad bílými cimbuřími a věžemi věčného města byly obrázky světců i lidí bez svatozáře. Červeně a modře nakresleným písmenům neporozuměl, byla to slova plná jinotajů a významů, které neznali ani mnozí staří mniši z jižních zemí. AMOR znamenalo láska. Poznal slovo SPERANZA a pochopil jedinou větu. Láska je jen nadějí ztracených. A možná přečetl nápis jen tak, jak si sám přál. Do latinských slov se pletly číslice, které mohly být písmenem i počtem. Bylo však zábavnější číst, co si domýšlel, než co bylo psáno. Ale záhy se setmělo, a pak nebylo na knihu a svaté obrazy o Božím městě pořádně vidět.

V zimě měl okénko zakryté bedněním a jen skulinou po vy-
padlém suku k němu proudil čerstvější vzduch.

Po všechna ta léta Alwin ze Sovince skoro nevěděl, co vlastně dělal sám v cele.

Svému bývalému druhu z konírny se přece jen pomstil. Slíbil si-
lákovi, že spolu pojedou jednou k jezerům, u kterých Volkold kdysi žil. Že se spolu pokusí najít osadu, kde se narodil. To vše si slíbili kdysi v páchnoucí konírně a Volkold toužil jezera ještě jedenkrát v životě spatřit, aby mohl nalovit ryby a nikdo ho přitom nepobízel holí, aby žil na chvíli jako svobodný pohan.

Alwin mohl po třetím roce v hradě vyjíždět jako všichni ostatní
řádoví rytíři k půldennímu rozjímání do volné přírody.

Už od rána očekával Volkold řádového rytíře u stáje a připravoval mu koně.

– Zase jsi se modlil celou noc, pane? Jsi tak bledý. Proč nechodíš na vzduch? –

– Co chceš? – řekl Alwin.

– Vezmi mne dnes sebou, – prosil Volkold. – Pamatuju si dobře cestu. Půjčíš mi jenom luk. Víím, kde byla schovaná síť. –

Alwin netoužil po návratu do pohanské přírody proto, aby porušil řádový slib, aby opékal zvěř a lovil v rákosí při jezerech. Na připravené sedlo nenasedl.

– Jdi pryč, – řekl mírně Volkoldovi. – Nevím, o čem mluvíš. – Schválně si vybral jiného koně i sluhu, a když se mu pověsil Volkold na nohy, křikl přes dvůr:

– Odežeňte ho! –

Věděl, že za to ho bude chtít Volkold zabít.

K jezerům vyjel sám, o jejich blízkosti měl tušení z měsíčné noci. Podle trávy a čerstvějšího pruhu křovin našel tichou, bez zčeření spočívající hladinu. Měnila barvu podle oblohy a okolních travin. Když k ní dojel Alwin, nabírala právě třpyt ledově modrého kovu. To se nebe přiblížilo zemi.

Na dně jezer byla pohřbena pohanská osada, o které vyprávěl Volkold. Dřevěné krovy chýší, zatopené ohrádky a roubené chodníky. Voda byla až na dno průhledná, sotva se vítr utišil.

Řádový rytíř Alwin ze Sovince si podpíral bradu jílcem meče a pozoroval ztišenou vodu. Byl podvečer, seděl směrem na jih. Nehledal pod hladinou ryby ani mihnutí života, mušky nebo vodní pavouky. Zdálo se mu, že čistou vodou nic nepohne, žádný spodní proud ji nepotáhne k moři, bylo mu, že zmrtněl nadobro jako ta voda.

Navždy?

Na noc se vracel do řádového domu, v rytířské jídelně se připravovala hostina, v refektáři byly koše a pánve s řezavým uhlím. Bylo mu dobře pod pevnou střechou, když přišly mrazy a rovinami se hnal vítr ze severovýchodu.

Nějaký Volkold už nemohl řádovému rytíři ublížit. Krátce po Alwinově odchodu z konírny prý napadl sloužícího bratra a popral se se svými druhy. Až tenkrát o Vánocích potkal Volkolda, který tahal polena do rytířského sálu. Hlavu měl zase ostříhanou, aby všichni věděli, že je v trestu a nebezpečný lidem. Usedl na opuštěný

špalek na dvoře. Sněžilo na špalek i na Volkoldovu poškrábanou a holou hlavu. Pustili ho ze sklepení jenom přes vánoční slavnosti. Alwin přinesl na dvůr trochu horkého vína a obranou kost, ale Volkold si vzít nesměl. Po Novém roce ho opět uvěznili a dali do nejhorší posádky v nespálených lesnatých oblastech.

I když byla toho roku poměrně mírná zima a mrazy polevily, Volkold se někam ztratil. Jeho bratr Vilgis pak vyprávěl Alwinovi ze Sovince, že v nepatrné vánici nenašli lidé ani psi za Volkoldem stopu. Snad zahynul v těch lesích nebo vstoupil do zavátého močálu.

V

Zemský mistr

Z lesa vyjel osamělý jezdec, cíp bílého pláště s černým křížem mu padal přes ramena na boky koně. Krajina se mírně vlnila, bylo září 1238, ale léto v tomto kraji dosud neskončilo. Země byla ožehlá sluncem a místy spalená lidmi.

Jezdec měl zavřené oči, jako by spal nebo chránil obličej před sluncem, jeho zbroj byla pokryta prachem a tmavé vlasy se odrážely proti žlutému lánu dozrálého žita. To pole ještě nikdo nepokosil a středem zlatové plochy se táhla cesta. Klasy sahaly ke slabinám koně.

Oba, jezdec i kůň, byli pokryti šupinatým pancéřem a již mnoho dní spolu putovali podél břehů a písčitých vyvěřelin, nepropustné porosty je však vzdalovaly řece. Na vylidněném, vyprahlém území Západních Prus bujely vrby a pod nehybnými, přívětivými mraky se chvěly nahé břízy.

Zprvu se zdálo, že jede dál samotný kůň, že ztratil svůj tíživý náklad. Člověk se nechával táhnout zvířetem kamkoliv, stranou cesty, k vodě... Řetízková kápě mu sjela s ramen a sotva se stačil zachytit koňské šíje, tak hlouběji klesl. Plášť s křížem se coural po zemi, z pletiva na zádech čouhaly jezdcí nabodané úlomky šípů. Cítil písek, stále víc písku, už neustálé vlnění kraje. Ptáci za obrovskými stromy křičeli o blízkosti řeky, kůň však zpomaloval.

Jezdec otevřel oči. Za žitným obzorem se pásly černobílé krávy s černýma ušima, z klasů vystoupila věž červené zvonice z neomítnutých cihel. Byly tu ohrádky pro volně se pasoucí koně a pohanským mohylám podobné stohy slámy. V žitě harašili vrabci. Konečně se vyjasnilo, na přístupném ohybu břehů se ukázala Visla. Kůň se zastavil a ukusoval trávu. Nad říční výspou stál cihlový hrad.

Zemský mistr Ulrich z Hunnenberka stál toho letního jitra nad bočním kanálem a již z dálky viděl přijíždějícího jezdce. To je tedy první! Čeká na rachot řetězů, až spustí z hradu padací most, pak se objeví v bráně v potrhaném řádivém šatě, polomrtvý, jako ten, kdo prosí.

Na zvlněné louce stál kůň a přinesl bezvládný lidský pytel. Bílý plášť s potřísněným řádivým křížem, jinak bylo vše tiché a pokojné jako každého jitra. Pod hradem zářila a svítila Visla a na hladině dnes přistávalo nezvyklé množství kačen. Usedaly a křičely, někdo je pořádně vyděsil. Ulrich z Hunnenberka se rozhlížel po nebi, ale žádného dravce nespapal.

Už jdou! řekl si a požehnal se. Pane Ježíši Kriste, ochraňuj své rytíře! Zatím měl před sebou sluncem zalité louky, kačeny a slunce na Visle, a bylo mu, že teprve všechny uprchlé kačeny přilétnou. Bude jich tolik, že zakryjí soutok a svými křídly zastaví vodní proud. Za žitným lánem se ukáže nový jezdec, pak další, a vzápětí celé chomáčky utíkajících lidí. Všichni, co přežili. Klopýtají po nevymýcených březích, prodírají se hustými křovisky a pronásleduje je požár a žene k bráně řádivého hradu. Záhy dosáhnou kraje vstupní cesty.

Již předem slyšel lidský dupot.

Snad to byl klam. Chomáč uprchlíků se zastavil, zasmýtal v jediném místě. Nejdou už blíž, vítr zanáší nárek i kouř opačným směrem, do jednoho shořeli v čekajícím poli. Ulrich Hunnenberk ustupoval od obranných valů do hlubin svého hradu. Nad žitným polem se zatím chvěje jen horký vzduch.

– Spustte most! – zvolal. – A nechte otevřeno i v noci. Pro každého, kdo přijde v nouzi. – Sevřel v dlaně řetěz se zlatým jeruzalémským křížem. Bůh mu dá za pravdu, i kdyby se měl zachránit jenom ten jediný jezdec.

Vrata spadla.

– A jděte požnout pole! – přikázal ještě.

Do nádvoří vjel kůň se svým nákladem. Konečně se zbavoval lidské přítěže, která se sesouvala, a několikrát ruce ji stačily zachytit, než se docela svalila na zem.

Zemský mistr Ulrich Hunnenberk stál nad ležícím. Zatím bylo všechno, jak očekával. Ze zbroje neznámého čouhaly směrovky opeřených pruských střel, na několika místech krvácel a plášť měl ohořelý.

– Co s ním? –

– Zdvihněte ho! –

Jen nečekal právě tohoto jezdce! Dlouze, bedlivěji hledal v zaprášeném obličejí jediný povolnější rys. Avšak bolest ani bezvědomí nezmiřily vzdorovitý a krutý škleb toho jezdce, i v slunečném vedru nesl kolem hrdla drátěný límec, u pasu měl trojhrannou dýku. Byla často použitá, s cejchy řádové kovárny. Byl to Hanno z Losangen.

– Je mrtev? – ptal se velitel strážnice.

Ulrich z Hunnenberka se konečně napřímil. Možná by bylo lépe pro samotného jezdce, kdyby byl mrtev.

– Žije, – odpověděl a rozhlédl se kolem sebe. – Ale už nebude žít dlouho. Znáte ho někdo? –

– V životě jsem ho neviděl, – odpovídali strážníci i rytíři, kteří se seběhli. – Je to cizí bratr, má na sobě náš plášť, ale koně si poznačili mečovní rytíři. Bude hodně ze severu. –

– Neznám ho, pane, – odpovídali postupně ozbrojenci Ulrichovi. Až docela stranou u zdi našel stát Alwina ze Sovince. Sice měl přivřené oči, ale neodvážil se uhnout před svým mistrem.

– Ani ty, Alwine? –

V Alwinově tváři byla podivná bledost. Měl by častěji vycházet ze své cely, bůhví před čím se uzavírá a vychází jen v noci.

– Ne, – odpověděl Alwin ze Sovince, – nepamatuji se. –

Ulrich z Hunnenberka přikývl, takovou odpověď od Alwina očekával. Tím lépe pro něho! Odvrátil se od umírajícího, pro všechny v tomto hradě neznámého jezdce.

– Odneste ho! –

Chvíli se díval, jak odnášeli Hanna z Losangen do špitálního křídla, spíš bezvládné tělo vlekli po ochozech a cípy zaneřádného pláště přitom smetaly prach. Uloží Hanna z Losangen do tmavé

kobky, kde není okno a nabílené stěny. V té komoře se jen umírá. Zažehnou na zdi svíci a nejpozději do večera natáhnou rubáš. Pak bude opět v řádovém domě klid. Každý má, co si zaslouží.

Ulrich Hunnenberk zamířil ke dveřím na konci dvora. Byly otevřené do kaple Matky boží, chtěl se trochu ochladit a pomodlit za trpící a pronásledované bratry v těchto dnech.

V kryptě pod kaplí se usmívá v přítmí komtur Rinno... A pak ho zasáhl šíp a prolétl mu pod ramenem, ještě další šíp zasáhl komtura, a opět další. Sjel i s koněm po pás do mořského příboje a tvář měl plnou stékající krve. Jen krátce se zakymácel a pozvedl ruku k útoku. Exurgat Deus! volal nad celým Bergrunem a pak mu vypadl štít z ruky, v písku dobili vůdce Rinna jeho vlastní mladší bratři, které sám do Řádu přijal...

Rinnův náhrobní kámen v kryptě je dosud holý, bez tváře vtesané do zdi a bez nápisu, zákeřná smrt dosud nebyla usmířena a smyta krví komturových vrahů. Jeden z nich, Hanno z Losangen, se teď vrátil a krvácí z hrudi. Knechti položili bezvládné tělo na slámu, stáhli řetězovou košili zraněnému s těla, odepnuli příruční dýku. Její trojhranný hrot byl možná první, který vnikl do zad komtura Rinna.

– To už se nedá zastavit, – zanaříkal ranhojič Marek, – tření je zbytečné. –

– Máme ho nechat umřít, – řekl velitel špitálního křídla.

– Zbytečně ho trápíš. –

Oba se pak naklonili nad hlubokou ránou v hrudi umírajícího. Jan z Kuklova položil k slámě rytířský meč a srovnal jej podél těla.

– Je s ním konec. –

– Chudák chlapec, odkud asi jde? –

Krvácející rty se pohnuly.

– Ticho, něco chce. –

– Co to říká, vodu? –

Zaposlouchali se a pak ranhojič odpověděl:

– Nevím, nerozumím tomu. Říká domů... –

Domů? opakoval si Jan z Kuklova a hrud' zraněného chlapce překryl svou vlastní lněnou košilí.

– Nesou ještě jednoho, – řekl ranhojič.

Po ochozu stoupali opět dva pacholci a nesli pohřební prkno na ramenou. Tělo bylo přikryto nachovým kostelním hávem. Do schodů šla dokonce jakási žena a držela v náruči kňučícího psa. Tyhle lidi ještě nikdo v řádovém hradě neviděl.

– Co je to? – ptal se Jan z Kuklova.

– Opat Hugon. – Složil prkno. Jeden z pacholků měl pestrý oblek rozdělený podle barev svého kláštera. – Je po něm. –

Jan z Kuklova se vypoτάcel z umrlčí cely, ještě nechápal, odkud tahají tolik mrtvých. Výhledem otevřených vrat se třpytila Visla, pod svahem kosili žitné pole. Teprve pak uviděl mračno prachu a zástup ozbrojených jezdců, který se stále zvětšoval. Hnal se zpola pokoseným polem a zpod skloněných hlav jezdců se nesl křik. Bylo to volání na poplach. V tom dunícím stádu jeli samotní koně a vláčeli za sebou bezvládná těla.

– Co s jeho prstenem? – ptal se Marek z kobky.

– Nechte jim všechno, – zařval Jan z Kuklova na ranhojiče i pacholky, – je to přece váš biskup! Hovada! A vyhod'te odsud tu ženskou a psa, nebo tu všechno vymlátím. –

Když pohlédl na obě zakrytá těla, uklidnil se.

– Svatá Panno, toto je dům smrti. –

– Samozřejmě, – šklebil se Marek, – a my jsme její pomocníci. Kde jsme my, tam se umírá. –

– Mám v Čechách statek, – řekl Jan z Kuklova, – doufal jsem, že se z toho dostanu a vrátím se domů. Co se to děje? Vždyť tu byl tak dlouho mír. –

– Tenhle háv nesvlékneš do smrti, pane, cos myslel? Teď to teprve začne. Půjdeme na výpravu. –

V kobce se setmělo, mezi trámy stála postava v řádovém plášti a zabírala polovinu světla. Neslyšeli muže, který přicházel, možná stál za zdí a slyšel každé jejich slovo.

– Umřel? – ptal se prapodivně prázdný hlas.

Oba sebou trhli. Ulekli se, že v tmavém obrysu dveří stojí zemský mistr.

– Ještě ne, pane, – přikrčil se ranhojič.

– Tak proč, – pravil ten člověk ve dveřích stále tak pomalu, – jste ho dali do umrlčí cely? Patří do bílé cely, je to význačný bratr. –

Oddechli si, poznali, že je to jenom Alwin ze Sovince. Zase zmizel ze dveří, ale kroky nebylo slyšet. Zůstal na ochozu, nebo chodí tak tiše?

– Ten mě postrašil, – usmál se Jan z Kuklova.

– Neraduj se, pane. Je to stejný pes jako Ulrich. Spává ve dne a v noci se plouží po nádvořích. Proč myslíš, že se dostal do samotné cely? Máš hezkého krajana, čenichá pro Hunnenberka! –

– Bud' zticha, žide, – řekl Jan z Kuklova, – ještě slovo, a uškrtním tě. Zapíchnu tě touhle dýkou. – Přece jen se zvedl a šel se podívat na ochozy. – Je pryč, – řekl a pak dodal: – Určitě nás slyšel. –

Houfec jezdců už přešel most.

Zemský mistr Hunnenberk už nestačil vstoupit do kaple Matky boží. Ohlušivý rámus naplnil dvůr, rachot odkládaných štítů, oštěpů a dřevců. Jezdci padali u studny a shazovali ramenní pláty a zaprášené přilby. K hradu hrkotaly káry s okovanými koly, na slámě umírali zranění poutníci Kristovi. Do hradu vtrhli žebráci, ženy i děti, vkládali do sepjatých rukou mrtvých křížky a stírali jim krev s obličejů.

Zemský mistr opustil dvůr i dolní hrad, skoro utíkal přes spojovací most k vnitřnímu domu, a hnal ho křik a lomoz utečenců. Ještě neviděli zemského mistra. Na uříceném koni vjel do vrat urozený pán Walter Scharfa. Brnění měl zohýbané údery.

Tolberk padl!

Po celém pobřeží se vzbouřili pruští propuštěnci, spojili se s pohanskými vojsky na Pregelu a s divokými kmeny v bažinách Sudawie a Warmie, ovládli severovýchodní pobřeží od hranic Litvy. Takové povstání Prusů ještě nikdo v kraji nezažil.

Záhy byl spodní hrad přeplněný uprchlíky, pod valy a náspy rostl polní tábor. Přibíhaly pěší tlupy ozbrojených sedláků. Za účast

v křížovém tažení získali na severu svobodu a ztratili by volnost, kdyby se chtěli vrátit domů, a tak přecházely praporky označený brod přes Vislu jen ženy a děti sedláků. Brod byl naštěstí mělký, vyschlý suchým létem. Ženy hledaly záchranu v sousedních Pomořanech, odejdou od mužů do křesťanského Polska a Slezska. Bůhví kdy se vrátí.

Tolberk přece padl.

Nad čerstvými hroby stál mnich v hnědé kutně a hrozil křížem k uzavřenému vnitřnímu hradu. Okénko nahoře bylo otevřené, obrostlé zlátnoucím a červenajícím psím vínem a kozím listem.

To on všechno zavínil! To mistr propustil pohany a nejlepší řádové bojovníky nechal zahálet v řádových hradech a hraniční oblasti dal bránit sedlákům a ojedinělým tlupám. Volajícího mnicha nikdo nesrazil do některé z právě vykopaných jam. Naopak, přidávali se k němu sedláci, žebráci a ozbrojenci. Jenom řádoví rytíři mlčeli, nedokázali proklínat svého mistra. Okénko, ke kterému tolik vzhlíželi, zůstávalo otevřené a tiché. Zemský mistr ke svým služebníkům nevyhlédl.

Seděl docela sám u vyhaslého krbu v hlavním sále refektáře a čekal, že sem vlétnou kameny a možná ohnivé šípy. Mnišské nadávky nevnímal, křik z příkopů utichne, šerí se brzy. Budou rádi, když dostanou najíst a odpočinou si pod ochranou pevného hradu. Za měsíc ho budou volat z vděčnosti. At nenávidí, jen když se bojí!

Pro všechny případy však dal připravit nad horní bránou praky a hromady kamenných koulí, v kotlích vařili smůlu. Bud' se vzbouří ti lidé dole, nebo se objeví pohani. Těch dvou možností se nebál, nestály dokonce ani za to, aby šel zavřít okenici. Dost dlouho se chystal na stav obležení. Obklopil se mocnými stěnami, mocnými věžemi a zvonem bijícím na poplach. Z nových cihel vyrostla i nedávno dokončená severní věž, v té jsou všechny zvony. Dokončil ji v pravý čas, ještě dnešní noci budou zvony vyzvánět za mrtvé a za čas k oslavě vítězství a daleko větší moci řádu. Vyklenutá okna dá zazdíť a proměnit v uzounké střílny. Zvon volá poslední věrné k hradu.

Na zemi vedle Ulricha z Hunnenberka leželo labutí pero a kovová konvice s vínem. Sám nepil. Nepotřeboval víno, když se valila hrůza nebo zmatek. V takových chvílích byl víc omámený, než kdyby se opil.

Víno měl připravené pro urozené bratry, kteří dnes sami přijdou za mladým zemským mistrem. Jako žebráci, i komtur z mocného Tolberku a uprchlí svobodní kupci.

Při zdech stály lavice a štíty všech Ulrichových předchůdců, jinak byl sám dost holý a tmavý. Svůj znak tu měl i Raphael Brunn a Berghard Swadin, komtuři prvních řádových posádek Lubavy a Toruně. Biskupskou mitru ve zlatě má zakladatel kupecké Rigy Vojtěch Apeldern, dosud žije mistr chelmské země Hermann Balk, druhý muž v řádu po velmistrovi Salzovi, ti všichni stojí dnes vedle Ulricha a jakýkoliv lomoz a křik zvenku odumírá.

Zemský mistr se neodvracel od vyhaslého krbu. Kvečeru bylo již v září chladno, do stěny krbu bylo zazděno několik prastarých, skoro černých cihel. Velmistr Salza je přivezl v létě 1229 s císařem z Orientu a s několika italskými staviteli poslal ty cihly na sever. Sám však nikdy nepřijel, aby pomohl řádu. Běhá mezi císařem a papežem Řehořem a své rytíře nechává bez pomoci.

Podle těch cihel však vystavěli řádové hradby, aby stěny byly pevnější než kámen chybějící na severu, a odolnější než hradby pohanů, kteří znají jen dřevo. I poslepu by Ulrich nahmatal vyražený kosočtverec: LEGIA DECIMA... punc desáté legie impéria římského. Cihly vydržely víc než tisíc let, přetrvaly římskou říši i její pád... jak dlouho vydrží řádové cihly?

Pod vrstvami omítek vystupují tváře křížových mistrů a tvůrců řádu, vzpřímené postavy mocných rytířů vtesané na oltářích a náhrobcích na zdech pod kaplí Matky boží. I mrtví byli dnes s Ulrichem Hunnenberkem, mocní a dávno zemřelí ochránci. Jako by ho ty vážné a přísné obličeje sledovaly a zároveň nabádaly:

– Čiň vše k slávě boží a našeho řádu, chlapče! –

Vévoda švábský Fridrich založil řád pod Akkonem a zemřel již téhož roku morem, syn Barbarossy! Jindřich Walpot zůstal u Efesu, velmistr mečových bratrů zahynul loni u Šjaulaje v Litvě, ze všech nejslavnější císař Barbarossa utonul v Selefú.

Těžko si uděláme představu o boji onom, který svádí marně samotný Bůh, věčný boj s hloupostí a lidskou méněcenností... tak podivný nápis zanechal na svém náhrobku Volkwin, livonský mistr, v předvečer porážky svých rytířů. V bílém mramoru je vepsána i hodina smrti: 3. Jan. 41. hora 6. vespertina. Když vycházel ze své kaple, byl přímo mezi dveřmi probodnut najatými vrahy.

Některé náhrobní kameny tíží i po smrti.

V přítmi náhrobních desek je i přímý Ulrichův předchůdce komtur Rinno.

Teprve když všechen hluk zvenku odumřel, se Ulrich Hunnenberk odvrátil od očouzeného jícnu, od prastarých římských cihel. Ve dveřích stál mistrův osobní sluha a zvedal islandského bílého sokola. Měl ho upoutaného na zápěstí pravé ruky.

– Podívej se, pane, co jsem našel. –

Sokol měl hlavičku zakrytou koženou chocholkou, seděl klidně na svém houpavém kroužku, spoutaný lidmi, a nejsilnější peruť měl podvázanou koženou nití a širokou kosticí.

– Chytil bahňáka a kačeny a na drátech u přívozu si přelomil křídlo. Loví s ním pomořanští pánové z druhé strany. –

– Ztrácí rovnováhu, – řekl Ulrich z Hunnenberka a posadil si dravce na zápěstí. Pohladil zdravou peruť i malou hlavičku pod bílou rouškou.

Pak pohlédl přes sál ke dveřím. Do refektáře vtrhl vysoký, zaprášený rytíř v plné zbroji. Toho jediného pustili přímo k zemskému mistrovi. Také on řekl:

– Padl Tolberk, mladý mistře! –

Sokol skláněl svoji maličkou hlavu k zemi, snad usnul v Ulrichově ruce, snad byl zemdlený a ztratil navždy chuť k dalšímu lovu.

– Upokoj se, – otočil se Ulrich z Hunnenberka k oknu. Venku už lidé ztichli. – Proč tolik křiku? – pravil ještě, i když urozený pán Walter Scharfa mlčel. Složil se na tmavou lavici při zdi, nohy měl roztažené jak dva špalky, a jestliže něco řekne, pak zase ona dvě slova: Padl Tolberk. Nic jiného by vyslovit ani neuměl. Ztratili přístav, na chvíli cestu k moři, zahynulo několik ojedinelých řádových jednotek. Walter Scharfa si shazoval s krátkých vlasů prach, řasy měl ohořelé. Neposlouchal Ulricha, neříkal už nic, jedl.

Zemský mistr mu dal přinést pečeného kapouna s červeným zelím, sám mu podal konvici a naplňoval pohár vínem.

– Jsi ještě zchvácený, pane Scharfo. Ztratili jsme pobřeží, na chvíli nebudeme mít kus země. Čeká nás obležení. Jez a pij, co chceš. Bude nám přes zimu dobře. –

Walter Scharfa popadl konvici a pak se napil.

– Podívej, jak mu blyští oči! – zvolal mladičkový zemský mistr, když stáhl dravci kuklu. Sokol se na světle bedlivě načepýřil, hned nabyl rovnováhy a vzepjal se. Chtěl seknout Ulricha do ruky, ale řetízek strhl dravce zpět, dal mu pocítit, že má zlomené křídlo, že něčí pevná ruka udrží každý pokus o let. Zemský mistr utáhl kroužek a stačil uskočit před pařáty i zobákem a zasmál se přitom. Vypadalo to, jako když si hraje malé dítě s nebezpečným dravcem.

– Dej to pryč! – požádal Walter Scharfa.

– Nevztekej se. – Zemský mistr mu sebral z kovového talíře kus masa. – Každý tvor má svůj účel. A on byl vyvolený, aby lovil. Unikající kořist, kačeny a myši, i zajíce. Ale nikdy ne mršiny! –

Dravec se bránil darovanému soustu.

– Nese se, jako by už byl pánem světa. – Ulrich cpal do ptačího zobáku maso a přidržel je tak dlouho, dokud sokol sousto nespolykal proti své vůli. – Ale všechno se musí naučit! Lovčí ptáci si musí pamatovat, že se musí vracet. Jako naši bojovníci. Do bezpečí ke svým pánům. Dnes se nám vrátili i ti největší ztracenci, pane Scharfo. –

Urozený pán Scharfa pohlédl na mladého mistra dost unaveně.

– O čem to mluvíš? –

– Takový sokol, – pokračoval Ulrich s úsměvem, – má svoji čest. Možná větší než někteří lidé. Loví pro svého pána, poslouchá na písknutí a je do smrti věrný... a stačí, aby ho jedenkrát jeho vládce navedl na mrtvou kořist, a bude jím navždy pohrdat! A tak je tomu i s řádovými rytíři. –

Zobák se přece jen zasekl. Dravec využil chvíle, kdy Ulrich hovořil a zvedal hlavu přes pana Scharfu někam na křížovou klenbu. Zemský mistr tichounce vykřikl, nebylo to bolestí, spíš úžasem.

– Tak vidíš, – řekl si pro sebe a vrátil sokola sluhovi. Přešel přes sál k oknu a vysál si krvácející ranku. Stačí jen na chvíli uvolnit řetízek a sebeunavenější dravec klovne. Venku už bylo skoro šero. Zasypávali pod svahem čerstvé hroby. Mnich, který tolik křičel proti zemskému mistru, vylezl z jámy, zapíchl lopatu do hlíny a kužel prsti zdobil křížem. Utíral si bradu i nos, možná nad zemřelými pronášel modlitby o milost. Pane, slituj se nad duší, která opouští tělo hříšné a navrácí se k tobě...

– Musíme čekat, – promluvil zemský mistr tiše, velmi tiše. – Nic víc, urozený pane Scharfo. –

Dole spali u letního ohně utečenci, v celém okolí vyrostly stany, provizorní strážní věže a nové příkopy. Rychle připravená země. Dokonce stačili pokosit pole a pochodněmi ozářit brod přes Vislu.

Zemský mistr vyhlížel do přibývajících tmy. Nemusel ani vyjít ze své věže, všechno opevnili lidé sami, lépe, než kdyby jim poručil. Nebezpečí bylo jejich rádcem.

– Jenom čekat. Vyslal jsem holuby a jízdní posly do Slezska. Požádáme všechny pravé křesťany o bojovou pomoc... Nikdo nám zbraněmi nepomůže, budeme tady, aby křesťanstvo vědělo, jak jsme slabí a pokoření. –

Walter Scharfa se tiše zpíjel na lavici při zdi a přes úlevu jídla a vína pohlédl s nechutí do toho uzounkého, skoro dětského

obličej, který se tvářil tak sebejistě. Měl by vstát a praštit ho cínovou konvicí do hlavy, pak by se klouček asi rozplakal a bylo by po výkladech.

– Nic víc? – řekl.

V příšeří obrovského sálu se jemné a bílé vlasy mladičkého mistra vytrácely. Stál u otevřeného okna jako chlapec, kterého zapomněli rodiče na noc.

– Ne, – bylo slyšet odpověď přes sál, – nic víc, pane Scharfo. –

Dvorana byla osvětlena pochodněmi, oni dva však byli skoro potmě.

– Necháme je, – mluvil tichounce zemský mistr. – V zimě začnou hryzat sami sebe jak psi. Ještě nedobyli žádný náš hrad. Ani se neodvážjí přilézt na dohled, a my za nimi nevyjdeme. –

Přes sál se třpytil jen odraz světél v očích mladého mistra jako věčné světélko v temnotě zbarvené plameny. Padací mříže vstupní brány byly vytažené i na noc, pro všechny, kdo by ještě bloudili a hledali cesty k hradu. Ulrich z Hunnenberka hledal kolem sebe štíty svých ochránců a spojenců, ale nebyly už k rozeznání při zdech.

– Na pomoc nám přijde český král, – odraz světél byl aspoň viditelný na stropě. Snad našel v klenbě křížové palmy, listy révy a akantských rostlin, všechnu bídu a nedůslednost zmařených tažení do Svaté země. Ty nesmíš opakovat řád pod jeho vedením! – Vtrhne do Prus se zbrojnou silou, jaké v této zemi dosud nebylo. Nebudeme prosit císaře ani našeho velmistra a německé křesťanstvo. Jsou již unavení a my potáhneme s českým králem za Pregel, získáme nová území, jmenujeme ho čestným vůdcem našeho řádu. Nic nás nedokáže zastavit. Dostaneme Warmii až k hranicím Litvy. –

V noci plály voskovice u mrtvých pod náspem. K otevřenému oknu dosáhly sotva záblesky. Mladičkový zemský mistr vyhlédl do vše uklidňující noci a v jeho očích pohasly ohničky.

– Český král jednou odjede a zůstaneme zase sami, pane Scharfo! Budeme bez vůdce. Velmistr Hermann je už sešlý, zůstává v Apulii

u císaře, nikdy sem za námi nepřijde. Musíme se naučit vládnout sami. –

Ulrich Hunnenberk promlouval už jenom k sobě, hlas byl zastřený, jako by vdechl do plic kovový prach. Mniši zhasli svíce. Něco dusilo v zářijové noci, když poslední světélka zmizela. Byl to kouř i první podzimní noční mlha, která držela výpary lidí i zvířat u země.

– Bůh tomu chce! –

Vše bylo, jak Ulrich očekával, a přesto se té dusící klenby nad sebou děsil. Zavřel okno a obrátil se do sálu.

– Až velmistr umře, spojíme se s mečovými bratry a svého nového velmistra si zvolíme tady... – Hledal odezvu v nastalé tmě, cokoliiv, aspoň smích v refektáři. Nebyl však nikdo, kdo by mu odpověděl.

Urozený pán Walter Scharfa spal.

VI

Stále větší samota

Když vyšel Alwin ze své cely, začal světlý den. Hradní stěny byly posypány listím. Alwinovy oči hledaly mezi osiřelými stromy, občas provázely vránu letící nad hradem nebo větve se skoro zlatými listy.

Za podzimního dne sv. Michala nemocný Hanno z Losangen procitl a volal ho k sobě.

– Tvůj přítel umírá, – řekli pomocní ranhojiči. Jeden z listů padl do vody, byl to jediný pohyb v tichém podzimním dnu.

– Umírá? – odpověděl Alwin. Vrány přelétly, nic víc se nepohnulo na nebi ani v hradní zahradě. Koho nazývali jeho přítelem, znal jako rytíře, který svoji čest ztratil. Ten umírá. Na tom Alwin nemůže nic změnit, umřít musí jednou každý. A procházel se dál v opršelé zahradě. Něco se přece probouzelo, a nebyl to šelest listí, ale zvuk vody protékající domem. V unaveném ránu stál před Alwinem ze Sovince mlýn. Náhon nečistili už druhý měsíc a voda hnila v prázdných valech, před deštěm zapáchala. Byl to podivný stav obležení, mučírna beze smyslu. Museli spávat s rukama na mečích, čekali v plné zbroji, kdy se objeví vzbouřenci v blízkosti řádového hradu. Dostávali poloviční dávky slaných ryb a plesnivých chlebů, rezervní mlýn klapal v hradě, když nebylo možné mletí přes vodní kanály.

Tak podivná vojna. Prusové plenili v kraji pole a vypalovali lesy, zvěř hynula, dým vyháněl ptactvo a divoké včely z hnízd. Nastávalo interregno, doba bezvládní.

Přesně, jak očekával zemský mistr Hunnenberk.

Místo pevných řádových zákonů vládlo právo silnějšího. Pohané, co přešli Pregel a vylezli z mokřin Sambie, přepadali své pokřtěné druhy, okrádali lovce a hledače jantaru, brali úlovky rybářům

a zatahovali ženy do svých ležení. S železnými rytíři se ještě nestřetli. Na zimu zalezou do svých doupat v zemích a do kožešin, pohanské děti pocítí bez kupecké pšenice větší nouzi než obležení křižáci. Řád se mezitím spojil s livonskými bratry od meče a uzavřeli smlouvu, že poslední odpor bude překonán zbraní, že na dobytých územích mohou přijímat svatý křest pouze ženy a docela malé děti.

Tažení mělo začít zjara. Dar an gedenket, ritter! vzkazoval svým rytířům velmistr z Apulie a ukazoval pěstí na východ. Tam je vaše povinnost, služebníci Kristovi! Příští řádová území měla obsáhnout kraje od dolní Visly až po Memel...

Dlouhý čas obležení se však Alwina ze Sovince nijak zvlášť netýkal, mohl se dál procházet po táhlém břehu zastavených kanálů, nikoho mu prozatím nedali do cely, už zacpal mechem bednění na zimu. Bylo by tam místo ještě pro jednoho, kdyby se snad Hanno z Losangen uzdravil. Zůstane tedy prázdné.

Pane, odpusť viny mému příteli Hannovi z Losangen, přál si Alwin a zastavil se u hřbitovní zdi. Za sýpkou stál vůz naložený provazy a sudy silného piva. Z vypálených polí utekly myši a hledaly obživu v řádovém skladě. Lomenicová střecha sýpky, ke které tahali obvykle zboží od Visly, sahala zbytečně připravena po severní straně k vypuštěnému kanálu, háky a jeřáby rezivěly.

Nahlédl křížovým okénkem do nitra boční krypty.

Z kovových hádků prýštila voda na zelenající se desku objevitele hradního pramene. Cihlové korýtko unášelo pramenitou stružku k pivovarským sklepům. Onen mnich se jmenoval Jonathan Wallern a v blízkosti objeveného pramene byl pochován.

Ostré, červené kříže náhrobků kamenných mistrů měly své prapůvodní maltézské hrany ještě z dob, kdy se jednotlivé rytířské řády snášely i v označení a také cíl býval společný: osvobození Božího hrobu z rukou nevěřících. Poslední hrobky znaly jenom strohost řádových křížů. Jedno z kamenných těl bylo probodnuto dýkou a z mramorové hrudi vyčnívala vražedná rukojeť. Nebyl to však komtur Rinno. Jeho

kámen byl dosud holý a měl lesk omyté břidlice. Ono zrcadlení tak zvláště působící, když se celé okolí utápí v dešti.

Komturovi vrazi byli přece známi. Alwin se zašel přece jen podívat do špitálu, ale do umrlčí kobky nevstoupil. Zůstal za zdi a otvorem větráku stejně slyšel, co si uvnitř povídají.

– Co je, Marku? Stal se zázrak. –

– Vytáhl jsem mu hrot z těla. –

– Proboha! –

– Nestrachuj se, pane, – odpovídal ranhojič. – Má v sobě tolik ran a starých jizev, že se můj řez ztratí. –

I přes zed' musel Alwin pocítit, s jakou úlevou třásli zraněným.

– Člověče, vždyť budeš naživu! –

Ustoupil od zdi. Až Hanno otevře oči, obrátí je jistě k jedinému paprsku světla, které vniká větrákem do umrlčí kobky. Nechtěl zastínit jediné světlo Hannovi, vrátil se do své cely a zarazil za sebou závoru na dveřích.

Teprve ticho samotné cely zbavovalo Alwina rozechvění. Hannovi přece dávno odpustil, nezáleží na tom, že zůstává naživu, v cele je místo. Musí jen společně odsunout truhlu s pečlivě uloženou výzbrojí, kterou mu daroval zemský mistr. Pak už tu nebude tak sám.

Venku byla mlha a z větví krápal do spadaneho listí. Takový uslzený, velmi pošmourný podvečer. Čeledíni s pytli přehozenými přes hlavy zaváděli koně ze dvora. Napil se před spaním a chystal se, že přečká u vína noc, dokud nezačne svítat za holými javory.

Po půlnoci zanesl do špitálu kořeněné víno, aby se s nikým nsetkal. Hanno právě spal. Nemohli si promluvit, a možná by ani nevěděli, co si říct. A tak se Alwin posadil k spícímu. Záhyby lněné košile zakrývaly sípající hrud', dech vázl i bez pohanského hrotu v plicích, přes den vynášeli Hanna na ohoz, a skvrny na hřbetě ruky byly dosud znatelným znamením přešlé smrti.

Hanno měl hlavu poněkud stočenou k podlaze, tu čistou košili mu přichystali do hrobu. Byl na tom hůř než Alwin před roky v Tolberku.

Všechno již přešlo, bázeň, nenávisť i bývalé přátelství, neměli si co vyčítat. Mladí bůžkové války vyjeli s komturem Rinnem na sever a jasně a sebejistě se rozhlíželi kolem sebe, ve víně viděli putovat své úsměvy. Polehali v šedých cárech a rubáších a sotva si uchovali bídný život.

Zbyli jen oni dva a každý byl sám, studená mlhavá noc ležela nad řádovým hradem, a tak ani nezářil pelikán rvoucí si maso z vlastního těla.

Alwin ucítil chladný závan v zádech. Někdo otevřel na dvůr, ale dál nepřicházel, sledoval je snad příkrčený ve tmě pod trámovými schody. Kdo by mohl přijít? Nic to neznamenalo, pouze nemocný Hanno otevřel oči. Byly bdělé horečným leskem a zdálo se, že Alwina nepoznaly. Něco řekl, ale sípotu nebylo zprvu rozumět. Hannova skvrnitá ruka si hledala Alwinovu hlavu a dotkla se světlých, tolik prořidlých vlasů.

– Kde jsou, Ulriko, – pohyboval rty Hanno, – proč ještě nespíš? –

Ruka ucukla, než pohládila vlasy. Ten pohyb Alwinovi neušel. Hanno poznal, že tu není ona Ulrika, kterou volal, ale kdosi cizí.

– To jsem já, Hanno, – promluvil Alwin a bez údivu, bez překvapení viděl nemocné oči, které se nepolekaly toho, co považovaly dávno za zemřelé, obrátily se jen stranou ke zdi. Víím, že jsi to ty, Alwine, říkaly, a jinak nic, jako by našly něco tak holého jako podzimní pole nebo strom. Ruka se znovu nenatáhla. Alwin věděl, že přítel nepromluví, dokud neodejde.

Nemohli si pomoci. Hrad se probouzel už druhý měsíc do tmy a klapání rezervního mlýna zaznívalo z noci jako bití uvolněných dveří, které za sebou zapomněli zavřít.

Alwin se vrátil do své cely a zavřel uvolněné dveře. Zrní padá na síto, otruby do koryta, mlýnské kameny bez lidské účasti oddělují plevel od čistých zrn, někdo to tak určil. Vyšli společně s Hannem na sever pod stejnou korouhví, a v tom mlýně božího času se stal Alwin čistým zrnem a ostatní plevy mizely v propadlišti zatracujících koryt. Byla to tak vůle Boží.

Za několik dní se opět zastavil u špitálu, tentokrát za světla, a už se nebál setkání s bývalým přítelem. Ale Hanno už v kobce nebyl.

Ranhojič poléval sírou z olověné láhve místo, kde ležel Hanno. Příruční dýky, očouzený plášť a součástky zbroje byly zametené v koutě.

– Umřel? – ptal se Alwin, ale ranhojič neodpověděl. Měl už kabát na zimu se žlutým flíčkem uprostřed hrudi, byl to přece jenom žid.

– Kde je Hanno? Je to můj přítel, – ptal se Alwin, když knechti podestýlali novou slámu.

Velitel špitálu Jan z Kuklova plivl na ochoz, když Alwin prošel.

– Pěkný přítel, – zamručel. – Pontský Piláte, meješ si ruce před oltářem, zrazuješ Ježíše Krista. –

Proč já? podivil se Alwin, ale raději se na víc neptal. Každý se mu vyhne, až půjde po dvoře, jako by nesl na čele Kainovu pečeť. Až v horním hradě potkal jednorukého řádového magistra, který spěchal k refektáři, a ten mu řekl:

– Vyvedl jsi to věc, Alwine! –

Uzdravený Hanno z Losangen šel přímo před fémový soud. Stojí teď v označeném kruhu na světle a jeho soudci jsou skryti za mřížovím, aby odsouzený nepoznal jejich tváře.

Také Alwina si zavolali a nechali čekat v letním sále, kde se netopilo. Byl jediným svědkem komturova konce. Ale nikdo ho nevyvolával do vedlejšího sálu, nikdo nechtěl, aby předstoupil před ukrytou fémovou radu a přes mřížky obvinil bývalého přítele.

Zapomněl, nač vlastně čeká. Venku mžilo a po barevných obrázcích na oknech stékaly kapky a srážely se v olovnatých kroužcích.

Ze všech namalovaných výjevů přitahoval Alwina jediný.

Kain a Ábel stáli proti sobě na skle, sketia MCXXXII bylo vepsáno v rohu, snad datum nebo označení něčeho, co neznal. Zemský mistr nechal ozdobit teprve nedávno okna v refektáři malbami. Barvy byly proto velmi živé. Dokázal také přečíst nápis, který nesli andělé nad oběma bratry:

FRATER PRO DEO DELIBERA ME!

Bylo to jedno ze starých křižáckých hesel, zoufalé volání o pomoc, které se ozývalo ve Svaté zemi v krajní nouzi. Bratře, vysvobod' mne, proboha! Tak žebrali o smrt poutníci umírající žízni na poušti, tak volal Alwinův otec, když měl padnout živý do rukou nevěřících. A žádný z bratrů nedokázal osvobodit ranou z milosti svého druha, raději utekl od trpícího, aby neztratil svoji vlastní spásu.

Nakreslenému výjevu porozuměl Alwin i beze slov. Olovnaté barvy byly mžením orosené, avšak v přímém jasu musely být tváře obou bratrů průzračné. Ábel se usmíval na svého vraha, vztahoval ke Kainovi ruku, jako by žebral, a tvář měl mezitím již zdviženu k pozlacenému, modrými hvězdami okrášlenému nebi. Jako by vybízel dosud otálejícího bratra. Musel ho zabít. Orosené barvy očistila vlhkost podzimu a v pokřiveném Kainově obličejí nezůstal letní prach. Snad tolik nenáviděl, aby dodal síly dýce ve své pěsti, jako když trpí zvíře. Ne jednou, ale sedmkrát vrazí nůž do bratrova srdce, aby se jeho dobroty zbavil.

Tolik přitom vytrpěl, a Bůh nenechal bratrovraha zemřít, ještě přikázal všem lidem, aby Kaina nezabýjeli, jen se sám odvrátil. Ten nejvyšší trest nosil Kain v sobě.

Alwin nemohl vysvobodit Hanna. Sice otevřel dveře, ale v hlavním refektáři už odnesli krycí mřížky, na lavici seděl pouze Hanno mezi dvěma strážnými. Byl obrácený ke zdi, a přece bledý, nějak zvlášť proměněný chvílí před konečným rozsudkem, poznal Alwina při plném vědomí, jen mu pokynul a pak ho strážé napomenuly, a znovu se obrátil čelem proti zdi.

Alwinovi vzkázali, když byl vyřčen ortel, že se může vrátit do své cely.

– Co je s ním? – ptal se pak písaře, řádového magistra Salzbacha a kohokoliv, o kom se domníval, že byl v tajné radě. Teprve ve sklepích rytířského hradu mu sdělil sklepmistr Werf:

– Vzkazuje ti, že je to tak, jak muselo být. Že proti tobě nic nemá, Alwine. Dopadlo to prý, jak očekával. –

– Kde je? –

Werf kývl za sebe. Z křížové klenby sklepení kapala voda a hloubila dolíčky v podlaze. Na samém konci byla stěna z čerstvě spojených cihel.

– Co tu sedím, je ticho. – Sklepmistr Werf tupě vyhlížel do klášterní zahrady a drnové sedátko na hradní zdi se utápělo v mlhavém zákalu. – Jenom když ho zazdívali, jsem slyšel za zdí smích. –

Alwin zůstal stát v polovině své cesty ke zdi.

– Smál se? –

Sklepmistr si neuvědomil, že je tu ještě Alwin a něco chce. Zvedl se z lavice. Chodil ve své kajícnické košili a bosý i v zimě.

– Vypadalo to, jako by mu vstoupil zlý duch do těla. Vůbec neprosil o milost. Proto tě nevolali, všechno přiznal. Vlkodlak mu promlouval ze srdce, nakonec přede všemi zemského mistra proklel. –

Už nebylo pomoci příteli Hannovi.

– Co ještě chceš? – řekl sklepmistr Alwinovi. – Jdi pryč, je mi z tebe špatně, tys ho tam přece poslal! –

Bože, chtěl vysvětlit Alwin ze Sovince, proč já? Přece on nezažil komtura Rinna, jak mohl tušit, že se vrátí Hanno? Byla to věc zemského mistra a Hanna z Losangen a možná někoho dalšího, ale věděl, že už nikomu nic nevysvětlí. Vlkodlak byl jeho přítelem a sám padl do želez. Kdyby aspoň zavyl nebo skučel za čerstvou zdí, ale jenom se zasmál všem lidem a utichl.

A tak by Alwin nejraději zakřičel do železné trubky, kterou budou Hannovi lít přes vrstvy cihel vodu a házet chléb. Kdo koho vlastně zradil? Pro všechny v hradě teď bude zrádcem svého bratra, za to, že ho Hanno na Bergrunu málem zabil. Přistoupil k jícnu trubky, zešíkma spuštěné za zeď, a nakonec neřekl nic. Báł se, že by nikdo za vrstvou cihel neodpověděl. Každý hlas se zdusí, zaduní, jako by volal do hrobu:

Hanno!

* * *

Noc po uvěznění Hanna z Losangen měl Alwin ve své cele prazvláštní sen. O bývalém příteli se ve snu nedozvěděl. Stál sám na břehu jezera zvýšenému proti velké vodě a zapadal do bláta. Stavidla byla zapuštěná, ale z jezera vytekla všechna voda a Alwin nevěděl kudy. Půda na dně popraskala.

Na druhé straně, na pevném a bezpečném místě, však stál rodný hrad Sovinec. Střechy obou věží zářily, snažil se domů prokopat hlubokou strouhou, ale voda se neukázala. Byla to marná práce.

– Co ještě hledáš, člověče? – vyrušil ho cizí hlas a stín mu zakryl záda. Zvedl poslušně oči, poznával mistrův hlas. Ale nad strouhou stál muž v červeném šatě, s rudou kápí přes tvář. Byl to kat a pouze oči ve vystřižených otvorech někoho Alwinovi připomínaly.

– Kopu strouhu, abych se dostal domů, kate! –

Zdálo se, že se kat pod svou maskou usmál.

– Jak je hluboká ta jáma, žádnou vodu nevidím. –

– Dost hluboká, kate, – odpovídal Alwin. – Spadl jsem do ní, aby mi vystačila na hrob. –

Kat se zadíval přes zmoženého Alwina ke kamenné tvrzi.

– Byli tu ryby, ptáci, – vzpomínal Alwin, – žijí v čisté vodě. A dnes je voda sotva pro myši a pavouky. –

– Kde je ta čistá voda, – řekl kat a zvedl květinu v blátě. – Rád bych ji našel. –

Byla to bílá květina, přivoněl k ní.

– V tom domě naproti býval pramen i studna, – vyprávěl Alwin, – ten dům je můj. –

– Kdepak, – zavrtěl hlavou kat. – Žije v něm jenom stará žena, často ji slyším naříkat pro ztraceného syna. –

– Dávno ho ztratila, kate? –

– Dost dávno, chlapče. – Člověk v červeném šatě se od Alwina odvrátil. – Jestli se syn vrátí, pak jí ublíží. Dávno ho oplakala. Děláš marnou práci, nevrátíš vodu do jezera, protože v tomto kraji umřela spravedlnost. –

Alwin zahodil špičák a už nepokračoval v kopání. Ztratil jediný pramének, který si prorazil stružku v záplavách kalu. Kat odcházel po zvýšeném břehu a hodil Alwinovi květinu na rozloučenou. Tam čekal kůň i široký popravčí meč. Kat si vzal jen koně a ujížděl po jedovaté zelené trávě podél lesa.

Alwin sebral květinu i zabodnutý meč. Krev nebyla na ostří žádná. Ještě mečem nikoho nepopravili, a kat utekl. Musel táhnout meč i darovanou květinu sám.

Bloudil pak rodným krajem se schýlenou hlavou a všude ho obklopoval zvuk blízkého lesa, včely na pasekách. Vyschlým jezerem se táhl most, jen uzounká lávka, a Alwin věděl, že by zase sešel z cesty, a lávka končí v blátě. Konečně pochopil, že se bojít vrátit domů. Slyšel křik orla kroužícího nad rodným domem, stín otevřených perutí padl na krácejícího rytíře a orel skřehotal, jako by našel mršiny na zemi.

A tak Alwin jen pohrozil dravci na vysokém nebi a blížil se k rozcestí. Teď už záleželo na každém kroku. Ve středu všech sbíhajících se cest stál kůň s nevěstou v bílých šatech. Čekala pod obrovským stromem v poli a květy padaly na zahalenou hlavu. Tvář jí zakryli bílým závojem.

Snad ta cesta byla pravá, kde čekala.

– Koho hledáš, panno? – zeptal se. A nevěsta zvedla závoj a Alwin poznal, že je to Amalberga s tváří k nepoznání bledou a jasnou.

Tak se neusmála nikdy v době, kdy se znali.

– Moje barva je bílá, – řekla, kdy jí podal Alwin květinu. – Jako já. –

Z protějšího břehu doléhalo vyzvánění zvonce a oba naslouchali cinkání nad osiřelým hradem a oba se zaposlouchali a slyšeli, jak se ve zvuku zvonce ozývá dětský pláč.

– To zvoní za mrtvé, – zneklidněl Alwin.

Panna se opírala o strom, oči zavřeny.

– Kdepak. Zvoní nám pro štěstí. Tobě a mně, a co ty hledáš? –

– Trest! – řekl. – Hledám vraha jednoho chlapce a nesu klid do tohoto kraje. –

– Ach, – řekla ta žena, – pak máme společnou cestu. I já toho chlapce hledám, býval čistý a dobrý jako nebeský anděl. – Ukázala k větvi osamělého dubu. – Zde visel oběšenec! Odešel zpátky k andělům, od kterých přišel. Na tomhle místě se s dobrými lidmi rozloučil. –

– Proč o něm tolik mluvíš, – řekl Alwin. – Tomu je nejlépe. Věřil v jakési dobro a štěstí. Není škoda, že ho zabili. –

Nevěsta sestoupila s koně a prohlížela si Alwina.

– Kdo jsi? Máš kalné oči, vlasy ti slezly. Měl dobré oči ten chlapec, docela jiné než ty. A vlasy měl světlé, že se jich i v noci dotýkalo slunce nebes. Byl tak mladý, když odsud odcházel, a toho jsem chtěla najít. Je mrtev. – Otočila se, stírala si slzy a vyzvánění zanikalo v opuštěném kraji. – Pořád ho hledám, lidé ho měli utopit v řece, aspoň by tu zůstal navždy. Měl je prosit, aby ho pověsili, byl by blíž k nebi. Ale jeho vraha hledám. –

– Proč? – ptal se Alwin, – co po něm chceš? –

Stejně tak znenadání přestala plakat a usmívala se.

– Byla bych mu dobrou ženou. Dala bych mu děti a hned mu je před očima zaškrtila. Nalila bych mu žluč do medu, kdyby žíznil umíral. –

Vytáhla si čelenku z vlasů a pozvedla ruce, aby ji mohl obejmout.

– Já vím, žes to byl ty, Alwine, – řekla docela klidně. – Sám sebe jsi zabil. Vezmi si mne za ženu, už nechci být svatou. –

Ustupoval před ní a utíkal od rozcestí a ztratil cestu, o které doufal, že bude pravá. Za prchajícím vířil prach a zcela zakryl nevěstu v bílém závoji.

Prchal bez cíle, a tak se vrátil ke břehu, kde končilo rákosí a houštiny ořezaných vrb. Dostal se před stále smutnější plochu ztraceného jezera, v té podivuhodné přeměně slunečního světla v dokonalou tmu, a z bahen vylézal šelest žáb a nočních můr.

– Kde jsi? – volal s očima plnýma lítosti. – Jsi tady, vím to, někde hodně blízko. Už se mi neskrývej. Také bych tě chtěl najít. –

Ale lidský hlas ze tmy neodpověděl. Žil příliš dlouho sám. Není odpovědi u lidí, jen v něm samotném. Nechvěl se však chladem při tomto vědomí, naopak, skoro nikdy mu nebylo tak lehce. Zvedl uzdu a vystoupil na sedlo, přehodil smyčku přes orvanou větev a pevně řemen utáhl, když přilétla smyčka zase k němu. Stačí jen zavřít oči a odklopnout sedlo.

A tu uslyšel ze tmy kroky a prosbu člověka, kterého hledal:

– Nedělej to! –

Kdosi v bílém se skryl mezi stromy a usedl k zemi. Ty světlé vlasy kolemjdoucího byly i potmě ozářené sluncem. Takovou zář mají jen svatí. Zprvu doufal, že to bude on sám jako chlapec, co odsud před léty odcházel.

– Volal jsi mne? – usmál se člověk mezi stromy, a studená štíhlá ruka sebrala Alwinovi uzdu a zavedla ho zpátky k zemi. – Jsem rád, že ti můžu pomoci. –

– Zapomněl jsem, kde jsem tě viděl, – řekl Alwin. Nebyl to tak docela on, nebyli o nic mladší nebo starší, a přesto si nezástali příliš podobní. Odešli jen v podobné zbroji z domu, a ta zbroj je spojovala.

– Vzpomeneš si, chlapče, – usmál se ten druhý. – Teď bys mne byl málem zabil, – hovořil stále tak laskavě, – vzpomínáš si? Mám tě přece rád. –

Konečně se Alwin upamatoval. Nikdy by však nepochopil, že jsou již ve stejném věku. Mrtvý si hladil zadumaně konečky vousů a pokračoval s podivným úsměvem lidí, kteří vědí vše.

– Ty přece nesmíš umřít, Alwine. Dokud jsi naživu, budu žít taky já v tvou mysl. Přece bys na mě nezapomněl. –

– Je tu ještě žena, – bránil se Alwin. – Ta vzpomíná. –

– Ach ano, – usmál se netrpělivě zemřelý, – ta žena. Stala se myslím, chudinka, svatou, když jsi odešel. Co jí teď zbývá, stárne, stále na nás musí myslet, stále na nás oba čeká. – Natáhl se, aby pohladil

Alwina po vlasech. – Tolik jsi mi pomohl, žes odešel. Podívej se na moje ruce, vidíš, zůstaly štíhlé a mladé jako ty tvoje. Ani jsem za tu dobu nezestárl, teď jsem jako ty... –

– Netrap mě, – uhnul před pohlazením Alwin. Dnes přece starý hrob nehledal. Mezi tolika bezejmennými by právě místo stejně nenašel. Hledal pro sebe nějakou cestu, ale možná neodešel správným směrem, jako ten, kdo se vrací z tmavého prostoru vzpomínek. Oba vyšli z rodného domu na druhém břehu, ani na okamžik se nezastavili, šli stále blíž k sobě a nesklopili oči, když se nakonec setkali doma před vraty.

– Podívej se, – přibližují se mrtvé ruce k Alwinovu obličejí, – vůbec se nechvějí, ničeho nelitují jako ty. A ty už jsi skoro starý, zbědovaný, ruce se ti třesou, chlapče. Máš tmavá místa místo očí. –

Stále víc se poznával. Ten větší vpravo je sám Alwin, a člověk, který ho táhl za sebou k nebi, který mu určil cestu, teď pojednou uhýbá z cesty a utíká napřed domů.

Odstrčil mrtvé ruce od sebe:

– Nechci to vidět, – křikl, – nevidím cestu. Někde jsem zabloudil a nevyznám se tady. –

A mrtvý se vzdaluje, zná ve tmě cestu lépe než Alwin, je o tolik rychlejší, asi se chce před svým následovníkem schovat. Alwin nespěchal, netoužil po dalším setkání, ale ze všech cest zbyla nakonec jen ta jediná.

A konečně přišel k domu, kde jsou vrata vyvrácená, a člověk, který Alwina vedl po všechny dny života, se ukrývá ještě hlouběji v domě.

– Kam jsi zase utekl? – promluvil Alwin u vrat, – proč jsi mne opustil, když jsem tě nikdy nezradil? Nemůžu tě najít. –

Byla tma, z domu vylézal místo odpovědi chlad kamene a plísňě tlumící lidské kroky. A když pak mrtvého konečně znovu našel, už neutíkal, už také nedýchal. Seděl na roubení studny a kolena krčil u brady, rukama si třel tvář, aby se naposledy ohřál. Vyčkával, až také Alwin dojde k studni, a pak rychle poprosil:

– Nesměj se, prosím tě. –

– Vždyť já se ti nesměji, tatínku. –

Oči i ústa mrtvoly byly zavřeny, celý obličej, zejména levá část byla potažena zelenavým masem a stínem studny. Prsty si otírá čelo, ale tam už je pouze kost. Lebka, která neděsí, jen naplňuje žalem a zoufalostí každého žijícího. Takovým bude i Alwin, kdo se však nad jeho kostmi rozlítostní, až je najde?

– Víš, – dodává otec provinile, – už jsem tady dlouho nebyl. Ničemu skoro nerozumím. –

– Tady dávno nikdo není. –

– Dávno? – mžiká očima, – že není? Kdo to dopustil, kam odešla? Co se tu stalo? –

A když Alwin neodpoví, hledá zase sám po celém domě. Už ani krysy nejsou ve sklepení, ani vítr neotřásá dřevými krovky.

– Ty, nezlob se, – chvěje se mrtvý, – ale je mně zima. Nic o vás nevím. Ani si tu nemůžeme nikam sednout. –

– Nesedej si, – pomáhá mu vstát Alwin, – musíme zase jít. –

– Ano, ale kam? – ptá se a rty má ojíněné, – proč ještě? Co to říkáš? Vůbec tě neznám! –

– Ale znáš, – domlouvá Alwin, – dobře se podívej. Chtěl jsem být stejný jako ty, tatínku. –

– Kdepak, – odstrčí zemřelý syna od sebe a hledí ke komínu, – jaký stejný? Nikdy jsem tě neviděl, abys věděl. Táhni, mám tě dost, chci mít aspoň po smrti klid, kam mě ještě taháš... To tys zavinil! Tys vyhnal maminku z našeho domu! –

Z komína vylétl sníh a otáčel se jako kouř, avšak to mrtvý nepoznává, myslí, že se rozsvítila světla u krbu, že se vrátila žena a čeká tam v rytířském sále. Neví, že musí bloudit, dokud bude naživu Alwin, že není místa klidu na této zemi. Třásl jím, ale mrtvý sklání hlavu.

– Nemám kam jít, kam mne pořád táhneš, chlapče? Nech mne chvílku, aspoň na chvíli si složím hlavu tady u studny. – Otírá si slzy do hadrů a ruce je oba zebou. A zase stojí venku přede dveřmi. Vítr se utišil a oba se rozcházejí do tmavého prostoru, a každý jiným směrem, oba v pohybu a stále bez pozastavení.

Alwin nahmatal ve spánku meč vedle sebe, hlavou přitom narazil o zem. Meč neuslyšel zazvonit, ani ranní zvon nepronikne do samotné cely, ani dech lidí.

– Zhřešil jsi pýchou jako já! Sám sobě sis ublížil, ty nešťastný, – promlouvaly ještě hlasy ze tmy. Ztracené volání, které odehnal.

Sám sebe zabil, a věděl o tom. Alwin se při tom vědomí skoro probudil. Sám si ztratil cestu, kterou mu ukázal otec.

– Nespi, neodháněj mne, – naléhal zoufale mrtvý, – vrať se do našeho domu, čeká tam matka, ještě je čas, Alwine! Vezmi si tu bílou pannu za ženu, jdi pro ni do kláštera na sever, a budete na mne společně vzpomínat, budete mít děti, které uslyší, že jsem byl ve Svaté zemi, že jsem našel bílé zdi Jeruzaléma. Nechci být docela mrtvý, moc tě prosím... –

A jde si tak lehce před Alwinem ve stínu kvetoucích stromů, měl to tak snadné, táhl ke Svaté zemi a našel bílé zdi, umíral bez výčitky k sebekrutějšímu osudu, protože neví, kde zůstala matka, netuší, že jde Alwin stále ještě za jeho stopou, nic neví, proč je pustý dům, za rok již bude mladší než syn.

– Otevři oči, – naléhá ještě naposledy a marně, – synku! Staneš se zase čistým a nezkaženým, jako ten chlapec, co odsud odcházel. Vrať se. – Alwin vnímal prosebné volání z posledních dálek slábnoucího snu. – Takovým, jaký jsi přicházel k stromu u cesty, probud' se, jsi ještě naživu... –

A prosby se vytrácely a utichaly bez odpovědi.

Kolem spícího Alwina přibývalo podzimního světla. Obrysy stromů v klášterní zahradě se staly znatelnější a ze dvorů zaznívalo cinkání koňských kopyt. Přijížděli jezdci k hradu a pak bučely rohy z dolních koníren, provázené křikem sloužících bratří, kteří se probouzeli.

Alwin spal na bílé beraní kůži a ze zahrady lezla mlha. Byl ještě naživu, když otevřel oči; nad ním se spojovalo klenutí křížového stropu, prázdný hák po železné lampě. Poklekl k ranní modlitbě a k svému úžasu pocítil, že se mu ruce nechvějí.

Panebože, vzhlédl ke sklánějícímu se stropu kobky, dej mi, ať najdu řeku, kde je tolik vody, abych se v ní utopil. Zaveď mě ke kraji propasti, tak hluboké, aby mne tví andělé srazili dolů. Vyslyš mne, protože se už v celém světě neusměji, až ve chvíli vykoupení. Amen.

VII

Rozchod s bratry

Ze všech hradů a řádových posádek nad splavnou Vislou vyzváněly již od rána zvony. Zněly temně, dunivě, zastřené smutečnými plátny. V Apulii zemřel řádový velmistr Hermann Salza a téhož roku skonala také první zemský mistr Hermann Balk.

Volba nového velmistra řádu rytířů Panny Marie Jeruzalémské se měla konat v Toruni. Při rozednění nového dne se ozvou zvony už nezdušené plátny.

Z hradní brány vyšli tři mniši v bílých kápích, nesli štíhlý kříž zahalený závojem a dali se na cestu k přívozu.

Christ ist erstonden! zpívali křižáci v nově získané zemi. Poslední pruští vzbouřenci byli opět zahrnání do lesů a nepřístupných bažin, z kupeckých lodí vlály korouhve sv. Panny. Řád získal pobřeží a přístav Tolberk.

*Povstal Kristus!
Ze všech muk a strázní,
proto se veselme všichni,
neboť on bude naší útěchou,
Kyrie eleison!*

Letní bouře otřásala krovem. Zemský mistr Ulrich z Hunnenberka spěchal v lijáku přes dvůr a náhlá bouře mu strhla plášť s ramen. Jako obvykle schytávala severní věž všechny blesky, občas to odnesly javory v zahradách a blesky se tříštily až do kořenů.

Ulrich Hunnenberk stál v klenutém sále letního refektáře a naslouchal ohlušujícímu rachocení, a jeho tvář byla zadumaná a velmi nepřítomná. Usmíval se, když naslouchal dešti. Na černý kříž získá zlatý

jeruzalémský lem, na svůj štít velmistrovskou orlici. Sotva se přežene bouře. Velmistr rytířského řádu špitálu sv. Marie při německém domě v Jeruzalémě! Tři svaté sliby a povinnost věčného boje proti nevěřícím.

Viděl stát rytíře před hradní studnou, čekali na svého mistra i v takovém dešti, přilby jim ležely u nohou. Meče měli opřené o roubení a v kovových brněních vzhlíželi k mračnům, která chrlila vodu. I kovové tělo ptačí matky chránící vodu na stříšce kašny se očistilo a zářilo přes nádvoří.

Na stole měl položený jezdecký bič a kovový kroužek se spoutaným sokolem. Ráno poručil svému osobnímu sluhovi, aby dravec pustil, jeho perut' se uzdravila. Musí létat! Dravci však zablyštěly oči, když poznal svého pána, bez řetízku zamával uzdravenými křídly a zakroužil nad severní věží, oblétl červený vrcholek zvonice, chvíli zmrtněl v jasném vzduchu, a místo aby vylétl k nebi, vrátil se a usedl zpátky na Ulrichovu ruku.

Ten mu byl nejmilejší. Jeho čest byla věrnost, jakou nenajde u lidí. Pohladil islandského bílého sokola a zakryl mu hlavičku opět koženým čepcem. Dravec blaženě přivře oči, když ucítí řetízek a pánovu ruku, i kůň pozná Ulricha a hrábne kopytem, až vyjde na dvůr.

Nechal si zavolat ještě Alwina ze Sovince.

– Oblíbil jsem si tě, Alwine, – pravil a podal promoklému řádovému rytíři plný pohár s vínem. – Napij se. Chci, abys jel dnes se mnou do Toruně. –

Alwin ze Sovince bral podávaný pohár dost váhavě, měl téměř zavřené oči, aby se vyhnul usmívajícímu se obličejí svého mistra. Pak se napil.

– Jestliže mě zvolí, udělám tě komturem, Alwine. Chci dát postavit celou síť menších posádek, aby byly od sebe na dohled. Později můžeš velet v řádovém hradu. –

V sále letního refektáře lomoz a tlukot kapek po dřevěné střeše zanikal a měnil se v jakýsi vytrvalý, dávno setřený šum. Alwin mlčel. Klenutým okénkem k nim vlétl závan deště. Pohlédl na kymácející

se plamínek věčného světélka, bylo jako znamením vždy vítězího života, který nepohasne, ať se světélko kývá a volá ke spáse, ať je výstrahou a hrozí jakkoliv.

– Mluv, Alwine! –

Kolem nich se ozývalo hučení vody padající z věží na dvůr, skapávala po barevných malbách na skle. Alwin si stíral vodu s obličeje a svíral rty a v dlani nabízený pohár.

– Dej mi čas na rozmyšlenou, – řekl konečně, – ctihodný a moudrý bratře. Nechci do Toruně. Jenom tři dny. –

Blízko udeřil hrom, celý ochoz se zachvěl. Uhodilo do severní věže. Ulrich z Hunnenberka se pokřičoval a naslouchal doznívajícímu hřmění, ve vždy klidném a jemném obličeji se objevil strnulý, užaslý rys. Jenom na okamžik.

Plamínek věčného světla se víc nezachvěl, hrom udeřil do některého stromu v zahradách, byl to jediný přímý úder letní bouře a rachot slábl. Ulrich se neodvracel od světélka, věčné připomínky nebes, která je tichá, a přesto silnější než hromy přírody. Nikdy neuhasne!

– Chceš jít za území hradu? –

Mistrovo zklamání bylo větší než výsměch.

– Propusť mne, – pravil Alwin ze Sovince s naléháním, – a setrvej v důvěře, když se s návratem opozdím. Rád bych se ještě podíval na pobřeží, kde jsem kdysi žil. Naposledy. –

Přestal poslouchat svého rytíře, uhnul před jeho zvláště prosebným výrazem hlasu i očí, kdysi před léty ho Alwin dojímal. Jedenkrát v životě někomu z lidí uvěřil.

Šelest kapek na střeše slábl. Bouře se vzdalovala.

– Jestliže se mám stát dobrým velitelem, – promlouval ještě Alwin, – chci se zbavit všech vzpomínek a pokušení. Moje tělo tam bloudilo, ale duše byla tady v samotě mé cely už tenkrát. Chci, aby pokušení těla nadobro přešlo, proto se tomu nechci vyhýbat. –

– Chceš jít bez doprovodu? –

– Ano, jestli je to možné. –

Bylo po dešti. Na dvoře nasedali. Ulrich sebral jezdecký bič se stolu, přílbu si dal pod paži a otevřel okno.

– Podej mi plášť! –

V odrazu olovnatých a očištěných skel sledoval, jak se Alwin ze Sovince sklání na lavici pro plášť, jak opatrně jej pokládá na mistrovo rameno. Skoro se usmívá. Přitom se dotkl krku. Ve skle to byl vítězný obličej.

– Co to máš za studené ruce? – otrásl se odporem zemský mistr Hunnenberk a přitáhl si cípy pláště těsněji k sobě. – Šaháš po mně jak smrt. Utri si je, než obsloužíš svého pána! –

Vyšel na dvůr a překračoval plošky vody spadlé s oblak. Na tu tvář v okně dlouho nezapomene. Před studnou čekal kůň zahalený bělostným potahem. Ulrich Hunnenberk políbil řádovou korouhev a přes arkády se zadíval na vrcholek severní věže. Byla omytá letní bouří a žlutozelená špice vyčnívá nad celým krajem.

– Je čas, – nasedl na koně a připjal přílbu, – déšť nás zdržel. –

K ověčeným vratům se hrnuli za mladým mistrem řádoví knechti a mniši, dokonce umírající bratři vylezli z hradního špitálu na dvůr, aby viděli třpytícího se rytíře s doprovodem, civěli spíš do prázdna na očištěné nebe a třpytivá zbroj i přilbice budoucího velmistra se jim vytrácela. Doufali, že se ozvou z Toruně zvony a oni dostanou zvýšenou porci masa a měchy červeného vína.

Teprve když nebylo průvod slyšet a když začali kňučet psi před vraty, se jeden z mrzáků probral a zvolal:

– Bože, ochraňuj nového velmistra Ulricha z Hunnenberka! –

Slunce se schovalo a vpravo od Mikulášovy brány se hnaly nové mraky. V předvečer volby bourali zazděné podzemí a vyváděli poslední odsouzence na světlo.

Hanno z Losangen byl ještě naživu.

Jednou z podmínek milosti bylo, že žádný z propuštěnců nezůstane v řádovém hradu a že odejde před návratem nového velmistra

do posádek v nevymýcených lesích nebo v nově získaném Tolberku. Kdo chtěl, mohl sám z řádu odejít. Pokud měl kam.

Mniši vyváděli ubožáky po schodech a některé museli vynášet na dvůr. Setmělo se před další bouřkou, a tak mohli i nejstarší vyvrženci otevřít oči.

Bylo dusno.

Hanno z Losangen se chtěl nadýchnout co nejvíce vzduchu, vyplivl krev a dával se. Navracený řádový plášť s rytířským pásem a mečem mu položili k nohám. O ostatní se postaral Alwin.

– Chceš sedět tady? –

– Třeba. Nebo v tvojí cele, to máš jedno kde. –

Hanno se tam dole příliš nezměnil, jenom kůže vyhubla na rukou a povadla v obličejí, jenom poněkud prošedivěly tmavé vlasy, ale stisk ruky, kterou se přidržel Alwina, zůstal pevný.

Z hradních příkopů bzučely včely, tušily novou bouři.

– Víš, – promluvil Alwin ze Sovince, – myslel jsem, že se staneš přinejmenším nástupcem komtura Rinna. A ty zatím... –

– Nechtěl jsem to, Alwine. – Hanno přivíral zanícené oči, i v těch vyhasla dřívější temná a sebejistá světla, v hlase sípal uvízlý hrot. – Při první ráně jsem si říkal: Bože, snad jsem tě nezabil, a tys otevřel oči, musel jsem znovu. Byla chyba, že ses k tomu připletl. –

– Hledal jsem tě tenkrát, Hanno, – připomněl Alwin. Spíš by se měl omluvit on. Hanno vytrpěl za zdí mnohem víc, hrot šípu mu sice vytáhli z hrudi, ale úlomek zůstal trčet někde ve větší hloubce. Toho se už Hanno nezbaví. Zlomili ho tam dole.

Ve výklenku hradební zdi se bělala sedmiramenná křížácká šibenice. Na plošinách ležely provazy. V posledním roce se všelo často. Až do sklepení pronikal nářek zajatých Prusů. Dole tak poznávali, že je chvíle před východem slunce.

– Dobrý Rinno! – ohlédl se k šibenici Hanno, – všech sedm by nás tam mělo viset. Kdyby tak věděl, jakého má nástupce. Bylo to celé nanic. –

Zadávali se přes sedmiramennou šibenici. Do volby nového velmistra chybělo sotva dvanáct hodin. Než se rozední, musí Hanno opustit hrad. Seděli proti sobě na hromadě vyházených cihel a nemohli tušit, že rada komturů nezvolí Hunnenberka novým velmistrem, že je to jejich poslední léto.

– Nemysli na to, – řekl Alwin.

Hanno si setřel vodu s navracené přilby a lesk vrácené zbroje oslňoval, jako přitahuje mury zář přímého plamene.

– Na tom taky nezáleží, – promluvil Hanno. Přilbu vyklepali a vycídili v hradní kovárně, úder pohanských kyjů sotva porušily kovovou hranu. – Možná mě zabijí pohaní, nebo zajdu v moři. To je ještě čistý konec. Lepší než zmrznout ve sklepě nebo ve špitálu pro vysloužilce. Jsme vlastně oba dost staří. Bude nám třicet, Alwine, toho se dožije málokdo. –

Součástky navracené zbroje byly pro tmou osláblé oči leskem spalujícím vše. A možná se Hanno toužil spálit. Pletivo košile také vyspravili, ze spár vytahali pohanské šípy. Měl opět vše, co potřeboval k boji, vyznal se lépe ve tmě, vrátili mu koně i meč. Jenom tříhranná dýka mu chyběla.

– Ale nemusels jim všechno říkat, Alwine, – promluvil Hanno co nejmírněji, a snad proto byla výčitka tak trpká.

– Hunnenberk byl přece taky s vámi. –

– Kdepak, – odpověděl přítel. – Až od tebe se dozvěděl, jak to bylo s Rinne, neměl ani tušení, Alwine. – Svým trpkým úsměvem volal: Nic se mi nemohlo stát, kdybys mne nebyl zradil!

– Myslel jsem, že stál vedle tebe, – bránil se ještě Alwin, avšak Hanno se mu zadíval do očí. Dost dlouho mlčel v zarděné cele, aby měl sílu v zaníceném pohledu. Byla to tvář mučedníka, který ví, co chce, a proto trpěl. A Alwina pojednou napadlo, že jej Hanno z Losangen nepřestal nenávidět, i když se snaží o úsměv a říká slova o odpuštění. Nebo byl ten výraz prosbou o náklonnost?

– Já vím, – sípe Hanno a slova se mísí s bzukotem hmyzu v trávě, – bál ses Hunnenberka, nutili tě, abys mluvil. Znáš to. Všechno jsem pochopil, Alwine, nemyslel jsem na nic jiného. Jinak by tě nevzali zase zpátky a neměl bys vlastní celu. –

Ne! chtěl volat Alwin a cítil, jak se Hanno přes svůj mučednický úsměv chvěje, jak strašlivě Hannovi záleží na tom, aby přesvědčil sebe i toho, kdo sedí v té chvíli proti němu.

Nechtěl pronásledovaného přítele víc zranit, proto sklopil oči, a tak vlastně dával Hannovi za pravdu.

Hanno potěžkával a přesypával oblázky v dlaních. Házel je na vycíděnou přilbu. Byl však tolik rozrušený, že se málokdy dokázal strefit.

– Chtěl jsem za tebou zajít. Hned včera. Zrovna šels s Hunnenberkovým písařem. –

Kaménky narazily na kov přilby a odskočily.

– To sis mne spletl. – Alwin se mohl pousmát, proč by měl chodit právě s Hunnenberkovým písařem? – Včera jsem nevylezl z cely. –

Hanno se opět zadíval tak zaníceně s přesvědčením, že ví, co tvrdil.

– V životě jsem s ním nemluvil, Hanno. –

– Ne? – řekl Hanno a sklopil oči. Jeden z nich dvou tedy lže! Alwin včera nevyšel z cely a s písařem mluvil sotva dvakrát za celou dobu, co tu žili. Hanno se dole dočista pomátl, nebo se pomátl Alwin v samotné cele.

– Nemluvme o tom, – navrhl Hanno, – zůstaneme přece přáteli. Nechceš, Alwine? –

Vysypal celou hrst kamének na přilbu, zazvonily a Hanno si oprášil ruce. Až pak si Alwin ze Sovince vzpomněl, že včera přece jen vyšel na dvůr. Šel jenom pro vodu a nikoho nepotkal. Písař by ho musel špehovat, ale nemohli se zeptat, písař je mimo hrad se zemským mistrem. Bylo to nedorozumění, ale Hannovi stačilo ke konečnému úsudku.

– Co tvoje matka? – zeptal se už bez důrazu. – Žije? –

– Je na Sovinci, – odpověděl Alwin. – Jeli tudy jezdci od nás a říkali, že je naživu. –

– Sama? –

– Jak jinak. Je to kraj vdov. Muži jsou pryč nebo mrtvi. –

– Nevdala se tedy znovu? –

Alwin ze Sovince zavrtěl hlavou.

– Zajdeme do mé cely? – nabídl Hanno. Napijí se vína na rozloučenou, může svého přítele naposledy pohostit, pak se rozejdou navždy.

– Nabídli mi tuhle milost, – řekl Hanno. – Mohl bych žít taky do smrti v těchhle zdech. Nepřijal jsem to, nejsem přece šílenec nebo mnich. –

O čem to chtěl Alwina ještě přesvědčit, pro propuštění není výjimky. Opět se dívá s tím palčivým důrazem jako před chvílí, i když jde o malichernost. A teprve tak Alwin pochopil, že Hanno lže, i když sám věří svým tvrzením. Chce se utvrdit ve svém údělu, povýšit neštěstí na cíl, kterému se obětoval. Čemu vlastně? A zase mu bylo přítele z Losangen pouze líto, jako předtím, než ho srazil mečem s koně na Bergrunu. Je druhorozený, nemá kam jít.

– Mrznout v celách, mořit se věčnými pústy, mezi těmihle klášterními stvůrami, kdepak, Alwine. Těš se ze života, – promlouval sípavě a Alwinovi připadalo, že se usmívá zežloutlá, závistivá příšera.

– Žít jako strom, – řekl Hanno, – z toho, že tě právě nic nebolí, že nestojíš přivázaný ve tmě a netrápí tě krvotok nebo pohani. Nic víc. –

Tak prostá slova, jen lesk zanícených očí promlouvá o opaku. Co po mně ještě chce? uvažoval Alwin, už se nemohli domluvit. Prošlými léty byli každý jinde, boží mlýn je od sebe oddělil jako plevy od zrna. A kdo je teď plevou a kdo vybraným zrnem? Alwin svého přítele zradil, zazdili jej pro Alwinovu důvěřivost k zemskému mistru. Pohřbil Hanna, i když to přece nechtěl. Nebo chtěl, aby se ubránil sám před Ulrichovým trestem? Snad.

– A jak ten strom dokázat umřít, – promlouval k vyklizenému nádvoří Hanno z Losangen, za zubatými ochozy táhla mračna. – Bez zbytečného vzdychání. Zasáhne blesk z nebe, nebo porazí strom lidé, co víc. Je ticho, svatý klid v přírodě. –

Než se docela setmělo, zašli do Alwinovy cely.

Hanno si prohlédl krabaté bělounké zdi, meč pověšený nad lůžkem, pohladil srst beraní kůže a chvíli postál u okénka.

– Máš tu klid, Alwine. To stálo za všechno. –

A snad to myslel upřímně, jeho hlas byl bez jízlivosti. Ze zahrady konejšily sípání hluboce uvízlého hrotu hebké zvuky. Večerní déšť pleskal na zaprášené listí a měkkou trávu. Hanno si vyzul boty, ale na bílé lůžko si nelehl. Vylezl na kovanou truhlu, aby viděl do noční zahrady. Nechtěl spát, i když měl před sebou ještě dlouhou cestu. Zatoužil možná prohovořit s přítelem poslední noc, a Alwinovi se zdálo, že Hanno lpí na jejich přátelství, jako kdysi lpěl on.

– Co teď podnikneš, Hanno? – řekl. Vyspí se zítra, mohl spát celý den, zatímco Hanno potáhne v dešti z hradu.

Možná Hanna dojímal soumrak i sucho maličké cely.

– Chybí ti tu něco hřejivého, – řekl. – Něco ženského, Alwine. Třeba jen šátek nebo ozdoba. Žiješ moc stroze. –

Byli v noci sami a Alwin nezapálil světlo. Sípot po uvízlém hrotu v Hannovi se ve tmě docela vytrácel.

– Žil jsem nějakou dobu na severu, – vyprávěl Hanno. – Taky sám a dost vysoko, ani nevíš, kde to je. Pořád v zimě na jedné takové signální věži. Měl jsem zapálit hranici, kdyby snad pohané přešli Pregel. Nikdy samozřejmě nepřešli, až teprve loni. Bylo to dobré místo. Bez lidí. –

Skoro se zdálo, že se Hanno v přítmí na kované truhle usmívá, že pro jedinou noc zapomněl na sklepení a tmu, ve které žil. Byl to zase ten starý přítel.

– Za všechna léta jsem viděl všeho všudy dva mečové bratry. Pořád ty dva stejné. Vozili mně živobyty. Spíš chtěli vidět, jestli jsem neutekl z věže. –

Alwin při tom vyprávění skoro usínal, hlas i přítelův úsměv mohl jen tušit. Věděl, že se Hanno už nezlobí a odpustil mu zradu. Ten déšť v letní noci je vlahý, nestudí, skoro by necítili kapky na spáncích, kdyby odjeli společně z hradu. Déšť chladí ve vlasech, spíš hladí čelo a v konejšivé tmě omývá i lípové dřevo sedmiramenné šibenice.

– Nebudeš mi věřit, Alwine. Za rok mi začali být ti dva nepříjemní. Měl jsem pokažený měsíc napřed, že zase přijedou a budou na mě něco mluvit. –

I v dešti začínalo svítat. Museli se rozloučit. Hanno slezl s truhly a natáhl si boty.

– Teď půjdu za Warmiňská jezera. Už to je domluvené. Věci mi nechají na břehu a dojedu si pro to v loďce. Tam už neuvidím vůbec nikoho, ani ty dva hlupáky. To je jak sen. –

Nepřestávalo pršet, když Alwin provázal odcházejícího přítele k hradní bráně.

– Přijď se podívat, jestli chceš, – nabídl Hanno.

– Zkusím to, – řekl Alwin. – Jestli mě pustí z hradu. –

– Mniši ti řeknou místo. Ještě nevím přesně, má tam být věž na ostrově. –

– Tak dobře, Hanno. Určitě přijedu, jak to bude možné. –

S tím se rozešli. Ve vzdálené Toruni vyzvánějí zvony, kov již není zdušený smutečným plátnem, zvony zaznívají po proudu Visly a jejich zvuk poletí k mořskému ústí a mnohem dál po celém pobřeží na sever, až k Memelu a Větrnému hradu.

Hanno z Losangen ujížděl po mokré trávě.

Vždy mě měl raději, než jsem ho měl já, uvědomil si Alwin ze Sovince, když se vracel od padacího mostu do své cely. A doufal, že už svého přítele do smrti neuvidí.

VIII

Alwinův návrat

Jel po samém kraji moře tak těsně, že přibíhající vlny smazávaly vzápětí stopy koně v písku. Cesta vedla přesně po rozhraní mořského břehu, stále zahlazovaná vodou, jako by po písku nikdo neprojel.

Kraj před sebou již Alwin poznával. Podivná směs keřů a písčín prolezlých ostrou trávou, vřesoviště v malých skupinách, a občas ležely u cesty zvětralé balvany.

Při pásu bílých vln se zastavil. Dánští křižáci Alwinovi řekli, že to není pravé moře, co před sebou vidí, ale pouhá zátoka, utišené místo skutečného moře. Musel by jet s Dány k severovýchodu za jejich rodné ostrovy, a pak by prý našel vlnobití, které se vzpíná výš než zdi řádových hradů, tam je prý prostor zuřící vody, kde už člověk neuvidí ani pásek z pobřeží nebo vrchol kostelní věže, kam už ze země nedolétají ptáci a lodě prý praskají a potácejí se jako smetí unášené vichrem a často mizí v propadlišti vln.

Tak daleko už táhnout nechtěl. Stačilo, co prožil. Měl tři dny svobody a chtěl objet místa, kde prospal jedno jaro, pohanské léto a nakonec zažil zimu.

Pozvedl kuklovou přilbici a vdechoval vítr letící nad zálivem. V písčině málem narazil na mnichy, kteří křtili pohanského chlapce. Prosil o smytí svých hříchů, padal před oběma mnichy do písku, křižoval se a překotně se tloukl do hrudi. Škemral o milost. Jen svatý křest zachrání pohanům život, a svoji moc teď poznali i žebraví mniši. Mohli se vysmívat úzkosti poražených, vylitím vody z mušle na pohanskou hlavu rozhodovali o životě všech žen a dětí. Výsměch mnichů nad prosícím chlapcem se Alwinovi vzdaloval, když sjel z cesty, aby se jim vyhnul.

Vítr rozehnal mraky, na horizontu vystoupil na slunci pruh písečné kosy. K té dojde kvečeru... Víc než vzdálený písek vábila

Alwina žena, kterou spatřil na hřebenu žluté duny. Slunce svítilo na její čistě seprané šaty, ale písčiny za ženou byly ještě bělejší, připomínaly zasněžené a znovu nalezené pohoří. Sestoupil s koně a šel písčnou brázdou výš. Žena si podpírala pěstí hlavu, uhrátá selská děvečka ve vyspravených šatech, přesto se zdála Alwinovi nesmírně vábná. Zastavil se o něco dál v písku a čekal, až promluví sama. Dobře si všimla osamělého muže, usmála se, když kolem prošel.

Tady je mniši od zálivu nemohli uvidět. Snad ženu napadlo totéž, co muže. A tak byli jen pár kroků od sebe, oba čekali, kdo první promluví, a Alwin začínal rudnout.

– Proč se díváš sama na staré duny, – zeptal se chraptivě.

Oprášila si sukni od moučného písku.

– Jen tak, pane. Hledáš někoho? –

– Tebe přece, hezká nevěsto, – snažil se o úšklebek Alwin a po-
pošel ještě blíž. – Jsem moc rád, že tě vidím. –

– Jakápak jsem nevěsta, – řekla ta ženská. – Včera mne vysa-
dili tady na břehu. Vůbec nevím, kde jsem. Mám jít za služku do
kláštera. Podívej se, co mi udělali, – vytáhla lem sukně a ukazovala
modřinu na svém stehně.

To neměla dělat, Alwin se jen stěží ovládl, aby ji hned neporazil do písku. Ruce se mu chvěly a opotily. Nahlédl přes hřeben pískové vlny, jak daleko jsou oba mniši. Už propustili pokřtěného chlapce a máchali si nohy ve třpytící se vodě zálivu. Koně měli uvázané v úžlabině s divokou trávou. Byli tlustí, ti se do písčité duny nepohrabou. Neuslyší, kdyby začala ta ženská křičet, jsou příliš blízko u moře.

Ženu asi nic takového nenapadlo, byla ráda, že si s někým promluví:

– Unesli mne rovnou z domu. Naši přijdou z pole a už mne nenajdou. Budou si myslet, že jsem utekla s těmi darebáky s černými kříži. –

– Patřím k nim, – usmál se Alwin. Byli schovaní v dolíku, kde je mniši neuvidí.

Žena si shrnula zase sukni pod koleno. Viděla mužův stočený plášť u sedla, kde se černal řádový kříž.

– Co chceš? – řekla, když ucítila ruku kolem pasu.

– Nezlob. – Alwin se připlazil skoro po kolenou a snažil se obejmout ženu oběma rukama. – Tady nás nenajdou. Jsme sami. –

Odstrčila nedočkavé ruce, měla sílu jak dospělý chlap.

– O to nejde. Nikdy si nezačínám s mnichy. –

– Já ani nejsem mnich, – snažil se ji uklidnit Alwin a začínal lhát, aby ženu získal. – Ten háv mi navlékli proti mé vůli. Vyhnali mě z domu ještě jako kluka. Nikdy bych do jejich řádu nelezl. –

Objevila se v dunách jako spása, jak se zbavit řádové potupy a zmarněných let v samotné cele. Třeba na kolenou začne prosit, odhodí železný prsten, složí se k jejím opuchlým a silným nohám a bude třeba plakat.

– Na severu mě zmrzачili k smrti, v životě jsem nepoznal ženskou. –

Spíš by vyvrátil pařez prosbami, než pohnul ženou.

Cítil nával krve do hlavy, ta ženská byla jeho jediná a poslední příležitost, jak porušit řádové sliby, léta potupy. Ještě nezačala utíkat ani křičet. Pořád na něco čeká. Odkulila se zase o dolík v písku dál od dotírajících rukou, ale nijak rozhodněji se nebránila.

– Nech toho, nesmím, – opakovala a nutila Alwina k nejzoufalejšímu činu, nikdy by se nezmocnil násilím žádné ženy, strhl si košili s těla, začal odepínat opasek, řádovou dýku i kožené nohavice.

– Už nejsem mnich! – opakoval horečně. – Uvidíš, teď jsem jako ty, jako každý člověk. Jenom jsem zabloudil. Podívej se! –

– Nedělej to! – vykřikla prosebně žena.

– Proč? – zarazil se, už zbývalo jenom trhnout posledním kouskem řádového šatu. – Cos mi ukazovala tu modřinu? Proč jsi to udělala? –

– Nevěděla jsem, že patříš řádu. Vždyť mě potrestají, řekli, že přijdu o ruku, jestli se dotknu řádového bratra. Nech toho. –

– Neboj se, – řekl Alwin, její úlek ho potěšil. Ted' měl převahu on. – Tady nás nikdo neuvidí. Nikdo se to nedozví. –

A pak před ní klečel nahý.

– Zakryj se, taky už nemůžu, – prosila dívka, a také ona měla v plném obličejí temně rudé skvrny, ale už se nebránila doteku holého těla, nechala se bez vůle položit do hebkého písku, otevřela oči ke kovově modrému nebi s několika věčnými mraky nad mořem, a snad v odrazu oblohy viděla pro tu chvíli rodné lesy, své rodiče a selského chlapce, který se vrátil z pole a už nenašel nevěstu. A Alwin zase přivřel oči, aby neviděl pod sebou kusy bílého, znovu nalezeného těla, které se mu odevzdalo. Měl chuť zatnout prsty do pokojných, změkklých prsou děvčete, aby navždy zvítězil nad řádem, který ho ničil, a zvítězil nad sebou samým. Tak vypadá pád. Trval jen chvíli, a nakonec ponížil jenom sebe.

– Tak vidíš, – řekla žena a odvalila se dál do písku. Podívala se na svoje odkrytá prsa, na řádového bratra ležícího v závěji písku, hned nemohla pochopit, co se stalo. Pak si povzdychla a zakryla se. Snesla to mnohem věcněji než Alwin.

Proč jsem to vlastně udělal, řekl si Alwin, co z toho? Řádem neotřásl, jen svým svědomím, porušil daný slib a jenom se usvědčil, že všechna ta léta v hradě byla klamem.

– Už bys měla jít, – řekl ženě, – nebo nás najdou. –

– Jsou ještě dole. Mám jít do kostela až na klekání. –

– Musíme jít. – Alwin se oblékl a pohlédl s lítostí na tu statnou ženu. Za nic přece nemohla, aby ji odháněl jako psa. Vzal koně a doprovodil ženu aspoň dolů k cestě. Scházeli z písečného pahorku opačným směrem, než byli mniši, a snad právě proto je museli potkat. Oba žebraví mniši seděli pod listnatým stromem a jedli. Vzhledli, když je mýjela žena a Alwin vedoucí koně. Neodpověděli

Alwinovi na pozdrav, jako by poznali, co se stalo, že je to řádový rytíř. Možná ho půjdou prozradit do řádové posádky.

Šli mladým lesem dál po cestě, kde byly stopy nedávných dešťů v pískových brázdách. Všude leželo plísni potažené dřevno, skupiny zetlelých pařezů, byla to vůně vlhkého a hnijícího lesa.

Alwin ještě cítil, jak je rudý v obličeji, podle toho se asi prozradil před mnichy. Žena mlčela, bosé nohy capaly v hebkém prachu.

– Zítřka se tady budu možná vracet, – promluvil Alwin, aby ji trochu utěšil. – Býváš tady? –

– Nevím, někdy, – odpovídala, – zítřka ne. – Bůhví proč jí záleželo na tom, aby si podali ruce. Odcházela mladým lesem a zmenšovala se mezi borovicemi a písčiny. Alwin si položil dlaně k obličeji, cítil, jak ho ještě páli kůže na lících. Ani se ženy nezeptal, z kterého kraje ji to vlastně unesli křížáci a jak se jmenovala. Zítřka tu bude určitě čekat, ale Alwin věděl, že se už tomuto místu vyhne.

Hledal trošku vody v úžlabině, aby si zchladil obličej. Nic se nedalo spravit. Kdyby nepotkal ženu v dunách, potkal by jinou v přístavu nebo v pohanské osadě. Nebyla to vina žen, ale samotného Alwina, a tak už se dlouholeté touhy zbavil a nic se vlastně nestalo.

Už svítila křídová skála nad Tolberkem, kde se moře i písčiny spojují, obloha zastínila skálu stíny a kámen byl spíš šedý. Přístav byl nedaleko a zůstal skoro neporušený.

V kanálech čtyřcípé plachty řádových lodí čekaly na silnější vítr. Do přístavu už nepůjde, raději se vyhne živým lidem.

Za zátočinou cesty pokryté troskami uviděl opuštěný hrad. Ten zničili nadobro vzbouření pohani a ruch přístavu sem nedolétl. Hrad byl vypálený, zdivo prolezlé trhlinami a okenní oblouky vyplňovaly trámy, aby se nesesuly celé zdi.

Alwin ze Sovince sestoupil s koně a vzal si meč. Zatloukl jílcem kůl, ke kterému přivázal koně, a chystal se, že tady přečká noc. Trosky zarostly trávou a zničily zahradu, kde zářilo tolik světél o svatojánské noci před léty.

Sedm ztracených let! Teď se vrátil k hradu, kde ležel a prospal jedno jaro. Okna byla vylámaná, trámy ležely i v pokojích, sluneční strana domu byla dávno zbořena.

Nikdo živý tu nezůstal, jen netopýr poletoval v síních, místo obydlené dravou zvěří a v létě zmijemi. Nic nesebral v komoře, kde kdysi putovaly vodní odlesky po začerněném stropě, nikde se nedotkl ani zdi. Šel kolem Amalberžina domu a všechny dveře byly vyvrácené a ten dům byl prázdný, jen za soumráčního večera se ozývalo sotva slyšitelné pukání zdiva. Pak slétl kámen z věže a dopadl bez hluku do závěje písku.

V zimě sem chodí vlci a pijí vodu ze studny. Dlouho ještě naslouchal, ale žádné další puknutí zdi se neozvalo, nikdo k domu nepřicházel. Ani Amalberga. Všechno již přešlo, pod ochozy rezavěly kruhy na přivazování koní. Možná tu ani zmije nežily, na kamenech leželo vlhko a plíseň bez ohledu na slunečný den venku. Tady dozněly cinkot plných pohárů i smích pohanských žen, které se vracely od moře.

Bůhví kdo se připlíží v této noci. Vzpomněl si, jak jednou ležel v křoví za chatrčí s Lonou a byla měsíčná noc. Prostřeli si plášť na chvojí a milovali se venku, aby nerušili děti. A do letního lože se připlížil had zvábený lidským teplem. Ležel stočený na látce jako hrůzné znamení samotných pekel, výstraha pro Alwina. Byla to jen užovka. Lona sebrala hada se smíchem do rukou a odhodila ho zpátky do křoví a divila se, že už si Alwin na plášť víc nelehl. Co bylo pro Lonu přírodou, bylo pro Alwina poselstvím trestu.

Ale žádný trest nepřicházel, i když šel Alwin až sem. Ticho bývalého rytířského hradu bylo tak podivné a neskutečné, že čekal, že se přes dvůr zachvěje pláč trýzněné Amalbergy. Stáhl ocelovou rukavici a stál zase nahoře na věži a cítil ono zvláštní ticho v domě. Měli tu hnízdo divocí holubi a kavky, které vyrušil. Holubím trusem byla zaneřáděná chodba i chodníky, pustil dolů kámen a dlouho naslouchal, zda uslyší náraz o zem.

Žádný zvuk se neozval. Opustil Amalberžinu věž i hrad, chtěl počkat na setmění venku. Pojede přes pahorky Bergrunu a vyhne se tak křídové skále i přístavu. Nepotřeboval ani celé tři dny, aby objel záliv. Byl již dál než v polovině cesty, zítra bude na jejím konci.

Nasekal si dýkou suchou trávu, hodil pak přes ostřici řádový plášť. Dýku i meč si položil na dosah ruky. Před větrem vanoucím od zálivu ho kryl pahýl borovice vyvrácené i s kořeny. Byly pokryté jemným písečným prachem a pavučinami babího léta. Byl to dost únavný den. Ze tmy slyšel praskání a šelest křovin, snad se plížila zvěř nebo poslední pruští pohani a číhají, až usne.

Čerstvý vzduch proudící od zálivu však zemdleného křížáka záhy uspal. Neklid i vyčerpaný výraz, který si odnesl z řádového hradu, Alwina opustil, když se probudil na slunci a poznával kraj, do kterého otevřel oči.

Lesní výšiny zarostly trávou a na prvním pahorku Bergrunu, pokrytým spoustou starých pevnostních valů, se bělal zbytek strážní věže. Cihly se potáhly zelení a na vrcholku seděly tečky odpočívajících ptáků.

Alwin spal na bývalém pruském pohřebišti, pod výšinou Bergrun. Mezi stromy blýskaly plošky klidných míst na hladině zálivu. Dál všechno překryl písek. Stoupal po svahu a cítil nad nohama pohyb, zdánlivě neznatelný. Písečná půda začínala vířit jako důlek přesýpacích hodin, a sotva si víření stačil uvědomit, ukázala se na dně dolíku zapomenutá lebka, a zase se písčina zakryla a byla tichá jako předtím.

Objevil hnízdo černých čápů v osiřelé věži, kulaté temeno vypáleného svahu. To byly stopy posledních bojů. Pod žebříkem k věži našel plesnivé hostie v hrnci a odloupané barvy na obrázcích dřevěných svatých. Svaté tváře opršely a žářem začernaly, mohly skrývat věčný úsměv nebeské Panny.

Co tu ještě dělal? Na dně výšiny musí být ukryti železní rytíři, celé hrady a řádové kostely se propadly v písku i s jezdci. A písek je

všechny pohřbil. Stálý koloběh, neznatelný pohyb v dunách. Jedné větrné noci se vynoří opět na Bergrunu železní jezdcí a otrhané korouhve, znovu zazáří vítězný úsměv nebeské Panny, a spolu s koňmi a meči vyjde mnoho, mnoho mrtvých. Urozený pán de Bornbelg s ožehlým chocholem na přilbici, Kuna z Olžic bez paží a hlavy, a s nimi ostatní křížoví rytíři. Bude tu stát komtur Rinno s krvavým mečem a najde své vrahy.

– Bratře, Alwine! – volá Hanno z Losangen, – naše hodina udeřila, teď spolu pojedeme na smrt! –

A pak se ty přízraky propadnou stejně tiše se svými štíty a kříži a zůstane jen písek.

Alwin ze Sovince se vrátil na pobřeží a objížděl celý záliv. Za sebou měl Tolberk se sosnovými lesy a zbořeným hradem, křídovou stěnu, a pak mizely i poslední pahorky Bergrunu.

Přetáhl si kapuci do obličeje a postranní vítr od moře mu vhněl tříšť do očí. Voda páčila jak slzy, byla v ní sůl. Ještě před deštěm dojel do osady, kde prožil své jediné léto v celém životě. Byl na konci cesty. Osada se nezměnila, nad bývalým přístavištěm vyrostly snad tři nové chalupy. Byly si všechny podobné, a tak nepoznal, která chýš je Lony.

Cesta zatáčela k nově postavené hrázi rybářského přístavu. U kolíků čekaly neporušené sítě a čluny. Doufal, že dnes potká Lonu nebo to pohanské děvče v malé červené lodce. Chtěl se zbavit posledních vzpomínek. Byl však podzim a žlutovlasé děvče přijíždí vždy jenom na léto a jednou za rok, častěji než on.

Přímo do osady se neodvažoval zajít. Teprve teď začalo krápat a vítr rachotil rybářskými čluny pod obnovenou přístavní hrází. První kapky padaly do vod zálivu a stékaly čekajícímu Alwinovi přes obličej.

Všechno se zmenšilo. Z potopeného vlnolamu zbyl ohořelý pahýl. Když dosáhl řádový rytíř osamělého místa pod stromy, poznal konečně na konci osady pravou chýši. Z dřevěných vrátek vyšla žena

se světlými vlasy, ztučněla prošlými léty, nohy jí otekly a těžko se vlekla a kolébala po písčité zemi. Tak ošklivou ženu snad Alwin ještě neviděl.

Zůstal stát za stromem skrytý a pozoroval, jak přistála malá loďka u přístaviště a jak stoupá muž se sítěmi k chatrči. Zestárlá žena už vracejícího se rybáře očekávala ve dveřích a vtáhla ho dovnitř.

Dešťová přeháňka ustala a řádový rytíř mohl vystoupit ze svého úkrytu. Musel Lonu potkat, aby se vzpomínek na její tělo zbavil a žádnou podobnou ženu nehledal. Zítra se vrátí po pobřeží a v dunách zase najde děvče, které poznal včera. I když nebude čekat, najde Alwin na zpáteční cestě mnohem krásnější bytost, dívku, jaká žije jen v rodném kraji. A s tou bude snad žít a bude mít několik dětí. Byl u cíle.

Šel jen na kraj vrbové hráze. Stromy povyroستly a do kůry první vrby byl vrytý kříž. Jizva se časem nezmenšila, vzdálila se jen o něco zemi. Těžko by ji dnes našel, kdo o vrytém znamení nevěděl z dřívějšíka.

Alwin ze Sovince poklekl před vrbou a začal hrabat dýkou v zemi. Čekal, že sedm dlouhých let navršilo větší závěj. Sáček se znakem vodního kvítku nebyl příliš hluboko, ještě čekal v písku a rozpadl se mu v dlaních, když se dotkl vyšívaného plátna.

Zde je tedy ta nalezená země!

Sedl si na osamělý kámen při cestě a naslouchal jižnímu větru. Slabé sténání a šelestění proudilo vrcholky vrbového stromořadí a odnášelo vůni moře. Alwin si prostřel čistý šátek přes kolena a hrotem nože začal oddělovat mince. Ležely v dobré půdě, jen trochu zčernaly a slepily se vlhkem blízké zátoky. Čistil stříbro o svůj řádový plášť a nikdy netušil, že mu matka poslala tolik peněz na cestu domů.

Něco však Alwinovi stále ztěžovalo rozhled. Pruh praobyčejných keřů a travin, jakých vyrostlo v tomto kraji tolik. Musel se sklonit níž, až k úrovni zálivu, aby poznal, že je to jenom ta stará písčitá

kosa. Za čas Alwinovy nepřítomnosti zarostla křovím, borovicovou kletí a v závětrí se uchytily dokonce stromy. Kosa spojila oba protilehlé cípy mořského zálivu a tak zmenšila a sevřela celý kraj.

Zabalil šátek s nalezenými mincemi a s mečem položeným těsně u nohou se opřel o bludný kámen na své cestě. A když se poněkud nadzvedl, celá minulost před ním ležela jako ten malý, zbrázděný proužek nově vzniklé země, právě jako ta písčná kosa, kterou viděl poprvé hodně zdaleka, takže se všechny brázdy i kameny ztrácely. Ta vzdálenost byla vlastně hned tenkrát klamem a již slabou, nic neznamenantající výčitkou.

A tehdy se Alwin ze Sovince rozhodl, že se vrátí domů. Zůstal sedět na kameni tak tiše a dlouho, že sám skoro připomínal zapomenutý kámen. Odněkud přilétla pěnkava pomýlená nehybností unaveného rytíře, zatukala do kovu, a protože se člověk ani pak nepohnul, usedla mu na rameno.

Dohra

ANNO DOMINI MCCXLI

„I vystoupil z jámy kouř, jako kouř ohromné výhně; zatmělo se slunce a vzduch od kouře z jámy. Z kouře vyšly na zem kobylky a těm byla dána moc, jakou mají zemští štírové. Ale bylo jim řečeno, aby neškodily trávě na zemi ani žádné zelenině ani žádnému stromu, jenom lidem, kteří nemají na čele pečet' boží.“

Jako by se mělo naplnit hrozné zjevení svatého evangelisty Jana. Z hlubin asijských stepí se zvedlo válečné mračno a na všechny strany se hnala bouře zkázy, zůstávala po ní jen pustina spálených travin, kupy hnoje a mrtvých. „Běda, běda, běda obyvatelům země!“

Ze stepi vyjel jezdec s tváří zakrytou válečnickou maskou, pomalovaný rudými barvami, s tělem chráněným pancíři z pečené kůže a s koženými křídly připoutanými přes záda. Byl to tatarský nájezdník. Zvedal kopí a válečnou vlajku z koňského ocasu. Tráva ve stepních rovinách se vlnila, z východu se blížilo znamení bojového kouře a v dálce pak další dým. Zavál vítr, divoký východní vítr.

Kmeny tatarské, sjednocené velkým chánem, vtrhly do Evropy.

„Tyto kobylky měly podobu koní ozbrojených do války; na hlavách věnce jako zlaté, jejich tváře jako lidské tváře, měly vlasy jako ženské a zuby jako lví; měly pancíře jako pancíře ocelové, a šum jejich perutí jako rachot mnohých vozů s koňmi řítících se do války... A k tomu jest přidán převeliký počet strašlivých jezdců.“

„Počet jejich vojsk jízdy dvě stě miliónů, slyšel jsem jejich počet,“ oznamovalo zjevení svatého Jana. Jejich zhouba nedříme, volali proroci už dávno před evangelistou, neboť Bůh neušetřil andělů, kteří zhřešili, nýbrž je svrhl do propastí temna Tartaru a vydal, aby tam byli hlídáni k soudu.

Slovo Tartaros znamenalo peklo.

K západu směřovala obrovská armáda, jaké tu ještě nebylo, složena z mongolských hord a také z vojsk pokořených území. Boří chrámy a města, aby viděli na tu svoji step, musí jít vpřed, protože jejich koně spasou trávu a země za nimi zůstává holá jako poušť. Veliký babylón zmatených národů a jazyků se dal do pohybu. Mezi nájezdníky byli Kitani, Tangutové, Číňani a pokořené národy Zakavkazska, družiny porobených ruských knížat a odpadlíků pravé víry Kristovy.

Větší mor ještě nepostihl křesťanstvo.

„Síla těch koní jest v tlamách a v ocasech; neboť jejich ocasy jsou podobny hadům, mají hlavy a jimi škodí... Mají nad sebou krále, anděle propasti, který se hebrejsky jmenuje Abaddon, v řečtině Apollyon, což je Hubitel nebo Zhoubce.“

Zdálo se, že se má urychlit doba, na kterou předpovídala Sibyla konec lidského pokolení, a sice na rok 2000 od narození Krista. Smrt velikého Temerlána urychlila zkázu, po velkém džingischánu se ujali moci malí chánové, aby uspíšili zánik světa a začátek vlády Antikristovy.

Ze sousední Rusi přinášely proudy uprchlíků hrozná zvěsti. Vojska spojených ruských knížat byla porážena, nájezdníci navršili z těl pobitých celou horu, aby prý dosáhla k mrakům, aby se vztyčila jako nová modla nad ruskými mohylami a řekami. Křesťané z východu opouštěli města i prosté dřevěné tvrze, přeplnili cesty a lesy a volali: – První běda přešla! Hle, přichází ještě dvojí běda potom. –

Zdálo se, že lidské mračno nemůže nic zastavit. 6. prosince 1240 padl Kyjev, následovala města Černigor, zcela vypleněná Sandoměř a Lublin. Malí chánové se vysmívali bez boje se vzdávajícím městům a dávali je spálit. Hromady zlata nechávali ležet nebo je kradli, protože se jim říkalo, že je zlato cenné, ale sami je nepotřebovali, nepotřebovali nic, jenom vše kolem zničit.

Živí se syrovým koňským masem a kyselým kobyílím mlékem, volali uprchlíci ke křesťanskému západu, pijí krev z křesťanských

lebek a plní je močí, aby nám dokázali, že není náš Bůh. Ti neznají žádnou víru, žádné svědomí a zákazy, proto jsou tak silní, hlad a touha ničit je žene stále vpřed.

Ale marné bylo volání o pomoc ke spojené křížové výpravě všech věrných, nájezdnické tumany se hnaly sněhem zavátými rovinami Západní a Bílé Rusi, plenily města a vesnice.

Papež i císař zůstali ve svém věčném sporu, král Ludvík Svatý táhl zcela sám v té době ke Svaté zemi a knížata a urození pánové Svaté říše římské se uzavírali před zvěstmi o hrůze z východu tím, že stavěli kamenné tvrze a opevněná města.

Od stvoření světa nepostihne lidstvo hroznější katastrofa a už nic podobného se nestane do konce světa a do dne posledního soudu, vyhrožovali šlechticům i poddaným žebraří mniši františkáni a dominikáni, sami však od sebe odhazovali kříže, mnišské hávy a zpíjeli se vínem, které schovávali v kláštorech na příští staletí, do klášterních cel brali uprchlé ženy a v společných objetích a pitkách, chtěli uniknout času. Řádové sestry prchaly z klášterů na východě a severu, běhaly bosé po zasněžených cestách, strhávaly se svých těl roušky čistoty a padaly do náruče náhodným pocestným, skrývaly se v děrách lovců kožešin a hrály se u společných ohňů s prchajícími ženštinami, které jim vyprávěly:

– Jejich ženské jdou s nimi, aby zabíjely naše dívky, protože jsou krásnější. Hanobí je, odkrajují pannám prsa a zdobí se našimi světlými vlasy, vpletou si je do žíní a peří na svých ohyzdných žlutých tělech, chtějí být krásné jako my. Veliké ženy chánů vozí své děti v sedlech a sytí je koňským mlékem smíchaným s krví. Proto dávejte svá těla pravověrným lidem, než bude zhanobeným kusem mršiny. –

A ženy se s jistou rozkoší oddávaly těm radám, nikdo jejich hříchy netrestal, dokázaly se přizpůsobit i hrůze.

Bože, proč jsi opustil křesťanstvo? ptali se nejmoudřejší křesťané a přestávali myslet na svoji spásu a podřezávali si žíly.

– Nikdo nemůže nájezdníkům čelit, jejich čistě obchodní karavany jsme nechali chodit po našich zemích, nájezdnická vojska teď znají lépe každou cestu a každý brod než my, nemusí bloudit sněhem, neznali železo, ale teď mají kovové šípy a pancíře, které nakoupili za zlato uloupené našim východním bratrům. Konec s námi, až roztaje sníh... –

„Byli rozvázáni ti čtyři andělé přichystáni k této hodině, dni, měsíci a roku, aby pobili třetinu lidí. V oněch dnech budou lidé hledati smrt, ale nenaleznou ji; budou toužiti, aby zemřeli, ale smrt od nich uteče.“

V prvních měsících roku 1241 vtrhly ze sousední Rusi do Polska nájezdnické tumany pod velením Pety, vypálily opuštěný Krakov a postoupily dál na západ do Slezska, zpusťily Vratislav a přirazily až k řece Odře.

Sníh už tál. Byl březen.

Příliš záhy se přiblížilo pro křesťany jaro. Za Odrou očekával nájezdnická vojska kníže Jindřich II. zvaný Pobožný spolu s některými knížaty polskými a velmistrem řádu německých rytířů. V tajícím sněhu táhly k Lehnici ojedinělé družiny zahraničních jezdců, hrstka dobrovolníků ze všech zemí svaté říše.

„Mnozí z lidu a z kmenů, jazyků a národů budou hleděti na jejich mrtvoly tři a půl dne a nedovolí položití jejich mrtvoly do hrobu,“ četli všem věrným před bitvou řádoví mniši ze sv. Jana. Na koních pokrytých kápěmi a plechy se blyštěly hvězdy a tiché řinčení rytířské zbroje naplňovalo předjarní povětrí.

Noční obloha byla stále jasnější, stále víc se vzdalovala od železných jezdců, kteří ani na noc neodstrojovali koně a neodkládali meče. Zpěv o blížícím se spasení a poslední bitvě rytířů s ďáblem byl zdušený hledím spuštěných přilbic a zanikal ve vymoklém kraji dřív, než vylétl otvory zbroje.

Očekávali svůj poslední úsvit a konec křesťanské slávy. Také řádoví bratři vyjeli ze svých bezpečných hradů na Visle a tábořili

na cestě za Vratislaví. Černé kříže chráněné plechovými maskami pokrývala ještě zrána jinovatka, po Odře se valily poslední ledové kry.

Alwin ze Sovince se už domů nevrátil, přece jen se znovu sešel se svými bratry i s přítelem z Losangen. Hanno měl nést v bitvě na oštěpové tyči korouhev z Bergrunu, jako když stáli vedle sebe poprvé.

Odra dosud mlčela, jen z vypálené Vratislavi zavanul přes řeku kouř a v tom závanu cítili rytíři nářek trýzněných dětí, hanobených křesťanských žen a plápol hroučících se krovů a zvonic.

Nic po nás nezůstane, popel smyjí jarní deště, ohořelé krovky odnese rozvodněná Odra a na troskách křesťanských měst vyroste tráva. Ani kříž v celé zemi nezůstane. Jenom zapomenuté kameny a zarostlé cesty, které ztratily svůj směr a končí v písčných dunách. Kdo po nich půjde? Koho bude zajímat, že tu stál kdysi Alwin se svým přítelem, že měl často trápení v samotné cele se svými touhami i pochybami, co na tom, že mladého Ulricha z Hunnenberka nezvolili komtuři novým velmistrem, že v říčním ohybu postavili hrad k chvále nebeské Panny?

Alwin ze Sovince se díval po říčním proudu, kde se odlamovaly poslední kusy zledovatělých břehů a táhle vyšplíchly v slábnoucí tmě. Hostie, kterou nesl na jazyku po polní mši, hořkla Alwinovi v ústech. Poobrátil se po Odře směrem na jih. Polkl poslední svátost a nepoznaná bolest mu sevřela žaludek. Podél rozvodněné řeky by měl sotva tři dny cesty domů, pak by našel úkryt v horách a hvozdech rodného kraje. Bez koně by došel přes kopce až domů.

– Jak bude světlo, přejdou na naši stranu, – promluvil Hanno z Losangen. – Pak je konec, našli si brod. –

Klečeli vedle sebe na dílci složeného stanu. Ani doma by se Alwin nezachránil před zkázou. Tam také přijdou Tataři, musí zničit vše, jediný kámen z rodného Sovince nezůstane, je to jen malá tvrz a nájezdníci poboří i velké hrady, do kostelů natahají svoje koníky a kozy,

zatopí si a ohřejí se dřevem svatých oltářů, nechají za sebou znečištěnou slámu a pobořené krovky, v boží zemi nezůstane jediný kříž.

– Válka, a co dál? Co po nás zůstane? Ani stín! –

Neodvracel se od ubývající tmy na proudu Visly. Rozednívalo se. Oddechoval pod přilbicí a svíral třírohý štít.

Snad sem po nás jednou přijdou lidé, po mnoha stech letech. Uvidí staré cesty, lípy, které mezitím obrovsky povyrostly a vedou k bráně pobořeného hradu. Co si řeknou nad kusem zarostlého zdiva a zbytkem věže? Budou vědět, že tu byl kdosi před nimi?

Jako odpověď zaznělo z poslední, ubývající noci mlaskání pijících koní, tlumené výkřiky a smích. Ty zvuky byly z protějšího břehu.

– Už jdou, – zašeptal Hanno z Losangen, setřel vlhkost s meče, spíš jen pohladil rukojeť.

Už jsou tady! V ranním šeru blýskla tvář zlatého draka na tatarské válečnické korouhvi. Za řekou se míhaly siluety příkrčených jezdců, byli nějak zvláště malí, koně i lidé, možná klamalo Alwina šero a jezdci byli ještě daleko. Sestupovali s koní a zaváděli je k vodě.

Šel ženec s kosou po oblacích a odhodil kosu na zem. Polovina země byla požata, vzpomněl si na Janovu Apokalypsu, kterou si četl přes celou zimu, polovina řek vyschla a polovina lidí byla pobita. Takový je běh světa, novému životu nemůže stát žádný řád v cestě. Polovina lidí bude žít dál, i když my tu nebudeme. A je to tak dobře, uvědomil si, tím hůř pro naše následovníky, jednou uvidí písek jako Alwin na Bergrunu a poznají, že žili zbytečně. Ať žijí, ať se radují a ještě dlouho chodí po téhle zemi!

V šeru poznával temně šedé pancíře z pečené kůže, roušky spletené z koňských žíní a pernaté úbory, válečné čepice a masky nájezdníků pomalované jestřáby. Přes všechny pestré a hrozivé úbory byli přece jen malí proti olším a javorům na březích.

To měli být Alwinovi nepřátelé.

Vůbec nepoděsili klečícího rytíře. Naopak, jejich hemžení a pokřikování mu bylo jen ubohé. V přibývajícím světle nového

dne se ukazovala prabídná tvář válečného boha. Žluté, ošklivé tváře tatarských nájezdníků, otupené oči, zanícené únavou a nevyspáním. Jako by ty tváře ani nebyly z tohoto světa, ale z pradávných příšerných zkazek. Tak tedy vypadá zkáza světa, nástupci říše Kristovy! Ubožáci, pomyslel si Alwin, snad ani netuší, kam až se dostali, jak se jmenuje řeka před nimi a město, z kterého zbyly sotva tři očouzené věže, netuší vůbec nic, jen ožili po nekonečném pochodu blízkostí vody. Svě malé huňaté koníky napájeli a sami pili ze špinavé Odry.

Museli mít velkou žízeň, byli šťastni už jenom z toho, že se napili. A tak mívá sláva světa, vzpomněl si na poslední slova komtura Rinna a Kuny z Olžic před bitvou na Bergrunu. Vyjet jako kdysi rytíř z Olžic proti pohanům by nedokázal. Ti naproti už spatřili klečící rytíře. Veliké postavy v lesklých kovových brněních, kterých se polekali.

Tatarská zbroj je ubohá, koně slabí, jediný rytíř pobije celý houfec, hlavu jim prorazí jediné mávnutí ocelového meče, jenže těch žíznících bylo mnohem, mnohem víc.

Ozývaly se poplašené hlasy, stále víc nájezdníků se hrnulo k vodě a nad Odrou zabzučely první opeřené střely.

– Víš, – řekl Hanno z Losangen a nasadil si třpytivou přilbici, – čeho bych se chtěl ještě dožít, Alwine? – Díval se k mrakům, zda se v nich snad neukáže jarní slunce. – Abych je viděl jednou všechny rozbité na kaši, do jednoho. I s ženami a dětmi. Není je možné litovat, jinak se nezastaví. Vidět je chcípát! To mě jediné mrzí. –

– Co z toho? – řekl Alwin ze Sovince. – Narodí se jiní a přijdou znova. To není východisko. –

– Tak co je zastaví? –

– Nic, – odpověděl Alwin, – proč taky? –

Střely, které dolétly k rytířům, ještě neubližovaly, jen drnčely a škrábaly po železném brnění.

– Aspoň tři dnes zabiju, – promlouval Hanno a držel se meče, – nebo sto, aspoň o sto jich bude míň! Za každého z nás, Alwine. Vždyť to nejsou ani lidi! Musíme je pořád bít, aby nás nezničili. –

Dva šípy se současně zařízly do ohlávky Alwinova koně, když nasedli a vraceli se k ležení. Vytáhl střely a potěžkal je v železné rukavici, byly jako peří, ale hroty měly ostré, proniknou i drátěným pletivem.

Trápení po nich bylo jako trápení, když štír bodne člověka, vzpomněl si zase na čtení ze sv. Jana. Mohl být vlastně rád, že se naplnění světcovy apokalypsy dožil. Vždyť už žil celých třicet let, mnohem déle než rytíři ve Svaté zemi a přesně tolik, co otec. O necelý rok víc.

Odhodil šípy. Budou ho zasahovat, až spadne únavou s koně, a pak se dostanou zakřivenými noži pod kovový krunýř, budou ho chtít mučit a zohavit jako otce, potáhnou tělo k řece nebo k tak hluboké kaluži, aby mohli Alwina utopit, hlínou mu musí zacpat ústa, aby se udusil, a kdo ani pak nezemře, toho zahrabou zaživa v zemi. Sama smrt nemůže být tak hrozná jako to, co jí bude předcházet, a ta chvíle může být strašlivě dlouhá. Tak dlouhá, že si bude přát, aby se nikdy nenarodil.

Korouhve svatého Jiří s červeným křížem se pohnuly v jitřním vánku. Prostranství před bitvou bylo rozblácené, podupané kopyty a okovanými koly válečných strojů. Rytíř, kterého Alwin spatřil stát na pahorku, zvedal pravou ruku k nebi a bylo vidět červenou pečeť, kterou sevřel k přísaze. Snad doufal, že hned po boji vystoupí přímo do nebes na zlatém oblaku, zatímco hříšné tělo nechá ubodané na zemi. Měl to lehké, dokáže umírat sebehrozněji, protože věří, že půjde rovnou do nebe. Tu víru v sobě museli nést všichni, kdo probděli svoji poslední noc a dorazili z mnoha zemí svaté říše.

Mniši volali slova ze svaté knihy:

*– Nyní přišla spása
moc i království našeho Boha i síla jeho Krista,*

*neboť byl svržen žalobník jeho bratří,
který na ně žaloval před naším Bohem dnem i nocí.
Oni nad ním zvítězili krví Beránkovou a slovem svého
svědectví
a nemilovali život až k smrti! –*

Také mniši věřili. Knechti nosili dříví pod ohně a máčeli hořící střely v smolných kotlích. Byli pokřtění, ti museli také věřit. Jinak by nikdo nedokázal umírat.

A přece se všichni věřící objímali na rozloučenou, modlili se potichu a bůhví zda se obraceli jenom k němu nebo také k zemi, k ženám a dětem.

– Proto jásejte nebesa a všichni, kdo v nich máte své stany! – zvolal bílý mnich k obloze a sepjal ruce. A pojednou se ten mnich rozplakal.

Pak bylo ticho, vál jenom vítr nad pobořenými a složenými stany, zpod skloněných hlav mladých rytířů se ozvalo zaštkání, staří řádoví jezdci se zasmáli, byl to rouhavý smích, protože vítr nesl dunění a rachot nespočetných koní, kteří přebrodili řeku.

– Odpusť mi, Hanno, že jsem ti tolik v životě ublížil, – řekl Alwin ze Sovince. – Zradil jsem tě a vím, že jsem to udělal ze strachu, že jsem si chtěl získat výhodu v řádu. Teprve tak jsem poznal, že jsem špatný člověk, už mě vysvobodí jenom smrt. –

– Komu bys ublížil, Alwine? – usmál se Hanno. – Ty se nezlob, málem jsem tě přece na Bergrunu zabil. –

– To je pryč, – odpověděl Alwin, – nic se mi zlého nestalo. –

A Hanno z Losangen sklonil hlavu, když řekl:

– Jsi jediný, o kom jsem věděl, že je dobrý. Jako moje sestra Ulrika. Jenom kvůli vám dvěma by měl člověk ještě chuť žít. Je škoda, že tu stojíš. Strašná chyba, vy máte zůstat a my zajít jak psi. – Hannův hlas zněl slabě a velmi ztraceně v pohybu chvějící se země. – Jestli tu

někdo provedl něco špatného, pak to byli naši bratři. Ti nás zničili oba. A jediná dobrá věc, že je dnes všemu konec. –

Pak Hanno spustil vykované hledí přes obličej a Alwin cítil dojaté hnědé oči, které se obracejí ve škvíře kovové masky a doufají, že najdou poslední úsměv.

Alwin to neudělal. Za celé své putování s řádovými bratry vlastně nenašel jediného dobrého přítele, Hanna mu bylo pouze líto a raději by se s ním nikdy nesetkal. V tom světě blízkou duši nenašel, nedokázal mít rád ani žádnou ženu. A tak v něm nebylo zklamání ani nenávisti k lidem a k nepřátelům. Už věděl, co udělá.

Řetězová košile zamrazila, a nebyl to onen ledový otřes na těle jako při první bitvě na Bergrunu. Bylo to vědomí blízkého vykoupení. Slyšel přibíhající dupot a řev tatarských nájezdníků přinášeny jitrním větrem, i ten křik zanikne a bude zase svítit slunce. Ještě tolik dychtili po světě ti bídní Tataři, byli na tom hůř než Alwin. Musí ho sami srazit s koně a dobít, oni udeří první. Tady stojí. Sám proti hordě nevyjede jako kdysi rytíř z Olžic, ale také neustoupí svým vrahům z cesty, jenom si sundá s hlavy přilbici...

* * *

Dne 9. dubna 1241 se srazili železní rytíři s Tatary v rozhodující bitvě. Kníže Jindřich Pobožný v ní byl poražen a sám padl. A spolu se svým vůdcem zahynulo zbylé vojsko knížat polských a urozených pánů slezských, moravský markrabě se svými věrnými družinami a ojedinelí rytíři z mnoha evropských zemí, kteří uposlechli výzvy nebohého knížete.

Teprve po několika dnech se odvážily vylézt z bažin ukryté ženy a šest nocí počítaly povražděné lidi.

Řádoví bratři Panny Marie Jeruzalémské si navlékli noc před bitvou pod svá brnění rubáše a do jednoho padli i se svým nově zvoleným velmistrem Konrádem Duryňským. A mezi nimi: Hermann

Thier, Gottfried z Lohe, zemský mistr Ulrich Hunnenberk, komtur Děpold z Ragnic, komtur Tinno z Chelмна, řádový magistr Salzbach, Gottfried z Lemberka, sklep mistr Werf, Konrád Kreuzburg, urozený pán Mikuláš z Rybčic, urozený pán Raul de Troy, Adalbert Aldern, urozený pán Walther Scharfa, Rawino Helmen, Villy Hertog, Törl Valsten, Jan Zeel, Alarich z Tothenburgu, Jan z Rowin a Siboldus Groot, sloužící bratři Lothar, Iwy, Ditmar a Tanchelm, řádoví rytíři Erlach, Wolmar, Lipolt a Ingmar, Jindřich ze Švábnic, Alwin ze Sovince, Jan z Kuklova, Ruprecht z Baldheimu, Rotgier Wiegand, Markvart z Kernow, Ondřej z Vrbic, Servatius z Tirlburku, Andreas Voigt, Erich z Elmen, Walther ze Schrolenheide a Hanno z Losangen.

V tom boji narazili Tataři ponejprv na železné rytíře, jejich odpor otrásl nájezdníky natolik, že i přes své vítězství nepokračovali v dalších výbojích směrem na západ. Nečekaně se stočili k jihovýchodu, prošli moravskými úvaly a hledali spojení s chánem Batu v Uhřích.

Začínalo nové jaro.

„Zbylí lidé, kteří nebyli pobiti oněmi ranami, neodvrátili se pokáním od skutků svých rukou, nevzdali se klanění démonům a modlám zlatým, stříbrným, měděným, kamenným a dřevěným, které nemohou ani viděti, ani slyšeti, ani choditi; neodvrátili se pokáním od svých vražd a jedů, ani od svých necudností a krádeží.“

Vladimír Körner
Písečná kosa

Ilustrace na obálce Vect Studio/Shutterstock.com
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 ze 15. 7. 2020

ISBN 978-80-274-0911-2 (epub)
ISBN 978-80-274-0912-9 (pdf)
ISBN 978-80-274-0913-6 (prc)